

วารสาร

บัณฑิตวิจัย

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2565) Vol. 13 No. 1 (January - June 2022)

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
GRADUATE SCHOOL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

CMRU

ISSN 2229-2756 (Print) ISSN 2651-1401 (Online)

วารสารบัณฑิตวิจัย

วารสารสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2565 – มิถุนายน 2565)

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ด้านการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

เจ้าของ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ที่ปรึกษา

• รองศาสตราจารย์ ดร.ชาตรี มณีโกศล	รักษาราชการแทนอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน	คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

บรรณาธิการ

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.อ.ดร.ขจร ตรีโสภณกร มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดุษฎี รัชชีชवाल	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

• ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุทธประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกตุ อุทธโยธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยะพงศ์ เนียมทรัพย์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเทพ ลีทองอิน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ประเทศไทย

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความประจำปี (Reviewers)

บทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ และบทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับการตรวจสอบ กลั่นกรองและเสนอแนะให้ปรับปรุงจากผู้ทรงคุณวุฒิ ดังรายนามต่อไปนี้

• ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.มนัส สุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
• ศาสตราจารย์ ดร.ยศ สันตสมบัติ	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
• ศาสตราจารย์ ดร.สุมาลี สังข์ศรี	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.ชูชีพ พุททประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ชีระกูธร	มหาวิทยาลัยพะเยา ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.เทียมจันทร์ พานิชย์ผลินไชย	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.นันทน์ เรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยศิลปากร ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา สุวรรณศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.พรศิริ ม่วงสมัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง	มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี วงษ์สะพาน	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.มนสิข ลิขิตสมบุรณ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ อินทสิงห์	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต จันทน์ฉาย	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สายวรุณ สุนทรโทก	มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามนก	มหาวิทยาลัยบูรพา ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สุขแก้ว คำสอน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัลลัมชะฮ์ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.อัจจวรา นียมาภา	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
• รองศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ก้านจักร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเทศไทย
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุทธิดา จำรัส	มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย
• ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานนท์ ไชยสุริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร

- นางวิไลพัทธ์ จริงไธสง
- นางกษามาศ ยาสุมุทร์
- นางสาวอรกมล สุวรรณประเทศ
- นางสาววีรนุช ตรุณสนธยา
- นายณัฐวัฒน์ โรจนวุฒิธรรม
- นางสาวกมลรัตน์ เชื้อเสือน้อย
- นางศิริพร ประณต

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ประเทศไทย

วารสารบัณฑิตวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้ผ่านการพิจารณาและรับรองคุณภาพวารสารให้อยู่ในฐาน TCI (Thai-Journal Citation Index Centre) กลุ่มที่ 1 สาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ส่งมายังกองบรรณาธิการ บรรณาธิการจะตรวจสอบรูปแบบและเนื้อหาในเบื้องต้น และจะได้รับการตรวจสอบ โดยคณะกรรมการกลั่นกรองภายนอก (Peer Reviewer) เพื่อประเมินให้เป็นไปตามเกณฑ์ต่อไป

เนื้อหาของแต่ละบทความเป็นทัศนะของผู้นิพนธ์
ซึ่งกองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย

วารสารบัณฑิตวิจัย

ข้อมูลวารสาร

ชื่อวารสาร

(ภาษาไทย) วารสารบัณฑิตวิจัย

(ภาษาอังกฤษ) Journal of Graduate Research

ISSN 2229-2756 (ตีพิมพ์)

ISSN 2651-1401 (อิเล็กทรอนิกส์)

หน่วยงานเจ้าของวารสาร

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ขจร ตรีโสภณการ

สถานที่ติดต่อ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

202 ถ.ช้างเผือก ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50300

โทรศัพท์ 09-7970-4563

E-mail : banditvijai@gmail.com

เว็บไซต์ของวารสาร

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

วัตถุประสงค์ (Aims)

เพื่อเผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ด้านการศึกษา ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

ขอบเขต (Scope)

วารสารบัณฑิตวิจัยพิจารณาบทความในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาการจัดการเรียนรู้ การศึกษา ปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การศึกษาพิเศษ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา

นโยบาย (Policies)

วารสารบัณฑิตวิจัย กำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่จะได้รับการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง จำนวน 3 ท่าน โดยผู้ทรงคุณวุฒิจะไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ (Double-blind Peer Review)

บทความจะต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน ผู้นิพนธ์บทความต้องปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย และต้องจัดทำบทความตามรูปแบบที่วารสารกำหนด ภาษาที่ใช้เขียนบทความเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยเนื้อหาหรือข้อคิดเห็นในบทความเป็นความคิดเห็นของผู้นิพนธ์บทความเท่านั้น กองบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย ระยะเวลาในการดำเนินการพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย ใช้เวลาประมาณ 60 วัน (ขึ้นอยู่กับความเร่งด่วนของผู้นิพนธ์บทความ) นับจากวันที่บทความได้แก้ไขตามคำแนะนำของกองบรรณาธิการ ก่อนที่จะส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา ถ้ามีส่วนที่ต้องปรับปรุงแก้ไขจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบ เมื่อผู้นิพนธ์ได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและผ่านการตรวจสอบความถูกต้องจากกองบรรณาธิการแล้วบทความ

จะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสารบัณฑิตวิจัย บทความอาจถูกดัดแปลง แก้ไขคำ สำนวน และรูปแบบการนำเสนอตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร หลังจากการพิจารณาบทความเรียบร้อยแล้ว กองบรรณาธิการจะส่งหนังสือตอบรับการตีพิมพ์เผยแพร่ให้แก่ผู้นิพนธ์บทความ

ทั้งนี้บทความที่ผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าหนึ่งท่านพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่สมควรตีพิมพ์เผยแพร่ กองบรรณาธิการจะแจ้งให้ผู้นิพนธ์บทความทราบ แต่จะไม่ส่งต้นฉบับคืนและผู้นิพนธ์บทความจะไม่ได้รับเงินคืน ไม่ว่ากรณีใด ๆ ผลการพิจารณาจากกองบรรณาธิการถือเป็นสิ้นสุด กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ดำเนินการตามขั้นตอนให้แก่ผู้ที่ชำระค่าลงบทความแล้วเท่านั้น หากผู้นิพนธ์บทความมีความจำเป็นเร่งด่วนโปรดส่งตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นแทน โดยกองบรรณาธิการจะไม่รับบทความหากผู้นิพนธ์บทความไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนด

กำหนดออกวารสาร

วารสารบัณฑิตวิจัยมีกำหนดออกราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) ดังนี้

ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน)

กำหนดออกสัปดาห์สุดท้ายของเดือนมิถุนายน

ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม)

กำหนดออกสัปดาห์สุดท้ายของเดือนธันวาคม

วิธีการส่งบทความ

ส่งต้นฉบับบทความในรูปแบบไฟล์เวิร์ด (Microsoft Word) ผ่านระบบจัดการวารสารอิเล็กทรอนิกส์ (ThaiJo) ที่ Website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai> พร้อมทั้งส่งแบบนำส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ หนังสือรับรองก่อนการตีพิมพ์ตามที่วารสารกำหนดและหลักฐานการโอนค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ ทางอีเมล banditvijai@gmail.com

หมายเหตุ นักศึกษาที่ส่งบทความวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ จะต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หรือการค้นคว้าอิสระ ลงนามรับรองในแบบฟอร์มนำเสนอบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

ค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ

ตั้งแต่ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2565) 3,500 บาท / เรื่อง

วิธีการชำระค่าธรรมเนียมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ

ชำระผ่านธนาคาร ชื่อบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (กองทุนบัณฑิตวิทยาลัย) ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เลขที่บัญชี 821-289065-5 ประเภทบัญชี ออมทรัพย์

Journal of Graduate Research

Vol. 13 No. 1 January – June 2022

Objective

Journal of Graduate Research publishes educational research and academic articles that are beneficial to educational management, pedagogical development, and learning development of learners.

Publisher

Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University

Consultants

- Associate Professor Dr. Chatree Maneeekosol

Acting President of Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

- Assistant Professor Dr. Kamolnut Pholwan

Dean of Graduate School,
Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editor in Chief

- Assistant Professor Acting Capt. Dr. Khajon Treesophanakorn

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Assistant Editor

- Assistant Professor Dr. Dusadee Rangseechatchawan

Chiang Mai Rajabhat University, Thailand

Editorial Board

- Emeritus Professor Dr. Manat Suwan Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Choocheep Puthaprasert Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Somkate Uttayotha Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Nitaya Suwanasei Uttaradit Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Wareerat Kaewurai Naresuan University, Thailand
- Associate Professor Dr. Piyapong Niamsup Chiang Mai University, Thailand
- Assistant Professor Dr. Poonpong Suksawang Burapha University, Thailand
- Assistant Professor Dr. Pornthep Leethong-in Suan Dusit University, Thailand

Reviewer

- Emeritus Professor Dr. Manat Suwan Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
- Professor Dr. Yot Santasombat Chiang Mai University, Thailand
- Professor Dr. Sumalee Sungsi Sukhothai Thammathirat Open University, Thailand
- Associate Professor Dr. Chaiwat Sutthirat Naresuan University, Thailand
- Associate Professor Dr. Choocheep Puthaprasert Chiang Mai Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Direk Theeraputon University of Phayao, Thailand
- Associate Professor Dr. Teamjan Parnichparinchai Naresuan University, Thailand
- Associate Professor Dr. Nammon Ruangrit Silpakorn University, Thailand
- Associate Professor Dr. Nitaya Suwanasri Uttaradit Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Pornsiri Muangsamai Kasetart University, Thailand
- Associate Professor Dr. Poonpong Suksawang Burapha University, Thailand
- Associate Professor Dr. Montree Wongsaphan Mahasarakham University, Thailand
- Associate Professor Dr. Monasit Sittisomboon Naresuan University, Thailand
- Associate Professor Dr. Somkiart Intasingh Chiang Mai University, Thailand
- Associate Professor Dr. Somchit Janjai Nakhon Pathom Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Saiwaroon Soontherotoke Ramkhamhaeng University, Thailand
- Associate Professor Dr. Sumet Ngamkanok Burapha University, Thailand
- Associate Professor Dr. Sukkaew Comesorn Pibulsongkram Rajabhat University, Thailand
- Associate Professor Dr. Sureepong Phothongsunan Assumption University, Thailand
- Associate Professor Dr. Achara Niyamabha Kasetart University, Thailand
- Associate Professor Dr. Issara Kanjug Khon Kaen University, Thailand
- Assistant Professor Dr. Suthida Chamrat Chiang Mai University, Thailand
- Assistant Professor Dr. Arnon Chaisuriya Suranaree University of Technology, Thailand

- Editorial Manager

- Mrs. Wilaipug Jringthaisong
- Mrs. Kachamat Yasamout
- Ms. Ornkamon Suwanprates
- Ms. Veeranuch Daroonsontaya
- Mr. Natthawat Rojchanawutthitum
- Ms. Kamonrat Chuesuanoi
- Mrs. Siriporn Pranot

[illegible]

Journal of Graduate Research has been accredited and categorized under Tier 1 in the field of Humanities and Social Sciences of Thai-Journal Citation Index Center (TCI).

Submitted manuscripts are preliminarily examined for their formats and contents by the board of editors and subsequently reviewed by peer reviewers for further assessments according to the criteria.

Contents of the article are solely opinions of the author(s)
and the board of editors does not necessarily have to agree with them.

Journal Information

Name	(In Thai)	วารสารบัณฑิตวิจัย
	(In English)	Journal of Graduate Research
	ISSN 2229-2756 (Print)	
	ISSN 2651-1401 (Online)	
Affiliation	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
Editor-in-chief	Assistant Professor Acting Capt. Dr. Khajorn Treesophanakorn	
Contact	Graduate School, Chiang Mai Rajabhat University	
	202 Chang Puak Rd., Chang Puak, Muang,	
	Chiang Mai, 50300	
	Tel. 09-7970-4563	
	Email: banditvijai@gmail.com	
Website	https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai	

Objective

Journal of Graduate Research publishes educational research and academic articles that are beneficial to educational management, pedagogical development, and learning development of learners.

Scope

Journal of Graduate Research publishes articles in the fields of educational administration, learning management, early childhood education, primary education, curriculum and instruction, educational sciences, educational psychology, social studies, educational assessment and research, physical education and health education, educational innovation and technology, special education, and other related educational fields.

Policies

Journal of Graduate Research is published biannually: January–June for the first issue and July–December for the second issue. Each article is double-blind peer reviewed by two reviewers in the same or related fields

The submitted article must not be published previously or in the process of reviewing for publication in other journals, reports, or any printed materials. The author is required to strictly follow the publication ethical guidelines of the journal and to prepare his/her manuscript according to the format established by the journal. The article can be written in either Thai or English, and the contents or opinions in the article are solely of the author, and the board of editors does not necessarily have to agree with them. The duration for considering publication of an article is approximately 60 days (depending on how speedy the author revises his/her work) from the date that the author receives revising recommendations from the board before submitting the article to the reviewers. Further revising recommendations from the reviewers will be notified to the author. After improving the article and going through the process of examination for its accuracy by the board of editors, the article will be published in the journal. The article may be altered or corrected in its styles and presentation format deemed appropriate by the board. The author will be notified by a letter of acceptance when his/her article has been accepted for publication. The author whose article

is deemed unsuitable for publication by the reviewers will also be notified accordingly; however, the manuscript and the publication fees will not be returned in any case. The decision of the board of editors is regarded as final.

The board of editors maintains the right to proceed with the entire processes exclusively for those who have paid the publication fees. The board declines to accept any article whose author does not comply with the regulations of the journal.

Publication Frequency

Journal of Graduate Research is issued biannually (2 issues/year).

No. 1 (January–June) out in last the week of June

No. 2 (July–December) out in last the week of December

Manuscript Submission

The manuscript must be in the Microsoft Word file and submitted electronically through the ThaiJo website: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai> The submission form, the approval form and the payment slip are submitted via the journal email at banditvijai@gmail.com

Remarks: Graduate students submitting their articles as a part of their theses or independent studies are required to attach an approval form from their thesis supervisors allowing the article to be published.

Publication Fees

The new publishing fee will be 3,500 baht/article from Vol. 13 No. 1 (January – June 2022) onward.

Payment Method

Payment must be paid through Siam Commercial Bank, Chiang Mai Rajabhat University Branch, Account No. 821–289065–5, Account Name: Chiang Mai Rajabhat University (Graduate Studies Fund)

บทบรรณาธิการ

วารสารบัณฑิตวิจัย ได้รับการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) กลุ่มที่ 1 สาขาวิชา มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2564 จนถึง วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

วารสารฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 13 ฉบับที่ 1 มีบทความวิจัยที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา ของประเทศไทย ทุกบทความได้รับการพิจารณาและกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Reviewer) 3 ท่าน ที่ตรงตามสาขาวิชา เพื่อให้บทความมีความสมบูรณ์ ถูกต้องตามหลักวิชาการ ตลอดจนเป็นการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานของวารสาร นำไปสู่การพัฒนาให้วารสารอยู่ในฐานที่สูงขึ้นต่อไป

กองบรรณาธิการขอขอบคุณคณาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทุกท่านที่ส่งบทความมาเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารบัณฑิตวิจัยจะเป็นแหล่งเผยแพร่ผลงานวิชาการด้านการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพ เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ขอความร่วมมือ ทุกท่านที่นำข้อมูลจากบทความในวารสารไปใช้ โปรดอ้างอิงผู้แต่ง ชื่อเรื่องและชื่อวารสารด้วย ผู้สนใจสามารถเข้าไป อ่านและสืบค้นบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่แล้วหรือส่งบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ได้ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ขจร ตรีโสภณากร

บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิจัย

สารบัญ

บทความวิชาการ

เทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกันออนไลน์	1
พิชามญช์ สุริยพรรณ	

บทความวิจัย

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลาย สำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย	13
รุติยะห์ หะ, มารุต พัฒนาผล และ ดนุสตา จามจุรี	

การส่งเสริมการเรียนรู้และกลไกสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว	29
ระวี จุฑาทองค์, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา, วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล และ กชวร จุยมณี	

การพัฒนาโมเดลการวัดและแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช	45
ศุกลรัตน์ อิงชาติเจริญ และ ธัญสินี เล่าลัม	

การพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน สำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร	61
ศุภจิต จันทรี และ อัจฉรา ศรีพันธ์	

การพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเพิ่มพูนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสารของทหารไทย	75
พะเยา นุเสน	

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดการสอน ที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์	91
สยาม ชูติมา, สมเกียรติ อินทสิงห์, นิธิดา อติภัทรนันท์, และ สุนีย์ เงินยวง	

การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	107
ปณตนันท์ เกียรติประภากุล, เบญจมาศ พุทธิมา, อนงค์รัตน์ รินแสงปิ่น, มนตา รัตนจันทร์ และ ธิดารัตน์ ผมงาม	

สารบัญ (ต่อ)

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร	123
ยุพา กลิ่นชัย, พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข และ ณัฐฉินันท์ พรหมณังสังข์	

เทคโนโลยีดิจิทัลกับการจัดการเรียนรู้ร่วมกันออนไลน์

TECHNOLOGY DIGITAL WITH COLLABORATIVE ONLINE LEARNING

พิชามณัฐ สุริยพรรณ^{1*}
Pichamon Sureeyaphan^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี, 272 ต.ขุนทะเล อ.เมืองสุราษฎร์ธานี จ.สุราษฎร์ธานี 84000¹

Surat Thani Rajabhat University, 272 Khun-Tale Muang Surat Thani, 84000¹

*Corresponding author E-mail: pichamon.sur@sru.ac.th

(Received: 10 May, 2021; Revised: 26 Apr, 2022; Accepted: 25 May, 2022)

บทคัดย่อ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนจากการจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนเป็นการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ การออกแบบการจัดการกิจกรรมเรียนรู้โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาระบบการคิดให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และเลือกวิธีการเรียนรู้ของตนเองอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาจากบทเรียนและแบ่งกลุ่มผู้เรียนให้เลือกศึกษาหัวข้อเรื่องตามความสนใจ 2) ผู้เรียนประชุมวางแผนสร้างข้อตกลงเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบเขตเนื้อหา วิธีการดำเนินงานและกำหนดเวลาการศึกษาค้นคว้าร่วมกัน 3) สมาชิกแต่ละคนศึกษาค้นคว้าข้อมูลตามที่ได้รับมอบหมายและอภิปรายร่วมกันเพื่อให้ได้ข้อมูลของกลุ่ม 4) สมาชิกแต่ละกลุ่มนำเสนอและแลกเปลี่ยนที่ได้เรียนรู้ร่วมกันในชั้นเรียน และ 5) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปรายรวมทั้งสรุปบทเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ร่วมกัน

การจัดการเรียนรู้ร่วมกันออนไลน์ ผู้สอนทำหน้าที่ให้คำแนะนำและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง ซึ่งไม่จำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถใช้วิธีการและเวลาที่แตกต่างกันในการจัดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้และสมรรถนะที่ต้องการให้เกิดขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยความหมายและนำความรู้ไปใช้สร้างสรรค์ชิ้นงานใหม่ ๆ หรือองค์ความรู้ต่าง ๆ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลซึ่งเป็นการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล, การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

¹ อาจารย์ กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

The coronavirus disease 2019 (COVID-19) has changed education management from being classroom-based learning to online learning on a digital platform instead. The design of learning activities is now adapted to learners by integrating digital technology to encourage learner participation. This has been done according to the 21st-century learning management approach, which develops the thinking process for learners to seek knowledge and choose their preferred method of learning.

The goal is to design online collaborative learning activities which are appropriate, creative and which also incorporate digital technology in five processes; First, the teacher (or instructor) still plays an integral role in presenting the learner with a range of lesson topics and learners then choose their lesson according to their interests; Second, the learner meets, plans and creates an agreed upon goal, determines the scope of the topic as well as methods for conducting and scheduling joint studies; Third, the learner is responsible for conducting research studies and discussing the group's information together; Forth, the learner presents what has been learned and shares them in class; and In the final process, teacher and learner discuss together and ask questions, as well as summarize the lessons and evaluate the learning outcomes together.

All of the processes, the instructor serves to give advice and encourage students to mindfully and continually create a thought process, which would lead to creativity in producing workpieces or bodies of work and knowledge to their full potential.

KEYWORDS: Digital Technology, Collaborative Learning

บทนำ

สถานการณ์โลกมีความท้าทายให้คนยุคใหม่มีทักษะพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะอย่างยิ่งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยสถานศึกษาต้องปรับรูปแบบการสอนจากห้องเรียน (On Site) เป็นการสอนแบบออนไลน์บนแพลตฟอร์มดิจิทัลทดแทน จากข้อมูลของ World Economic Forum (2020) ระบุว่า การปิดสถานศึกษานั้นส่งผลกระทบต่อนักเรียนจำนวนมากกว่า 1.2 พันล้านคน ใน 186 ประเทศ เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าวในกลุ่มผู้เรียนผลสำรวจความคิดเห็นการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) จากนักเรียนและนักศึกษา จำนวน 72,626 คน พบว่า มีสถานศึกษาจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์คิดเป็นร้อยละ 78.18 โดยเฉพาะในเขตควบคุมสูงสุด 28 จังหวัด มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ร้อยละ 88.06 อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์มากที่สุดคือ โทรศัพท์มือถือ คิดเป็นร้อยละ 71.32 รองลงมาคือ คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก ร้อยละ 30.31 สำหรับปัญหาการเรียนการสอนออนไลน์ที่พบมากที่สุดคือ ความเร็วของสัญญาณอินเทอร์เน็ต คิดเป็นร้อยละ 41.15 แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เรียนร้อยละ 23.57 ยังต้องการเรียนแบบออนไลน์เมื่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาคลี่คลายลง (เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง, 2563)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าความท้าทายของการจัดการศึกษาไม่ใช่เพียงแค่การแก้ปัญหาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) เท่านั้น แต่เป็นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะยาวซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องมีความพร้อม สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ทั้งการเรียนแบบผสมผสาน การเรียนแบบโครงการ การเรียนโดยใช้กรณีศึกษา การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบกับผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะประกอบอาชีพอิสระมากขึ้น จึงจำเป็น

ต้องมีทักษะแห่งอนาคต (พิชญ์สินี มะโน, 2562) มีการพัฒนาตนเองจากทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ สามารถค้นหาสื่อการเรียนรู้และเนื้อหาที่สนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนจึงควรให้ความสำคัญกับการออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของผู้เรียนรายบุคคลโดยมีการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

เทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้

ดิจิทัล เป็นคำทับศัพท์มาจากภาษาอังกฤษคำว่า “Digital” ใช้เกี่ยวกับการแทนความหมายของข้อมูลด้วยตัวเลขโดยเฉพาะเลขฐานสองหรือเป็นคำที่นำไปใช้เกี่ยวกับรูปแบบข้อมูลที่คอมพิวเตอร์สามารถจัดเก็บและจัดการได้ (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2561) ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเช่นที่ผ่านมา แต่ได้ถูกนำไปใช้ในชีวิตประจำวันสำหรับบุคคลทั่วไป ประเทศไทยได้นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการรู้คิด (Cognitive Process) ที่เกิดขึ้นเพื่อสร้างความหมายของข้อมูลสารสนเทศและสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่รับเข้ามาทางประสาทสัมผัสของบุคคล ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้แต่ใช้วิธีการและเวลาในการเรียนรู้ต่างกัน องค์การยูเนสโกได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับศตวรรษที่ 21 เรียกว่าจุดสมดุลการศึกษา (The Four Pillars of Education) หรือสี่เสาหลักทางการศึกษา ประกอบด้วยการเรียนรู้ 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เพื่อรู้ (Learning to Know) มุ่งพัฒนากระบวนการคิดให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และเลือกวิธีการเรียนรู้ของตนเอง การเตรียมความพร้อมด้านจิตใจเพื่อให้มีความพร้อมในการศึกษาต่อ รักที่จะเรียนรู้ มีความสุขในการเรียนและการแสวงหาความรู้ 2) การเรียนรู้เพื่อปฏิบัติได้จริง (Learning to Do) มุ่งพัฒนาความสามารถและความชำนาญ รวมทั้งสมรรถนะวิชาชีพเพื่อนำไปสู่การประกอบอาชีพ ตลอดจนการปฏิบัติเพื่อประโยชน์แก่สังคมและการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเพื่อเสริมสร้างการทำงานเป็นทีมให้

เข้มแข็ง 3) การเรียนรู้เพื่อที่จะอยู่ร่วมกันและการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Learning to Live Together) มุ่งพัฒนาการดำเนินชีวิตทั้งในการเรียน ครอบครัว สังคมการทำงาน และสังคมพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีคุณภาพและสร้างสรรค์ ประโยชน์ให้สังคม และ 4) การเรียนรู้เพื่อชีวิต (Learning to Be) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกด้านทั้งจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจตนเองและผู้อื่น (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2562)

การปรับตัวเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาจากการเรียนรู้ในห้องเรียนไปสู่การเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยออกแบบวิธีการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะกับนักเรียนในระดับชั้นต่าง ๆ (เทียน ทองแก้ว, 2563) ผู้สอนต้องกระตุ้นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างต่อเนื่อง ด้วยการลดการบรรยายแต่ขยายพื้นที่แห่งการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนทำหน้าที่เป็นโค้ชการเรียนรู้ (Learning Coach) โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพผ่านการลงมือด้วยตนเองอย่างกระตือรือร้น ตลอดจนผู้สอนต้องเรียนรู้ไปกับผู้เรียน (Teacher as Learner)

การจัดการเรียนรู้ร่วมกัน

การเรียนรู้ร่วมกัน (Collaborative Learning) เป็นวิธีจัดการเรียนรู้ที่มีลักษณะที่ใกล้เคียงกับการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นแนวคิดเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ที่เน้นการแบ่งผู้เรียนที่มีความสนใจเรื่องเดียวกันค้นคว้าและถ่ายทอดข้อมูลให้กลุ่มอื่น ๆ และเน้นกระบวนการทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย เพราะการเรียนรู้จะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนต้องการใช้ความรู้นั้นในการสร้างชิ้นงาน ผลของการเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในความสำเร็จ มีความรับผิดชอบและมีการควบคุมตนเอง

การจัดการเรียนรู้ร่วมกันได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางเนื่องจากกิจกรรมและผลลัพธ์ที่ได้สามารถทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้นสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ได้กล่าวไว้ว่าผู้สอนมีบทบาทหน้าที่เป็นที่ปรึกษา (Coach) หรือผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คอยชี้แนะให้แนวทางในการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และผู้เรียนไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ร่วมกันในห้องเรียนตามเวลาเรียนที่กำหนดเท่านั้น แต่อาจเรียนที่บ้านหรือสถานที่อื่น ๆ ผ่านระบบออนไลน์โดยผู้สอนอาจเป็นผู้สร้างเนื้อหาหรือแนะนำแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนอภิปรายหรือฝึกทักษะต่าง ๆ ร่วมกัน (พิชญ์สินี มะโน, 2562)

การจัดการเรียนรู้ร่วมกันที่มีการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล

การจัดการเรียนรู้ร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดนั้น สามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาบูรณาการและประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของผู้เรียน จากประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการสังเคราะห์ขั้นตอนจากนักการศึกษาและผลการวิจัย (Faroun, 2020; Ansari, & Khan, 2020; อุดม หอมคำ, 2561) พบว่ามี 5 ขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาจากบทเรียน จากนั้นผู้เรียนเลือกศึกษาหัวข้อเรื่องตามความสนใจ ซึ่งการเลือกหัวข้อเรื่องควรให้อิสระแก่ผู้เรียน โดยจัดผู้เรียนที่สนใจหัวข้อเรื่องเดียวกันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน กลุ่มละ 4-6 คน แต่ละกลุ่มอาจมีจำนวนสมาชิกที่แตกต่างกัน หากหัวข้อใดมีผู้เรียนสนใจมากเกินไปจนเกินที่กำหนด ควรให้ผู้เรียนเลือกหัวข้อเรื่องอื่นที่สนใจในระดับรองลงไปโดยใช้การจับสลากหรือหาวิธีที่เหมาะสม ในขั้นตอนนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยระดับความรู้ความจำเนื่องจากเป็นการจดจำข้อมูลที่ผู้สอนได้เสนอให้ ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอข้อมูล เช่น YouTube, Canva, Padlet เป็นการนำเสนอสถานการณ์หรือหัวข้อเรื่องผ่านตัวอักษร รูปภาพ คลิปวิดีโอ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงได้สะดวกมากขึ้นโดยผู้สอนสามารถสร้างชั้นเรียนออนไลน์ด้วย Google Classroom, ClassDojo หรือใช้โปรแกรมการจัดการเอกสารออนไลน์ด้วย Google Drive, One Drive

ขั้นตอนที่ 2 ผู้เรียนประชุมวางแผนสร้างข้อตกลง กำหนดจุดมุ่งหมาย ขอบเขตเนื้อหาของหัวข้อเรื่อง วิธีการดำเนินงาน และกำหนดเวลาการศึกษาค้นคว้า โดยผู้เรียนแต่ละคนต้องร่วมอภิปราย ชักถาม เสนอแนะ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการกำหนดหัวข้อหรือประเด็นที่สนใจจะนำเสนอร่วมกัน แล้วเสนอผลการปฏิบัติงานของกลุ่มให้ผู้สอนตรวจสอบเพื่อพิจารณาขอบเขตของเนื้อหาให้ตรงประเด็น หรือเพิ่มเนื้อหาให้ครบสมบูรณ์ แล้วให้สมาชิกในกลุ่มเสนอสิ่งที่ต้องการรู้เกี่ยวกับหัวข้อนั้นๆ เพิ่มเติม ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยระดับความเข้าใจเพราะสามารถอธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้เพิ่มเติมจากประสบการณ์เดิมของตนเองได้ ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ที่เน้นกระบวนการกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือข้อตกลงร่วมกัน เช่น LINE, Facebook Group, Google Docs, Google Slide, Pollevery Where เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 สมาชิกแต่ละคนรับผิดชอบการเรียนรู้ และภาระงานที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม ผู้เรียนจะเรียนรู้พร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลของแต่ละคนค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ โดยมีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ความรู้ที่ได้ จากนั้นสมาชิกในกลุ่มแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น อภิปราย และสกัดเป็นความรู้ของกลุ่ม โดยสมาชิกในกลุ่มจะควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยระดับการประยุกต์ใช้ ทั้งการใช้ความรู้และการใช้เครื่องมือในการระดมสมอง รวมทั้งระดับการวิเคราะห์แยกแยะเหตุผลของสมาชิกในกลุ่ม และระดับการประเมินผลตัดสินเปรียบเทียบสิ่งที่ได้เรียนรู้ในกลุ่มของตนเองได้ ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการระดมสมองร่วมกันในเวลาเดียวกันได้ เช่น MindMeister, Canva, Google Slide ใช้จัดกิจกรรมระดมสมองในรูปแบบแผนผังความคิดร่วมกัน หรือ Padlet ใช้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลร่วมกันผ่านตัวอักษร รูปภาพ หรือคลิปวิดีโอ

ขั้นตอนที่ 4 สมาชิกแต่ละกลุ่มร่วมกันเตรียมเนื้อหาและนำเสนอสิ่งที่เรียนรู้ตามแผนปฏิบัติงานที่กลุ่มกำหนดไว้ โดยให้แต่ละกลุ่มประเมินการนำเสนอของของกลุ่มอื่น ๆ และกลุ่มตนเอง หรือผู้สอนอาจร่วมกับผู้เรียนออกแบบแบบประเมินการนำเสนอเพื่อใช้ในการประเมิน ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยระดับการสร้างสรรค์เพราะแต่ละกลุ่มจะต้องคิดวางแผน ออกแบบ และลงมือสร้างงานนำเสนอของกลุ่มตนเอง ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการนำเสนอให้ผู้เรียนสามารถแชร์และร่วมกันจัดเตรียมเนื้อหาและนำเสนอพร้อมกันในเวลาเดียวกัน เช่น Google Slide, Canva เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 5 ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย ชักถามประเด็นที่ยังสงสัย รวมทั้งสรุปบทเรียนและประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน เพื่อพิจารณาประเด็นที่ควรพัฒนาปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงานกลุ่มให้ดียิ่งขึ้น ขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยระดับการวิเคราะห์เพราะสมาชิกในกลุ่มต้องร่วมกันนำข้อมูลที่ได้อภิปรายมาช่วยกันคิดอย่างลึกซึ้งและวิเคราะห์หาเหตุผลที่มาของข้อสรุปต่าง ๆ ได้ ตัวอย่างเทคโนโลยีดิจิทัลที่ผู้สอนสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นสื่อให้ผู้เรียนสื่อสารผ่านภาพเคลื่อนไหวและเสียงในเวลาเดียวกัน เช่น Zoom, Cisco Webex Meeting, Google Meet, LINE Group หรือ Facebook Group

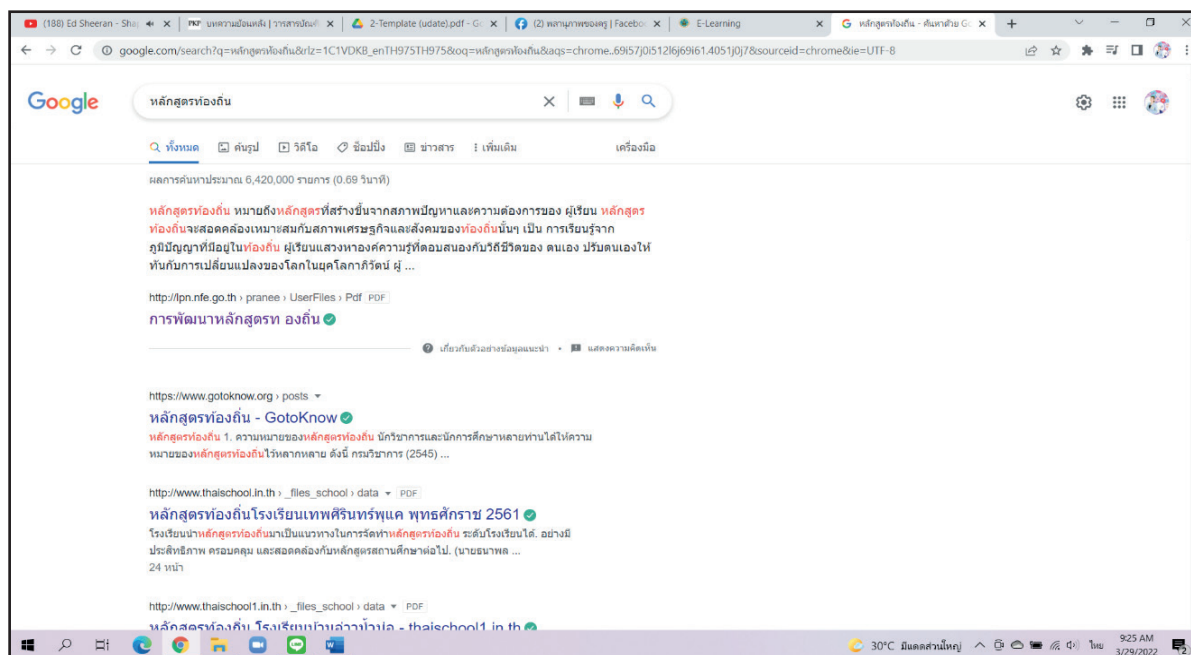
เทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ผู้สอนสามารถเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและพัฒนาตนเองให้สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีการบูรณาการกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม เทคโนโลยีดิจิทัลที่มีอยู่บนอินเทอร์เน็ตนี้มีประสิทธิภาพการใช้งานที่แตกต่างกัน ผู้สอนควรพิจารณาเลือกนำมาใช้พัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ (ภูมิมา ภิญญสินีวัฒน์, 2563)

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ด้านพุทธิพิสัยของผู้เรียน (Cognitive Domain) ตามทฤษฎีการเรียนรู้ Bloom's Digital Taxonomy 6 ระดับ ผู้สอนและผู้เรียนสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตในการจัดการเรียนรู้ได้หลากหลายทั้งแบบการเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

1. ระดับความรู้ความจำ (Remembering) ผู้เรียนสามารถตอบได้ว่าสิ่งที่เรียนมาจากแหล่งเรียนรู้ใด เช่น

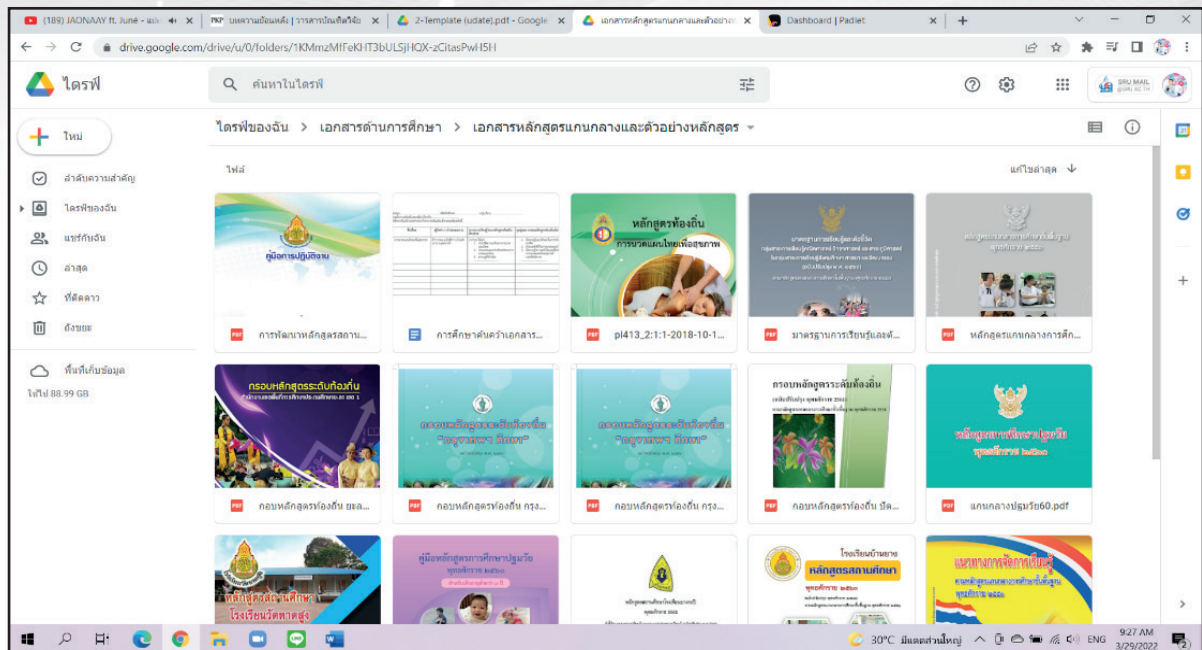
การสืบค้นข้อมูลที่ต้องการเรียนรู้ผ่าน Google Search ดังภาพที่ 1 ทำให้ผู้เรียนจดจำโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนสามารถสืบค้นและบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถสืบค้นหลักการแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ผ่าน Google Search และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ด้วยตนเองโดยใช้ Padlet ดังภาพที่ 2 หรือบันทึกการสืบค้นด้วย Google Drive ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 1 ค้นหาข้อมูลด้วย Google search

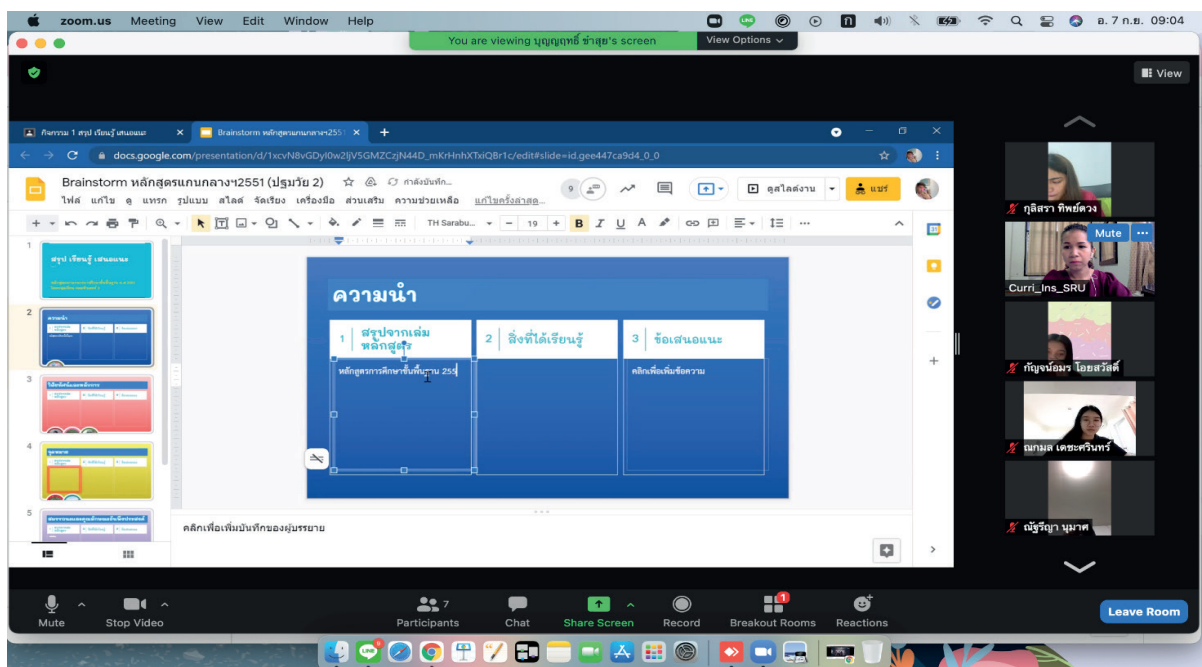
ภาพที่ 2 บันทึกการสืบค้นด้วย Padlet

ภาพที่ 3 บันทึกการสืบค้นด้วย Google Drive

2. ระดับความเข้าใจ (Understanding) ผู้เรียนสามารถอธิบายความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรียนมาด้วยความเข้าใจของตนเองผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่ช่วยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนเองเข้าใจร่วมกับผู้อื่นได้ เช่น ผู้เรียนต้องการอธิบายกระบวนการพัฒนาหลักสูตร

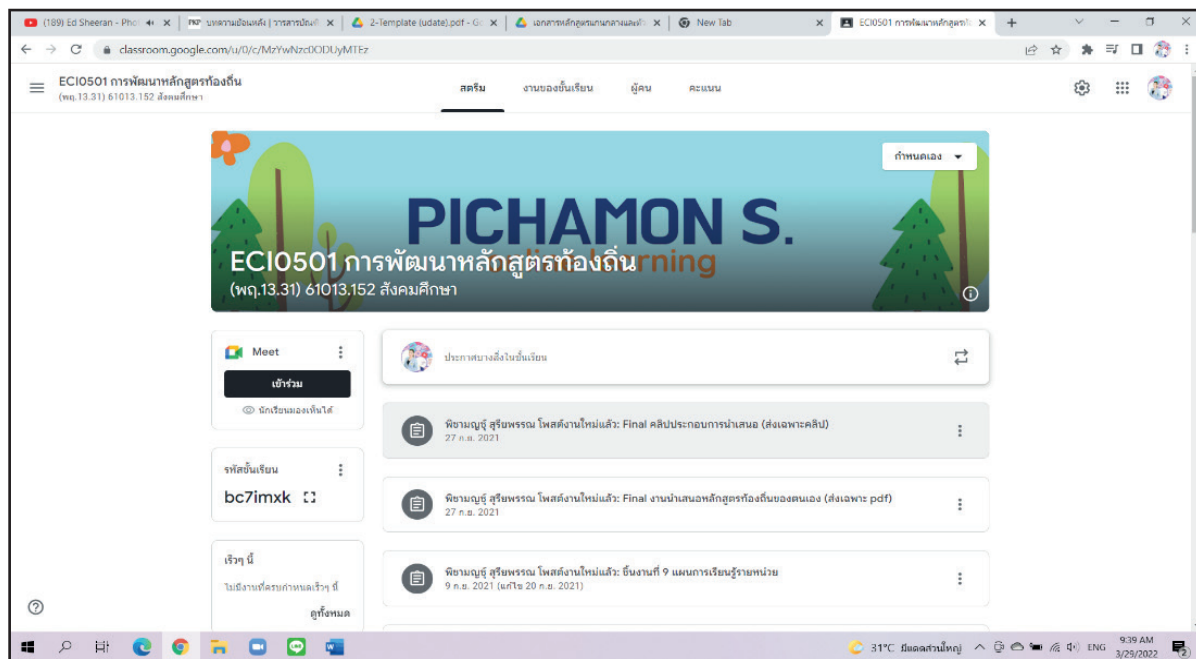
ท้องถิ่นตามความเข้าใจของตนเองผ่านตัวอักษรหรือภาพเคลื่อนไหว อาจประยุกต์ใช้ Google Slide ดังภาพที่ 4 หรือ YouTube แต่หากต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันกับผู้อื่น อาจใช้สื่อที่สามารถสื่อสารโต้ตอบได้สองทาง Padlet หรือ Facebook Group

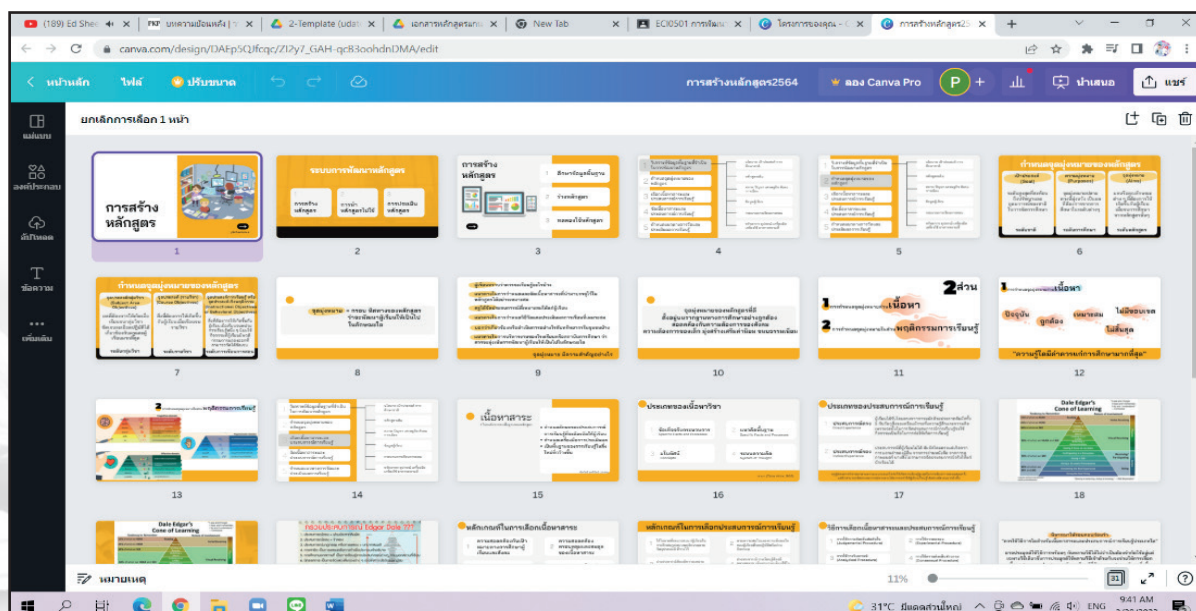
ภาพที่ 4 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตด้วย Google Slide

3. ระดับการประยุกต์ใช้ (Applying) ผู้เรียนสามารถนำความรู้มาปรับใช้กับปัญหาต่าง ๆ ได้โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการประยุกต์ใช้ เช่น ผู้เรียนต้องการนำหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนออนไลน์ เทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทดลองและประยุกต์ใช้สิ่งที่ได้เรียนรู้มาเริ่มจากการสร้างห้องเรียนออนไลน์ด้วย Google Classroom ดังภาพที่ 5 และสร้างสื่อเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นด้วย

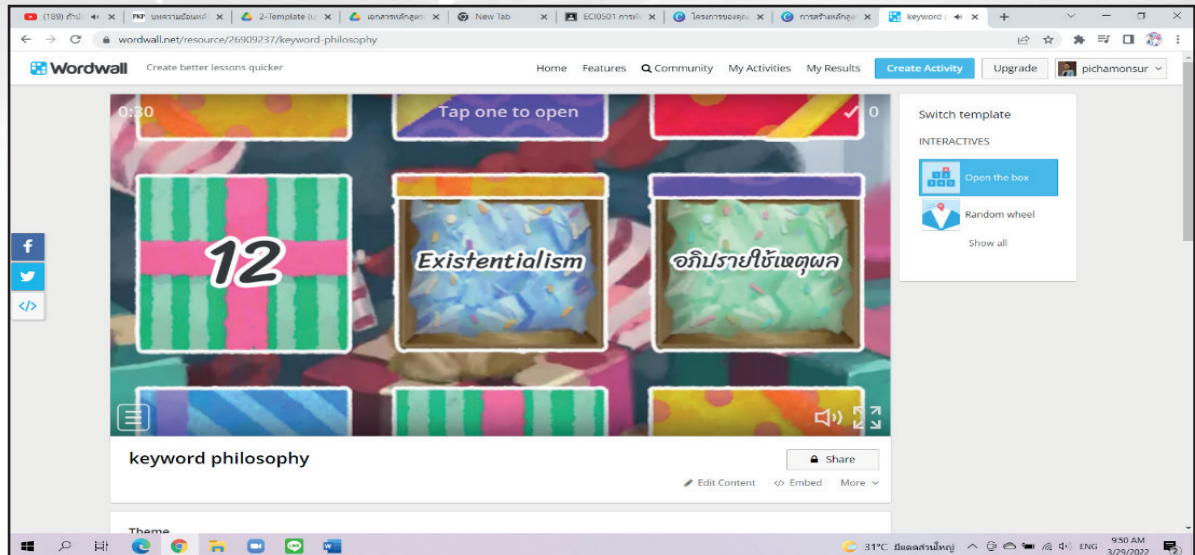
Canva ดังภาพที่ 6 Youtube, Padlet, Wordwall, Blooket หรือ Quizizz จากนั้นทดลองจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้การสื่อสารผ่านภาพเคลื่อนไหวและเสียงในเวลาเดียวกัน เช่น Zoom, Cisco Webex Meeting, Google Meet, LINE Group หรือ Facebook Group และทบทวนความรู้ วัดประเมินผลด้วยใบงานหรือทำแบบทดสอบโดยใช้ Quizizz, Live Worksheets, Google Form หรือเกมออนไลน์ Wordwall ดังภาพที่ 7 เป็นต้น

ภาพที่ 5 ห้องเรียนออนไลน์ Google Classroom

ภาพที่ 6 สื่อการสอนด้วย Canva

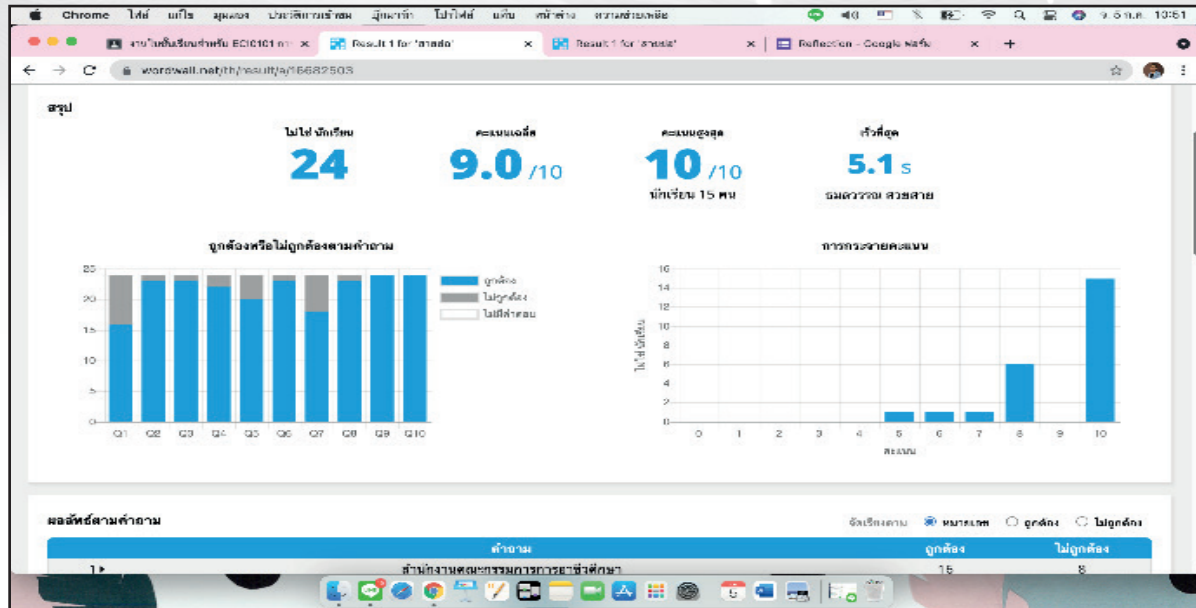
ภาพที่ 7 เกมทบทวนความรู้ด้วย Wordwall

4. ระดับการวิเคราะห์ (Analyzing) ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาวิเคราะห์แยกแยะหาความสัมพันธ์และเหตุผลได้อย่างลึกซึ้ง โดยเทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นควรสนับสนุนให้

ผู้เรียนสามารถเก็บรวบรวมและแยกแยะข้อมูลเป็นส่วนๆ ให้เห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น Google Form , Google Sheet ดังภาพที่ 8 หรือ Wordwall ดังภาพที่ 9 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

1	ชื่อ-สกุล	รหัสนักศึกษา	วิชา
473	2/8/2021, 10:33:47 พริษฐ์ เพียรทอง	1010 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
474	2/8/2021, 10:33:49 อรุณวิภา มีประสิทธิ์	1025 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
475	2/8/2021, 10:34:22 นางสาว ปณิรัตน์ แก้ววิเศษ	1007 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
476	2/8/2021, 10:35:03 นฤตยา แข็งแรง	1018 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
477	2/8/2021, 10:35:06 พรวิทย์ เจริญพานนท์	1019 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
478	2/8/2021, 10:35:08 ยุทธิสรา เถาว์กันต์	1014 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
479	2/8/2021, 10:35:16 สกัญญา ปิ๋วทอง	1021 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
480	2/8/2021, 10:35:33 อธิษฐา แก้วอนันต์	1024 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
481	2/8/2021, 10:35:43 นางสาวปัทมา สุวรรณรัตน์	1009 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
482	2/8/2021, 10:36:25 นาสีนิพัทธ์ อิศรเดช	1005 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
483	2/8/2021, 10:36:59 นันทิยากร สันติเมธี	1003 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
484	2/8/2021, 10:37:12 สดาสดี พิกุลน้อย	1013 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
485	2/8/2021, 10:37:53 ปณิศา บารามอักษร	1008 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
486	2/8/2021, 10:39:20 นางสาว พิชญาพัชร์ ทองคำ	1020 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
487	2/8/2021, 10:40:21 ธิญณห์ ฐนศิริ	1002 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
488	2/8/2021, 10:41:02 นาสวีศ ทวีรัตน์	8401108001 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข
489	2/8/2021, 10:41:04 นาสวีศ ทวีรัตน์	8401108001 คอมปี 1 ห้อง 2	เรียนรู้อย่างมีความสุข

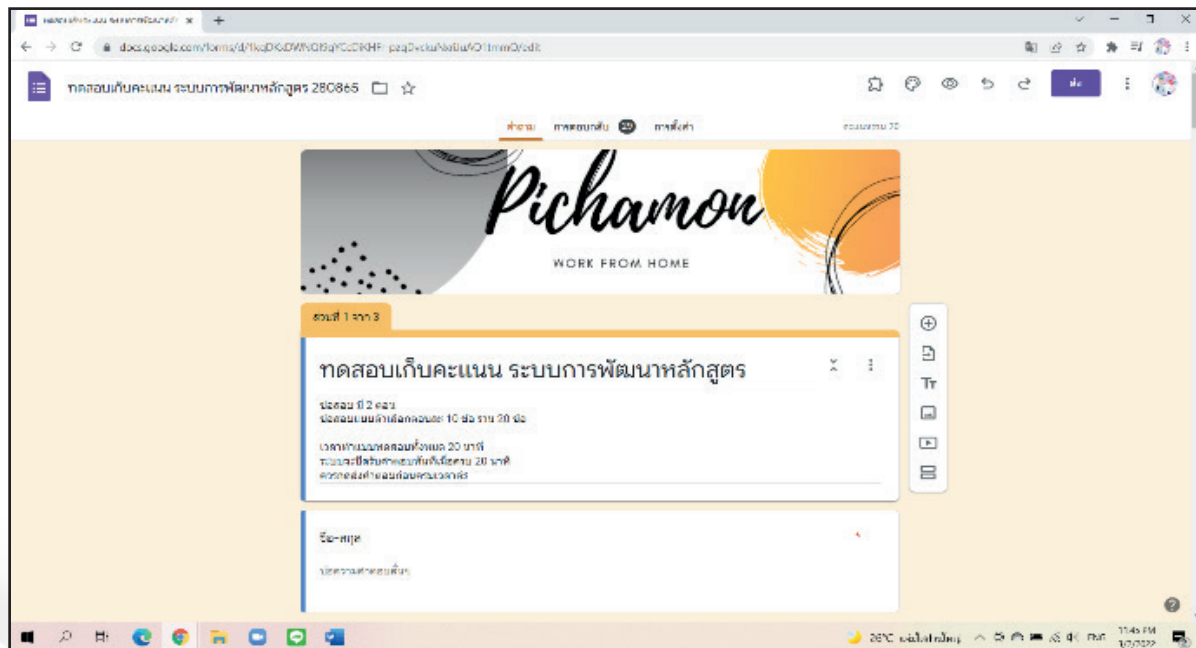
ภาพที่ 8 รวบรวมข้อมูลด้วย Google Sheet

ภาพที่ 9 วิเคราะห์ข้อมูลด้วย Wordwall

5. ระดับการประเมินผล (Evaluating) ผู้เรียนสามารถกำหนดเกณฑ์ตัดสิน และเปรียบเทียบคุณภาพหรือประสิทธิภาพของการเรียนรู้ได้ โดยเทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่นำมาประยุกต์ใช้นั้นควรสามารถสนับสนุน

ด้านการกลั่นกรองและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลได้ เช่น Wordwall, Google Form ดังภาพที่ 10 สามารถกำหนดเกณฑ์การประเมินได้ตามความต้องการของผู้ใช้งาน

ภาพที่ 10 การสร้างแบบทดสอบความรู้ด้วย Google Form

6. ระดับการสร้างสรรค์ (Creating) ผู้เรียนสามารถคิดประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ด้วยตนเอง หรือปรับปรุงแก้ไข ออกแบบ ตั้งสมมุติฐานใหม่ ๆ ได้โดยเทคโนโลยีดิจิทัลบนอินเทอร์เน็ตที่นำมาประยุกต์ใช้ควรสามารถส่งเสริม

ให้ผู้เรียนเกิดการสร้างสรรค์ทั้งแบบด้วยตนเองและแบบทำงานเป็นทีม เช่น Canva, YouTube และ Google Slide ดังภาพที่ 11 เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เทียน ทองแก้ว. (2563). การออกแบบการศึกษาในชีวิตวิถีใหม่: ผลกระทบจากการแพร่ระบาด COVID-19. *คุรุสภาวิทยาจารย์*, 1(2), 1-10.
- พิชญ์สินี มะโน. (2562). ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุค Digital disruption ต่อการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(1), 1-6.
- ภูมิมา ภิญญินวัฒน์. (2563). จัดการเรียนรู้การสอนอย่างไรในสถานการณ์โควิด-19: จากบทเรียนต่างประเทศสู่การจัดการเรียนรู้ของไทย. สืบค้นจาก <https://tdri.or.th/2020/05/examples-of-teaching-and-learning-in-covid-19-pandemic/>
- เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่ง. (2563). การเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19. สืบค้นจาก https://register.kpru.ac.th/RajabhatPoll/?nu=20200007_report_poll
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้. สืบค้นจาก http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2561). ว่าด้วย...ดิจิทัล. สืบค้นจาก <http://legacy.orst.go.th/wp-content/uploads/2018/04/O1182561%E0%B8%A7%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%A7%E0%B8%A2%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B8%88%E0%B8%B4%E0%B8%97%E0%B8%B1%E0%B8%A5.pdf>
- อุตม หอมคำ. (2561). ผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนสนิทและคนรู้จักโดยใช้กูเกิ้ลด็อกเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์*, 20(ฉบับพิเศษ), 243-253.
- Ansari, J. A. N., and Khan, N. A. (2020). *Exploring the role of social media in collaborative learning the new domain of learning*. Retrieved from <https://slejournal.springeropen.com/articles/10.1186/s40561-020-00118-7>
- Faroun, I.K. (2020). *Collaborative learning*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/340550128_Collaborative_Learning
- World Economic Forum. (2020). *The world economic forum COVID*. Retrieved From <https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning>

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์
ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
ของประเทศไทย

GUIDELINES FOR LEARNING MANAGEMENT TO DEVELOP CONSTRUCTIVE
CRITICISM COMPETENCE IN A DIVERSE SOCIETY FOR STUDENTS IN
THE SOUTHERN BORDER PROVINCES OF THAILAND

รุดิยะห์ หะ^{1*}, มารุต พัฒผล² และ ดนุลดา จามจุรี³
Rudiyah Ha¹, Marut Patphol² and Danulada Jamjuree³

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 114 ซอยสุขุมวิท 23 เขตวัฒนา กรุงเทพมหานคร 10110^{1, 2, 3}
Srinakharinwirot University, 114 Sukhumvit 23, Wattana, Bangkok 10110^{1, 2, 3}

*Corresponding author E-mail: rodhiyah.ha@gmail.com

(Received: 6 Sep, 2021; Revised: 8 Apr, 2022; Accepted: 18 Apr, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2) ออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษาจังหวัดชายแดนใต้ จำนวน 338 คน ได้มาด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบบอกต่อ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านแหล่งข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.79$, S.D. = 0.83) และ 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านการรับฟังข้อมูลออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการฟังและรับข้อมูลรอบด้าน 2) ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่นนำแนวทางสันติศึกษามาปรับใช้ เน้นการให้คุณค่าต่อทุกความคิดเห็น 3) ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ออกแบบการเรียนรู้แบบเปิดและใช้คำถามทรงพลัง 4) ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นการวิเคราะห์จากเหตุไปสู่ผลอย่างมีหลักการ และ 5) ด้านไหวพริบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเน้นให้ผู้เรียนสร้างมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน โดยการจัดการเรียนรู้ควรพัฒนานักศึกษาครอบคลุมทั้งมิติความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะ เพื่อก่อให้เกิดสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้, สมรรถนะ, การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์, สังคมที่มีความหลากหลาย, จังหวัดชายแดนใต้

¹ นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย

ABSTRACT

This research aimed to study 1) the states of constructive criticism competence of students in the southern provinces, 2) the guidelines of learning management to enhance constructive criticism competence in a diverse society for students in the southern provinces. The sample consisted of 338 undergraduate students in the three southern provinces obtained by stratified sampling. The key informants were 10 experts selected by the Snowball sampling method. The research tools were the questionnaire of the constructive criticism competence for students in the southern provinces and a semi-structured interview form. The quantitative data were analyzed using mean and standard deviation. The qualitative data were analyzed by content analysis and validated with the triangulation of the data source.

The research results revealed that 1) the constructive criticism competence of undergraduate students in the southern provinces, the overall five aspects were demonstrated at a high level ($\bar{x} = 2.79$, S.D. = 0.83); and 2) a learning management approach to develop constructive criticism consisted of 5 aspects, including 1) the listening aspect focusing on listening skills and receiving information from all sides, 2) the empathy and respect for the ideas of others aspect applying the concept of peace studies to establish value throughout all opinions, 3) the creative questioning aspect designing learning as an open approach and ask powerful questions, 4) the logical analysis aspect designing with an emphasis on rational analysis from cause to effect, and 5) social interaction aspect encouraging students to develop relationships with their communities to foster a sense of social responsibility. The learning management should develop students' knowledge, skills, abilities, and attributes in order to enhance their constructive criticism competence.

KEYWORDS: Learning Management, Competence, Constructive Criticism, Diverse Society, Southern Border Provinces of Thailand

บทนำ

ปรากฏการณ์การเผชิญหน้าของผู้คนในสังคมที่คิดเห็นแตกต่างกันเป็นสัญญาณหนึ่งที่สะท้อนให้สถาบันการศึกษาพึงทบทวนการพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ตอบโจทย์ยุคสมัย การอภิปรายแสดงความคิดเห็นในมิติต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันเป็นสิ่งที่เกินความคาดหมายและประจักษ์ชัดว่าการจัดการศึกษาในอนาคตต้องปรับเปลี่ยนและอาจเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน (ไพฑูริย์ สันลาร์ตน์, 2563; วรณดี สุทธินรากร, 2560) ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีเสรีภาพทางความคิดภายใต้ทิศทางที่สร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม

พื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้มีความหลากหลายทางเชื้อชาติศาสนาและเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม การวิพากษ์ในประเด็นที่มีความอ่อนไหวต้องมีขอบเขตและคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อภาพใหญ่ของสังคมชายแดนใต้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นกลุ่มคนสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคม ซึ่งต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะการคิดเชิงวิพากษ์และการสื่อสารสร้างสรรค์ การโต้แย้งในประเด็นต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น (ฐาปนี สีเนลียว, 2564; มูฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮียี, สราวุธ สายทอง, เกตุ อัสมิมานะ และนัชชิตา บาเกาะ, 2562; รุติยะห์ หะนิเลาะ แวอุเซ็ง และอับดุลฮากัม เอ็งปียา, 2562)

“การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์” (Constructive Criticism) เป็นการแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นที่เกิดขึ้นในสังคมโดยยึดหลักเหตุและผล พิจารณาข้อเท็จจริงของข้อมูลอย่างรอบคอบ สื่อสารอย่างปราศจากอคติส่วนตัวและเคารพความคิดผู้อื่น (Fong et al., 2018; Omer & Abdularhim, 2017) ซึ่งมีความสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางปัญญาของแต่ละบุคคลให้เห็นคุณค่าของ

การมีมุมมองที่หลากหลาย ช่วยขับเคลื่อนให้สังคมเกิดความเจริญงอกงาม การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย การรับฟังข้อมูล การเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น การตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ (Butler, 2017; Fong et al., 2018; McClelland, 1973; Patonah, Sajidan, Cari, & Rahardjo, 2021; เกียรติยศ สันพิบูลย์, 2560; ณัฏฐินี ปิยะศิริพันธ์, 2561; ดำรงค์ดี สุดเสน่ห์, 2561) จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์พบว่าเป็นการศึกษาในมิติองค์ประกอบการคิดเชิงวิพากษ์ การส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหาด้วยการคิดสร้างสรรค์ ยังไม่มีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน (ฐาปนี สีเนลียว, 2564; รุติยะห์ หะและคนอื่น ๆ, 2562; สุพรรณษา สุวรรณชาติ, 2560) ดังนั้นจึงเห็นควรที่จะมีการศึกษาแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เพื่อพัฒนาให้นักศึกษามีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสมและช่วยขับเคลื่อนให้สังคมเกิดความเจริญงอกงาม นอกจากนี้ ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์สำหรับสถาบันอุดมศึกษาและผู้สอนใช้เป็นแนวทางจัดการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะทางการคิดที่ตอบโจทย์ความท้าทายของสังคมปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
  2. เพื่อออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้
- จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

1. ด้านการรับฟังข้อมูล
2. ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น
3. ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์
4. ด้านการคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
5. ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ

**แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะ
การวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลาย
สำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย**

1. การรับฟังข้อมูล
2. การเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น
3. การตั้งคำถามที่สร้างสรรค์
4. การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผล
5. การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน มีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษาสภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสังเคราะห์ตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ รายละเอียด ดังนี้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรม

2. ออกแบบแบบสังเคราะห์ตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

3. นำแบบสังเคราะห์ตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. สังเคราะห์คุณลักษณะและตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมของการมีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ได้แก่ Google Scholar THAIJO และ SCOPUS โดยคัดเลือกเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา ได้จำนวนทั้งสิ้น 15 เรื่อง

2. สรุปองค์ประกอบสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ 5 ด้าน ดังตารางที่ 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาแบบแผนพฤติกรรม (Pattern-matching) ตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมที่ปรากฏซ้ำ ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลหลายแหล่ง และนำเสนอในทิศทางเดียวกัน จากนั้นให้คำอธิบาย (Explanation-building) และให้ความหมาย (Interpretation) ตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมดังกล่าว (Sinkovics, 2018) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์	นิยาม
ด้านที่ 1 การรับฟังข้อมูล	การแสดงออกถึงการฟังผู้อื่นด้วยความจริงใจ
ด้านที่ 2 การเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น	การพยายามเข้าใจความรู้สึกผู้อื่นโดยไม่นำความคิดของตนเองไปตัดสิน
ด้านที่ 3 การตั้งคำถามที่สร้างสรรค์	การสามารถใช้คำถามเป็นเครื่องมือค้นหาข้อเท็จจริง
ด้านที่ 4 การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	การอธิบายสิ่งที่เชื่ออย่างมีเหตุผลและมีหลักวิชาการรองรับ
ด้านที่ 5 การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ	การสามารถแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคคลที่เห็นต่างจากตนเองได้อย่างสันติ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์องค์ประกอบของ

สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1-4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 (ทั้งนักศึกษาที่ลงทะเบียนและรักษาสภาพ) สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 4 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา รวม 20,675 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 24 มกราคม 2564)

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1- 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 สังกัดสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ที่สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม 4 แห่ง ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยฟาฏอนี มหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา รวม 377 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ร้อยละ 5 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยในการสุ่ม

เครื่องมือการวิจัย

แบบสอบถามสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำองค์ประกอบที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 มาร่างข้อคำถาม และกำหนดนิยามตัวแปรที่ศึกษา

2. สร้างแบบสอบถามสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นแบบมาตรประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และตอนที่ 2 การสอบถามสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ทั้ง 5 ด้าน มีคำถามด้านละ 7 ข้อ แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของข้อคำถามและนิยามเชิงปฏิบัติการ

3. นำแบบสอบถามฯ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิพากษ์สังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ 2 คน ด้านการวัดและประเมินผล 2 คน และด้านการสอนในอุดมศึกษา 1 คน ตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความตรงเชิงผิวเผิน (Face Validity) จากนั้นหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.8-1.00 และนำแบบสอบถามฯ ปรับภาษาให้กระชับและชัดเจนตามข้อเสนอแนะผู้เชี่ยวชาญ

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อันดับ (Alpha-coefficient Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.97

5. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีหนังสือชี้แจงและขอความยินยอมการเก็บข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถาม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม – มีนาคม พ.ศ. 2564 มีรายละเอียดดังนี้

1. ส่งหนังสือไปยังสถาบันต้นสังกัดของนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. ประสานนักศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัย พร้อมเอกสารชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย และขอความยินยอมจากกลุ่มตัวอย่างโดยผู้วิจัยส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

3. รับแบบสอบถามที่ตอบกลับมาจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 338 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 89.66 จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การออกแบบแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) 10 ท่าน เป็นผู้มีประสบการณ์จัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 5 ปี และเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการวิพากษ์หรือนำเสนอประเด็นในสังคมจังหวัดชายแดนใต้ไม่ต่ำกว่า 5 ปี ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านรัฐศาสตร์ 2 ท่าน ด้านจิตวิทยา 3 ท่าน ด้านการสื่อสาร 3 ท่าน และด้านการสอนในอุดมศึกษา 2 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบบอกต่อ (Snowball Sampling) (ชาย โพธิ์สีดา, 2562)

เครื่องมือการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง

2. ร่างแบบสัมภาษณ์แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลาย โดยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Form) ประเด็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ทั้ง 5 ด้าน

3. นำแบบสัมภาษณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องของแนวคำถาม

4. นำแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยเชิงคุณภาพ 2 ท่าน และด้านการวิพากษ์ 1 ท่าน จากนั้นปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน 2564 มีรายละเอียดดังนี้

1. ผู้วิจัยส่งหนังสือไปยังผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล

2. สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามเวลาที่นัดหมาย โดยใช้เวลาสัมภาษณ์ 30-40 นาที ต่อคน

3. ตรวจสอบความครบถ้วนของข้อมูลการสัมภาษณ์สำหรับกำหนดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เสริมสร้างสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นการอธิบายเชิงพรรณนาในภาพรวมและตรวจสอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลโดยตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านแหล่งข้อมูล

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แสดงรายละเอียดตารางที่ 2 – 7

ตารางที่ 2 สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการรับฟังข้อมูล	2.84	0.82	มาก
2. ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น	2.72	0.82	มาก
3. ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์	2.75	0.86	มาก
4. ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	2.66	0.84	มาก
5. ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ	2.97	0.81	มาก
ภาพรวม	2.79	0.83	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.79$, S.D. = 0.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่าง

มีไหวพริบ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.97$, S.D. = 0.81) รองลงมา คือ ด้านการรับฟังข้อมูลมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.84$, S.D. = 0.82) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.66$, S.D. = 0.84)

ตารางที่ 3 สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการรับฟังข้อมูล

สมรรถนะด้านการรับฟังข้อมูล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การฟังเพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่องราว	3.26	0.61	มากที่สุด
2. การฟังเพื่อให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น	2.99	0.78	มาก
3. การสังเกตรายละเอียดอื่น ๆ ขณะรับข้อมูล (สีหน้า แววตา น้ำเสียง)	2.93	0.84	มาก
4. การตอบสนองด้วยภาษากายที่ทำให้คู่สื่อสารรับรู้ที่กำลังสนใจฟัง	2.89	0.87	มาก
5. การได้ตอบด้วยถ้อยคำที่แสดงออกว่าเข้าใจความรู้สึกของผู้ที่อยู่ในสถานการณ์เช่นนั้น	2.85	0.92	มาก
6. การหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดเชิงตัดสิน	2.61	0.87	มาก
7. การรับฟังโดยไม่พยายามหาเหตุผลโต้เถียง	2.37	0.88	ปานกลาง
ภาพรวม	2.84	0.82	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ด้านการรับฟังข้อมูลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.84$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การฟังเพื่อจับประเด็นสำคัญของเรื่องราวมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{x} = 3.26$, S.D. = 0.61) รองลงมา คือ การฟังเพื่อให้เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ($\bar{x} = 2.99$, S.D. = 0.78) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับฟังโดยไม่พยายามหาเหตุผลโต้เถียง ($\bar{x} = 2.37$, S.D. = 0.88) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4 สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น

สมรรถนะด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การคาดเดาความรู้สึกผู้ที่ถูกวิพากษ์เพื่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ	3.09	0.72	มาก
2. การคาดเดาความคิดของผู้อื่นได้ตรงความเป็นจริง	2.32	0.9	ปานกลาง
3. การตอบสนองด้วยภาษาที่แสดงออกว่าเราเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้น	3.01	0.78	มาก
4. การแสดงออกชัดเจนถึงการเคารพความคิดของผู้อื่น แม้จะไม่เห็นด้วย	2.83	0.85	มาก
5. การกลั่นกรองความคิดตนเองก่อนได้ตอบคู่สื่อสาร	3.07	0.75	มาก
6. การโต้ตอบด้วยความระมัดระวังผลกระทบทางจิตใจของคู่สื่อสาร	2.39	0.89	ปานกลาง
7. การใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อให้กำลังใจผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก	2.30	0.85	ปานกลาง
ภาพรวม	2.72	0.82	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.72$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การคาดเดาความรู้สึกผู้ที่ถูกวิพากษ์เพื่อให้เกิดความเห็นอกเห็นใจมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ

มากที่สุด ($\bar{x} = 3.09$, S.D. = 0.72) รองลงมา คือ การกลั่นกรองความคิดตนเองก่อนได้ตอบคู่สื่อสาร ($\bar{x} = 3.07$, S.D. = 0.75) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้คำพูดเชิงบวกเพื่อให้กำลังใจผู้ที่อยู่ในสถานการณ์ยากลำบาก ($\bar{x} = 2.30$, S.D. = 0.85) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 5 สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์

สมรรถนะด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การตั้งข้อสงสัยที่เกิดขึ้นที่ผิดปกติจากสถานการณ์ได้อย่างรวดเร็ว	2.36	0.88	ปานกลาง
2. การตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบข้อมูลอย่างถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจเชื่อ	2.95	0.84	มาก
3. การกระตือรือร้นที่จะถามในสิ่งที่มีความสงสัยอยากรู้	2.83	0.86	มาก
4. การนำเทคนิคที่หลากหลายมาช่วยหาคำตอบในสิ่งที่สงสัย	2.93	0.82	มาก
5. การตั้งคำถามเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุของสถานการณ์	2.81	0.84	มาก
6. การใช้คำถามเชิงบวก ไม่ใช้คำถามที่สร้างความขัดแย้ง	2.23	0.97	ปานกลาง
7. การค้นหาคำตอบของประเด็นทางสังคมที่สงสัยโดยถามผู้มีประสบการณ์	3.17	0.78	มาก
ภาพรวม	2.75	0.86	มาก

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.75$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การค้นหาคำตอบของประเด็นทางสังคมที่สงสัยโดยถามผู้มีประสบการณ์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{x} = 3.17$, S.D. = 0.78) รองลงมา คือ การตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบข้อมูลอย่างถี่ถ้วนก่อนตัดสินใจเชื่อ ($\bar{x} = 2.95$, S.D. = 0.84) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การใช้คำถามเชิงบวก ไม่ใช้คำถามที่สร้างความขัดแย้ง ($\bar{x} = 2.23$, S.D. = 0.97) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 6 สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

สมรรถนะด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูลเป็นอันดับแรก	2.34	0.84	ปานกลาง
2. การแยกแยะระหว่างสิ่งที่น่าเชื่อถือและข้อคิดเห็นของบุคคล	2.34	0.87	ปานกลาง
3. การวิเคราะห์ประเด็นจากสถานการณ์โดยใช้หลักเหตุผล	2.82	0.83	มาก
4. การคิดหาความเชื่อมโยงของสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ	2.30	0.88	ปานกลาง
5. การคิดไตร่ตรองด้วยประสบการณ์ของตนเองก่อนตัดสินใจเชื่อผู้อื่น	2.80	0.80	มาก
6. การคิดช่วยเสนอแนะแนวทางอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์	2.92	0.87	มาก
7. การเน้นหาทางแก้ปัญหาจากสถานการณ์มากกว่าวิพากษ์วิจารณ์	3.10	0.80	มาก
ภาพรวม	2.66	0.84	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผลในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.66$, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเน้นหาทางแก้ปัญหาจากสถานการณ์มากกว่าวิพากษ์วิจารณ์ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.10$, S.D. = 0.80)

รองลงมา คือ การคิดช่วยเสนอแนะแนวทางอื่น ๆ ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ ($\bar{x} = 2.92$, S.D. = 0.87) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การคิดหาความเชื่อมโยงของสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 2.30$, S.D. = 0.88) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 7 สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ

สมรรถนะด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. การแสดงความคิดเห็นที่เป็นตัวของตัวเองอย่างมั่นใจ	2.80	0.74	มาก
2. การเชื่อมั่นในตนเองแม้จะต้องสื่อสารในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยง	2.96	0.73	มาก
3. การปรับเนื้อหาที่ต้องการนำเสนอให้เหมาะสมกับผู้รับสาร	3.00	0.75	มาก
4. การใช้ความยืดหยุ่นเมื่อต้องสื่อสารกับผู้ที่มีความคิดเห็นต่างจากเรา	3.06	0.82	มาก
5. การยินดีที่จะให้ผู้อื่นวิพากษ์เกี่ยวกับตนเองได้	3.11	0.91	มาก
6. การตระหนักอยู่เสมอว่าสิ่งที่ตนคิดอาจจะไม่ถูกต้อง	2.78	0.92	มาก
7. การใช้เทคนิคการพูดเพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความผ่อนคลาย	3.07	0.78	มาก
ภาพรวม	2.97	0.81	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า นักศึกษามีสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.97$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การยินดีที่จะให้ผู้อื่นวิพากษ์เกี่ยวกับตนเองได้ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.11$, S.D. = 0.91)

รองลงมา คือ การใช้เทคนิคการพูดเพื่อสร้างบรรยากาศให้มีความผ่อนคลาย ($\bar{x} = 3.07$, S.D. = 0.78) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การตระหนักอยู่เสมอว่าสิ่งที่ตนคิดอาจจะไม่ถูกต้อง ($\bar{x} = 2.78$, S.D. = 0.92) มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 แนวทางพัฒนาด้านการรับฟังข้อมูล

การฟังอย่างมีคุณภาพเป็นจุดเริ่มต้นของการได้รับข้อมูลที่ครบถ้วนและหลากหลายมิติ ทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน ช่วยแก้ปัญหาความขัดแย้งเชิงพื้นที่และความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เอื้อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทักษะการฟัง อาทิ การฟังเชิงรุก (Active Listening) คือ การฟังอย่างตั้งใจจริง และเปิดรับข้อมูลจากกลุ่มคนที่เห็นต่างจากตน โดยกำหนดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการในรายวิชาต่าง ๆ ซึ่งในห้องเรียนสามารถฝึกฝนด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนรับข้อมูลจากมุมมองทั้งผู้ที่เห็นด้วยและเห็นต่าง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมที่มีความหลากหลาย เช่น กิจกรรมสุนทรียสนทนา โดยผู้ร่วมวงสนทนาจะมีอิสระทางความคิดเพื่อการรับฟังและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

2.2 แนวทางพัฒนาด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น

การเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น (Empathy) เป็นการคาดคะเนความคิดและความรู้สึกที่อยู่ในสถานการณ์วิกฤติได้ จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการแสดงความคิดเห็นที่ขาดการพิจารณาไตร่ตรอง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ควรนำแนวทางสันติศึกษามาปรับใช้ เน้นการใส่ใจและให้คุณค่าต่อความคิดเห็นของทุกคน โดยฝึกการคาดคะเนความพร้อมทางอารมณ์และความคิดของผู้รับสาร รวมถึงการประเมินอารมณ์ร่วมของคนในสังคม การแสดงออกที่ผ่านการคิดถึงจิตใจของผู้อื่นลักษณะนี้จะช่วยลดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนจากการวิพากษ์ได้ เช่น กิจกรรมเอาใจเขามาใส่ใจเราด้วย “Empathy Mapping” โดยการสร้างแผนผังความคิด เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของกลุ่มเป้าหมาย เป็นต้น

2.3 แนวทางพัฒนาด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์

การตั้งคำถามเป็นเครื่องมือทำความเข้าใจความนึกคิดของคนในสังคมทั้งเชิงลึกและเชิงกว้าง ดังนั้นควรออกแบบการเรียนรู้แบบเปิด (Open Approach) และเน้นการใช้คำถามทรงพลัง (Powerful Question) โดยนำปัญหาที่มีทางออกได้หลากหลายมาให้ผู้เรียนได้ตั้งคำถามหาทางแก้ไข จับประเด็นสำคัญและเชื่อมโยงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นให้เป็นระบบ นอกจากนี้ ควรฝึกการซักถามด้วยคำถามที่สร้างสรรค์ ค้นหาความหมายและคิดต่อยอดในแง่มุมที่สนใจ การสามารถใช้คำถามหรือสืบถาม (Inquiry) เหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถตั้งประเด็นและค้นหาคำตอบตามความสนใจของตน เช่น กิจกรรมถามด้วย 5Why Analysis เป็นการสืบถามเชิงวิเคราะห์โดยให้ผู้เรียนตั้งคำถามว่า “ทำไม” หลาย ๆ ครั้ง จนหาต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหาได้ เป็นต้น

2.4 แนวทางพัฒนาด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล

การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุผลจะทำให้ค้นพบสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ช่วยให้เห็นความเชื่อมโยงของผลกระทบที่เกิดขึ้นในภาพรวม จึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการอภิปรายด้วยหลักการ วิเคราะห์จากเหตุไปสู่วุฒิ และคิดหาทางเลือกอื่น ๆ ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งผู้สอนควรบูรณาการเนื้อหาในรายวิชาต่าง ๆ ให้ผู้เรียนได้คิดเชิงวิพากษ์แทนที่การรับข้อมูลและเชื่อเพียงอย่างเดียว และที่สำคัญต้องสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่อนุญาตให้มีการอภิปรายโต้แย้งทางความคิดและไม่ต้องตัดสินความคิดผู้อื่น จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนใช้ดุลพินิจกลั่นกรองข้อเท็จจริง นำไปสู่การพัฒนาวิคิดแบบเติบโต (Growth Mindset) เรียนรู้จากข้อผิดพลาดแล้วปรับปรุงพัฒนาในครั้งต่อไป เช่น กิจกรรมวิเคราะห์ด้วยก้างปลา โดยการสร้างแผนภาพที่เลียนแบบโครงก้างปลา แต่ละก้างแสดงถึงสาเหตุย่อย เพื่อช่วยให้สามารถวิเคราะห์ปัญหาพื้นฐานและหาแนวทางแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ

2.5 แนวทางพัฒนาด้านการปฏิสัมพันธ์

ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ การมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีภูมิหลังแตกต่างกันจะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ส่งผลให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน จึงควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะมนุษยสัมพันธ์ผ่านกิจกรรมที่ร่วมมือกับชุมชน

และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ เพราะการสื่อสารที่ประสบความสำเร็จต้องเริ่มจากการเข้าใจความแตกต่างบริบทของบุคคล จะทำให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อบุคคลที่เกิดขึ้นในสังคม นอกจากนี้การสื่อสารโดยใช้วาทศิลป์ เช่น การพูดโน้มน้าว การใช้อารมณ์ขัน ก็มีส่วนช่วยลดความตึงเครียดจากเนื้อหาการวิพากษ์ได้ เช่น กิจกรรมสะท้อนกลับเชิงบวกด้วยเทคนิคแซนด์วิช (Sandwich) โดยการสะท้อนกลับที่เริ่มต้นด้วยการชื่นชมส่วนที่เป็นจุดแข็ง แทรกข้อคิดเห็นเชิงลบอยู่ตรงกลาง และปิดท้ายด้วยประโยคเชิงบวก

แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ครอบคลุมมิติความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะ (Attribute) นำไปบูรณาการกับรายวิชาสหกิจศึกษาหรือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยผู้สอนสามารถกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ของรายวิชา (Course Learning Outcome: CLO) และออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับแต่ละสาขาวิชา ตลอดจนพัฒนาเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรสำหรับพัฒนานักศึกษาที่อยู่ภายใต้ชมรมหรือสโมสร แสดงดังภาพที่ 2

	ด้าน การฟัง	ด้าน การเห็นอกเห็นใจ และเคารพ ความคิดผู้อื่น	ด้าน การตั้งคำถาม ที่สร้างสรรค์	ด้าน การคิดวิเคราะห์ ด้วยเหตุผล	ด้าน การปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมอย่างมี ไหวพริบ
ความรู้	สันติศึกษา การเข้าใจ ความแตกต่าง ของบุคคล	การใช้คำถามทรงพลัง การใช้คำถามปลายเปิด	หลักตรรกะ การให้เหตุผล	การสื่อสารกับชุมชน การสื่อสาร ไร้ความรุนแรง	
ทักษะ	การฟังเชิงรุก การฟังอย่างลึกซึ้ง	ทักษะการเห็นอก เห็นใจผู้อื่น	การคิดสร้างสรรค์	การคิดเชิงวิพากษ์ การคิดเชิงระบบ การคิดเชื่อมโยง	การคิดยืดหยุ่น ทักษะมนุษยสัมพันธ์
ความสามารถ	เปิดรับข้อมูลรอบ ด้านทุกแง่มุม	การคาดเดาความคิด และความรู้สึกผู้อื่น การประเมินอารมณ์ ร่วมของคนในสังคม	เทคนิค การจับประเด็น	การแยกแยะข้อเท็จจริง การตรวจสอบข้อมูล การคิดแบบเติบโต	การใช้วาทศิลป์
คุณลักษณะ	ความเอาใจใส่ ความตั้งใจฟัง	ความไวต่อความรู้สึก ความช่างสังเกต	ความสงสัยใคร่รู้ ความใฝ่เรียนรู้	ความกล้าแสดงออก ความรอบคอบ	มารยาทการสื่อสาร ความอ่อนน้อมถ่อมตน

ภาพที่ 2 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วย 5 ด้าน ภาพรวมของสมรรถนะทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่คิดหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนใต้ ประกอบด้วย 1) ด้านการรับฟังข้อมูล ควรเน้นพัฒนาการฟังและรับข้อมูลอย่างรอบด้าน 2) ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น ควรนำหลักการสันติศึกษามาใช้ เน้นการให้คุณค่าต่อความคิดเห็นทุกคน 3) ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ ควรนำแนวการสอนแบบเปิดมาใช้และกระตุ้นให้ใช้คำถามทรงพลัง 4) ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ควรเน้นการเรียนรู้ที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดอย่างมีเหตุผลรองรับ วิเคราะห์จากเหตุไปสู่วิธีการตามหลักวิชาการ 5) ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ ควรออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสร้างมนุษยสัมพันธ์กับชุมชน จะช่วยให้การวิพากษ์มีความเข้าใจผู้อื่นและยืดหยุ่นยิ่งขึ้น

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า ภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านไหวพริบการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพสังคมของประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีลักษณะการปฏิสัมพันธ์ที่ผสมผสานความหลากหลายทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรมมายาวนาน ทำให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่มีความเห็นแตกต่างกันทางความเชื่อเพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบและมีความสุข ดังที่ทีตินา แชมมณี (2561) ได้กล่าวไว้ว่าบุคคลจะเรียนรู้ผ่านการปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้ที่มีความเชื่อและมุมมองแตกต่างจากตน และมีการปรับตัวเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมร่วมกัน สอดคล้องกับณัฐณี ปิยะศิริพันธ์ (2561) ที่ศึกษาพบว่าบริบททางสังคมที่มีการเรียนรู้และปรับตัว และการมีเสรีภาพทางความคิดของแต่ละบุคคลส่งเสริมให้มีการวิพากษ์

เชิงสร้างสรรค์มากขึ้น คล้ายกับ Fong et al (2018) ที่ศึกษาพบว่า ผู้ที่ปรับตัวในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี จะมีการคิดไตร่ตรองและคำนึงถึงผู้อื่นทำให้การวิพากษ์มีแนวโน้มที่จะประสบความสำเร็จยิ่งขึ้น (พิชชากร บุรุษพัฒน์ และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2562) ทำนองเดียวกับบุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ (2560) ที่ศึกษาพบว่า การวิพากษ์ที่สร้างสรรค์จำเป็นต้องอยู่บนพื้นฐานของสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล จึงจะเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดและแสวงหาทางออกที่สร้างสรรค์ร่วมกัน

สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดคือ การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่านักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมดั้งเดิมจากบริบททางสังคมจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยึดมั่นในแนวปฏิบัติทางศาสนา จึงได้รับการอบรมขัดเกลาให้เชื่อฟังและปฏิบัติตามวัฒนธรรมต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องตั้งคำถามถึงเหตุและผลการปฏิบัตินั้น ดังที่เบลล์ก้า เจมส์ และแบรนต์ รอน (2562) ได้กล่าวไว้ว่าบรรยากาศและสภาพแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาทักษะทางการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะที่เกี่ยวข้องกับเขาวนปัญญาจำเป็นต้องหล่อหลอมจากบรรยากาศสังคมที่กระตุ้นให้มีการคิดวิเคราะห์หาเหตุผลสอดคล้องกับภัสรา นามแสง และอภิศักดิ์ สุขยิ่ง (2563) ที่ศึกษาพบว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์มีความสอดคล้องกับภูมิหลังของผู้เรียน เชื่อมโยงกับพฤติกรรมการเรียนรู้และบริบทสังคม อีกทั้งวัฒนธรรมและลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่มีลักษณะเป็นเชิงอนุรักษ์จะค่อนข้างส่งผลต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน (มุฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮียี และคนอื่น ๆ, 2562)

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

2.1 ด้านการรับฟังข้อมูล ควรจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติการฟังและเปิดการรับฟังความคิดของผู้ที่เห็นต่างจากตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการฝึกปฏิบัติการฟังบ่อย ๆ ผู้เรียนจะเกิดการซึมซับเมื่อต้องเผชิญสถานการณ์ความขัดแย้งจะสามารถรับฟังมุมมอง

ของผู้อื่นได้โดยไม่รับผิดชอบ ดังที่พาสนา จุลรัตน์ (2563) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่จะสร้างการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและจิตสำนึกได้บุคคลต้องรับฟังอย่างใส่ใจ นอกจากนี้ ควรรับฟังอย่างรอบด้าน เปลี่ยนการวิจารณ์เป็นความพยายามเข้าใจความคิด ความรู้สึก และความต้องการของผู้อื่น จะช่วยลดความขัดแย้งอย่างสันติในระดับบุคคล (วรรณดี สุทธิสุนทร, 2560; มาร์แชล ปีโรเซนเบิร์ก, 2560; ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์, 2564)

2.2 ด้านการเห็นอกเห็นใจและเคารพความคิดผู้อื่น ควรนำแนวทางสันติศึกษาไปปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ เน้นการใส่ใจและให้คุณค่าต่อความคิดเห็นของทุกคน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าแนวทางสันติศึกษาเป็นการแก้ไขความขัดแย้งที่ให้ความสำคัญต่อความต้องการของทุกฝ่ายและเคารพทุกความคิดเห็น ซึ่งจะนำไปสู่การวิพากษ์ที่สร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ไพรินทร์ โชติสกุลรัตน์ (2564) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการนำแนวทางสันติศึกษาเป็นกลไกขับเคลื่อนทางสังคม สามารถแก้ปัญหาทั้งระดับส่วนตัว ครอบครัว ชุมชน ไปจนถึงสังคม การนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพจะก่อให้เกิดการวิพากษ์ที่สร้างสรรค์ นำไปสู่การแก้ปัญหาอย่างสันติ ญักซูนี ปิยะศิริพันธ์ (2561) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะสังคมชายแดนใต้มีความเป็นพหุวัฒนธรรม มีอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และศาสนา การออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยแนวทางสันติศึกษาจะทำให้ผู้เรียนเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ให้คุณค่ากับความคิดผู้อื่น รู้ทันสถานการณ์แห่งตนและปัจจัยแวดล้อม การนำมาปรับใช้ในบริบทต่าง ๆ เช่น สถานศึกษา องค์กร ส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกัน เมื่อเกิดความเห็นที่แตกต่างก็จะเกิดการถกเถียงที่สร้างสรรค์ (กชณีนวสนิศาชล, 2562; สุพรรณษา สุวรรณชาติ, 2560; บุษบงชัยเจริญวัฒน์ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ, 2560; ศรีสมภพ จิตรภรณ์ศรี, 2562)

2.3 ด้านการตั้งคำถามที่สร้างสรรค์ ควรจัดการเรียนรู้ในลักษณะการสอนแบบเปิด (Open Approach) เน้นการใช้คำถามทรงพลัง นำปัญหาปลายเปิดที่มีคำตอบมากกว่าคำตอบเดียวมาเป็นกรณีศึกษา ผูกตั้งคำถามและอภิปราย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการจัดการเรียนรู้ที่ใช้โจทย์สถานการณ์ปลายเปิด จะช่วยให้ผู้เรียนได้คิดวิธีแก้ปัญหาในแบบของตน และเรียนรู้ผ่านการตั้งคำถามที่นำไปสู่

การวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ในชั้นเรียนได้ สอดคล้องกับ ทิศนา แชมมณี (2561) ที่กล่าวไว้ว่า แนวทางการเรียนรู้แบบเปิดที่ออกแบบกิจกรรมโดยการนำเสนอสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงให้ผู้เรียนเสนอวิธีแก้ปัญหาที่หลากหลาย จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนกล้าแสดงออกและเกิดการแลกเปลี่ยนเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ฐานิ สีเนลียว (2564) ที่ศึกษาพบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ลักษณะแบบเปิดและใช้คำถามร่วมด้วย จะกระตุ้นการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณ ช่วยดึงความสามารถการหาเหตุผล ทำให้ผู้เรียนเกิดการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ มองหาทางเลือกการแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ (เกียรติยศ ลินพิบูลย์, 2560)

2.4 ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ควรเน้นจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นบนพื้นฐานของหลักการและเชื่อมโยงจากเหตุไปสู่ผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดการเรียนรู้แบบอภิปราย ผู้เรียนต้องค้นหาข้อเท็จจริงมาโต้แย้งให้ผู้อื่นรับทราบ ซึ่งบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานจะส่งผลให้เกิดการวิพากษ์ประเด็นต่าง ๆ อย่างสร้างสรรค์ได้ สอดคล้องกับ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่าการจัดการเรียนรู้แบบอภิปรายที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมกันแลกเปลี่ยนอย่างอิสระโดยไม่มีการตัดสิน จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ดำรงค์ดี สุดเสน่ห์ (2561) ที่ศึกษาพบว่า ลักษณะการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีหลักการเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณและวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ (Fong et al., 2018; Omer & Abdulrahim, 2017; มุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลิฮียะ และคนอื่น ๆ, 2562)

2.5 ด้านการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีไหวพริบ ควรออกแบบกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้มีทักษะมนุษย์สัมพันธ์โดยร่วมมือกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการมีทักษะมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นได้ดียิ่งขึ้น สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกันในสังคมได้ แม้จะเห็นต่างในบางประเด็นก็จะแสดงออกด้วยการวิพากษ์อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ชนิษฐา จิตแสง (2563) ที่กล่าวไว้ว่า

การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพผู้ส่งสารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถวินิจฉัยระดับความรู้ ความคิด และทัศนคติของผู้รับสาร แล้วปรับ เนื้อหาของการสื่อสารให้เหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎี นวนิศาสตร์ (2562) ที่ศึกษาพบว่า การออกแบบหลักสูตร ที่นำทักษะการปฏิสัมพันธ์ร่วมกับชุมชนท้องถิ่นสามารถ ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับชุมชน และลด ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นได้ ทำนองเดียวกับบุษบง ชัยเจริญวัฒน์ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ (2560) ที่ศึกษาพบว่า การ สร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สืบพื้นฐานของความไว้วางใจต่อกัน เป็นขั้นตอนสำคัญของการจัดการความขัดแย้ง ซึ่งจะนำไปสู่ การแสวงหาทางออกของปัญหาอย่างสันติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าสมรรถนะการวิพากษ์ เชิงสร้างสรรค์ด้านการวิเคราะห์ด้วยเหตุผลของผู้เรียน มีค่าน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้สอนควรนำปัญหาที่เกิดขึ้นใน จังหวัดชายแดนภาคใต้มาออกแบบจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสืบค้นข้อมูลและร่วมกันอภิปรายในห้องเรียน เพื่อฝึกการวิเคราะห์ด้วยเหตุผล

2. การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ วิพากษ์สร้างสรรค์ ควรสร้างบรรยากาศห้องเรียนให้เป็น

พื้นที่ปลอดภัย ฝึกให้ผู้เรียนกล้าตั้งคำถาม คิดนอกกรอบ และนำเสนอมุมมองเชิงวิพากษ์จากสถานการณ์จำลอง ในห้องเรียนโดยลำดับจากสถานการณ์ที่ง่ายไปสู่สถานการณ์ ที่ซับซ้อน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ ตกผลึกความคิดนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์

3. การนำแนวทางการจัดการเรียนรู้จาก ผลการศึกษาไปใช้ ผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการเสริมแรง เชิงบวก และต้องให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนอย่างเฉพาะ เจาะจง เพื่อให้ผู้เรียนทราบสิ่งที่สามารถทำได้ดีและ สิ่งที่ควรพัฒนาปรับปรุงต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาดูผลการใช้แนวทางการจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ ในสังคมที่มีความหลากหลายสำหรับนักศึกษาในจังหวัด ชายแดนภาคใต้ เพื่อประเมินประสิทธิผลของการจัดการ เรียนรู้ตามแนวทางทั้ง 5 ด้าน แล้วนำข้อค้นพบไป ปรับปรุงรายละเอียดของแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้ มี ความเหมาะสมในเชิงปฏิบัติมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาพัฒนาเครื่องมือการประเมิน สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ เพื่อใช้พิจารณา สมรรถนะการวิพากษ์เชิงสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้อย่าง มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กษณัฏฐ์ นวลนิศาชล. (2562). การพัฒนาหลักสูตรสันติศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของผู้รับประโยชน์. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนยุทธศาสตร์การศึกษาเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579). ยะลา: ศูนย์ประสานงานและบริหารการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้.
- เกียรติยศ ลินปิบลย์. (2560). การพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้คำถามเป็นฐานร่วมกับมัลติมีเดียสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- ชนิษฐา จิตแสง. (2563). การสื่อสารระหว่างบุคคล: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชาย โพธิ์ลีตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ: คู่มือนักศึกษาและนักวิจัยสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 8 ปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). 80 นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐาปนี สีเฉลียว. (2564). รูปแบบการเรียนการสอนตามหลักการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ร่วมกับสื่อสังคมเพื่อส่งเสริมการสร้างสรค์นวัตกรรมการศึกษาสำหรับนิสิตวิชาชีพครู. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี, 32(1), 185–203.
- ณัฐณี ปิยะศิริพนธ์. (2561). ชุมชนพหุวัฒนธรรมท่ามกลางวาทกรรมชาตินิยมในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย. วารสารรัฐราษฎร์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, 60(2), 58–72.
- ดำรงศักดิ์ สุดแสนหี. (2561). กระบวนการสร้างเสริมศักยภาพการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามธรรมชาติวิชาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทิตนา แคมมณี. (2561). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 22). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบลล์นิกา เจมส์ และแบรนต์ รอน. (2562). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21 [21st century skills: Rethinking how students learn] (วพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์, แปล). (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บุ๊คสเคป.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10, ฉบับปรับปรุงใหม่). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ และเหมือนขวัญ เรณูมาศ. (2560). สันติวิธี: การจัดการความขัดแย้งตามแนวทางสันติวิธี. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 5(2), 1–16.
- พาสณา จุฬรัตน์. (2563). จิตวิทยาการรู้คิด (Cognitive psychology). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิชชากร บุรุษพัฒน์ และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2562). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบพิพาทเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(1), 127–141.
- ไพฑูรย์ สีนลรัตน์. (2563). หลักและเทคนิคการสอนระดับอุดมศึกษา: จากการบรรยายแบบประเพณีโบราณสู่การสอนแบบไม่สอน. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพโรนทร์ โชติสฤงรัตน์. (2564). *สื่อสารสร้างสันติ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครปฐม: สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภัสรา นามแสง และอภิศักดิ์ สุขยิ่ง. (2563). การศึกษาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนชาวไทยในระดับอุดมศึกษา ที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ. *มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*, 37(3), 183-212.
- มาร์แชล ปี โรเซนเบิร์ก. (2560). *สานสัมพันธ์ด้วยสันติ* [Nonviolent communication: NVC] (ไพโรน โชติสฤงรัตน์, แปล). นครปฐม: สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มูฮัมหมัดอาฟีฟ อัสซอลิฮียี, สราวุธ สายทอง, เกตุ อัสมิมานะ และนัชฌิมา บาเกาะ. (2562). พฤติกรรมการสอนที่ส่งเสริม การคิดอย่างมีวิจารณญาณในผู้เรียนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสาขาวิชาการสอนอิสลามศึกษา ในพื้นที่บริบทจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์เพื่อการพัฒนา*, 11(1), 16-34.
- รุติยะห์ หะ, นิเลาะ แวอุเซ็ง และอับดุลฮากัม เฮ็งปียา. (2562). องค์ประกอบปัจจัยด้านสถานการณ์แวดล้อม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใฝ่เรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรอิสลามศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 14(1), 96-107.
- วรรณดี สุทธิธารกร. (2560). *การเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงและการวิจัยเชิงปฏิบัติการ*. กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- ศรีสมภาพ จิตรภิรมย์ศรี. (2562). *อัลกอริทึมของความแปรปรวนในความรุนแรง 15 ปีชายแดนใต้/ปาตานี*. ปัตตานี: สถานวิจัยความขัดแย้งและความหลากหลายทางวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุพรรณษา สุวรรณชาติ. (2560). *การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเน้นสมรรถนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความรู้สึกลึกไว้ ของครู*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- Butler, K. (2017). Criticism: Using it to your advantage. *Journal of Singing*, 74(1), 29-36.
- Fong, C. J., Schallert, D. L., Williams, K. M., Williamson, Z. H., Warner, J. R., Lin, S., & Kim, Y. W. (2018). When feedback signals failure but offers hope for improvement: A process model of constructive criticism. *Thinking Skills & Creativity*, 30(1), 42-53.
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for "Intelligence". *American Psychologist*, Harvard University, 28(1), 1-14.
- Omer, A. A., & Abdularhim, M. E. (2017). The criteria of constructive feedback: The feedback that counts. *Journal of Health Specialties*, 5(1), 45-48.
- Patonah, S., Sajidan, Cari, & Rahardjo, S. B. (2021). The effectiveness of STLC (Science technology learning cycle) to empowering critical thinking skills. *International Journal of Instruction*, 14(3), 39-58.
- Sinkovics, N. (2018). *Pattern matching in qualitative analysis*. United State: SAGE.

การส่งเสริมการเรียนรู้และกลไกสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติ และลูกหลานแรงงานต่างด้าว

PROMOTION OF LEARNING AND LEARNING SUPPORT MECHANISMS FOR STATELESS CHILDREN AND MIGRANT WORKERS' CHILDREN

ระวี จุฑาศฤงค์^{1*}, วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา², วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา³, สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล⁴ และ กชวร จุยมณี⁵

Ravee Chudasring¹, Wirathep Pathumcharoenwattana², Worarat Pathumcharoenwattana³,

Suwithida Charungkaitikul⁴ and Kotchaworn Chuymanee⁵

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330^{1, 2, 3, 4, 5}

Chulalongkorn University, Phaya Thai Road, Pathum Wan District, Bangkok, 10330^{1, 2, 3, 4, 5}

*Corresponding author E-mail: ravee.saj@gmail.com

(Received: 10 Jul, 2021; Revised: 6 Jun, 2022; Accepted: 13 Jun, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว และสังเคราะห์รูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูในระบบการศึกษา นักวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ได้มาด้วยการเลือกเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และแนวทางการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย ตรวจสอบความถูกต้องของการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ภาครัฐและภาคเอกชนมีการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้และบ้านเรียนแก่เด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวโดยดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังพบปัญหาทัศนคติชาตินิยม เงื่อนไขด้านภาษาและอายุ รวมถึงการขาดแคลนครูที่เป็นอุปสรรคทำให้การดำเนินงานไม่สำเร็จเท่าที่ควร 2) รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การเข้าถึงตัวเด็ก การวิเคราะห์หาอาชีพที่จำเป็นต่อการพึ่งพาตนเองของเด็ก การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และการจัดให้มีพื้นที่ในการขายผลผลิตและการนำเสนอตัวตน สำหรับกลไกส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 6 กลไกเกื้อหนุนเสริมการดำเนินงาน คือ การลดหรือปรับเกณฑ์หรือเงื่อนไขร่วมกัน การจัดทำฐานข้อมูลเชิงบูรณาการเพื่อระบุตัวตนของเด็ก การกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในพื้นที่ จัดสรรงบประมาณ และสิ่งจูงใจทั้งครู/เด็ก/ผู้ประกอบการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษา การศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ ความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างยืดหยุ่น มีวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง และการติดตาม ส่งต่อ ตลอดจนปรับปรุงฐานข้อมูลเพื่อการจบการศึกษาและมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของเด็กรายบุคคล

คำสำคัญ: การส่งเสริมการเรียนรู้, กลไกสนับสนุนการเรียนรู้, เด็กไร้สัญชาติ, แรงงานต่างด้าว

¹⁻⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์

²⁻³ รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์

⁵ อาจารย์ ดร. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

This study aims to investigate the conditions and challenges surrounding the promotion of learning for stateless children and migrant workers' children, as well as to synthesize the models and learning support mechanisms for stateless children and migrant workers' children. The key informants included informal teachers, academics, and others involved in providing learning support for stateless and migrant workers' children, selected through the purposive sampling technique. The research instruments were the document study form, interview form, participant observation form, and focus group discussion guideline. The collected data were analyzed using content analysis and inductive analysis. After that, the accuracy of data analysis was verified through data source triangulation.

The findings revealed that 1) the government and private sector had been making efforts to promote learning for stateless children and migrant workers' children in both formal and non-formal educational contexts such as learning centers and homeschools continuously, but there is still a problem of ethnocentrism, language and age conditions, and a shortage of teachers that hindered the implementation of the operation as it should be; and 2) the model used to promote their learning consists of six components including access to children, analyzing occupations which are necessary for the children's self-reliance, devising lesson plans, operating according to the lessons plans, assessing the outcomes, and providing the venue for the children to sell their products and present their identity. The learning support mechanisms comprises six mechanisms which are collaboratively adjusting criteria or standards, creating a database to identify children, assigning individuals responsible for each area and allocating budgets and incentives: teachers, children, parents, and stakeholders from education management, investigating problems, needs, and readiness for learning with the support from the community, flexibly providing educational activities both in formal and informal contexts with the use of authentic assessments, and tracking, following, transferring, and developing a database for children's graduation and vocational skills in accordance with their individual needs and potentials.

KEYWORDS: Promotion of Learning, Learning Support Mechanisms, Stateless Children, Migrant Workers

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ทุกคนควรได้รับอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมโดยไม่มีข้อจำกัด รัฐบาลไทยตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม ทั้งถึง และกำหนดเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศตามหลัก “No One Left Behind” หรือ “จะไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” แม้บุคคลดังกล่าวจะไม่มีสัญชาติไทยก็ตาม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) โดยเห็นชอบนโยบายการปฏิบัติต่อชนต่างด้าวที่เข้ามาอยู่ในประเทศไทยบนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชนและความเป็นเอกภาพของชาติ โดยเฉพาะด้านนโยบายทางการศึกษา ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม 2548 ที่กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการปรับแก้ระเบียบว่าด้วยหลักฐานการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้เด็กอพยพต่างด้าว เด็กไร้สัญชาติ และเด็กชนเผ่าที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียน มีโอกาสได้รับการศึกษามากขึ้น และเสนอคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบในคราวประชุมวันที่ 5 กรกฎาคม 2548 เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กกลุ่มนี้ จากเดิมที่จำกัดให้เฉพาะบางกลุ่มและบางระดับการศึกษาเปลี่ยนเป็นเปิดกว้างให้ทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยได้เข้าเรียนโดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา รวมทั้งจัดสรรงบประมาณอุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายรายหัวแก่สถานศึกษาที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎรและไม่มีสัญชาติไทย ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอัตราเดียวกับค่าใช้จ่ายรายหัวที่จัดสรรให้เด็กไทย (องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, 2563)

อย่างไรก็ตามการนำนโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติยังมีอุปสรรคและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่เกิดจาก “สภาวะไร้สัญชาติ” เช่น การคุกคามโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ความยากจน ปัญหาครอบครัว การปรับตัวในการเรียน การโยกย้ายถิ่นฐาน การไม่รู้เท่าทันต่อเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเด็กไปมาระหว่างในเมืองและนอกเมือง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าไปส่งเสริมการเรียนรู้รวมถึงให้การสนับสนุน

ติดตามได้ ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้ต้องปิดประเทศ ครอบครัวของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่ทำงานรับค่าจ้างรายวันตกงาน ขาดรายได้ และไม่สามารถหาเลี้ยงครอบครัวได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561; UNESCO, 2020; Wattanasukchai, 2020) ส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวมีมากขึ้นและยิ่งทวีความรุนแรงหากวิกฤตินี้ยังเกิดขึ้นต่อเนื่อง (Kenan Foundation Asia, 2020)

การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่คนไร้สัญชาติทุกคนควรได้รับ เป็นหน้าที่หลักของรัฐในการจัดบริการด้านการศึกษาโดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ซึ่งถือเป็นบรรทัดฐานในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับคนไร้รัฐในนานาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) แต่จากผลการศึกษาพบว่า คนไร้รัฐที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิการศึกษาได้อย่างทั่วถึงและทัดเทียมกับคนอื่น ๆ และยังพบปัญหาการขาดรูปแบบและกลไกการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาที่ทำให้คนไร้รัฐไม่สามารถเข้าถึงหรือไม่ได้รับสิทธิทางการศึกษาในการใช้บริการทางการศึกษาจากสถาบันการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ (อัสซุวรรณ เปาะหะ, 2560; วสันต์ ปวนปั่นวงศ์, 2561)

จากสถานการณ์ที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นควรมีการศึกษาเรื่อง “การส่งเสริมการเรียนรู้และกลไกสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินโครงการการสนับสนุนและพัฒนากลไกการขับเคลื่อนครูและเด็กนอกระบบการศึกษา ที่หน่วยปฏิบัติการวิจัยเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนเพื่อเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวให้ได้รับสิทธิและโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ผ่านการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

และมีประสิทธิภาพตามหลักการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน ตลอดจนมีรูปแบบและกลไกการขับเคลื่อนที่นำไปสู่การปฏิบัติจริงให้สอดคล้องกับบริบทที่มีลักษณะแตกต่างกันตามสภาพภูมิสังคมของแต่ละพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว
2. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหา การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ครุณอกระบบการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว จำนวน 40 คน ได้มาด้วยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ในการทำหน้าที่ให้การศึกษาให้ความรู้ ให้กำลังใจ แก้ปัญหาชีวิตเด็กและเยาวชน รวมถึงมีบทบาทในการบริหารจัดการองค์กรและเด็กนอกระบบการศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 2 – 25 ปี จาก 4 องค์กรละ 10 คน ประกอบด้วย 1) มูลนิธิโลกทัศน์โสโมสร (ยิ้มละไม) ศูนย์การเรียนรู้บ้านอุ่นรัก มูลนิธิมนุษยธรรม (นีโอฮิวแมนนิสต์) และศูนย์การเรียนรู้ศรัทธาธรรม ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และอุทัยธานี 2) โครงการสตรีนานาชาติพันธุ์ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่จังหวัดเชียงราย 3) ศูนย์วิจัยนวัตกรรมสังคมเชิงพื้นที่สำนักวิชานวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา และมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพ (ECPAT Foundation) ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่จังหวัดเชียงราย และ 4) มูลนิธิบ้านครูน้ำ ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่จังหวัดเชียงราย และยินยอมให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและแบบสังเกตการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม ในประเด็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวของครุณอกระบบการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้

สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว เพื่อกำหนดกรอบคำถามในแบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบสังเกตการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วม

2. สร้างแบบศึกษาเอกสาร แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและแบบสังเกตการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชน ด้านสังคมสงเคราะห์ และผู้เชี่ยวชาญจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมข้อคำถาม จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Tryout) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครุณอกระบบการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. รวบรวมและสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพและปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

2. ลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและสังเกตการปฏิบัติงานอย่างมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวของครุณอกระบบการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์แบบอุปนัยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นนำมาจัดรวมเป็นประเด็นหลักเพื่อสังเคราะห์และสรุปเป็นผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulate)

ขั้นตอนที่ 2 การสังเคราะห์รูปแบบและกลไก การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

นักวิชาการ ครุณอกระบบการศึกษา และผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติ

และลูกหลานแรงงานต่างด้าว จำนวน 55 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์ทำหน้าที่ให้การศึกษา ให้ความรู้ ให้กำลังใจ แก้ปัญหาชีวิตเด็กและเยาวชน รวมถึงมีบทบาทในการบริหารจัดการองค์กรและเด็กนอกระบบการศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 2 - 25 ปี ทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับนโยบาย อย่างน้อย 5 ปี จาก 5 องค์กร องค์กรละ 11 คน ประกอบด้วย 1) มูลนิธิโลกทัศน์โสธร (ยิ้มละไม) ศูนย์การเรียนรู้บ้านอนุรัก มูลนิธิมนุษยธรรม (นิโอฮิวแมนนิสต์) และศูนย์การเรียนรู้ศรีสุวรรณ ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และอุทัยธานี 2) โครงการสตรีนานาชาติพันธุ์ ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่จังหวัดเชียงราย 3) ศูนย์วิจัยนวัตกรรมสังคมเชิงพื้นที่สำนักวิชานวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง มูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา และมูลนิธิยุติธรรมเพื่อสันติภาพทางเพศจากเด็ก (ECPAT Foundation) ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่จังหวัดเชียงราย 4) มูลนิธิบ้านครูน้า ที่ดำเนินงานพัฒนาเด็กในพื้นที่จังหวัดเชียงราย และ 5) กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่ดำเนินงานด้านการกำหนดนโยบายและการสนับสนุนทุนช่วยเหลือดูแลเด็กนอกระบบการศึกษาให้ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค และยินยอมร่วมให้ข้อมูลตลอดระยะเวลาของโครงการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการสนทนากลุ่มประเด็นรูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว เพื่อกำหนดกรอบคำถามแนวทางการสนทนากลุ่ม
2. สร้างแนวทางการสนทนากลุ่มให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชน ด้านสังคมสงเคราะห์ และผู้เชี่ยวชาญจากกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) พิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและ

ความเหมาะสมของข้อคำถาม จากนั้นนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูนอกระบบการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อบกพร่องมาปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำข้อมูลจากการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ถอดบทเรียนการดำเนินงานและสังเคราะห์เป็นร่างรูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว
2. จัดสนทนากลุ่ม วันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2564 โดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 5 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 11 คน เพื่อตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งพิจารณาร่างรูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว
3. จัดเวทีคืนข้อมูล วันที่ 25 - 26 พฤษภาคม พ.ศ.2564 เพื่อนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบความถูกต้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ข้อมูลการสังเคราะห์รูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ตรวจสอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulate)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว จากการวิเคราะห์เอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนาม มีการวิจัยดังนี้

1.1 การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับสภาพการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว มีผลการศึกษาดังนี้

1.1.1 บริบทเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว พบว่า เด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว เป็น 1 ใน 6 กลุ่ม ยุทธศาสตร์ในการจัดการปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคลของประเทศไทย ประกอบด้วย

1) บุคคลที่อพยพเข้ามาในประเทศไทย 2) เด็กและบุคคลที่เรียนอยู่ในสถานศึกษาของประเทศไทยแต่ไม่มีสถานะที่ถูกต้องตามกฎหมาย 3) บุคคลที่ไร้รากเหง้า 4) บุคคลที่มีคุณสมบัติแยกประเทศชาติ 5) แรงงานต่างด้าว สัญชาติพม่า ลาว และกัมพูชา ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนแต่ไม่สามารถเดินทางกลับได้ และ 6) คนต่างด้าว อื่น ๆ ที่ไม่มีคุณสมบัติตามข้อ 1-5 และไม่สามารถเดินทางกลับประเทศต้นทางได้ โดยเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับผู้มีปัญหาสถานะและสิทธิอย่างน้อย 3 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มเด็กที่มีผู้ปกครองเป็นชนกลุ่มน้อยหรือเป็นผู้อพยพเข้ามาในประเทศไทยและอาศัยอยู่ในประเทศไทยติดต่อกันยาวนานไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีทั้งเด็กที่มีทะเบียนประวัติของชนกลุ่มน้อย/ทะเบียนสำรวจ บัญชีบุคคลในบ้าน/มีบัตรประจำตัวชนกลุ่มน้อย (บัตรสี) และไม่มีหลักฐาน ทางทะเบียนราษฎรหรือเป็นคนไร้รากเหง้า

2) กลุ่มเด็กที่เป็นบุตรหลานของแรงงานข้ามชาติหรือแรงงานต่างด้าวตามนิยามของยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาสถานะและสิทธิของบุคคล ซึ่งมีทั้งกลุ่มผู้ปกครองที่ได้รับการจดทะเบียนและกลุ่มแรงงานต่างด้าวอื่น ๆ ที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงาน จึงมีทั้งลักษณะที่มีเอกสารที่แสดงสัญชาติ แต่ไม่ใช่สัญชาติไทย และกลุ่มที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร โดยบุตรหลานแรงงานข้ามชาติมีอย่างน้อย 5 กลุ่ม คือ 1) เด็กที่เกิดใน ประเทศไทย 2) เด็กที่ติดตามอพยพมากับผู้ปกครอง 3) เด็กที่เกิดจากทายาทรุ่นสองของแรงงานข้ามชาติที่มาพำนักอาศัยเป็นการชั่วคราวและมีครอบครัวในประเทศไทย 4) เด็กที่เดินทางเข้ามาเองภายหลังเพื่อมาทำงาน หรือติดตามผู้ปกครอง และ 5) เด็กข้ามชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยโดยลำพัง หรือแยกจากผู้ปกครองโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อมาหางานทำหรือมาโดยกระบวนการชักจูง/นำพาเข้ามาเพื่อหาประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ

3) กลุ่มเด็กที่ไม่มีหลักฐานทางทะเบียนราษฎร คือ เด็กที่ไม่มีเอกสารหลักฐานทะเบียนราษฎรที่แสดงถึงสัญชาติ วัน เดือน ปีเกิด ถิ่นที่อยู่ซึ่งทางราชการออกให้

หากพิจารณาจากทั้ง 3 กลุ่ม พบว่า เด็กกลุ่มที่ 3) มีอยู่ทั้งในกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 ซึ่งพบในพื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ เช่น จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดระนอง และพื้นที่ตามแนวชายแดนซึ่งเป็นเขตติดต่อกับ 4 ประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วยลาว พม่า กัมพูชา และมาเลเซีย โดยใช้จุดผ่านแดน 31 จังหวัด ที่มีพื้นที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน โดยมี 25 จังหวัด ที่มีช่องทางผ่านแดน รวม 89 ช่องทาง ประกอบด้วย ด่านถาวร 33 ช่องทาง และด่านผ่อนปรน 56 ช่องทาง ใช้เป็นช่องทางในการเดินทางเข้าประเทศไทย ส่วนอีก 6 จังหวัด เป็นเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านแต่ไม่มีจุดผ่านแดนจึงยังไม่พบข้อมูลของเด็กกลุ่มนี้ (ตามข้อมูลของกระทรวงมหาดไทย)

1.1.2 นโยบายของรัฐและกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายในการรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวเข้าเรียนตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 มกราคม พ.ศ.2548 โดยมีประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง การรับนักเรียนนักศึกษาที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย เมื่อวันที่ 19 มกราคม พ.ศ.2561 กรณีผู้มีภูมิลำเนาอยู่ต่างประเทศหรือเดินทางไป-กลับ บริเวณชายแดน หรือเป็นบุคคลที่ไม่มีตัวตน ให้สถานศึกษากำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียนตามที่ต้นสังกัดกำหนด เพื่อเปิดกว้างในการอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัวแก่เด็กกลุ่มนี้

1.1.3 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้และกลไกสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว พบว่า ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสัญญะว่าด้วยสิทธิเด็กกระดบสากล และมีกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น 1) อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศจัดทำขึ้นโดยคณะกรรมาธิการด้านสิทธิมนุษยชนสหประชาชาติ และได้รับการรับรองจากที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ใน พ.ศ. 2532 กำหนดให้ “รัฐภาคีจะต้องให้สิทธิเด็กในการได้รับการศึกษา” 2) ปฏิญญาโลกว่าด้วยการศึกษาเพื่อปวงชน และกรอบการดำเนินงานด้านการศึกษาเพื่อปวงชน (World Declaration on Education and the Framework for

Action to Meet Basic Learning Needs) ขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ในการประชุมระดับโลกเรื่องการศึกษาเพื่อปวงชน (World Conference on Education for All: EFA) เมื่อ พ.ศ. 2533 หรือ 3) ปฏิญญาจอมเทียน (Jomtien Declaration) กำหนดพันธกิจและเป้าหมายการขับเคลื่อนการศึกษา เพื่อปวงชน 3 ประเด็นหลัก คือ การเข้าถึงการศึกษาภาคบังคับ การลดการออกกลางคัน และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และกองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (United Nations Children's Fund – UNICEF) มีอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child) กล่าวถึงการ ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีและ ให้สัตยาบันเมื่อ พ.ศ. 2535

นอกจากนี้กฎหมายที่เกี่ยวข้องของประเทศไทย พบว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 54 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 10 และ 12 พระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการ พ.ศ. 2551 กำหนดให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและ ลูกหลานแรงงานต่างด้าว ทั้งนี้ มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม พ.ศ. 2548 ได้อนุมัติหลักการร่างระเบียบ กระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐาน วัน เดือน ปีเกิด ในการรับนักเรียนนักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา กรณี การจัดการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎร หรือไม่มีสัญชาติไทย และเห็นชอบแนวปฏิบัติ ให้ขยายโอกาส ทางการศึกษาแก่บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือ ไม่มีสัญชาติไทยทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยให้สามารถ เข้าเรียนได้โดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา รวมทั้งอนุมัติจัดสรรงบประมาณอุดหนุนค่าใช้จ่ายรายหัว ในอัตราเดียวกันกับที่จัดสรรให้เด็กไทย ระเบียบกระทรวง ศึกษาธิการ ว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียนนักศึกษา เข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548 และประกาศกระทรวง ศึกษาธิการเรื่อง การรับนักเรียน นักศึกษาที่ไม่มีหลักฐาน ทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทย 19 มกราคม พ.ศ.2561 เปิดกว้างให้สถานศึกษาประสานผู้ปกครองของเด็กหรือ บุคคลที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรและเลขประจำตัว 13 หลัก นำส่งหลักฐานเพื่อขอจัดทำเอกสารทะเบียนราษฎร

และบัตรประจำตัวตามกฎหมาย และนำเลขประจำตัว 13 หลักนั้นมาใช้เป็นฐานข้อมูลผู้เรียน ในกรณีตรวจสอบ แล้วพบว่า เป็นบุคคลที่ไม่สามารถกำหนดสถานะและ เลขประจำตัว 13 หลัก ตามกฎหมายว่าด้วยการทะเบียน ราษฎรได้ให้สถานศึกษากำหนดรหัสประจำตัวผู้เรียน ตามที่ต้นสังกัดกำหนด

สรุปได้ว่ากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเด็ก ไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ส่งเสริมสนับสนุน การเรียนรู้ใน 2 ประเด็น คือ 1) การเปิดโอกาสให้เด็กไร้ สัญชาติทุกคนได้รับการศึกษาตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบ การศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่จำกัดระดับ ประเภท หรือพื้นที่การศึกษา และไม่เก็บค่าใช้จ่าย และ 2) การอำนวยความสะดวกให้สถานศึกษารับเด็กที่ไม่มี หลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยเข้าเรียนได้ โดยประสานขอจัดทำเอกสารทะเบียนราษฎร บัตรประจำตัว ตามกฎหมาย เพื่อนำเลขประจำตัว 13 หลักมาใช้เป็นฐาน ข้อมูลผู้เรียน

1.2. การศึกษาภาคสนามเกี่ยวกับสภาพ การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและ ลูกหลานแรงงานต่างด้าว จากการลงพื้นที่ภาคสนาม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม พ.ศ.2563 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2564 มีผลการศึกษาดังนี้

1.2.1 บริบทเด็กไร้สัญชาติและลูกหลาน แรงงานต่างด้าว พบว่า ประเทศไทยมีแรงงานข้ามชาติ 4 สัญชาติ คือ เมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม ที่จดทะเบียนเป็นแรงงานและมีใบอนุญาตถูกต้องอาศัยอยู่ ในประเทศไทย จำนวน 2,176,501 คน แรงงานทั้งหมดนี้ มีบุตรหลานที่เกิดในประเทศไทยและเป็นเด็กไร้สัญชาติ อายุระหว่าง 6-17 ปี จำนวนมากกว่า 500,000 คน และมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เมื่อตรวจสอบฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร พบว่า ปี พ.ศ. 2560 มีผู้เรียนที่มีทั้งสัญชาติไทยและ ไร้สัญชาติ ในระบบการศึกษาไทยตั้งแต่ระดับอนุบาล จนถึงระดับอุดมศึกษาทั้งสิ้น 14,882,743 คน ในจำนวน นี้เป็นเด็กไร้สัญชาติ จำนวน 574,751 คน คิดเป็นร้อยละ 3.86 ทั้งนี้ประมาณการว่าประเทศไทยมีเด็กไร้สัญชาติ และลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่ยังเข้าไม่ถึงระบบการศึกษา

อีกกว่า 238,402 คน ดังนั้นหากไม่มีระบบการศึกษาที่เหมาะสมรองรับ เด็กกลุ่มนี้มีความเสี่ยงที่จะถูกผลักดันให้เข้าไปทำงานเร็วขึ้นและต้องเผชิญกับปัญหาการถูกเอารัดเอาเปรียบในหลากหลายรูปแบบ เช่น การค้ามนุษย์ การไม่ได้รับการคุ้มครองด้านสิทธิแรงงาน การล่วงละเมิดทางเพศ และการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น

1.2.2 รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่จัดโดยภาครัฐแบ่งเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การศึกษาในระบบโรงเรียน อยู่ในความดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และ 2) การศึกษานอกระบบโรงเรียน อยู่ในความดูแลของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) โดยศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ (ศกพ.) ได้รับอุดหนุนงบประมาณจากรัฐในอัตราเดียวกับที่อุดหนุนเด็กไทย

1.2.3 รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่จัดโดยภาคเอกชน ดำเนินการโดยองค์กรชุมชน กลุ่มแรงงานข้ามชาติ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรศาสนา แบ่งเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) ศูนย์การเรียนรู้ และ 2) บ้านเรียน เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยวิธีการที่แตกต่างจากโรงเรียน เพื่อจัดการศึกษาสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ มีศักดิ์และสิทธิ์เป็นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรา 18(3) ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยได้รับอุดหนุนงบประมาณจากองค์กรระหว่างประเทศ เช่น สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) และจากการระดมทุนด้วยการรับบริจาค การจัดกิจกรรมต่าง ๆ และการจำหน่ายสินค้าเพื่อหารายได้

1.3 ปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ในภาพรวมพบว่า สังคมไทยยังมีทัศนคติชาติพันธุ์นิยม (Ethnocentrism) ที่ต่อต้านเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว กล่าวคือ กำหนดเงื่อนไขให้ผู้เรียนเข้าเรียนต้องใช้ภาษาไทย รวมทั้งการกำหนดอายุเป็นอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาและถูกปฏิเสธที่จะรับเข้าเรียน เด็กที่เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (มัธยมศึกษาปีที่ 6) ไม่สามารถไป

ศึกษาต่อนอกพื้นที่ได้ เนื่องจากไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน การจัดการศึกษาโดยองค์กรชุมชนยังไม่ได้การรับรองวุฒิการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการ ไม่มีฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศเพื่อติดตามตัวเด็ก ทำให้ไม่มีข้อมูลที่เพียงพอต่อการตัดสินใจเชิงนโยบาย อีกทั้งเด็กและผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการศึกษาและกลัวการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตจากสภาพแวดล้อมเดิม ในบางพื้นที่ขาดครูและบุคลากรทางการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้เฉพาะทางที่จำเป็น เช่น ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ความรู้และความเข้าใจวิถีชีวิต บริบททางวัฒนธรรม จารีตประเพณีที่มีความแตกต่างจากวิถีชีวิตของคนไทย

ตอนที่ 2 รูปแบบและกลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

2.1 รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

2.1.1 การเข้าถึงตัวเด็ก เครือข่ายในชุมชนและเครือข่ายจากองค์กรหรือหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน อาทิ หน่วยงานด้านความมั่นคง เครือข่ายองค์กรระดับท้องถิ่นและท้องที่ เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรสุขภาพในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ล่ามชุมชน เครือข่ายกลุ่มสตรี ครูไค้และครูอาสาทั้งในมูลนิธิหรือศูนย์การเรียนรู้ ควรร่วมกันเข้าถึงตัวเด็กโดยใช้กิจกรรมหรือปัญหาเป็นฐาน เพื่อจัดทำฐานข้อมูลชุมชนที่ข้อมูลเชิงลึกเชื่อมโยงในมิติต่าง ๆ เช่น เพศ ระบบเครือญาติ สิทธิสุขภาพ ทำให้ทราบความต้องการของเด็กได้รอบด้าน ฐานข้อมูลนี้ต้องสามารถเพิ่ม-ลดและแก้ไขได้รวดเร็ว เหมาะสมกับการเคลื่อนย้ายของเด็กที่ต้องย้ายที่อยู่อาศัยตามการจ้างงานของผู้ปกครอง

2.1.2 การวิเคราะห์อาชีพที่จำเป็นต่อการพึ่งพาตนเองของเด็ก ควรส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กและครู โดยกระตุ้นให้เด็กตั้งคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพบนฐานการรู้จักตนเอง แนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตที่นำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ภายใต้สถานการณ์ที่เกิดขึ้น

2.1.3 การวางแผนการจัดการเรียนรู้

ควรจัดการเรียนรู้ผ่านวิทยาการและเรียนรู้ผ่านกิจกรรมด้านอาชีพ เรียนรู้ผ่านการศึกษาดูงาน และการลงมือทำจริง ผ่านการแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ทั้งจากปราชญ์ชาวบ้าน ทหาร ครูอาสา และผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อให้เด็กนำแนวคิดไปใช้ในการพัฒนาทักษะชีวิต ผ่านการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความต้องการของเด็กรายบุคคล

2.1.4 การดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้

ควรจัดการเรียนรู้ทั้งในสถานที่เรียนรู้จากปราชญ์ชุมชน เกษตรอำเภอ อาจารย์ในวิทยาลัยชุมชน มหาวิทยาลัย และระบบออนไลน์ด้วยการเรียนรู้ผ่าน YouTube ลักษณะการเรียนรู้เป็นการลงมือปฏิบัติจริง มีการเขียนบันทึกการเรียนรู้ และการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกัน ทั้งนี้มีการติดตามประเมินความก้าวหน้าและเสริมพลังทางบวกโดยครูนอกระบบหรือครูโค้ช เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากการปฏิบัติในพื้นที่ที่เด็กอาศัยอยู่จริง

2.1.5 การประเมินผลการเรียนรู้

ควรจัดการเรียนรู้ผ่านการทบทวนหลังปฏิบัติงาน (After Action Review: AAR) เมื่อเสร็จกิจกรรมแล้ว ครูนอกระบบและผู้เรียนร่วมกันวิเคราะห์ว่ามีอะไรเกิดขึ้นบ้าง ทำไมจึงเกิดขึ้น จุดแข็งจุดอ่อนคืออะไร และสรุปองค์ความรู้ร่วมกัน

2.1.6 การจัดให้มีพื้นที่ในการขาย

ผลผลิตและการนำเสนอตัวตน ควรจัดให้มีพื้นที่เพื่อการพึ่งตนเองด้านอาชีพ ทั้งที่เป็นพื้นที่จริงและเป็นระบบออนไลน์ เช่น ตลาดชุมชน ร้านค้าชุมชน ร้านค้ามูลนิธิ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพผ่านประสบการณ์ นำไปสู่การรู้จักอาชีพที่ถนัด สามารถประกอบอาชีพได้ด้วยตนเอง และขยายผลต่อยอดในเชิงธุรกิจสู่การเป็นเจ้าของธุรกิจหรือผู้ประกอบการในอนาคต นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่นำเสนอตัวตนให้เด็กได้ยืนหยัดสื่อสารวิถีชีวิต ศักยภาพ และความสนใจของตน อันนำไปสู่การสร้างความสำเร็จ ต่อสังคมและเสริมทัศนคติที่ดีของสังคมต่อเด็กกลุ่มนี้

2.2 กลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว จากรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่นำเสนอในข้อ 2.1 มีกลไกหนุนเสริมกระบวนการดำเนินงาน ดังนี้

2.2.1 การลด/ปรับเกณฑ์หรือเงื่อนไข

ร่วมกันกำหนดนโยบายการศึกษา โดยคำนึงถึงสิทธิทางการศึกษา สิทธิมนุษยชน สถานะและสิทธิของบุคคล และความมั่นคงของประเทศ หน่วยงานภาครัฐในระดับนโยบาย และหน่วยงานด้านความมั่นคงของชาติ ควรร่วมกันกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่เป็นคู่มือมาตรฐานสำหรับทุกหน่วยงานร่วมกันในระดับประเทศ เพื่อจูงใจและกำหนดแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หน่วยงานด้านการศึกษา และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนควรพิจารณากำหนดเกณฑ์หรือลดเงื่อนไขบางประการที่ไม่เอื้อต่อการศึกษาและการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว การพิจารณาเกณฑ์ในการออกใบรับรองวุฒิการศึกษาหรือเทียบวุฒิการศึกษาที่จัดโดยศูนย์การเรียนรู้เพื่อการมีงานทำ เพราะการศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยลดความเสี่ยงของเด็กข้ามชาติได้ รวมถึงร่วมพิจารณาคู่มือที่มีปัญหาสถานะบุคคลและสิทธิ ทั้งกลุ่มที่ตกสำรวจจากทางราชการ และกลุ่มที่อพยพมาจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยอนุญาตให้มีการกำหนดสัญชาติไทยแก่บุคคลที่เกิดในประเทศไทย และจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา รวมทั้งให้มีการดำเนินการตามกระบวนการพิจารณากำหนดสถานะสำหรับเด็กที่ยังไม่จบการศึกษาเพื่อพัฒนาคนและชุมชนชายแดนในประเทศต้นทางให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยไม่จำเป็นต้องอพยพเข้ามาในเขตไทย ทั้งนี้อยู่ในกรอบของกฎหมายและความมั่นคงของรัฐ

2.2.2 การจัดทำฐานข้อมูลเชิงบูรณาการ

เพื่อการระบุตัวตนของเด็ก ที่อยู่อาศัย และความช่วยเหลือที่ต้องการในทุกด้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรภาคเอกชน ควรร่วมกันออกแบบและจัดทำฐานข้อมูลเพื่อระบุตัวตนของเด็กและความช่วยเหลือที่เด็กต้องการ เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการระบุตัวตนและออกบัตรนักเรียนหรือนิสิตนักศึกษาในการยืนยันตัวตน และออกจากพื้นที่ไปศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และเชื่อมโยงกับกรมการจัดหางานเพื่อจัดทำข้อมูล

การทำงานของคนต่างด้าวของ หรือเป็นข้อมูลเพื่อส่งต่อ
ครอบครัวอุปถัมภ์ได้อีกด้วย

2.2.3 การกำหนดผู้รับผิดชอบหลัก
ในพื้นที่ จัดสรรงบประมาณ และสิ่งจูงใจทั้งครู/เด็ก/
ผู้ปกครอง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษา
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวง
มหาดไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรร่วมกัน
พิจารณากำหนดผู้รับผิดชอบ โดยให้ชุมชนที่เด็กไร้สัญชาติ
และลูกหลานแรงงานต่างด้าวพักอาศัยอยู่มีส่วนร่วม
สนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก การพัฒนาทักษะ การเรียน
และการจัดที่พักให้มีความเหมาะสม สะอาด ปลอดภัย มี
บรรยากาศเอื้อให้เกิดการเรียนรู้

2.2.4 การศึกษาสภาพ ปัญหา ความ
ต้องการ ความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการมีส่วนร่วม
ของชุมชน เด็กและผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย ศูนย์การเรียนรู้ องค์กร
ชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรภาคเอกชน ควรร่วมกัน
จัดกิจกรรมการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการและ
ความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน
เพื่อสร้างทัศนคติด้านบวกของคนในชุมชนต่อเด็ก ตลอดจน
จนประสานกับสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่รับช่วงดูแลต่อ
ในการศึกษาระดับอุดมศึกษาโดยอาจจะพิจารณาให้
ทุนการศึกษาต่อตามสมควร

2.2.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาใน
ระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างยืดหยุ่น และมีวิธี
วัดประเมินผลตามสภาพจริง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงาน
ส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย
กลุ่มเป้าหมายพิเศษ และศูนย์การเรียนรู้ ควรร่วมกันออกแบบ
เนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องตามความสนใจและ
ความต้องการของเด็ก ส่งเสริมให้มีทักษะชีวิต ลักษณะ
และอุปนิสัยที่พึงประสงค์ เรียนรู้เพื่อทราบกฎระเบียบ
ของชุมชนที่ตนอยู่อาศัยเพื่อเตรียมตัวเพื่อพัฒนาสถานะ
บุคคลและสิทธิต่าง ๆ ตามสถานะบุคคลของตนเอง ตลอดจน
ออกแบบเครื่องมือการวัดประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อ

ประเมินศักยภาพเด็กเป็นรายบุคคลและส่งต่อให้ได้รับ
การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.2.6 การติดตาม ส่งต่อ และปรับปรุง
ฐานข้อมูลเพื่อการจบการศึกษาและมีทักษะอาชีพ
ที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของ
เด็กรายบุคคล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันอุดมศึกษา
ในพื้นที่ หน่วยงานด้านความมั่นคง และองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ควรร่วมกันติดตามและปรับปรุงฐานข้อมูลเด็ก
อย่างสม่ำเสมอ โดยมีเป้าหมายเพื่อนำเด็กกลับเข้าสู่ระบบ
การศึกษาอีกครั้งหรือส่งต่อเด็กที่ผ่านการพัฒนาทักษะ
อาชีพไปทำงานในสถานประกอบการ ร้านค้าชุมชน หรือ
สถานบริการในพื้นที่เพื่อให้เกิดการต่อยอดและพัฒนา
ทักษะอาชีพที่สูงขึ้น

จากผลการศึกษากลไกการส่งเสริมการเรียนรู้
ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว สามารถ
แสดงได้ดังภาพที่ 2

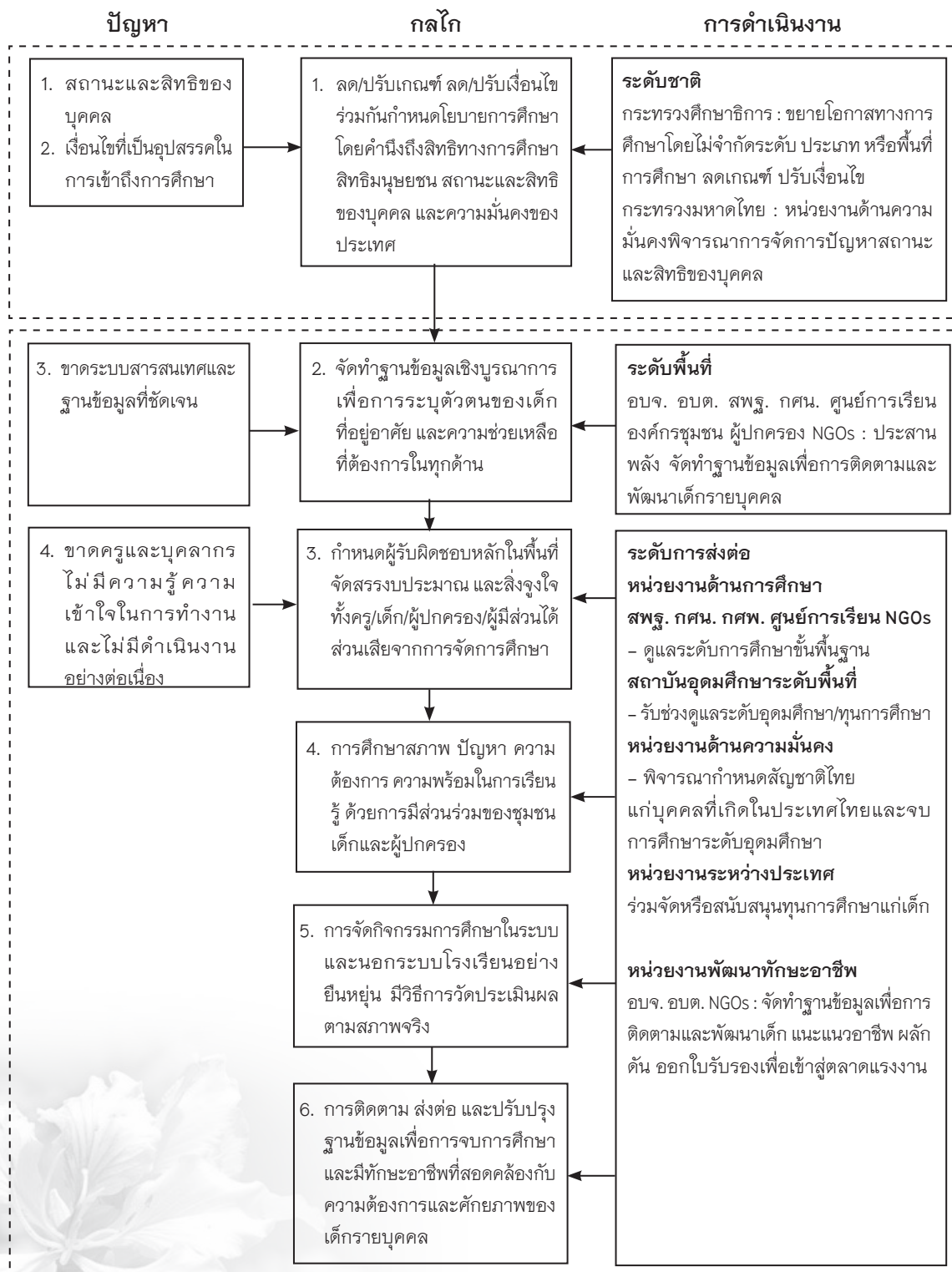
สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพและปัญหาการส่งเสริม
การเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงาน
ต่างด้าว พบว่า ภาครัฐและภาคเอกชนมีการส่งเสริม
การเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนในรูปแบบ
ศูนย์การเรียนรู้และบ้านเรียนแก่เด็กไร้สัญชาติและลูกหลาน
แรงงานต่างด้าวอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ พ.ศ. 2548 แต่ยัง
พบปัญหาคติทางชาติพันธุ์ เช่น เงื่อนไขภาษาและอายุ
รวมถึงการขาดแคลนครู ที่เป็นอุปสรรคทำให้การดำเนินงาน
ไม่สำเร็จเท่าที่ควร

2. รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้
สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว มี 6 องค์ประกอบ
ประกอบด้วย 1) การเข้าถึงตัวเด็ก 2) การวิเคราะห์อาชีพ
ที่จำเป็นต่อการพึ่งพาตนเองของเด็ก 3) การวางแผนการ
จัดการเรียนรู้ 4) การดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้
5) การประเมินผลการเรียนรู้ และ 6) การจัดให้มีพื้นที่
ในการขายผลผลิตและการนำเสนอตัวตน สำหรับกลไก
ส่งเสริมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 6 กลไกเกื้อหนุนเสริม
การดำเนินงาน คือ 1) การลดหรือปรับเกณฑ์หรือเงื่อนไข
ร่วมกัน 2) การจัดทำฐานข้อมูลเชิงบูรณาการเพื่อระบุ
ตัวตนของเด็ก 3) การกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในพื้นที่

จัดสรรงบประมาณ และสิ่งจูงใจทั้งครู/เด็ก/ผู้ปกครอง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษา 4) การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน 5) การจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างยืดหยุ่น

มีวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง และ 6) การติดตามส่งต่อ ตลอดจนปรับปรุงฐานข้อมูลเพื่อการจบการศึกษา และมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของเด็กเยาวชนบุคคล

ภาพที่ 2 กลไกการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว

1.1 สภาพการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว พบว่า ภาครัฐและภาคเอกชนมีการส่งเสริมการเรียนรู้ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนในรูปแบบศูนย์การเรียนรู้และบ้านเรียนแก่เด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว โดยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง แต่เด็กจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาแก่เด็กไร้สัญชาติมีความซับซ้อน และมีความเชื่อมโยงกับความมั่นคงของรัฐ จึงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากหน่วยงานของรัฐหลายภาคส่วน ส่งผลให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ได้ภายใต้กฎหมายที่กำหนด ตลอดจนการนำนโยบาย กฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องไปสู่การปฏิบัติยังมีอุปสรรค เช่น เงื่อนไขด้านภาษาที่กำหนดให้ใช้ภาษาไทยในการรับเข้าเรียน เงื่อนไขด้านอายุที่กำหนดให้เด็กที่เข้าเรียนระดับประถมศึกษาต้องมีอายุไม่เกิน 12 ปี ดังนั้นเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุตรหลานแรงงานข้ามชาติที่มีอายุเกิน 12 ปี ถูกปฏิเสธที่จะรับเข้าเรียน นอกจากนี้ เงื่อนไขด้านรูปแบบการเรียนการสอนที่ไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยจะต้องไปเริ่มต้นเรียนภาษาไทยกับเด็กเล็กระดับชั้นอนุบาล ทำให้เกิดปัญหาเรื่องการปรับตัวและความแตกต่างระหว่างช่วงวัย เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กไม่ยอมไปโรงเรียน ออกจากโรงเรียนกลางคันและหลุดออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุดสอดคล้องกับอัสซุวรรณ เปาะหะ (2560) ที่ศึกษาพบว่า เด็กไร้สัญชาติจำนวนมากยังคงเข้าไม่ถึงระบบการศึกษาเนื่องจากขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานภาครัฐในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับเด็กไร้สัญชาติ (วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์, 2561; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

1.2 จากการศึกษาปัญหาการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาบางส่วนยังขาดความรู้เฉพาะด้านที่จำเป็นในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว เช่น

ธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก ความเข้าใจวิถีชีวิต บริบททางวัฒนธรรมและจารีตประเพณีที่มีความแตกต่างจากวิถีชีวิตของคนไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจหรือพื้นที่ตามแนวชายแดนซึ่งเป็นเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านบางแห่ง ยังไม่มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อตั้งรับหรือมีแนวทางในการแลกเปลี่ยนข้อมูลและทรัพยากรสำหรับเป็นแนวปฏิบัติในการรับเด็กไร้สัญชาติเข้าศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องชาวด้านนี้โดยตรง เช่น กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมายพิเศษ หรือองค์การนอกภาครัฐ เช่น องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย เพื่อร่วมหารือในการจัดอุปสรรคในการเข้าถึงการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติร่วมกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย (2563) ที่พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนรัฐบาล ไม่ได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอในการสอนเด็กไร้สัญชาติในห้องเรียนที่มีความต้องการในการเรียนรู้และภาษาพูดที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสอนให้เด็กข้ามชาติรู้ภาษาไทย การสื่อสารกับพ่อแม่/ผู้ปกครอง การจัดการปัญหาการขาดเรียนบ่อยครั้งและต่อเนื่อง และการลดอัตราการออกกลางคัน รวมถึงการรับมือกับความคาดหวังของระบบการศึกษาต่อความสำเร็จด้านวิชาการของสถานศึกษาและทัศนคติของผู้ปกครองไทยที่มีต่อเด็กไร้สัญชาติ และลูกหลานแรงงานต่างด้าว ทั้งยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัสซุวรรณ เปาะหะ (2560) ที่พบว่า ปัญหาในการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ คือ ข้อจำกัดของสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้เฉพาะทางทั้งด้านภาษาและวัฒนธรรมที่เอื้ออำนวยความสะดวกต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติ

1.3 รูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ การเข้าถึงตัวเด็ก การวิเคราะห์หาอาชีพที่จำเป็นต่อการพึ่งพาตนเองของเด็ก การวางแผนการจัดการเรียนรู้ การดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ การจัดให้มีพื้นที่ขายผลผลิตและ

การนำเสนอตัวตน ทั้งนี้เป็นอาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่เป็นแรงงานรายวันมีการย้ายสถานที่ทำงานหรือเปลี่ยนงานบ่อยครั้ง ส่งผลให้เด็กต้องย้ายถิ่นตามผู้ปกครองและออกจากระบบการศึกษากลางคัน หน่วยงงานที่เกี่ยวข้องจึงไม่สามารถเข้าถึงตัวเด็กเป็นรายบุคคลได้ ดังนั้นการเข้าถึงตัวเด็กจึงเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่นำไปสู่การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการจำเป็นของเด็กเพื่อใช้วางแผนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมโดยเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพที่จำเป็นบูรณาการเข้ากับระบบเศรษฐกิจชุมชนและตลาดแรงงานที่นำไปสู่การมีงานทำ ส่งผลให้เด็กสามารถพึ่งพาตนเองได้ และใช้พื้นที่ให้เด็กได้นำเสนอตัวตนเพื่อได้รับการยอมรับจากชุมชน สังคม และหน่วยงานในพื้นที่ต่อไป ดังที่ Freire (1972) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาสำหรับคนชายขอบควรเสริมสร้างพลังอำนาจและการนำเสนอตัวตนให้เกิดพื้นที่หัตถ์ยืนในสังคมในฐานะประชากรคนหนึ่งที่มีคุณค่าและมีศักดิ์ศรี นอกจากนี้การออกแบบการเรียนรู้ต้องตอบสนองบริบทและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ขาดโอกาสทางการศึกษาในระบบเป็นสำคัญ เพื่อใช้ในการแสวงหาความรู้ ฝึกทักษะ และสร้างคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต การประกอบสัมมาชีพ และปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการต่าง ๆ ในสังคม ผ่านการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพกลุ่มเป้าหมายรายบุคคลมากกว่าเป็นไปเพื่อการวัดผลตามเกณฑ์ (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, 2555) สอดคล้องกับจริพร นาคสัมฤทธิ์ (2562) ที่ศึกษาพบว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ควรเน้นการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีอยู่ในวิถีชีวิตและท้องถิ่น มีสัมพันธ์กับการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพ ปัญหา ความต้องการ และการดำเนินชีวิตตามวิถีวัฒนธรรม ตลอดจนจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังอำนาจ ดึงศักยภาพผู้เรียนออกมา และใช้วิธีการวัดผลประเมินผลที่ยืดหยุ่นหลากหลาย เป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กกลุ่มชาติพันธุ์เป็นแรงงานที่มีฝีมือหรือผู้ประกอบการรายใหม่ในพื้นที่ เพราะเมื่อเด็กเรียนจบสามารถพึ่งพาตนเองได้และนำไปประกอบอาชีพเพื่อยุติอดได้ในสังคม

(บุษิตา สังข์แก้ว, พันธรัักษ์ ผูกพันธุ์ และดำรงพล อินทร์จันทร์, 2562)

1.4 กลไกส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว ประกอบด้วย 6 กลไกเกื้อหนุนเสริมการดำเนินงาน คือ การลดหรือปรับเกณฑ์หรือเงื่อนไขร่วมกัน การจัดทำฐานข้อมูลเชิงบูรณาการเพื่อระบุตัวตนของเด็ก การกำหนดผู้รับผิดชอบหลักในพื้นที่จัดสรรงบประมาณ และสิ่งจูงใจทั้งครู/เด็ก/ผู้ปกครอง/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการจัดการศึกษา การศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ ความพร้อมในการเรียนรู้ ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดกิจกรรมการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียนอย่างยืดหยุ่น มีวิธีการวัดประเมินผลตามสภาพจริง และการติดตาม ส่งต่อ ตลอดจนปรับปรุงฐานข้อมูลเพื่อการจบการศึกษาและมีทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการและศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวต้องใช้ความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนมาบูรณาการการทำงานร่วมกัน และกำหนดหน่วยงานหลักทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ ส่งเสริมความร่วมมือ ออกแบบกลไกการส่งต่อ และจัดทำฐานข้อมูลเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวที่ตรงตามสภาพจริง อันเป็นฐานข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการระบุตัวตนของเด็กและร่วมกันวางแผนดำเนินงานต่อไปได้ ดังที่ Freire (1972) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมการเรียนรู้ต้องมีความสัมพันธ์แห่งความร่วมมือ พึ่งพาซึ่งกันและกันผ่านกลไกของสังคมตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุนเสริมการดำเนินงานอันส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลให้มองเห็นคุณค่าและศักยภาพภายในของตนเอง เพื่อช่วยเหลือกลุ่มชายขอบให้สร้างพลังภายในตนเอง นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงชีวิตและสร้างความรู้สึกว่าตนเองมีอำนาจสามารถควบคุมความเป็นอยู่หรือวิถีชีวิตของตนเองได้ สอดคล้องกับบุษิตา สังข์แก้ว, พันธรัักษ์ ผูกพันธุ์ และดำรงพล อินทร์จันทร์ (2562) ที่เสนอไว้ว่า การพัฒนาและการพิทักษ์สิทธิด้านการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต้องสร้างความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และกำหนดผู้รับผิดชอบโดยอาจส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้กลุ่มแรงงานต่างด้าว

รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นคณะกรรมการชุมชนแรงงานต่างด้าวหรือพัฒนาโลกที่มีชื่อเรียกอื่นที่จัดตั้งขึ้นในรูปแบบไม่เป็นทางการเนื่องจากความมั่นคงของประเทศ เพื่อดูแลคุณภาพชีวิตและสวัสดิภาพกลุ่มแรงงานต่างด้าว รวมทั้งปกป้องสิทธิประโยชน์ของกลุ่มและประสานงานกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษาสำหรับบุตรหลานชาวแรงงานต่างด้าว รวมทั้งเร่งสร้างความสอดคล้องของการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติตั้งแต่ระดับนโยบายไปสู่บริบทของพื้นที่ โดยหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ความรู้และนโยบายส่วนกลางเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงนโยบายด้านสังคมและวัฒนธรรมว่าด้วยความร่วมมือด้านความยุติธรรมทางสังคมด้านการศึกษาของกลุ่มประชาคมอาเซียน ผลกระทบจากการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษต่อพื้นที่ท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางและกลไกการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพบริบทโดยยึดหลักการจัดการตนเองเชิงพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานระดับชาติ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงมหาดไทย ควรร่วมกันพิจารณาแก้ไขกฎหมายและแนวปฏิบัติหรือคู่มือที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการศึกษาสำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545 ที่กำหนดเงื่อนไขด้านอายุของเด็กที่จะรับเข้าเรียนในสถานศึกษา และประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง การกำหนดเขตพื้นที่ควบคุมและการอนุญาตให้คนต่างด้าว

บางจำพวกที่เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว ออกนอกเขตพื้นที่ควบคุม พ.ศ. 2559 ที่เป็นอุปสรรคต่อการออกนอกพื้นที่เพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว เป็นต้น ให้สอดคล้องกับบริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หน่วยงานและองค์กรดูแลเด็กที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้ องค์กรชุมชน ผู้ปกครอง และองค์กรนอกภาครัฐ (NGOs) ควรกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับบริบทวิถีชีวิต วัฒนธรรม และชาติพันธุ์ของเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าว โดยพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการศึกษาแบบบูรณาการกับชีวิตประจำวัน อย่างเป็นองค์รวมและยืดหยุ่น เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กสร้างการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพและความสนใจบนฐานทรัพยากรชุมชน เน้นการสร้างโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการพึ่งตนเอง ตลอดจนเพื่อสร้างลักษณะและอุปนิสัยที่พึงประสงค์เป็นพลเมืองดีตามกฎหมายระเบียบของชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ และการเตรียมตัวเพื่อพัฒนาสถานะบุคคลและสิทธิตามสถานะบุคคลของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนรูปแบบและกลไกสนับสนุนการเรียนรู้สำหรับเด็กไร้สัญชาติและลูกหลานแรงงานต่างด้าวไปสู่การปฏิบัติในบริบทเชิงพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- จริพร นาคสัมฤทธิ์. (2562). รูปแบบการจัดการศึกษา “โรงเรียนสามัคคี” สำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง: กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตสังกัดมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ แม่แจ่ม เชียงใหม่. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 47(2), 1-17.
- บุษิตา สังข์แก้ว, พันธรักษ์ ผูกพันธุ์, และดำรงพล อินทร์จันทร์. (2562). ตัวแบบการพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กกลุ่มชาติพันธุ์เพื่อการสร้างคามยุติธรรมทางสังคม กรณีศึกษาพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ จังหวัดตากและจังหวัดตราด. *วารสารพัฒนาสังคม*, 21(2), 96-118.
- วสันต์ ปานม่วงค์. (2561). สิทธิการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านโป่งน้อย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*, 9(2), 123-156.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). รายงานการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่ไม่มีสัญชาติไทยและบุตรหลานแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. (2555). คู่มือการดำเนินงานหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2555). กรุงเทพฯ: รังสิการพิมพ์.
- องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย. (2563). *ชีวิตที่ไม่มีใครเห็น: 48 ปี สถานการณ์เด็กไร้สัญชาติในประเทศไทย (2515-2563)*. กรุงเทพฯ: องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย.
- อัสชวรณ เปาะหะ. (2560). ปัญหาการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาของคนไร้รัฐไร้สัญชาติ กรณีศึกษา: บ้านห้วยหยวกป่าโซ ตำบลแม่สลองใน อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย. (การวิจัยเฉพาะเรื่องปริญญาประกาศนียบัตรบัณฑิต, สาขาวิชาบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Freire, P. (1972). *Pedagogy of the oppressed*. Harmondsworth: Penguin.
- Kenan Foundation Asia. (2020). *3 consequences of COVID-19 on Thai education*. สืบค้นจาก <https://www.kenan-asia.org/covid-19-thai-education/>
- Kneppell, M. & Riddle, M. (2012). *Distributed learning spaces: Physical, blended and virtual learning spaces in higher education*. In Keppell, M., Souter, K, & Riddle, M. Physical and virtual learning spaces in higher education: Concepts for the modern learning environment. (pp.1-21). PA: Information Science Reference.
- UNESCO. (2020). *Education and Covid-19*. สืบค้นจาก <https://bangkok.unesco.org/index.php/content/education-and-covid-19>
- Wattanasukchai, S. (2020). *Vulnerable and struggling: Society's poorest families suffering through COVID-19*. สืบค้นจาก <https://www.unicef.org/thailand/stories/vulnerable-and-struggling-societys-poorest-families-suffering-through-covid-19>

การพัฒนาโมเดลการวัดและแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมือง
ของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
A DEVELOPMENT OF MEASUREMENT MODEL AND ONLINE CITIZENSHIP
TEST FOR STUDENTS OF SUKHOThai THAMMATHIRAT OPEN UNIVERSITY

ศุกลรัตน์ อิงชาติเจริญ^{1*} และ ธัญสินี เล่าลัม²

Sukolrat Ingchatcharoen^{1*} and Thanyasinee Laosum²

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 9/9 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด นนทบุรี 11120^{1, 2}

Sukhothai Thammathirat Open University, 9/9 Chaengwattana Road, Bangpood Sub-district, Pakkret District, Nonthaburi 11120^{1, 2}

*Corresponding author E-mail: sukolrat.ing@stou.ac.th

(Received: 20 Sep, 2021; Revised: 6 Jun, 2022; Accepted: 13 Jun, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2) สร้างแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และ 3) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ใกล้สำเร็จการศึกษาที่เหลือ 1 – 3 ชุดวิชาสุดท้ายในปีการศึกษา 2563 จำนวน 417 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าอำนาจจำแนก ค่าความยากง่าย และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ พลเมืองที่มีคุณภาพมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การพัฒนาตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการมีส่วนร่วม พลเมืองประชาธิปไตยมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ มีอิสรภาพ รู้สิทธิและหน้าที่ และยอมรับความแตกต่าง และพลเมืองต้นแบบมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ มีวินัย ความพอเพียง และจิตสาธารณะ 2) แบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามแบบสถานการณ์ ชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24 – 0.89 ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.22 – 0.55 และค่าความเที่ยง KR-20 เท่ากับ 0.740 และส่วนที่ 2 ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.203 – 0.629 และค่าความเที่ยง (Cronbach's Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.762 และ 3) โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 22.832$, $df = 19$, $p = .245$, $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.971$, $RMR = 0.0291$ และ $RMSEA = 0.0220$) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐาน (β) ทั้ง 9 องค์ประกอบย่อย มีค่าเป็นบวกระหว่าง 0.615 – 0.890 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: โมเดลการวัด, แบบวัดออนไลน์, ความเป็นพลเมือง

¹⁻² อาจารย์ ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล

¹⁻² ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยสถาบัน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to develop a measurement model of citizenship; 2) to create an online citizenship test for students of Sukhothai Thammathirat Open University; and 3) to validate a measurement model with empirical data. The participants were 417 undergraduate students with 1–3 more courses requiring for graduation in the academic year 2020, selected by the purposive sampling technique. The online test comprising animation video with 30 multiple-choice questions and a four-point Likert scale consisting of 20 items was administered. The data collected were analyzed by using item discrimination, item difficulty, and Confirmatory Factor Analysis (CFA).

The finding revealed that the model of citizenship for students at Sukhothai Thammathirat Open University comprised the following three main components: 1) quality citizen characterized by self-development, analytical thinking skills, and participation skills; 2) democratic citizen characterized by independence, acknowledging about rights and duties, and accepting individual differences; and 3) prototype citizen characterized by discipline, sufficiency, and public mind. According to CFA analysis, the model of citizenship for students at Sukhothai Thammathirat Open University had construct validity and fit to empirical data with $\chi^2 = 22.832$, $df = 19$, $p = .245$, $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.971$, $RMR = 0.0291$ and $RMSEA = 0.0220$. There were 9 standardized factor loadings (β) of between 0.615 – 0.890 ($p < .01$). The citizenship test for students at Sukhothai Thammathirat Open University was supported the quality of scale: 1) a situational test consisting of 5 multiple choice questions (item 1-30) had the item discrimination was between 0.24 – 0.89, the item difficulty was between 0.22 – 0.55 and the KR-20 reliability was 0.740; and 2) a four-point Likert scale (item 31-50) had the item discrimination was between 0.203 – 0.629 and the Cronbach's Alpha Reliability was 0.762.

KEYWORDS: Measurement Model, Online Test, Citizenship

บทนำ

พลเมืองดีเป็นกำลังหลักที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ บุคคลจะเป็นพลเมืองดีของสังคมได้นั้น จำเป็นต้องตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ของตนเองและผู้อื่นภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม ประเพณี และรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ (เลิศพร อุดมพงษ์, ม.ป.ป.; วิภาดา พินลา, 2558) ประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยต้องการพลเมืองที่มีคุณภาพ คือ รู้ในหน้าที่ของพลเมือง มีความเชื่อและมีความนิยมประชาธิปไตย รวมทั้งปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีและเห็นประโยชน์สาธารณะหรือส่วนรวม มีทักษะการคิดที่มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ซึ่งการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีเป็นหน้าที่หลักของสถาบันการศึกษา ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ มีความรับผิดชอบต่อการรอบรู้ ชุมชน สังคม และประเทศชาติ” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

คุณลักษณะความเป็นพลเมือง หมายถึง ผู้ที่มีสิทธิและหน้าที่ในฐานะประชาชน ทำหน้าที่ที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนด มีส่วนร่วมทางการเมือง ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา และปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ม.ป.ป.) สอดคล้องกับถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมเหษณ์, และ Eugenie (2562) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะความเป็นพลเมือง ประกอบด้วย การเสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความภูมิใจในการเป็นคนไทย ทำงานแบบสุจริต บริจาคสิ่งของและรักษาสีเสื้อแวดล้อม มีความรู้เรื่องการเมืองของประเทศ เต็มใจที่จะเสียภาษี ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกกลุ่ม สามารถไปร่วมชุมนุม และติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ นอกจากนี้ยังสามารถร่วมทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นทั้งในบทบาทส่วนตัวและต่อสังคม สามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีเหตุผล สร้างสรรค์ และเป็นระบบสามารถที่จะเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม เต็มใจที่จะแก้ไขข้อขัดแย้งโดยสันติวิธี ตลอดจนมีจริยธรรมคุณธรรม เข้าใจและปกป้องสิทธิมนุษยชน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, ม.ป.ป.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชมุ่งพัฒนาคุณภาพและขยายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาแก่ประชาชนทั่วไป รวมทั้งพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF) มาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยใช้ระบบการสอนทางไกลเพื่อให้นักศึกษาใช้เวลาว่างในการศึกษาด้วยตนเองผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เอกสารการสอน แบบฝึกปฏิบัติ วิทยูทูปกระจายเสียง วิทยูทูปทัศน์ สื่อออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการสอนเสริม ณ ศูนย์บริการการศึกษาต่าง ๆ และการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมด้วยตนเอง รวมถึงจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เข้มแข็งผ่านชุมนุม ชมรม กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ฯลฯ เพื่อพัฒนานักศึกษาและส่งเสริมพัฒนาความเป็นพลเมืองของนักศึกษา (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ม.ป.ป.) ซึ่งที่ผ่านมาแม้มหาวิทยาลัยจะมีการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นพลเมืองของนักศึกษา แต่ยังไม่มีความชัดเจนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษา (สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2559) เพื่อประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิดและใช้ระบบการสอนทางไกล

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นควรที่จะมีการศึกษาเรื่องการพัฒนาโมเดลการวัดและแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้วางแผนพัฒนาการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้กับนักศึกษาของมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

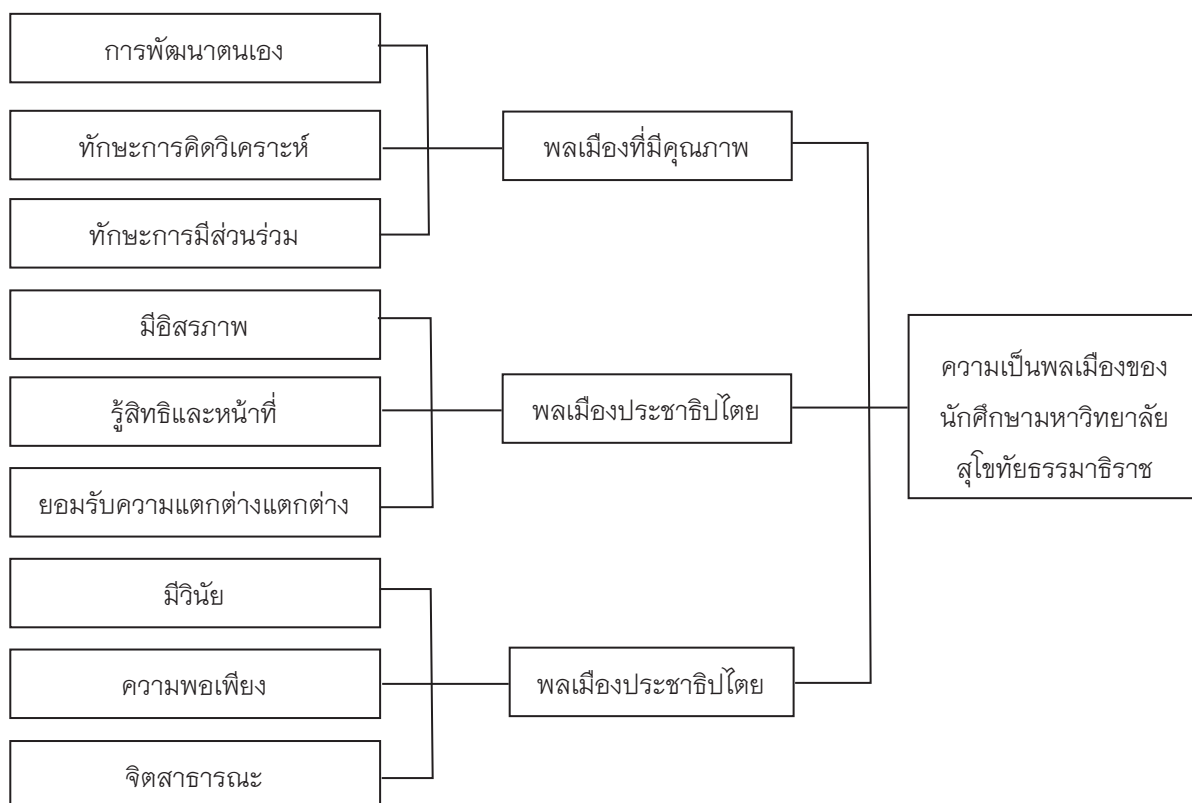
1. เพื่อพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
2. เพื่อสร้างแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้สังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้กำหนดกรอบ

แนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1 (ถวิลวดี บุรีกุล, รัชติ แสงมหะหมัด, และ Eugenie, 2562; พงษ์สนธิ์ คุณณะลา, 2563; ศิวพร โพธิวิทย์, 2562; วชิรินทร์ ชาญศิลป์, 2561; สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, ม.ป.ป.; สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, ม.ป.ป.; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559; Association of American Colleges & Universities; n.d.; Kenneth, 2020; Sklad, Friedman, Park, & Oomen, 2016; Toshikazu, 2018)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา แบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น 2 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาความเป็นพลเมืองและผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จำนวน 10 คน

เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ได้แก่ 1) มีประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษา การวิจัย หรือการสอนเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา หรือความเป็นพลเมืองของบุคคลทั่วไปไม่น้อยกว่า 3 – 5 ปี จำนวน 5 คน และ 2) มีประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษา การวิจัย หรือการสอนระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชไม่น้อยกว่า 3 – 5 ปี จำนวน 5 คน

เครื่องมือการวิจัย

แนวคำถามการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีขั้นตอนในการสร้างแนวคำถามดังนี้

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่มขึ้นจากรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดไว้
2. สร้างแนวคำถาม เป็นคำถามปลายเปิด 3 ข้อ ได้แก่ 1) ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าเหมาะสมหรือไม่อย่างไร 2) คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ควรต่างจากนักศึกษามหาวิทยาลัยทั่วไปหรือไม่ ในลักษณะใด 3) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่น ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับหรือแก้ไของค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์
3. นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นเสนอที่ปรึกษาโครงการวิจัย เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและนำมาปรับปรุงแก้ไข

เก็บรวบรวมข้อมูล

1. ส่งหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษความเป็นพลเมือง และผู้เชี่ยวชาญด้านการเรียนการสอนระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
2. จัดสนทนากลุ่ม 1 ครั้ง โดยใช้แนวคำถามที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อคิดเห็นตลอดจนคัดเลือกองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการปรับโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากการสนทนากลุ่ม และสังเคราะห์ข้อมูลแล้วสรุปองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของ

นักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์เพื่อนำไปสร้างเครื่องมือในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแบบวัดออนไลน์ความ

เป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ และตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ประชากร

นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ที่ใกล้สำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ย 1-3 ชุดวิชาสุดท้ายในปีการศึกษา 2563 จำนวน 3,565 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ที่ใกล้สำเร็จการศึกษาโดยเฉลี่ยชุดวิชา 1 - 3 ชุดวิชาสุดท้ายในปีการศึกษา 2563 คำนวณขนาดตัวอย่างจำนวน 18 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดล (Theodoros, 2018) โดยพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าในโมเดลนี้จำนวน 23 พารามิเตอร์ ได้จำนวนเท่ากับ 414 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นนักศึกษาที่มีจุดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) สำหรับติดต่อแจ้งเว็บไซต์เพื่อทำแบบวัดออนไลน์ เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลทางออนไลน์ซึ่งมีอัตราการตอบกลับน้อย จึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 2,600 คน เพื่อให้มีจำนวนเพียงพอที่จะนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือการวิจัย

แบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ จำนวน 1 ฉบับ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. พัฒนาแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์ ตามองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมศาสตร์จากผลการวิจัยในระยะที่ 1 โดยเริ่มจากกำหนดนิยามตัวแปรหรือองค์ประกอบย่อย สร้างตารางกำหนดจำนวนข้อคำถามและพฤติกรรมที่ต้องการวัด (Table of Specification) และสร้างข้อคำถาม ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามแบบสถานการณ์ ชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก

จำนวน 10 เรื่อง รวม 30 ข้อ (0-75 คะแนน) เพื่อวัดตัวแปรด้านการพัฒนาตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการมีส่วนร่วม จิตสาธารณะ และมีอิสรภาพ และส่วนที่ 2 มีข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Likert Rating Scale) จำนวน 20 ข้อ (0-75 คะแนน) รวม 135 คะแนน เพื่อวัดตัวแปรด้านการมีวินัย ความพอเพียง ภูมิปัญญาและหน้าที่ และการยอมรับความแตกต่าง

2. นำแบบวัดฯ ที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดผลการศึกษา ด้านพลเมืองศึกษา และด้านการเรียนการสอนในระบบการศึกษาทางไกลของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช รวม 5 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruency: IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.8-1.00

3. นำแบบวัดฯ ไปทดลองใช้ (Try Out) ครั้งที่ 1 กับนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 100 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความยากง่าย (p) ค่าความเที่ยง KR-20 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

4. นำแบบวัดฯ เฉพาะส่วนที่ 1 ซึ่งเป็นข้อคำถามแบบสถานการณ์ ชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก จำนวน 10 เรื่อง สำหรับวัดตัวแปรด้านการพัฒนาตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการมีส่วนร่วม จิตสาธารณะ และมีอิสรภาพ ที่สร้างขึ้น เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการทำแอนิเมชัน ทำคลิปวิดีโอมีภาพเคลื่อนไหวและเสียงนำเสนอสถานการณ์

5. นำแบบวัดฯ ทั้งฉบับ ไปจัดทำเป็นรูปแบบออนไลน์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรมคอมพิวเตอร์

6. จัดทำคู่มือการใช้งานสำหรับผู้ดูแลระบบและผู้ทำแบบวัดฯ อย่างละ 1 เล่ม และเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการใช้งานของแบบวัดออนไลน์ฯ และคู่มือฯ และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้เท่ากับ 0.67

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (เลขที่ใบรับรอง HE-172-25630)

2. ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลไปยังอธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

2. ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E-mail) ขออนุญาตเก็บข้อมูลและแจ้งเว็บไซต์เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดออนไลน์ เก็บข้อมูลระหว่างมกราคม – เมษายน พ.ศ.2564 มีนักศึกษาทำแบบวัดออนไลน์ 417 คน คิดเป็นร้อยละ 16 แม้อัตราการตอบกลับค่อนข้างน้อย แต่สามารถนำข้อมูลไปวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้เนื่องจากขนาดตัวอย่างมีจำนวน 18 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ในโมเดลตามที่กำหนดไว้ คือ 414 คน

4. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำไปวิเคราะห์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าอำนาจจำแนก (r) ค่าความยากง่าย (p) ค่าความเที่ยง (KR-20) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) และการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จากการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปเป็นองค์ประกอบหลัก 3 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 9 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 พลเมืองที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาตนเอง (2) ทักษะและ (3) ทักษะการมีส่วนร่วม

1.2 พลเมืองประชาธิปไตย ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) มีอิสรภาพ (2) ภูมิปัญญาและหน้าที่ และ (3) ยอมรับความแตกต่าง

1.3 พลเมืองต้นแบบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) มีวินัย (2) ความพอเพียง และ (3) จิตสาธารณะ

2. การสร้างแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 1 ฉบับ และคู่มือการใช้งานสำหรับผู้ดูแลระบบและผู้ทำแบบวัดฯ อย่างละ 1 เล่ม มีผลการหาคุณภาพดังนี้

2.1 การหาคุณภาพแบบวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช แสดงดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การหาคุณภาพแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ส่วนที่ 1

ข้อที่	ลักษณะแบบวัด	ค่าอำนาจจำแนก (r)	ค่าความยากง่าย (p)	KR-20
ข้อที่ 1-30	คำถามแบบสถานการณ์	0.24 – 0.89	0.22 – 0.55	0.74

จากตารางที่ 1 พบว่า แบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ส่วนที่ 1 เป็นคำถามแบบสถานการณ์ ชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24 – 0.89 สามารถจำแนก

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาได้ค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.22 – 0.55 มีความยากปานกลางถึงค่อนข้างยาก และค่าความเที่ยง KR-20 มีค่าเท่ากับ 0.74

ตารางที่ 2 การหาคุณภาพแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ส่วนที่ 2

ข้อที่	ลักษณะแบบวัด	ค่าอำนาจจำแนก (r)	Cronbach's alpha coefficient
ข้อ 31-50	แบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ	0.203 – 0.629	0.76

จากตารางที่ 2 พบว่า แบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.203 – 0.629 สามารถจำแนกคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาได้ ส่วนค่าความเที่ยง Cronbach's Alpha Coefficient มีค่าเท่ากับ 0.76

2.2 การประเมินประสิทธิภาพการใช้งานของแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และคู่มือการใช้งานสำหรับผู้ดูแลระบบและผู้ทำแบบวัดฯ พบว่า แบบวัดออนไลน์ฯ มีเหมาะสมด้านการใช้งาน และเสนอแนะว่าควรปรับการออกแบบระบบให้ผู้ทำแบบวัดออนไลน์ฯ สามารถสมัครและสร้างรหัสผ่านได้ด้วยตนเอง ตลอดจนควรออกแบบให้ระบบสามารถตอบสนองตามอุปกรณ์ใช้งาน เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น ส่วนคู่มือการใช้งานแบบวัดออนไลน์ฯ สำหรับนักศึกษาและสำหรับผู้ดูแลระบบ พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม อ่านเข้าใจง่าย มีความละเอียด และสามารถใช้งานได้จริง

3. การตรวจสอบความตรงโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ มีรายละเอียดดังนี้

3.1 องค์ประกอบที่ 1 ด้านพลเมืองที่มีคุณภาพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.596 – 0.690 และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 องค์ประกอบย่อย

ที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ การพัฒนาตนเอง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.690 รองลงมา คือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.690 และทักษะการมีส่วนร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.596 โดยองค์ประกอบย่อยดังกล่าวมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบด้านพลเมืองที่มีคุณภาพ คิดเป็นร้อยละ 47.60, 41.30 และ 35.50 ตามลำดับ

3.2 องค์ประกอบที่ 2 ด้านพลเมืองประชาธิปไตย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.687 – 0.763 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร องค์ประกอบย่อยที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ รับผิดชอบต่อหน้าที่ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.763 รองลงมา คือ ยอมรับความแตกต่าง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.710 และมีอิสรภาพ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.687 โดยองค์ประกอบย่อยดังกล่าวมีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบด้านพลเมืองประชาธิปไตย คิดเป็นร้อยละ 58.20, 50.50 และ 47.30 ตามลำดับ

3.3 องค์ประกอบที่ 3 ด้านพลเมืองต้นแบบ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานขององค์ประกอบย่อยอยู่ระหว่าง 0.615 – 0.890 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกตัวแปร องค์ประกอบย่อยที่มีความสำคัญมากที่สุดคือ มีวินัย มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนน

มาตรฐานเท่ากับ 0.890 รองลงมา คือ ความพอเพียง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.690 และจิตสาธารณะ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐานเท่ากับ 0.615 โดยองค์ประกอบย่อยดังกล่าว มีความแปรผันร่วมกับองค์ประกอบด้านพลเมืองต้นแบบ คิดเป็นร้อยละ 79.10, 47.70 และ 37.80 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบอันดับที่สอง องค์ประกอบความเป็นพลเมืองซึ่งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบอันดับที่หนึ่ง ด้านพลเมืองที่มีคุณภาพ ด้านพลเมืองประชาธิปไตย และด้านพลเมืองต้นแบบ พบว่า องค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน เป็นองค์ประกอบของความเป็นพลเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยองค์ประกอบที่มีน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ ด้านพลเมืองประชาธิปไตย รองลงมาคือ ด้านพลเมืองที่มีคุณภาพ และด้านพลเมืองต้นแบบ โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบคะแนนมาตรฐาน คือ 0.600, 0.594, และ 0.497 ตามลำดับ องค์ประกอบแต่ละด้านมีความแปรปรวน

ร่วมกันกับองค์ประกอบความเป็นพลเมือง ร้อยละ 36.00, 35.30 และ 24.70 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความเป็นพลเมืองในแต่ละด้าน และองค์ประกอบความเป็นพลเมืองโดยรวม พบว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ถึงระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ 0.295 – 0.600 แสดงว่า ทุกองค์ประกอบมีความสัมพันธ์กัน ไม่ได้แยกกันอย่างเป็นอิสระ

การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมศาสตร์ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2 = 22.832$, $df = 19$, $p = .245$, $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.971$, $RMR = 0.0291$ และ $RMSEA = 0.0220$ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐาน (β) ทั้ง 9 องค์ประกอบย่อย มีค่าเป็นบวกระหว่าง 0.615 – 0.890 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 2 และภาพที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมศาสตร์

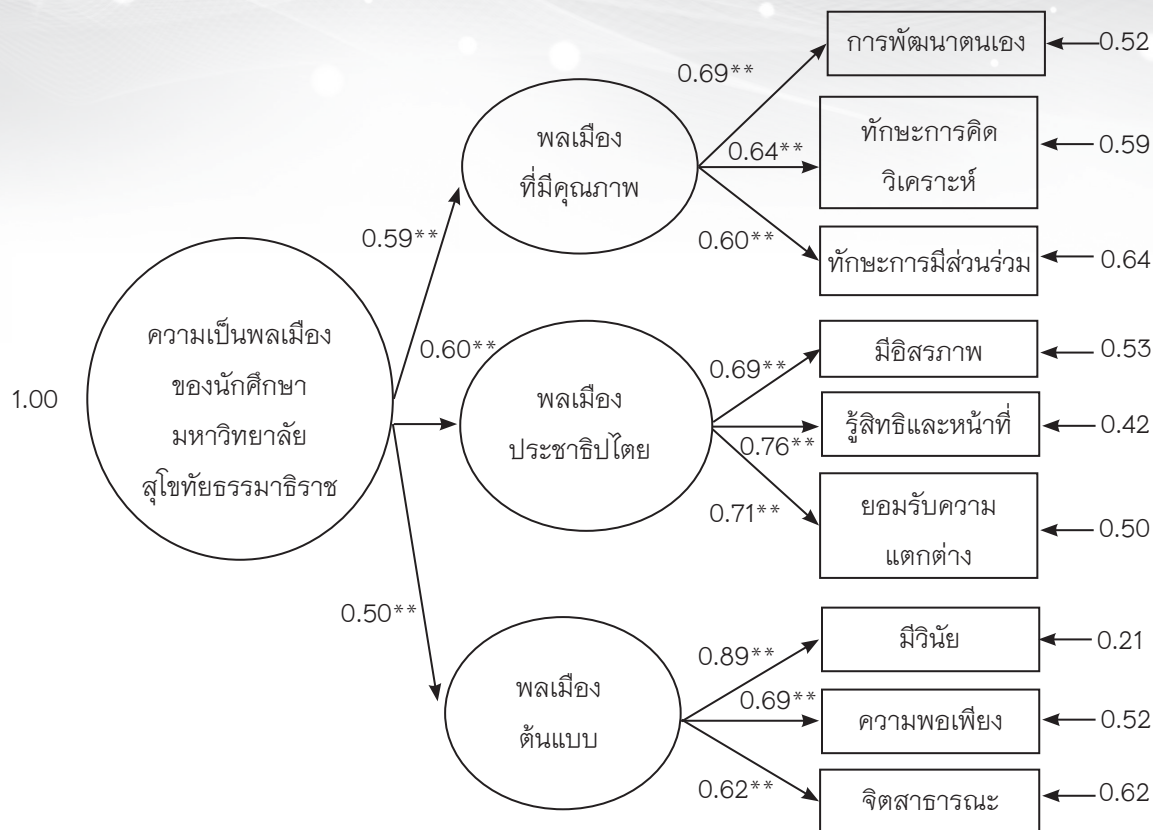
องค์ประกอบหลัก	น้ำหนักองค์ประกอบ		t	R ²
	b(SE)	β		
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่หนึ่ง				
องค์ประกอบด้านพลเมืองที่มีคุณภาพ				
การพัฒนาตนเอง	1.000	0.690	–	0.476
ทักษะการคิดวิเคราะห์	0.927 (0.108)	0.642	8.579**	0.413
ทักษะการมีส่วนร่วม	0.864 (0.104)	0.596	8.324**	0.355
องค์ประกอบด้านพลเมืองประชาธิปไตย				
มีอิสรภาพ	1.000	0.687	–	0.473
รู้สิทธิและหน้าที่	1.119 (0.097)	0.763	11.504**	0.582
ยอมรับความแตกต่าง	1.039 (0.091)	0.710	11.457**	0.505
องค์ประกอบด้านพลเมืองต้นแบบ				
มีวินัย	1.000	0.890	–	0.791
ความพอเพียง	0.776 (0.066)	0.690	11.674**	0.477
จิตสาธารณะ	0.692 (0.063)	0.615	11.062**	0.378
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับที่สอง				
องค์ประกอบรวมความเป็นพลเมือง				
พลเมืองที่มีคุณภาพ	0.410 (0.072)	0.594	5.732**	0.353
พลเมืองประชาธิปไตย	0.406 (0.069)	0.600	5.930**	0.360
พลเมืองต้นแบบ	0.442 (0.073)	0.497	6.036**	0.247

$\chi^2 = 22.832$, $df = 19$, $p = .245$, $RMSEA = 0.0220$; $RMR = 0.0291$; $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.971$

เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง

	พลเมืองที่มี คุณภาพ	พลเมือง ประชาธิปไตย	พลเมือง ต้นแบบ	ความเป็น พลเมือง
พลเมืองที่มีคุณภาพ	1.000			
พลเมืองประชาธิปไตย	0.356	1.000		
พลเมืองต้นแบบ	0.295	0.298	1.000	
ความเป็นพลเมือง	0.594	0.600	0.497	1.000

** $p \leq 0.01$

ภาพที่ 2 โมเดลการวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและน้ำหนักองค์ประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) พลเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ การพัฒนาตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการมีส่วนร่วม 2) พลเมืองประชาธิปไตย ซึ่งมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ มีอิสระภาพ รู้สิทธิและหน้าที่ และยอมรับความแตกต่าง 3) พลเมืองต้นแบบ ซึ่งมี 3 องค์ประกอบย่อย คือ มีวินัย ความพอเพียง และจิตสาธารณะ

2. แบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามแบบสถานการณ์ ชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.24 – 0.89 ค่าความยากง่ายระหว่าง 0.22– 0.55 และค่าความเที่ยง KR-20 เท่ากับ 0.740 และส่วนที่ 2 ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.203 – 0.629 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟาครอนบาคได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.76

3. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 22.832$, $df = 19$, $p = .245$, $GFI = 0.988$, $AGFI = 0.971$, $RMR = 0.0291$, $RMSEA = 0.0220$)

อภิปรายผลการวิจัย

1. โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) พลเมืองประชาธิปไตย มี 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย รู้สิทธิและหน้าที่ ยอมรับความแตกต่าง และมีอิสระภาพ 2) พลเมืองที่มีคุณภาพ มี 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การพัฒนาตนเอง ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการมีส่วนร่วม และ 3) พลเมืองต้นแบบ มี 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย มีวินัย ความพอเพียง และจิตสาธารณะ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าความเป็นพลเมืองคือการเป็นผู้ที่มีสิทธิและหน้าที่ใน 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) หน้าที่ต่อตนเองจะเป็นการคิดวิเคราะห์

แก้ปัญหาและการพัฒนาตนเอง 2) หน้าที่ด้านการเมือง เป็นหน้าที่ตามวิถีประชาธิปไตย และ 3) หน้าที่ต่อสังคม เป็นการมีคุณธรรมจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม ดังที่สัมพันธ รัตพิงครุฑ, จิตติมา หิรัญรักษ์, และพนินดา อุพหนอง (2564) ได้กล่าวไว้ว่า ความเป็นพลเมืองเป็นการ รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง สามารถแสดงบทบาทได้อย่าง ถูกต้องและเหมาะสมทั้งต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยส่วนรวม ด้วยความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ให้สอดคล้อง กับหลักธรรม วัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนหน้าที่ตาม รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ให้สมาชิกของรัฐมีสิทธิพลเมือง สิทธิทางการเมือง และสิทธิทางสังคม ทั้งนี้คุณลักษณะ ของความเป็นพลเมืองประกอบด้วยการมีอิสรภาพและ พึ่งตนเองได้ ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามกฎหมาย เคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพ ความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค มีความรู้เกี่ยวกับ การเป็นพลเมือง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ บริจาคสิ่งของ และรักษาสีงแวดล้อม (กิตติยานนท์ วรณวงศ์, สิทธิพร เกษจ้อย, สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย, ปาณจิตร สุกุมาลย์, และชาวีวัฒน์ ถวิลวงษ์, 2564; รุ่งนภา ยรทรงเกษมสุข และโอฬาร ถิ่นบางเตียว, 2564; ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมเหษณ์ และ Eugenie, 2562)

เมื่อพิจารณาแยกองค์ประกอบ มีประเด็นที่น่า มาอภิปรายผลดังนี้

1.1 พลเมืองประชาธิปไตย ประกอบด้วย องค์ประกอบย่อย ได้แก่ ภูมิปัญญาและหน้าที่ ยอมรับความแตกต่าง และมีอิสรภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการมีสิทธิเสรีภาพ และรู้หน้าที่เป็นหัวใจสำคัญของระบอบประชาธิปไตยเพื่อที่ จะทำให้ประชาชนทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข ดังที่พงษ์สนธิ คุณณะลา (2563) ได้กล่าวไว้ว่าการรับผิดชอบ ตนเอง การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง และมีความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม มีความสัมพันธ์ กับบทบาทพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับคิพร โพธิวิทย์ (2562) ที่ศึกษาพบว่า ความเป็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษาประกอบ ด้วยการเคารพสิทธิ ความแตกต่าง มีอิสระในการใช้ชีวิต ของตนเอง สอดคล้องกับถวิลวดี บุรีกุล, ทศพล สมพงษ์,

และสมเกียรติ นากระโทก (2564) ที่ได้กล่าวไว้ว่าบทบาท ความเป็นพลเมืองคือการใช้สิทธิเสรีภาพควบคู่กับความ รับผิดชอบ และเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น (จรรุชา สหสร้างสี และดิน ปรัชญพฤทธิ, 2563; สุมาลี บุญเรือง และเดิศักดิ์ ทองอินทร์, 2564)

1.2 พลเมืองที่มีคุณภาพ ประกอบด้วยองค์ ประกอบย่อย ได้แก่ การพัฒนาตนเอง ทักษะการคิด วิเคราะห์ และทักษะการมีส่วนร่วม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พลเมืองที่ดีควรมีความรู้ มีการศึกษา ความสามารถในการ คิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่ง ของปัญหาและร่วมแก้ไขปัญหาดังที่ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมเหษณ์, และ Eugenie (2562) ที่กล่าวไว้ว่าประชาชน ควรมีความรู้เรื่องงานสาธารณะ การเมือง การปกครอง สามารถวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นได้อย่างมีอิสระ โดยปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการ สร้างความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย เช่น การรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง การพูดคุยหรือการเขียนแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง (วัชรินทร์ ชาญศิลป์, 2561) การตระหนักถึงปัญหาที่มีอยู่ ความเชื่อ ในความสามารถของตนเอง โอกาสในการเข้าร่วมใน กิจกรรมช่วยเหลือสังคม ล้วนเป็นปัจจัยในการสร้างความเป็น พลเมืองของเยาวชน (อมฤตา รัตนภานพ, และวรวิญญ์ ครุจิต, 2563) การมีส่วนร่วมแสดงออกเกี่ยวกับการใช้ความรู้ และสติปัญญาในการไตร่ตรองก่อนทำอะไร สามารถคิด วิเคราะห์และแก้ปัญหา เป็นผู้ริเริ่มทำสิ่งดีเพื่อสังคมและ พัฒนาให้ดีขึ้น เกื้อหนุนผู้อื่นให้ทำสิ่งดีเพื่อสังคม (ถวิลวดี บุรีกุล, ทศพล สมพงษ์, และสมเกียรติ นากระโทก, 2564; จรรุชา สหสร้างสี และดิน ปรัชญพฤทธิ, 2563)

1.3 พลเมืองต้นแบบ ประกอบด้วยองค์ ประกอบย่อย ได้แก่ มีวินัย ความพอเพียง และจิตสาธารณะ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคนไทยจะน้อมรับและปฏิบัติตาม พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร รัชการที่ 9 ที่ทรงเป็นตัวอย่าง ด้านการมีวินัย ความพอเพียง และจิตสาธารณะ ความพยายาม อุทิศตน และความเสียสละ ซึ่งเป็นหลัก คุณธรรมของพลเมือง ดังที่พระครูนิเวศน์สีลากร (สมพงษ์ ธนะคุณ), วรกฤต เกื่อนช้าง, และทะนง ทศไกร (2563)

ที่กล่าวไว้ว่า จิตสาธารณะเป็นจิตสำนึกเพื่อส่วนรวม บุคคลที่มีจิตสาธารณะสามารถกระทำได้โดยต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ปัญหาการมีจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่ลดน้อยลงทำให้เกิดปัญหาสังคมซึ่งเกิดจากความโลภ ไม่รู้จักพอ ขาดการเสียสละ จิตสาธารณะจึงมีความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมของการเป็นพลเมืองที่ดี (สุทธิวรรณ เปรี่ยมพิมาย และสุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์, 2561) สอดคล้องกับวัชรินทร์ ชาญศิลป์ (2561) ได้กล่าวไว้ว่าความเป็นพลเมืองดีของเยาวชน มีคุณลักษณะสำคัญได้แก่ มีวินัย รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะอยู่อย่างพอเพียง ตระหนักถึงความจริงรักชาติต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ไม่เบียดเบียนก่อความเดือดร้อน มีความสามารถในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความอดทนและเพียรพยายามมุ่งมั่นตั้งใจในการทำหน้าที่ให้บรรลุผลสำเร็จ มีความภูมิใจที่เป็นคนไทย ละอายเกรงกลัวต่อความชั่ว และมุ่งทำความดีร่วมกัน นอกจากนี้ควรนำศาสตร์พระราชาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เน้นการใช้ชีวิตแบบคนดีในวิถีดิจิทัล (จารุชา สหสรัสสี และดิน ปรัชญพทุทธิ, 2563; อภิญญา นัตรช่อฟ้า, 2564)

2. แบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อคำถามแบบสถานการณ์ ชนิดปรนัย 5 ตัวเลือก พร้อมคลิปวิดีโอสถานการณ์ประกอบ มีค่าอำนาจจำแนกได้ปานกลาง-จำแนกได้ดีมาก ค่าความยากง่ายปานกลาง-ค่อนข้างยาก ค่าความเที่ยงค่อนข้างสูง และส่วนที่ 2 ข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ มีค่าอำนาจจำแนกได้ปานกลาง-จำแนกได้ดีมาก และค่าความเที่ยงค่อนข้างสูง ทั้งนี้เป็นเพราะว่าขั้นตอนของการสร้างเครื่องมือวัดได้กำหนดนิยามการวัดตัวแปรอย่างชัดเจน รวมทั้งกำหนดจำนวนข้อคำถามและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ตลอดจนตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดผล ทำให้แบบวัดฯ มีคุณภาพดี สามารถวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้อย่างเที่ยงตรง นอกจากนี้แบบวัดฯ ยังมีความต่างจากแบบวัดความเป็นพลเมืองอื่น ๆ คือ การใช้รูปแบบข้อคำถามแบบสถานการณ์ พร้อมคลิปวิดีโอ

สถานการณ์ประกอบ ซึ่งสามารถกระตุ้นความสนใจและความคิด ทำให้รู้สึกเสมือนอยู่ในเหตุการณ์จริงหรือมีลักษณะของการประเมินตามสภาพจริง ซึ่งการเลือกคำตอบที่ต่างกันของแต่ละบุคคลนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นความแตกต่างด้านความเป็นพลเมืองของบุคคลได้เป็นอย่างดี ทำให้แบบวัดฯ นี้มีความเที่ยงตรงสูง (Sima, 2019) นอกจากนี้แบบวัดฯ มีตัวเลือกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ตที่ได้ใช้วิธีการลดการตอบตามความปรารถนาของสังคม (Social Desirability) โดยการกำหนดตัวเลือกเป็น 4 ระดับ คือ จริงที่สุด ค่อนข้างจริง ค่อนข้างไม่จริง และไม่จริงเลย ไม่มีตัวเลือกระดับที่อยู่กึ่งกลางมาตรวัด และข้อคำถามมีทั้งข้อความเชิงบวกและลบอยู่จำนวนเท่า ๆ กัน รวมถึงการทำแบบวัดฯ จะไม่มีผลต่อระดับผลการเรียนและข้อมูลที่ตอบจะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีการระบุตัวตนผู้ตอบ (Ridzi, 2016) จึงทำให้นักศึกษากล้าตอบตามความเป็นจริง ส่งผลให้แบบวัดฯ สามารถวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชได้อย่างเที่ยงตรง สอดคล้องกับปริญญภรณ์ ธนะบุญปวง, ศิริเดช สุชีวะ, และโชติกา ภาษีผล (2560) ที่ศึกษาพบว่าการใช้แบบวัดที่เป็นข้อคำถามแบบสถานการณ์ พร้อมคลิปวิดีโอสถานการณ์ ช่วยทำให้ผู้ตอบเกิดความรู้สึกเสมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง ไม่ต้องใช้จินตนาการของแต่ละบุคคลในการตอบคำถาม สามารถลดความลำเอียงของแบบวัดได้ รวมทั้งทำให้แบบวัดมีค่าอำนาจและค่าความยากง่ายเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ตลอดจนมีค่าความเที่ยงสูง (จิราพร พรหมลิ และสมนึก ภัททิยธนี, 2562; Sentot, Chanita, Nural & Ahmad, 2021)

3. โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาสร้างโมเดล รวมทั้งกำหนดนิยามแต่ละองค์ประกอบไว้อย่างชัดเจน และข้อคำถามที่สร้างขึ้นครอบคลุมประเด็นที่ต้องการวัด ทำให้แบบวัดมีความตรงเชิงโครงสร้าง สอดคล้องกับกิตติพงษ์ พิพิธกุล (2561) ที่ได้กล่าวไว้ว่า เครื่องมือวิจัยที่มีความตรงเชิง

โครงสร้าง จะสามารถวัดได้ตรงตามประเด็นที่ต้องการศึกษา สอดคล้องกับศศิวิมล ศรีนวล, กันธิยา เล้าเปา, และน้ำทิพย์ องอาจวานิชย์ (2564) ที่ศึกษาพบว่า การพัฒนาแบบวัดโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ควรสังเคราะห์ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัยให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบ จะทำให้โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (พินดา ทองเงา ดอร์น, ลิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, และสิริวรรณ ศรีพหล, 2561; พิทักษ์ ปิ่นใจ และสุนทรพจน์ ดำรงพานิช, 2563)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. อาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักศึกษาด้านทักษะการมีส่วนร่วม การมีจิตสาธารณะ และทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น การจัดกิจกรรมค่ายอาสาพัฒนา จัดสัมมนาอบรม สร้างชมรมนักศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาให้มากขึ้น
2. การนำแบบวัดออนไลน์ความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ไปใช้ในการ

ประเมินเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ควรประเมินก่อนเริ่มศึกษาตามหลักสูตร เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม และการประเมินผลรวม (Summative Assessment) ในนักศึกษากลุ่มที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้ว เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวางแผนปรับปรุงหลักสูตรให้มีสัดส่วนของรายวิชาที่ครอบคลุมคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาโมเดลการวัดความเป็นพลเมืองที่ไม่แปรเปลี่ยนไปตามกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน (Model Invariance) เช่น อายุ เพศ สาขาวิชา เป็นต้น เพื่อให้การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาได้ความตรงกับความสนใจที่แท้จริงของนักศึกษา
2. ควรมีการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ด้วยเครื่องมืออื่น เช่น แบบบันทึกพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบเขียนตอบ เป็นต้น เพื่อสะท้อนผลการวัดและประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักศึกษาในหลายมิติ ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติพงษ์ พิพิฑกุล. (2561). คุณภาพเครื่องมือแบบสอบถาม: Validity กับ Reliability ในการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 8(2), 104 – 110.
- กิตติยานนท์ วรรณวงศ์, ลิทธิพร เกษจ้อย, สุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย, ปาณจิตร สุกุมาลย์, และชาวีวัฒน์ ถวิลวงษ์ (2564). หน้าที่พลเมืองตามแนวพระพุทธศาสนา. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 6(3), 961 – 973.
- จารุชา สหสร้างสี และดิน ปรัชญพฤทธิ. (2563). อัตลักษณ์ของพลเมืองไทยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์พลเมือง. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอภัยภูเบศร*, 9(1), 205 – 217.
- จิราพร พรหมลิ และสมนึก ภัททิยธนี. (2562). การพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมุ่งมั่นในการทำงานโดยใช้สื่อมัลติมีเดียของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. *วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 25(2), 52 – 65.
- ถวิลวดี บุรีกุล, ทศพล สมพงษ์, และสมเกียรติ นากะโทก. (2564). การศึกษาพฤติกรรมความเป็นพลเมืองสำหรับสังคมไทย. *วารสารสถาบันพระปกเกล้า*, 19(2), 23 – 43.
- ถวิลวดี บุรีกุล, รัชวดี แสงมเหษณ์, และ Eugenie, M. (2562). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า. สืบค้นจาก <https://www.kpi.ac.th/knowledge/book/data/740>

- ปริญญาภรณ์ ธนะบุญปวง, ศิริเดช สุชีวะ, และโชติกา ภาสีพล. (2560). การพัฒนาแบบวัดความรับผิดชอบต่อ
นักศึกษาพยาบาลศาสตร์. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 18(2), 212-219.
- พงษ์สนธิ คุณณะลา. (2563). บทบาทพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายในจังหวัดลำพูน. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 5(1), 85-99.
- พนิดา ทองเงา ดอร์น, สิทธิพงษ์ วัฒนานนท์สกุล, และสิริวรรณ ศรีพหล. (2561). การพัฒนาโมเดลการวัดคุณลักษณะ
ความยึดมั่นในความเป็นพลเมืองสำหรับเยาวชนไทย. *สุทธิปริทัศน์*, ฉบับพิเศษ, 39-52.
- พิทักษ์ ปินใจ และสุนทรพจน์ ดำรงพานิช. (2563). โมเดลการวัดความเป็นพลเมืองโลกของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษาตอนปลาย. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 14(3), 77 - 86
- พระครูนิเวศน์สีลากร (สมพงษ์ ธนะคุณ), วรกฤต เกื่อนช้าง, และทะนง ทศไกร. (2563). แนวทางการเสริมสร้างจิต
สาธารณะให้กับนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัย
สงฆ์นครสวรรค์*, 8(2), 285-296.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลเกี่ยวกับมสธ.* สืบค้นจาก <https://www.stou.ac.th/main/history.html>
- รุ่งนภา ยรรยงเกษมสุข และโอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2564). ความเป็นพลเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง.
วารสารปัญญาปณิธาน, 6(2), 183 - 196.
- เลิศพร อุดมพงษ์. (ม.ป.ป.). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic/citizenship education) ในการ
ส่งเสริมบทบาทของ ภาคพลเมืองในการเมืองระบบตัวแทน: แนวทางที่ยั่งยืน ผ่านประสบการณ์จาก
ต่างประเทศ.* สืบค้นจาก http://kpi.ac.th/media/pdf/M8_272.pdf
- วัชรินทร์ ชาญศิลป์. (2561). ความเป็นพลเมืองของเยาวชนไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*,
5(1), 187-209.
- วิภาดา พินลา. (2558). การพัฒนาพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยผ่านวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม
และการดำเนินชีวิตในสังคม. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 11(1), 7-19.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (ม.ป.ป.). *ยุทธศาสตร์การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองและพลโลกในศตวรรษที่ 21.*
สืบค้นจาก <https://www.slideshare.net/SurinThai/5-15060411>
- ศศิวิมล ศรีนวล, กันธิยา เล้าเปา, และน้ำทิพย์ องอาจวาณิชย์. (2564). การพัฒนาแบบวัดความเป็นพลเมืองดิจิทัล
สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารงานวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ*, 8(2),
43 - 51.
- ศิวพร โพธิวิทย์. (2562). ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จ
เจ้าพระยา. *วารสารสารสนเทศ*, 18(1), 83-91.
- สัมพันธ์ รอดพึ่งครุฑ, จูติมา ทิรัญรักษ์, และพัฒน์ดา อุปหนอง. (2564). จิตสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบ
ประชาธิปไตย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์*, 8(2), 153-165.
- สุทธิวรรณ เปี่ยมพิมาย และสุวรรณา นาควิบูลย์วงศ์. (2561). จิตสาธารณะผู้เรียนอาชีวศึกษา: แนวทางการพัฒนา
ในบริบทความเป็นพลเมืองโลก. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 12(1), 364-380.
- สุมาลี บุญเรือง และเติมศักดิ์ ทองอินทร์. (2564). การเสริมสร้างและปลูกฝังจิตสำนึกค่านิยมวัฒนธรรมทาง
การเมืองภาคพลเมือง. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(1), 240 - 254.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-
2564).* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบาย การพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2559). คู่มือการวัดและประเมินผลในระบบการศึกษาทางไกลสำหรับหลักสูตร ระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (ม.ป.ป). ความเป็นพลเมืองในวิถีระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อภิญา ฉัตรช่อฟ้า. (2564). การสร้างและพัฒนาความเป็นพลเมืองภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(3), 121–134.
- อมฤตา รัตนานพ และวรัญญู ครุจิต. (2563). ระดับของการมีส่วนร่วมของพลเมืองบนเฟสบุ๊ก ปัจจัยและแรงจูงใจในการสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพบนอินเทอร์เน็ต กรณีศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. *วารสารการสื่อสารและการจัดการ นิด้า*, 6(1), 1–22.
- Association of American Colleges & Universities. (n.d.). *Civic engagement value rubric*. Retrieve from <https://www.aacu.org/civic-engagement-value-rubric>
- Kenneth, A.S. (2020). *Local citizenship in a global age*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Riazi, A.M. (2016). Innovative mixed-methods research: Moving beyond design technicalities to epistemological and methodological realizations. *Applied Linguistics*, 37, 33–49.
- Sentot, K., Chanita, H.W.P., Nural H., & Ahmad, S. (2021). Kinematic test in multimedia formats: A preliminary validation. *TEM Journal*, 10(4), 1789–1795.
- Sima, A. (2019). *Assessment of 21st century skills*. Singapore: Office of Education Research, NIE Working Paper Series No. 14, National Institute of Education, Nanyang Technological University.
- Sklad, M., Friedman, J., Park, E., & Oomen, B. (2016). Going glocal: A qualitative and quantitative analysis of global citizenship education at a Dutch liberal arts and sciences college. *High Educ*, 72, 323–340.
- Toshikazu, K. (2018). Global citizenship education through study abroad programs with service learning experiences. *Nagoya University of Foreign Studies*, 2018(2), 73–101.
- Theodoros, A.K., (2018). Applied psychometrics: Sample size and sample power considerations in factor analysis (EFA, CFA) and SEM in general. *Psychology*, 9(8), 2207–2230.

Retraction Date: 19 September 2023

การพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย
เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน
สำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

THE DEVELOPMENT OF BOARDGAME ON POLLUTION PROBLEMS
FROM SUGARCANE SMOG TO PROMOTE ACTIVE CITIZEN CHARACTERISTICS
THROUGH COMMUNITY-BASED EDUCATIONAL MANAGEMENT FOR STUDENTS,
MUENG DISTRICT, KHAMPHAENG PROVINCE

ศุภจิต จันทรี^{1*} และ อัจฉรา ศรีจันทร์²

Suphajit Chantree^{1*} and Atchana Sirinjan²

มหาวิทยาลัยนเรศวร 99 หมู่ 9 ตำบลท่าโพธิ์ อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก^{1,2}
Naresuan University, 99 Moo 9 Tha Pho Sub-district, Mueng district, Phitsanulok Province 65000^{1,2}

*Corresponding author E-mail: suphajit.chan@gmail.com

(Received: 30 Aug, 2021; Revised: 18 Apr, 2022; Accepted: 12 Apr, 2022)

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4-6 โรงเรียนวชิรวิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ที่ลงทะเบียนเรียนในชุมนุมเรียนสังคมและกฎหมายผ่าน บอร์ดเกม จำนวน 30 คน ได้มาด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เรื่อง โครงสร้างและระบบประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกม 4) แบบบันทึก คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สอดคล้องกับข้อมูลด้วยวิธีสามเส้าด้านข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า 1) บอร์ดเกมเรื่องปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.52) และ 2) ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษา บนฐานชุมชน พบว่า ผู้เรียนมีคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ที่สำคัญ คือ 1) การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี 2) มีจิตอาสาหรือ จิตสาธารณะ 3) มีความรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและมีภาวะผู้นำ

คำสำคัญ บอร์ดเกม, ปัญหามลพิษ, คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้, การศึกษาบนฐานชุมชน

¹ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ABSTRACT

The objectives of this research were to develop and study result from developing boardgame on pollution problems from sugarcane smog to promote active citizen characteristics through community-based educational management. The purposive sampling method was applied to select 30 students of Watchara Wittaya School in Learning Social Studies and Law by Board Game Club, in the second semester of the 2021 academic year. The research instruments consisted of boardgame on pollution problems from sugarcane smog to promote active citizen characteristics through community-based educational management, structured and semi-structured interview, satisfied evaluation from boardgame and record on the active citizen characteristics. The content analysis was adopted to analyze the qualitative data. Mean and standard deviation by thematic analysis and the triangulation technique were used to examine the accuracy of the data.

The research results revealed that the development of boardgame on pollution problems from sugarcane smog to promote active citizen characteristics through community-based educational management was suitable at the highest level with the mean score of 4.57, S.D. = .52. The study results from the development of boardgame on pollution problems from sugarcane smog to promote active citizen through community-based educational management found that after the students have tried playing the pollution problems from sugarcane smog board games, they have the active citizen characteristics that is to be a good citizen, have a volunteer spirit or a public spirit, have a sense of social responsibility and participate in problem solving and leadership.

KEYWORDS: Board Game, Pollution Problems, Active Citizen Characteristics, Community-based Educational

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศไทยในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาส่งผลให้วิถีชีวิต สภาพสังคม วัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป จากเดิมที่มีลักษณะพึ่งพาอาศัยกันกลายเป็นสังคมที่ไม่มีความใกล้ชิด ผูกพัน และพึ่งพาอาศัยกันน้อยลง นอกจากนี้ค่านิยมของคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้และการเข้าใจวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของเยาวชนรุ่นใหม่ที่ลดน้อยลงไปด้วย (ดาวเรือง แก้วขันดี, 2563; วนัญญา แก้วปาน, 2560) ดังนั้นการสร้างพลเมืองในศตวรรษที่ 21 จึงควรให้ความสำคัญกับการให้ความรู้แก่ผู้เรียนมากกว่าความสำเร็จทางวิชาการเพียงอย่างเดียว โดยมุ่งสร้างผู้เรียนมีคุณลักษณะเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active Citizen) มีความตระหนักรู้และกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการกิจของสังคม ชุมชน หรือประเทศร่วมกัน (สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์, 2560; สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2563) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสังคมให้ก้าวสู่ความยั่งยืน (อรรถภูษณม์ ลัจจะพัฒนกุล, 2562)

การจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะและพลเมืองตื่นรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรยังขาดการเชื่อมโยงกับชุมชนและท้องถิ่น ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตื่นรู้ไม่ต่อเนื่องและไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องเขม่าควันอ้อยเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร, 2561) การสร้างความตระหนักรู้ในท้องถิ่นและการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อสนับสนุนการสร้างจิตสำนึกต่อชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคุณภาพจิตใจในท้องถิ่นสู่จักรักรักษาและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาของตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สร้างเสริมกันทั้งความภาคภูมิใจ (รุ่งฤดี ภูษมศรี, 2561) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545)

จากหลักการศึกษาดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่แนวคิดในการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนของจังหวัดกำแพงเพชร โดยนำประเด็นปัญหาเขม่าควันอ้อยที่ผู้เรียนยังไม่มี ความรู้ความเข้าใจเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาชุมชนผ่านการปฏิบัติจริง ควบคู่กับการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ชุมชนเพื่อความรู้ที่ยั่งยืน (เบญจมาภรณ์ ชำนาญจิรา และศศิธร งามพริ้ง, 2560) เป็นการเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักรู้ ความรัก ความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่น (สุพรรณ ออภัย, 2561) นอกจากนี้ การใช้เกมคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือหนึ่งในการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ เพราะมีการผสมผสานแนวคิดในการออกแบบ (Design Thinking) ที่เป็นขั้นตอน ช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถในการตัดสินใจ ตระหนักถึงปัญหาในสังคม การคิดเชิงบูรณาการ การมองเห็นโอกาส และความเป็นไปได้ในทุกสถานการณ์ การเข้าใจผู้อื่นและการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งทั้งยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทักษะชีวิต รวมถึงสร้างคนให้มีจิตสำนึกในการสร้างสรรค์สังคมที่ดี (อรรถภูษณม์ ลัจจะพัฒนกุล, 2562; วราภรณ์ สดุดะประเสริฐ, 2560) สอดคล้องกับชนัชนาธิปไตย (2563) การศึกษาว่าจัดการการเรียนรู้ผ่านบอร์ดเกมสามารถเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของผู้เรียน ทั้งช่วยปรับปรุงและเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (ศิริวิทย์ เอี่ยมวิสัย, 2564; พิลิกส์ ฌอน บัวกนก, พงศวัชร พองกันทา และปราโมทย์ พรหมขันธุ์, 2564)

จากความสำคัญดังที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นควรมีการศึกษาการพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมอกพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และสร้างการมีส่วนร่วมในชุมชนหรือสังคมให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ที่มีใจต่อชุมชนและท้องถิ่นที่อยู่อาศัย เติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาบอร์ดเกมเรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน
2. เพื่อศึกษาผลจากการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ

การพัฒนาบอร์ดเกม

เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย

1. การกำหนดเนื้อหา/สถานการณ์ภายในบอร์ดเกม
2. การวางกลไก/การดำเนินเรื่องภายในบอร์ดเกม
3. การกำหนดรูปแบบการนำเสนอ/วิธีการเล่น และกติกาของบอร์ดเกม
4. การออกแบบกราฟฟิกของบอร์ดเกม

การจัดการศึกษาบนฐานชุมชน

1. การสร้างประสบการณ์เพื่อเรียนรู้
2. การสะท้อนคิดจากสิ่งที่เรียนรู้
3. การสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้
4. การต่อยอดองค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน

พลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน สำหรับนักเรียนในพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ผ่านการศึกษาบนฐานชุมชน สำหรับนักเรียนในพื้นที่ อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

1. การปลูกจิตเป็นพลเมืองดี
2. มีอาสาสมัครหรือจิตสาธารณะ
3. มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อชุมชน
4. มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและมีภาวะผู้นำ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) แบ่งเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและบริบทของชุมชน
ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ปราชญ์ชุมชน 1 ท่าน ประสานด้วย เกษตรกรไร่อ้อย ผู้นำชุมชนในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ตัวแทนชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาเขม่าควันอ้อย ตัวแทนสมาคมไร่อ้อย นำมาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกที่มีประสบการณ์รู้ความเข้าใจ และสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับเขม่าควันอ้อยได้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์ เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

การออกแบบและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร แล้วนำมาสร้างแนวคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยในพื้นที่อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interviews) กำหนดโครงสร้างคำถามในการสัมภาษณ์เป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1) สภาพปัญหาเขม่าควันอ้อย 2) ผลกระทบจากปัญหาเขม่าควันอ้อย 3) วิธีการจัดการปัญหาเขม่าควันอ้อย และ 4) แนวทางในการแก้ปัญหาเขม่าควันอ้อย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและปรับปรุงคำถามบางส่วนตามข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ปรากฏชุมชนเกี่ยวกับปัญหาเขม่าควันเป็นรายบุคคล โดยผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ก่อนเก็บข้อมูล และขออนุญาตบันทึกเสียง ใช้เวลาสัมภาษณ์คนละ 30-50 นาที ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้ครบในประเด็นที่ต้องการศึกษา และจนกว่าข้อมูลอิ่มตัว

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์แบบอุปนัยตีความและสร้างข้อสรุปจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ใช้การตรวจสอบแบบสามเส้า ด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ในภาพรวมเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาบอร์ดเกม

ระยะที่ 2 การพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน

ประชากร

ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกมซึ่งทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบและวางผังของบอร์ดเกม 4 คน และผู้ออกแบบกราฟิกของบอร์ดเกม 4 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบอร์ดเกม 3 คน และอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาบอร์ดเกม 2 คน มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกม ตั้งแต่ 3 ปี ขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. บอร์ดเกม ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน
2. แบบประเมินความเหมาะสมบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน

การสร้างและทดสอบความเหมาะสมเครื่องมือ

1. บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

1.1 นำข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาเขม่าควันอ้อยที่ได้จากการศึกษาในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ แล้วออกแบบและพัฒนาบอร์ดเกม

1.2 สร้างและพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน ประกอบด้วย การกำหนดสถานภาพตัวละครสมมุติภายในบอร์ดเกม การกำหนดสถานที่ในการเล่น และกติกาภายในเกม

1.3 นำบอร์ดเกมที่สร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบด้วยแบบประเมินการออกแบบบอร์ดเกม 5 ท่าน ด้านการพัฒนาบอร์ดเกม 2 ท่าน โดยใช้แบบประเมินคุณภาพการพัฒนาบอร์ดเกมฯ (ยุภาติ 2564) พบว่าบอร์ดเกมฯ มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.77

2. แบบประเมินความเหมาะสมบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบอร์ดเกม

2.2 สร้างแบบประเมินความเหมาะสมบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน เป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) กำหนดประเด็นในการประเมินเกี่ยวกับเนื้อหา การดำเนินเรื่อง รูปแบบการนำเสนอ และกราฟฟิก

2.3 นำแบบประเมินที่สร้างขึ้น เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบบอร์ดเกม 3 ท่าน และด้านการพัฒนาบอร์ดเกม 2 ท่าน เพื่อประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกม โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) พบว่าแบบประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกม มีค่า IOC เฉลี่ยทั้งฉบับ เท่ากับ 0.84

2.4 นำแบบประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการ

ศึกษาบนฐานชุมชน ที่ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ แล้วนำไปเก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบประเมิน ความเหมาะสมของบอร์ดเกมส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระยะที่ 3 การศึกษาผลใช้บอร์ดเกม เรื่องปัญหา มลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ พลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

นักเรียนโรงเรียนวัชรวิทยาที่กำลังศึกษาอยู่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเข้าร่วมกิจกรรมชุมชน จำนวน 90 คน

กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนโรงเรียนวัชรวิทยาที่กำลังศึกษาอยู่ใน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ที่ลงทะเบียนเรียนในกิจกรรมชุมชนเรียนสังคมและ กฎหมายผ่านบอร์ดเกม จำนวน 30 คน ได้มาด้วยวิธีการ เลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ (1) เป็นนักเรียนที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัด กำแพงเพชร และประสบปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย (2) เป็นนักเรียนที่ยินดีให้ข้อมูลในการทำวิจัย และสามารถ เข้าร่วมได้จนเสร็จสิ้นโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

1. แบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ การใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการ ศึกษาบนฐานชุมชน

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview Questions)

การประเมินความเหมาะสมของสื่อ

1. แบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ การใช้ บอร์ดเกมเรื่องปัญหาเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้าง คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐาน ชุมชนมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 สร้างแบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ มีลักษณะเป็นแบบอัตนัยตามแนวคิดของ Krathwohl, Bloom and Masia (1956) มีข้อคำถามด้านพุทธิพิสัย ด้านทักษะพิสัยและพฤติกรรม และด้านคุณลักษณะ สามารถเขียนอธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้ล่วงหน้าก่อน ขณะ และ หลังการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาเขม่าควันอ้อย ได้อย่างอิสระ

1.2 นำแบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ เสนอผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ 3 ท่าน พิจารณา ความตรงเชิงเนื้อหา แล้วหาค่าความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.0

1.3 ปรับปรุงแก้ไขแบบบันทึกคุณลักษณะ พลเมืองตื่นรู้ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1.4 นำแบบบันทึกคุณลักษณะพลเมือง ตื่นรู้ ผ่านการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนไม่ใช่มัธยมศึกษา จำนวน 30 คน แล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหา ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (จันทร์จิรา ทาพา, 2563) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

1.5 นำแบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ฉบับปรับปรุงไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview Questions) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 วิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้

2.2 ศึกษาการสร้างแบบสัมภาษณ์ กำหนด ประเด็นการสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับ การรับรู้ถึงปัญหามลพิษจาก เขม่าควันอ้อย รวมถึงแนวทางในการแก้ปัญหามลพิษ จากเขม่าควันอ้อย

2.3 สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหา ด้านภาษา และด้านการวิจัย พิจารณาความตรง เชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง ข้อคำถามและวัตถุประสงค์ได้ค่า IOC ทั้งฉบับ เท่ากับ 0.85 และแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และจัดทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองดีนรู้ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 3 ช่วง ได้แก่ ก่อน ขณะ หลังจากการใช้บอร์ดเกมฯ และนัดหมายกลุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์ ใช้เวลาไม่เกินคนละ 15 นาที

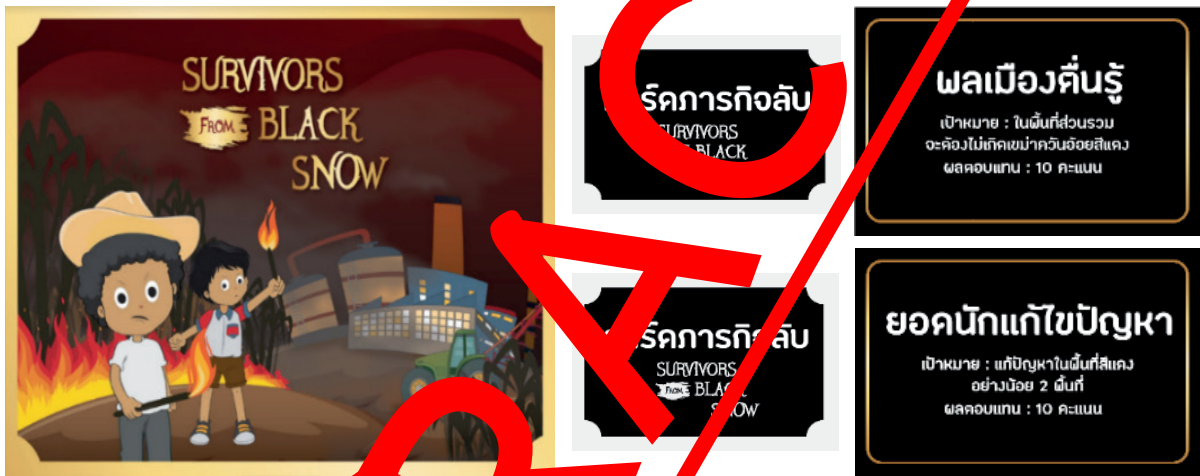
การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาร (Thematic Analysis) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเทป แล้วอ่านรอบแรกเพื่อทำความเข้าใจข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ก่อน จากนั้นอ่านรอบที่สองเพื่อจับประเด็นความสำคัญ ค้นหาแก่นสาร เพื่อจัดกลุ่มหัวข้อย่อย (Subtheme) พร้อมทั้งจัดกลุ่มอีกครั้งตามหัวข้อ

(Theme) และนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกคุณลักษณะพลเมืองดีนรู้ ก่อน - ขณะ และหลังการทำกิจกรรมมาสรุปข้อมูลในรูปแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีนรู้ ผ่านการจัดทำศึกษาบนฐานชุมชนรอบโรงไฟฟ้า ด้วย 1) กล้องบันทึกเกมและการ์ดการกิจลับ 2) กระดานแผนที่จำลองจังหวัดกำแพงเพชร และกระดานผู้เล่น 3) การ์ดสถานการณ์จำลองปัญหาเขม่าควันอ้อยและการ์ดแนวทางแก้ไขปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย ดังภาพที่ 2 ถึง 4

ภาพที่ 2 กล้องบอร์ดเกมเรื่องปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยและการ์ดการกิจลับ

ภาพที่ 3 กระดานแผนที่จำลองจังหวัดกำแพงเพชรและกระดานผู้เล่น

ภาพที่ 4 การ์ดสถานการณ์จำลองและแนวทางในการแก้ปัญหาเขม่าควันอ้อย

การประเมินความเหมาะสมของบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมอกพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า บอร์ดเกม ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.52)

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านเนื้อหาที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือด้านรูปแบบการนำเสนอ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.55) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านกราฟิกที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.46) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การประเมินความเหมาะสมบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมอกพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน

การประเมินความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านเนื้อหา	4.80	0.45	มากที่สุด
2. ด้านการดำเนินเรื่อง	4.40	0.61	มาก
3. ด้านกราฟิก	4.40	0.46	มาก
4. ด้านรูปแบบการนำเสนอ	4.69	0.55	มากที่สุด
รวม	4.57	0.52	มากที่สุด

2. การศึกษาเพื่อใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาหมอกพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน

สำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนสำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านความรู้

ช่วงเวลา	คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้
ก่อนทำกิจกรรม	นักเรียนไม่ค่อยทราบปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ส่วนใหญ่ทราบเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนไปบ้างในสังคม เช่น ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ปัญหาการทะเลาะวิวาทในโรงเรียน ปัญหาการลักขโมยทรัพย์สินในวัยเรียน สำหรับปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชน นักเรียนมีเพียงความรู้เรื่องปกติของสิ่งที่เกิดขึ้นทุก ๆ ปี แล้วก็หายไป
ขณะทำกิจกรรม	นักเรียนเริ่มตั้งคำถามถึงปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นกับชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านสิ่งแวดล้อมในชุมชน ด้านสุขภาพของตนเองและคนในชุมชน รวมถึงด้านผลกระทบของปัญหาในระหว่างการเล่นบอร์ดเกม ตลอดจนเริ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเขม่าควันอ้อยตระหนักถึงบทบาทการเป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมที่มีความเข้าใจในปัญหาที่มีอยู่ สังคมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม
หลังทำกิจกรรม	นักเรียนสามารถระบุสภาพ สาเหตุ และผลกระทบของปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ทั้งในระดับชุมชนและระดับจังหวัด เกิดการนำความรู้จากปัญหาเขม่าควันอ้อยไปต่อยอดในโครงการออกแบบเกม ออกแบบสังคมปีที่ 2 โดยนักเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็น 14 ทีมในระดับประเทศ จาก 132 ทีม และจัดทำสื่อในรูปแบบวีดิทัศน์เพื่อสื่อสารในประเด็นของการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อนำมาสู่การแก้ไขปัญหาเขม่าควันอ้อยได้อย่างสร้างสรรค์

จากตารางที่ 2 ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ขณะทำกิจกรรมนักเรียนเริ่มตั้งคำถามถึงปัญหาเขม่าควันอ้อยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ถึงปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชน มีการอภิปรายต่อยอดในโครงการออกแบบเกม ออกแบบสังคมปีที่ 2 โดยนักเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็น 14 ทีมในระดับประเทศ จาก 132 ทีม และจัดทำสื่อในรูปแบบวีดิทัศน์เพื่อสื่อสารในประเด็นของการใช้พลังงานทางเลือกเพื่อนำมาสู่การแก้ไขปัญหาเขม่าควันอ้อยได้อย่างสร้างสรรค์

ตารางที่ 3 ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนสำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านทักษะและพฤติกรรม

ช่วงเวลา	คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้
ก่อนทำกิจกรรม	นักเรียนไม่ค่อยตระหนักหรือรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนยังไม่มีมาก มีความคิดเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องปกติธรรมดาของชุมชน นอกจากนั้นส่วนใหญ่ยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นและยังเพิกเฉยต่อการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน
ขณะทำกิจกรรม	นักเรียนเริ่มเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น ค้นหาปัญหาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ อย่างรอบด้าน กล้าวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้น เริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้
หลังทำกิจกรรม	นักเรียนสามารถตั้งคำถามและการค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เช่น การลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้รู้ การวิเคราะห์ความถูกต้องของข้อมูลที่สืบค้นมาจากแหล่งต่าง ๆ

จากตารางที่ 3 ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนสำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านทักษะและพฤติกรรม พบว่า ก่อนทำกิจกรรมนักเรียนมีความ

กระตือรือร้นกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนยังไม่มีมาก ขณะทำกิจกรรมนักเรียนเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาได้ และหลังทำกิจกรรมนักเรียนมีทักษะการตั้งคำถามและการค้นหาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย

ตารางที่ 4 ผลการใช้บอร์ดเกมเรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนสำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณลักษณะ

ช่วงเวลา	คุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้
ก่อนทำกิจกรรม	นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาเขม่าควันอ้อยได้ และไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดจากปัญหาเขม่าควันอ้อย และมีความคิดเห็นว่าปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นทุกปีในจังหวัดกำแพงเพชรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแบบปกติ สะท้อนให้เห็นถึงการขาดการตระหนักการเป็นพลเมืองตื่นรู้
ขณะทำกิจกรรม	นักเรียนส่วนใหญ่มีมุมมองที่ตระหนักถึงผลร้ายของปัญหาเขม่าควันอ้อยซึ่งเกิดจากการมุ่งแต่ผลประโยชน์ส่วนตน หรือเพิกเฉยต่อปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังเห็นมุมมองที่เห็นผลที่เกิดจากการกระทำของทุกคนย่อมมีผลกระทบต่อสังคมส่วนใหญ่
หลังทำกิจกรรม	นักเรียนให้ความสำคัญถึงปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีส่วนร่วมกับชุมชนในฐานะพลเมืองตื่นรู้ผ่านการนำปัญหาไปต่อยอดเพื่อสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บอร์ดเกม สารคดี ก่อให้เกิดคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ที่สำคัญ ได้แก่ 1) การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี 2) มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ 3) มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและมีภาวะผู้นำ

จากตารางที่ 4 ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหา มลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชนสำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้านคุณลักษณะพบว่า ก่อนทำกิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นว่าตนเองจะสามารถแก้ไขปัญหาเขม่าควันอ้อยได้ และไม่ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น ขณะทำกิจกรรมนักเรียนตระหนักถึงผลร้ายของปัญหาที่เกิดขึ้น และหลังทำกิจกรรมนักเรียนให้ความสำคัญถึงปัญหาเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชน และมีส่วนร่วมกับชุมชนในฐานะพลเมืองตื่นรู้ผ่านการนำปัญหาไปต่อยอดเพื่อสื่อสารผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น บอร์ดเกม สารคดี

สรุปผลการวิจัย

1. บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในเนื้อหาและอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหาเขม่าควันอ้อยพบว่า นักเรียนมีคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ที่สำคัญ คือ 1) การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี 2) มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ 3) มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและมีภาวะผู้นำ

การอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหา มลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน สำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การพัฒนาบอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ ผ่านการจัดการศึกษาบนฐานชุมชน พบว่า บอร์ดเกมฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บอร์ดเกมฯ ที่สร้างขึ้นมีจุดเด่นที่สำคัญดังนี้

1.1 การกำหนดเนื้อหาภายในบอร์ดเกมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาบนฐานชุมชนผ่านปัญหาที่เกิดขึ้นจริง นำเสนอผ่านบอร์ดเกม โดยนำปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชรนั้น มาสร้างเป็นสถานการณ์จำลองในเกมสามารถสื่อสารให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเรียนรู้ถึงสภาพปัญหา มลพิษจากเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชนได้ ก่อให้เกิดการถ่ายทอดข้อมูลซึ่งนำไปสู่การเชื่อมโยงประสบการณ์ร่วมในบริบทการเล่นเกมกับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริงได้ รวมทั้งสร้างประสบการณ์เรียนรู้แก่ผู้เรียนผ่านการบทบาทในฐานะนักแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญกับปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยซึ่งเป็นเรื่องปกติ ทำให้ผู้เรียนมีการวางแผนแก้ปัญหา เรียนรู้ผลกระทบต่อนตนเองในด้านสุขภาพ

และสิ่งแวดล้อมในสังคมที่ได้อาศัยเป็นอย่างดี ดังที่วีน บันทอง, ชัยวัชร์ สิม่องใส และธีรพัฒน์ อังศุขवाल (2564) ได้กล่าวว่า การออกแบบบอร์ดเกมที่มีลักษณะการเชื่อมโยงบริบทของชุมชนผ่านการเรียนรู้ในสถานการณ์จริงช่วยให้ผู้เล่นสามารถเชื่อมโยงปัญหาในโลกแห่งความเป็นจริงกับบริบทของเกม ก่อให้เกิดกระบวนการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันและวางแผนต่อยอดเพื่อพัฒนาชุมชนได้ (Bedri & Dowling, 2017; วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์, 2561) สอดคล้องกับศยามล เจริญรัตน์, พิมพ์ภัส ดุษฎีอิสริยกุล และรัตติกร วุฒิก (2563) ที่ศึกษาพบว่า เกมที่มีการจำลองสถานการณ์จากชีวิตจริงนำไปสู่การวางแผนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมแบบต่าง ๆ รวมถึงเข้าใจอุปสรรคต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และแนวทางการแก้ไขผ่านกิจกรรมที่ทำอยู่ได้หลายรูปแบบ ก่อให้เกิดคุณลักษณะของพลเมืองที่ใส่ใจต่อปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัวได้ เป็นการสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงจากประสบการณ์จริงในชุมชน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจและเข้าถึงปัญหาของชุมชนได้เป็นอย่างดี คล้ายกับปรียา ตาพะพังค์แก (2563) ที่ศึกษาพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยบอร์ดเกมผ่านบริบทสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมในห้องเรียนไปสู่สถานการณ์จริงก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมผ่านประสบการณ์ตรง ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ และสร้างความตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนได้ (ทิพรรัตน์ สิทธิรักษ์, 2564; วิไลภรณ์ ปิยะรัตน์มงคล, 2563) ทำนองเดียวกับจงกลณี ภัทรกังวาน (2561) ที่ศึกษาพบว่า การศึกษาแบบชุมชนสามารถเสริมสร้างให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาในชุมชน มีส่วนร่วมกับชุมชนในการคิดวิเคราะห์ปัญหาของชุมชนและเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างมีวิจารณญาณ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ รวมทั้งพัฒนาคุณลักษณะและกระบวนการเรียนรู้ด้วยศักยภาพในศตวรรษที่ 21 ด้านคุณธรรม จริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม การคิดอย่างสร้างสรรค์และการแก้ปัญหา ด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ สุปรียา ไผ่ล้อม, 2562; ภูษณิศรา มินาเขตร, 2563; นิภาพรพรณ เจนสันติกุล, 2564)

1.2 กลไกและการวางเงื่อนไขของเกมที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ได้ ซึ่งพบว่าบอร์ดเกมที่พัฒนาขึ้นได้วางเงื่อนไขให้ผู้เรียนแสดงบทบาทในฐานะของพลเมืองที่พร้อมจะแก้ไขปัญหาในชุมชนโดยไม่รอความช่วยเหลือจากภาครัฐเพียงอย่างเดียว สามารถร่วมมือกับผู้อื่นคนอื่น ๆ ในการจัดการกับปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและภารกิจที่วางไว้ ซึ่งปรับเปลี่ยนทัศนคติและเสริมสร้างศักยภาพการเป็นพลเมืองตื่นรู้ของผู้เรียนสอดคล้องกับ Gordon (1972) ที่กล่าวไว้ว่า กลไกของบอร์ดเกมสามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เล่น และทำให้ผู้เล่นตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมรอบตัวได้ อีกทั้งเกิดแรงจูงใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ (ตรัง สุวรรณศิลป์, 2564)

2. ผลการใช้บอร์ดเกม เรื่อง ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อย เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ของผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นชุมชนสำหรับนักเรียนในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า หลังการใช้บอร์ดเกม ที่พัฒนาขึ้น ผู้เรียนมีคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้และค่านิยมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการเล่นบอร์ดเกมใช้กระบวนการแบบร่วมมือกัน (Co-op) ที่ให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และร่วมมือกันแก้ปัญหาจากเขม่าควันอ้อยที่เกิดขึ้นในชุมชนอย่างไม่เพิกเฉย (เบญจภาคี จงหมื่นไวย, กริช กองศรีมา, สรเพชร พระฉาย, สายสุนีย์ จับโจร, และอรัญ ชูยกระเดื่อง, 2563) นอกจากนี้บอร์ดเกมฯ ยังสร้างกลไกที่เอื้อให้เกิดกระบวนการเป็นพลเมืองตื่นรู้ ตระหนักถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อตนเองและชุมชน ทำให้เกิดสำนึกความรับผิดชอบและแก้ปัญหามลพิษจากเขม่าควันอ้อยในชุมชนร่วมกัน สอดคล้องกับสมเกียรติ แซ่เต็ง (2562) ได้กล่าวไว้ว่า บอร์ดเกมทำให้เกิดการคิดเชิงตรรกะ สามารถสร้างคุณลักษณะและค่านิยมที่ดีไปพร้อม ๆ กัน อีกทั้งยังทำให้เกิดการตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน สามารถเป็นผู้นำในการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาและมีสำนึกรู้ในการพยายามหาแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ สะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะพลเมืองตื่นรู้ที่สำคัญ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี

2) มีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ 3) มีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และ 4) มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาและมีภาวะผู้นำ อย่างไรก็ตามการบ่มเพาะเยาวชนให้เป็นพลเมืองดีนั้นต้องอาศัยกระบวนการ การกระตุ้นให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เข้าไปสัมผัสหรือเผชิญปัญหาและสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชุมชน จะทำให้เห็นบทบาทของตนเองในการเข้าไปแก้ไขปัญหาชุมชน อันจะนำไปสู่การสร้างพลังแห่งการเปลี่ยนแปลง กลายเป็นพลเมืองที่มองปัญหาส่วนรวม ถือเป็นการเสริมสร้างการเป็นพลเมืองดีที่รู้หน้าที่ สิทธิ ความรับผิดชอบของตนเอง อันเป็นสิ่งที่ทุกประเทศพึงปรารถนา (วินิจ ฝาเจริญ, 2563; พุฒิเมธ ณะวัตรเมสินทร์, อัครวิทย์ ชูเกียรติศิริชัย, วิชาการรณ ดินนังวัฒนะ, และโสภิตา โพธิ์ธีรบุตร, 2560)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาบอร์ดเกมผ่านการศึกษาบนฐานชุมชนนั้น ควรนำบริบทชุมชนมาออกแบบกิจกรรมเรียนรู้

เอกสารอ้างอิง

- จงกลณี ภัทรกังวาน. (2561). การศึกษาพฤติกรรมความประพฤติ และการจัดการสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- จันทร์จิรา ทาพา. (2563). แนวทางการปรับรูปแบบและขั้นตอนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 3. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 11(2), 49-162.
- ชนันภรณ์ อารีกุล. (2563). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้แบบเกมกระดาน เพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็งของนิสิตระดับปริญญาตรี. *วารสารปัญญาปทุมธานี*, 5(2), 140-150.
- ชนินท์ ว่องกุศลกิจ. (2564). *ถอดบทเรียนโครงการออกแบบเกม ออกแบบสังคม*. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. ฟรันทิง แมสโปรดักส์ จำกัด.
- ดาวเรือง แก้วขันดี. (2563). การพัฒนาศักยภาพเยาวชนสังคมไทยและภาพคนไทยปี 2563. *วิทยสารทันตสาธารณสุข*, 9(2), 1-6.
- ตรัง สุวรรณศิลป์. (2564). *เกมมิฟิเคชัน จูงใจด้วยกลไกเกม*. กรุงเทพฯ: ซอลท์ พับลิชชิง จำกัด.
- ทิพรัตน์ ลิทธิ. (2564). ผลของการใช้บอร์ดเกมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเรศวร. *วารสาร Journal of Education Naresuan University*, 23(4), 187-200.

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. การเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีผ่านการใช้บอร์ดเกม ผู้สอนควรกำหนดขอบเขตของเนื้อหา พัฒนาบอร์ดเกมให้ชัดเจน และสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้

3. การนำบอร์ดเกมไปใช้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีนั้น ผู้สอนควรพิจารณาว่าคุณลักษณะพลเมืองดีที่ต้องการพัฒนาสอดคล้องกับบอร์ดเกมหรือไม่ ความเหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพัฒนาบอร์ดเกมร่วมกับรูปแบบการจัดการศึกษาวิธีอื่น ๆ ที่จะทำให้การกำหนดแนวทางเสริมสร้างคุณลักษณะพลเมืองดีของผู้เรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยที่ส่งผลให้เกิดคุณลักษณะพลเมืองดีผ่านการพัฒนาบอร์ดเกม

- นิภาพรรณ เจนสันติกุล. (2564). กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน : บทสะท้อนจากประสบการณ์และการเรียนรู้. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร วิทยาเขตอีสาน*, 2(3), 78-85.
- เบญจกิต จงหมื่นไวย, กริช กองศรีมา, แสงเพชร พระฉาย, สายสุนีย์ จัปโจร และอรัญ ชูกระเดื่อง. (2563). เกมมิฟิเคชันเพื่อการเรียนรู้. *วารสาร Journal of Project in Computer Science and Information Technology*, 4(2), 34-43.
- เบญจมาภรณ์ ชำนาญฉา และศศิธร คงอุดมทรัพย์. (2560). การศึกษารูปแบบการเรียนรู้แบบชุมชนเป็นฐาน ชุมชนบางน้ำผึ้ง กรณีศึกษาของวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก. *วารสาร Southeast Bangkok Journal*, 6(1), 37-48.
- ปรียาตา ทะพิงค์แก. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมเชิงบริบทสร้างเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณและความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมเรื่อง ทีมได้ติดตั้งไฟฟ้าทึบภัย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น สืบค้นจาก <http://www.thaiedresearch.org>
- พุดมีธ ณะวัตรเมสินทร์, อัครวิทย์ ชูเกียรติศิริชัย, วิภาวรรณ ดินนัง, และ ปิธิดา โพธิ์ธีรบุตร. (2560). การจัดการความรู้ในโครงการนครชัยชาญพัฒนาเมืองเพื่อประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.เอส.ฟิวเจอร์ จำกัด.
- พิสิทธ์ ฌอน บัวนก, พงศวัชร พงกันทา, และปราโมทย์ พรหมสม. (2564). ผลของบอร์ดเกมต่อฟังก์ชันสติปัญญา ด้านการรับรู้ของผู้เรียน. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 1(1), 1-17.
- ภูษนิศา มีนาเขตร. (2563). ผลของการจัดการเรียนการสอนแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน ร่วมกับ การใช้ Courseville ในรายวิชาการสร้างเสริมสุขภาพต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ของนิสิตวิทยาลัยพยาบาล. *วารสาร The Journal of Baromarajonani College of Nursing, Nakhonratchasima*, 25(1), 74-87.
- ยุภาติ ปณะราช. (2564). สถิติเพื่อการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งฤดี ภูษมศรี. (2562). เรียนรู้จากเรื่องราวของท้องถิ่นในการประชุมวิชาการระดับชาติ PULINET ครั้งที่ 10. มหาสารคาม: สำนักวิทยบริการ.
- วชรวรรณ ปิยะรัตน์มงคล. (2563). การพัฒนาบอร์ดเกมเพื่อการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อความคิดเชิงระบบ และการเรียนรู้ของหัวหน้างาน. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ระดับบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาตลอดชีวิตและการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- วชิรวิทย์ เอี่ยมวิลัย. (2564). การพัฒนาบอร์ดเกมตามแนวทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 16(1), 70-87.
- วรารณ ลัมเปรมวัฒน์. (2560). การบูรณาการการเล่นเกะกระดานและองค์ประกอบของปัจจัยทางด้านผลกระทบจากการเล่นเกมของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยสังคม*, 40(2), 107-132.
- วศิน ปั่นทอง, ชัยพร สีส่องใส และธีรพัฒน์ อังชวาล. (2564). เกมกับการสร้างความเป็นพลเมือง. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์ จำกัด.
- วันัญญา แก้วแก้ว. (2560). สังคมภาพครอบครัวกับปัญหาการกระทำความผิดในวัยรุ่น. *วารสาร Veridian Education*, 10(1), 362-373.
- วิจิตร วัฒนบุญ. (2564). การพัฒนาพลเมืองสู่โมเดลพลเมืองที่ตื่นตัวในสังคมประชาธิปไตยของไทย. *วารสารพุทธศึกษาศาสตร์*, 5(1), 54-65.
- วิไลภรณ์ ฤทธิสุข. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของครูในศตวรรษที่ 21. *Graduate School Journal*, 11(3), 179-191.
- ศยามล เจริญรัตน์, พิมพ์ภัส ดุษฎีอิสรายกุล และรัตติกร วุฒิก. (2563). เกม: กระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม

- การมีส่วนร่วมของพลเมือง. *วารสารความเป็นธรรมทางสังคมและความเหลื่อมล้ำ*, 1(3), 29–46.
- สมเกียรติ แซ่เต็ง. (2562). *วิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ*. สืบค้นจาก <http://tratedu.net/ssss2019/-BEST.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: ศรุสกาลาดพร้าว.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกำแพงเพชร. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษา 63–65 จังหวัดกำแพงเพชร*. สืบค้นจาก <http://www.kptpeo.moe.go.th/web/attachments/article/160>
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2563). *พลังการมีส่วนร่วม*. สืบค้นจาก <https://www.nationalinstitute.or.th/en/node/2444>
- สุทธิวรรณ ตันศิริจนวนวงศ์. (2560). ทิศทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสาร Veridict E-Journal*, 10(2), 2843–2853.
- สุปรียา ไผ่ล้อม. (2562). รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะในการจัดการสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 2(5), 96–111.
- อรอุยชนม์ สัจจะพัฒนกุล. (2562). สังคมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน:เตรียมพลเมืองเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนน่าอยู่อย่างมีส่วนร่วมผ่านหลักสูตรวิชาสังคมศึกษาในพื้นที่. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 8(1), 206–219.
- อุมาพร อ่อนคำ. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อสร้างทักษะอาชีพในท้องถิ่นของนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยโสธร. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี*, 5(2), 279–288.
- Bedri, Z. R., and Dowling, G. (2017). Community-based learning: A primer. *Irish Journal of Academic Practice*, 6(1), 42–48. Retrieved from <https://arrow.dit.ie/ijap/vol6/iss1/1>
- Gordon, A. K. (1972). *Games for growth: Educating for life in the classroom*. Chicago: Science Research Associates.
- Krathwohl, D. R., Bloom, B. S., and Masia, M. B. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives, the classification of educational goals—Handbook II: Affective Domain*. New York: McKay.

การพัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเพิ่มพูนทักษะการฟัง
และการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของทหารไทย
DEVELOPMENT OF SELF-LEARNING PACKAGE TO ENHANCE COMMUNICATIVE
ENGLISH LISTENING AND SPEAKING SKILLS FOR THAI SOLDIERS

พะเยา นุเสน^{1*}

Phayao Nusen^{1*}

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 202 ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300¹
Chiang Mai Rajabhat University, 202 Chang Puak road, Tambon Chang Puak, Maung District, Chiang Mai, 50300¹

*Corresponding author E-mail: phayao_nu@g.cmrui.ac.th

(Received: 9 Sep, 2021; Revised: 19 Jun, 2022; Accepted: 13 Jun, 2022)

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ความต้องการทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของทหารไทย 2) พัฒนาชุดสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของทหารไทยที่มีต่อชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง กลุ่มตัวอย่างคือ ทหารใน 8 จังหวัด เขตภาคเหนือตอนบนที่อาสาสมัครเข้าร่วมวิจัย จำนวน 100 นาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบประเมินความต้องการทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษของทหาร ชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองเพื่อเพิ่มพูนทักษะการฟังและการพูดภาษาอังกฤษของทหาร และแบบสอบถามความพึงพอใจของทหารไทยต่อชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา 1) ทหารต้องการเรียนรู้และมีความท้าทายในการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นหัวข้อเกี่ยวกับสายงานและภาษาอังกฤษที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน 2) ชุดสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเองประกอบด้วยหนังสือเล่มเล็กและโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป (CAI) มีเนื้อหา จำนวน 5 บท คือ การแนะนำตนเอง คำสั่งเบื้องต้น การบอกทิศทางในค่ายทหาร การขออนุญาตและการอนุญาต และบทสนทนาทั่วไปของทหาร และ 3) ทหารไทยที่เรียนรู้ด้วยชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความพึงพอใจต่อชุดสื่อการเรียนรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ชุดสื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง, การฟังและการพูดภาษาอังกฤษ, ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร, ทหารไทย

¹ อาจารย์ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ABSTRACT

The main objectives of this research were to: 1) investigate Thai soldiers' challenges and needs in terms of their communicative English skills; 2) develop a self-learning package to enhance English listening and speaking skills of Thai soldiers; and 3) evaluate the level of the soldiers' satisfaction as it pertained to this self-learning package. The sample group in this research comprised of 100 soldiers from eight provinces in the upper northern Thailand, who voluntarily contributed to this study. The research instruments consisted of questionnaires relating to the Thai soldiers' needs as it pertained to their communicative English skills, a self-learning package designed to develop the soldiers' listening and speaking skills, and a survey on the soldiers' satisfaction with the learning package itself. The quantitative data from the questionnaire and the satisfaction form were then analyzed to find the mean and standard deviation (S.D.).

The results revealed that 1) the topics the soldiers wanted to learn and what they found to be challenging when communicating in English were relevant to their job and daily use of English. 2) The learning package of this study, consisting of a booklet and a Computer Assisted Instruction (CAI), was developed effectively and successfully. The booklet and the CAI comprised five units to include; Introducing oneself, Handling basic commands, Giving directions around the military installation facilities, Asking for and giving permission, and Carrying on daily military conversations. 3) The satisfaction of the Thai soldiers with the package was indeed positive at a high level.

KEYWORDS: Self-learning Package, English Listening and Speaking, Communicative English, Thai Soldiers

Introduction

English is widely used as an important means for communication by people around the world. Therefore, developing and training proficient English users has become an urgent matter for many countries across the globe. In Thailand, this has been the case since the establishment of the ASEAN Community in 2015, at which point, English became a lingua franca for communication and the language for business and work for ASEAN (ASEAN Secretariat, 2015). Thailand, one of the ASEAN Community members, is gearing up to participate in various types of cooperation, including military missions among others. Consequently, the military has placed a significant effort in enhancing the English competency of its army officers. In the past, English classes were offered to military officers; however, these types of training did not lead to any success. Riansiri (2013) conducted a research to study the challenges military officers faced in order to find alternative solutions to overcome this issue, especially as Thailand was to become a part of the ASEAN community. The results revealed that the courses were not successful as military officers were required to use technical terms in English, which were specifically used in their fields, and which needed more specific content. Moreover, there were also challenges regarding frequent transfer of personnel to other areas which prevented continuity.

In general, the military officers utilize the English language to fulfill specific tasks and as such, it is imperative to find effective ways to tackle their specific communicative challenges. Thus, two important concepts must be considered when developing a suitable tool for this type of language users, namely: English for specific purposes (ESP) and adult learning. According to Anthony (2018), English for specific purposes (ESP) is an approach, which focuses on the current or future occupational needs of a particular group of learners,

and which focuses on language, genres and skills in order to address the learners' needs and to help them meet those needs using specific teaching materials and methods. In addition, Rahman (2020) views ESP as a teaching approach that aims to fulfill specific purposes by responding to the learners' needs and goals. The fundamental step to designing an ESP course is to do a 'needs analysis' as it provides guidance in terms of materials development and a process to systematically analyze the needs of learners for communicating in the target language (Woodrow, 2018). Hence, ESP courses usually start by surveying the learners' needs and designing appropriate English learning materials to use for study or work-related needs. There have been several ESP studies in Thailand, however, to the best of the author's knowledge, no such studies have been conducted on Thai military officers.

As for the adult learning theory, it was advisable to start by looking into what Malcolm Knowles, arguably the most influential theorist in the field, had to say. For Knowles (cited in Ho and Lim, 2020), the adult learning theory suggests that appropriate learning strategies should appeal to various senses and life experiences. Additionally, Tennant (2019), the fundamental concept in adult learning theory is self-directed learning, which enables individuals to take initiative and responsibility for their own learning. For adult learners, a meaningful process and goal is pivotal in learning. As a consequence, appropriate learning strategies should appeal to various senses and life experiences (Murtonen and Lehtinen, 2020). Thus, the learning must be interactive as adults are capable of self-motivating and directing. To help support this study's particular group of adult learners in the process of self-learning, the researcher consulted the materials on Computer-Assisted Instruction (CAI) and found that CAI could have a positive effect on adult learners. Additionally, CAI provides learners with

individualized and flexible instruction that enables learners to understand and concentrate on the lessons and encourages active and effective learning in knowledge and practical skills (Porntheerapat, Promchot, Sudprasert, and Yaungyim, 2021). Moreover, Promton, Wangsrikhun, and Sukonthasarn (2019) conducted a study to develop nurses' triage skills. The result showed that the nurses' triage accuracy, after using the CAI, was statistically and significantly higher. Based on these studies, it is sensible to assume that CAI is an appropriate method to enable adults to learn by themselves and to progress in learning at their own pace.

From the above statements, the researcher became convinced about the positive impact of designing a self-learning package for Thai soldiers. The package would be suitable for the uncertainty of policy and the

flexible working schedule. It would also fit the needs of the soldiers, as it would be designed as such to include topics and appropriate elements that are aligned with the soldiers' needs and interests. The expected impact of this study was to remedy the challenges regarding English communication that Thai soldiers often face. To fulfill this expectation, a survey was conducted to determine the soldiers' sentiments as it pertained to their English competencies and challenges. After that, a self-learning package was constructed to specifically respond to the soldiers' needs and challenges. Hence, the impact of the study was not only to support the soldiers to achieve their own goals of communicating in English more efficiently, but also to facilitate the communication of involved units in their place of work and on the international stage.

Research Framework

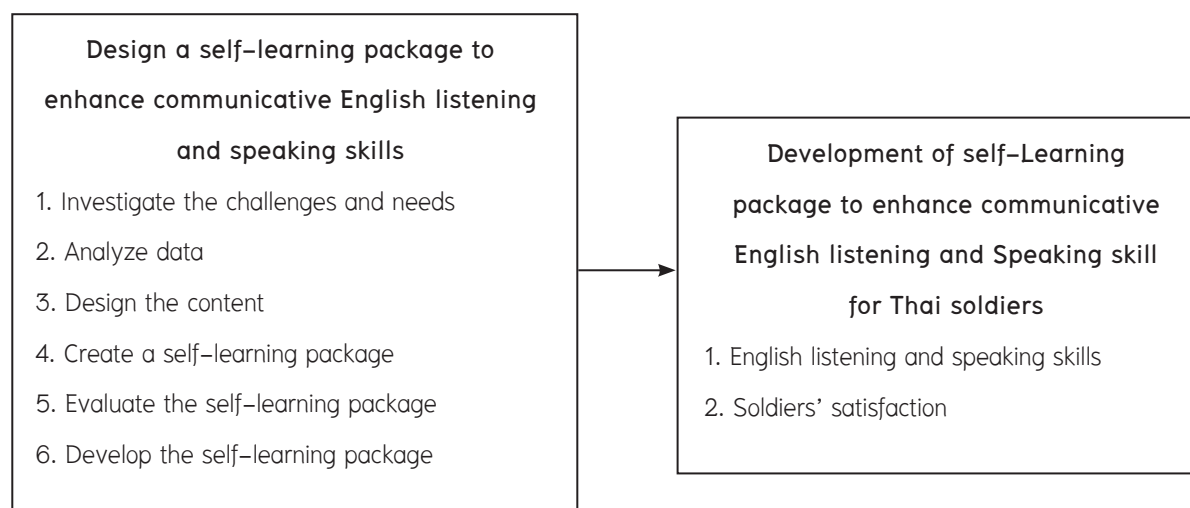

Figure 1 The Research Conceptual Framework

Objectives

This study aims to:

1. investigate Thai soldiers' challenges and needs in terms of their communicative English skills.
2. develop a self-learning package to enhance English listening and speaking skills of Thai soldiers
3. evaluate the level of the soldiers' satisfaction as it pertained to this self-learning package.

Research Methodology

This research employed a 'Research and Development' (R&D) method using a computer assisted language learning approach. The study was conducted in 3 phases.

Population

The population of the study consisted of 589 non-commissioned officers at 33rd Military Circle in Chiang Mai.

Sample group

The sample group in this R&D research was comprised of 100 soldiers who voluntarily participated in the study by purposive sampling. The criteria for selecting the sample group were as follows:

1. They had to be non-commissioned officers who lived in northern Thailand.
2. They were willing to improve their English communication skills.
3. They had an appropriate device needed to operate the learning package.
4. They were able to complete the self-learning package within a week.

Phase 1 of the research was the information gathering process. The required information concerned the soldiers' challenges and needs as it pertained to communicative English. The methodology for this phase is as follows.

Research instrument

In this phase, the researcher employed a 'needs analysis' questionnaire to obtain the needed information. In order to develop and verify the validity of the questionnaire, the research instrument went through the following steps:

1. Analysis of theories and related studies was done to create a draft of the questionnaire as it pertained to challenges and needs in communicative English. The questionnaire was presented with a 5-rating scale checklist, consisting of four parts: Part 1 – The general information of the respondents, Part 2 – The respondents' opportunities to be exposed to English, Part 3 – The respondents' English listening and speaking challenges during communication, and finally Part 4 – The topics that required consideration and improvement.

2. The validity of the needs analysis questionnaire was then evaluated using the 'Index of the Item Objective Congruence (IOC)' by three experienced materials developers, who are also experts in English language teaching and educational technology. For each item, the experts were asked to determine the content validity score. The qualified items should have an IOC equal to or greater than 0.50

3. The researcher developed the needs analysis questionnaire after obtaining the experts' IOC scores. Then, the researcher piloted the questionnaire with the soldiers at 33rd Military Circle in Chiang Mai. The aims were to test the reliability and to improve the language appropriateness of the questionnaire. Thus, Alpha Coefficient was used to calculate the reliability of the questionnaire. The value of Cronbach's Alpha Coefficient was .89

4. The final draft of the needs analysis questionnaire was subsequently revised and distributed to the sample group. The questionnaire set was employed to gather information regarding the military officers' challenges and needs in communicative English.

5. The responses gathered from the questionnaire were then analyzed to assess the soldiers' basic information as well as their challenges and needs. The information obtained was used as an outline to design the contents for English listening and speaking in the self-learning package.

Data Collection

The data collection procedure of this phase was as follows:

1. The researcher collected the required information relating to the soldiers' challenges and needs in communicative English through a needs analysis questionnaire.
2. The collective data was analyzed based on the needs analysis.

Data analysis

The quantitative data relating to the soldiers' needs analysis were then statistically analyzed to find percentages, mean and standard deviation.

Phase 2 of the research was the development of a self-learning package for English listening and speaking skills of Thai soldiers.

Research instruments

The research instrument in this phase was the self-learning package itself.

In order to create a self-learning package for English listening and speaking skills for Thai soldiers, the researcher followed these steps:

1. Analyzing the soldiers' needs, where a 5-unit package was specifically designed: Unit 1 Introducing oneself, Unit 2 Handling basic commands, Unit 3 Giving directions around military installation facilities, Unit 4 Asking for and giving permission, and Unit 5 Carrying daily military conversations. The booklet and the CAI tool had the same outline of contents. The CAI provided audio recording of all words in the units.

2. The self-learning package, comprising a booklet and a Computer-Assisted Instruction (CAI) tool, was subsequently developed. The package aimed to enhance the English listening and speaking skills of the soldiers. The package was then evaluated by an English native teacher, an expert English teacher, and a military officer to further validate its effectiveness. The mean score of the item-objective congruence (IOC) index rating of the self-learning package was 0.83, which is at an acceptable level. After that, the researcher developed the package following the experts' recommendations.

Data Collection

The data collection procedure of this phase was as follows:

1. The researcher had three experts evaluate the IOC score of the self-learning package.

2. The self-learning package was created based on the needs analysis and the experts' recommendations.

3. The self-learning package was then administered to the soldiers. The soldiers used the package during a one-day combined-practice workshop, directed by the researcher and a one-week self-practice at home.

Data analysis

The data in the phase were statistically analyzed for mean and percentage.

Phase 3 of the research was to study the level of satisfaction of the soldiers towards the learning package.

Research instruments

A satisfaction form regarding the self-learning package was used as the research instrument, which included the following steps:

1. The researcher administered a satisfaction form with a 5-rating scales. The questionnaire was divided into two main parts: the booklet and the CAI. The satisfaction questions relating the booklet asked the respondents to rate their level of satisfaction towards the content of the booklet, the use of language and the design. The questions concerning the CAI aimed to collect the respondents' satisfaction towards the CAI's content, the learning system, the media design and the sound quality. The processes to develop the satisfaction form are outlined below.

2. The validity of the satisfaction form was evaluated using the Index of the Item Objective Congruence (IOC) by three experienced materials developers. Two of them were experts in English language teaching and one was an educational technology lecturer. For each item, the experts were asked to determine the content validity score. The qualified items should have an IOC equal to or greater than 0.50

3. The researcher developed the satisfaction form after the experts' IOC scores. The form was then piloted on the sample to test its validity and to improve the language appropriateness of the form. Alpha Coefficient was used to calculate the reliability of the questionnaire. The value of Cronbach's Alpha Coefficient was .93 which was greater than .07, respectively.

Data Collection

In this last phase, the satisfaction form of the learning package was administered. After the soldiers had used the self-learning package for one week, they were required to rate the items in the form.

Data analysis

The satisfaction form towards the self-learning package was analyzed to find the mean and standard deviation.

Results

1. The investigation of the soldiers' challenges and needs in communicative English

To investigate the challenges and needs of the soldiers in communicative English, a 4-part questionnaire was administered. Tables 1 to 4 illustrate the result of each part.

Table 1 General information of the soldiers (n=100)

Education level	Percent	Age	Percent
High school education	45	20–29	56
Vocational education	28	30–39	34
Bachelor's degree	27	40–44	10
Rank	Percent	Hometown	Percent
Private First Class	14	Chiang Mai	45
Corporal	34	Chiang Rai	10
Sergeant	25	Lampang	11
Sergeant Major Third Class	13	Lamphun	4
Sergeant Major Second Class	6	Mae Hong Son	13
Sergeant Major First Class	8	Nan	4
		Phayao	3
		Phrae	4
		Tak	6

Table 1 illustrates general information pertaining to the diversity of the 100 soldiers. The majority of the sample had high school education (45%) and were aged between 20–29 years old (56%). Besides their level of education and age, most of their rankings were Corporal (34%) and Sergeant (25%). The respondents of this study were soldiers who lived in northern Thailand;

Chiang Mai (45%), Mae Hong Son (13), Lampang (11%), Chiang Rai (10), Tak (6%), Lamphun (4%), Phrae (4%), Nan (4%), and Phayao (3%), respectively.

Additionally, in the second part of the questionnaire, the soldiers identified their opportunities to be exposed to the English language with results presented in table 2.

Table 2 The soldiers' opportunities to be exposed to English (n=100)

English Exposure	Percent	English Exposure	Percent
Frequency of English listening/reading		English listening proficiency level	
Everyday	2	Excellent	0
5–6 times a week	20	Good	26
3–4 times a week	63	Fair	36
1–2 times a week	15	Poor	38
English courses enrollment		English speaking proficiency level	
Yes	8	Excellent	0
No	92	Good	12
		Fair	43
		Poor	45
Preferable media to learn English		English communication proficiency level	
Book	35	Excellent	0
Radio	0	Good	0
Television	10	Fair	28
Internet	55	Poor	72

The results show that 63% of the soldiers were sometimes (1–2 times a week) exposed to English, including watching movies, listening to English songs, and reading, though 92% of them did not attend English courses. 55% of them preferred learning English through the Internet. Also, most of them thought that their English listening and speaking skills were poor, 38% and 45% respectively. Lastly, the table showed

that 72% of them thought their English communication skills were not good enough.

The soldiers also identified the cause of their poor English listening and speaking in communication, using 5– scale questionnaire ranging from the highest to the lowest. The data obtained were analyzed as shown in table 3.

Table 3 The soldiers' English listening and speaking challenges during communication (n=100)

Questionnaire Items	Mean	S. D
Problems in listening		
Knowledge of vocabulary	3.59	0.75
Accent of speakers	3.73	0.73
Speed of conversation	4.14	0.62
Structure knowledge	3.74	0.65
Problems in speaking		
Pronunciation	3.91	0.84
Knowledge of vocabulary	3.81	0.81
Structure knowledge	3.62	0.72

Table 3 indicates the challenges of the soldiers when using their English listening and speaking skills. The result revealed that the speed of the conversation was the main challenge in listening (Mean = 4.14, S.D. = 0.62), followed by the lack of structural knowledge (Mean = 3.74, S.D. = 0.65). Moreover, pronunciation (Mean = 3.91, S.D. = 0.84) and knowledge of vocabulary

(Mean = 3.81, S.D. = 0.81) were also the two other main challenges in speaking.

The last part of the questionnaire focused on specific English topics that the soldiers wanted to improve. The topics were created as close-ended questions focusing on career use. In addition, there were suggested topics and comments at the end of the questionnaire. Table 4 illustrates the responses.

Table 4 The topics that required consideration and improvement (n=100)

English for military topics	Mean	S.D
Greeting and saying goodbye	3.72	0.77
General conversation	3.81	0.71
Asking for permission	3.93	0.68
Military ranks and units	4.08	0.67
Badges and uniforms	3.74	0.75
Facilities in the military unit	4.06	0.76
Military Commanding	4.09	0.62
Talking about weapons	3.63	0.84

Table 4 displays the English topics that the soldiers wanted to learn about. The result shows that 'Military commands' was the most popular topic (Mean = 4.09, S.D. = 0.62), followed by 'Military ranks and units' (Mean = 4.08, S.D. = 0.67). The last three topics were 'Facility in the military units' (Mean = 4.06, S.D. = 0.76), 'Asking for permission' (Mean = 3.93, S.D. = 0.68), and 'General conversation' (Mean = 3.81, S.D. = 0.71), respectively.

2. The development of the self-learning package of English listening and speaking for Thai soldiers

From the results of the above questionnaire, the researcher analyzed and synthesized the data to

develop a self-learning package that consisted of a booklet and a CD ROM of CAI.

The contents in the booklet and the CAI consist of contextual conversations, specific terms and vocabulary, language in use, exercises and answer keys. Each unit was developed to serve the needs and to enhance the English communicative skills of the soldiers. Moreover, the 52- page book was specially designed to be attractive to learners. With the booklet, learners were able to learn independently. Figure 2 illustrates examples from the booklet's units.

Figure 2 Examples of the booklet in the self-learning package for soldiers

Figure 3 shows the CAI in the self-learning package, which provides the same content as the booklet. However, there are differences in the audio of the situational dialogues demonstrated by soldier characters and the native voice to practice pronunciation of specific

vocabulary. Furthermore, the CAI is devised to solve the problem of inability to attend English classes, the accents, and the speed of spoken English to facilitate communication.

Figure 3 Examples of the CAI in the self-learning package for soldiers

3. The study of Thai soldiers' satisfaction towards the self-learning package

After the soldiers had used the learning package, the questionnaire was administered to measure their

satisfaction towards the self-learning package. Table 4 shows the results of the study.

Table 4 The satisfaction of Thai soldiers towards the self-learning package (n=100)

Lists of Evaluation		Mean	S.D.	Level of Satisfaction
Booklet	1. Content	4.43	0.69	High
	2. Language use	4.58	0.61	Highest
	3. Layout	4.40	0.73	High
	4. Usefulness	4.50	0.61	Highest
Total Booklet		4.47	0.66	High
CAI	1. Content	4.35	0.68	High
	2. System	4.29	0.69	High
	3. Screen display	4.49	0.63	High
	4. Sound quality	4.33	0.77	High
Total CAI		4.37	0.69	High
Total Satisfaction		4.42	0.67	High

Table 4 shows that the level of the soldiers' satisfaction for both the booklet and the CAI was at a high level (Mean = 4.42, S.D. = 0.67). The satisfaction level with the book was at a high level (Mean = 4.47, S.D. = 0.66). The 'language use' in the booklet gained the highest score with the highest level (Mean = 4.58, S.D. = 0.61); as well, the 'booklet's usefulness' showed the highest level of satisfaction (Mean = 4.50, S.D. = 0.61). In addition, the satisfaction with the CAI was at a high level (Mean = 4.37, S.D. = 0.69). The screen display of the CAI gained a high level of satisfaction (Mean = 4.49, S.D. = 0.63). Furthermore, the satisfaction with the content of the CAI was at a high level as well (Mean = 4.35, S.D. = 0.68).

Conclusion

1. The needs analysis revealed that the topics the soldiers chose and their challenges in communicative English were relevant to their job and the daily use of English.

2. The self-learning package, consisting of a booklet and a CAI, was successfully developed. The booklet and the CAI were comprised of five units: Introducing oneself, Handling basic commands, Giving directions around military installation facilities, Asking for and giving permission, and Carrying on daily military conversations.

3. The satisfaction of the soldiers towards the self-learning package was at a high level.

Discussion

The following points based on the research results are discussed:

1. The investigation of the soldiers' challenges and needs in communicative English:

The result showed that the needs of the participants were directly related to their duties and careers, namely : military commands, military ranks, facility in the military units, asking for permission, and

general conversation. Furthermore, the result of the questionnaire showed that the ‘speed of the conversation’ and the ‘knowledge of grammatical structure’ were challenging factors to listening comprehension for the participants. From the researcher’s point of view, adult learners and mature professionals wish to express their ideas in a more sophisticated form; however, in this research, the participants’ knowledge of vocabulary and grammar were insufficient to fulfill their needs at their professional level. This was also reflected in the result of the needs’ survey, where the participants’ demanded specific topics that were relevant to their career path. The finding also corresponded to Thinrat (2020) who studied the needs analysis in ESP courses of the airport staff, the results of which revealed that the staff wished to practice their speaking and listening with contents that were relevant to their jobs and for daily use. In addition, the result of Thinrat’s study is similar to the finding of Sari, Kuncoro, and Erlangga (2019), who conducted the need analysis of English for specific purposes of informatics students and found that the students’ main aim to learn English was to help them with their job search.

2. The development of the self-learning package for English listening and speaking for Thai soldiers:

The self-learning package consisting of a booklet and a CAI to enhance the soldiers’ communicative English listening and speaking skills, was successfully and specifically designed to serve their learning needs. The researcher found that the needs analysis was the fundamental principle of the ESP approach to provide specific content and for the purpose of designing and arranging the materials. This is in line with Anthony (2018), stating that the starting point of any ESP course is understanding the learners’ needs, language, genres, and the skills the learners expect to use in a target situation. Additionally, Ramdha and Fionasari (2019) confirm that the basis of ESP is a needs analysis, including: reasons

for learning, targeting particular language skills, designing contents, and using appropriate teaching methods. So, the main focus of ESP is to determine specific English skills and components relating to the learners’ needs and the field of study. With the above perspectives in mind, in the materials development process, the researcher considered both the required content from the needs analysis results, and other additional factors that were likely to influence the design of the package, for example, illustrations, layouts, as well as the screen displays and quality of sound. The booklet and the CAI of the learning package comprised five units, namely: Introducing oneself, Handling basic commands, Giving directions around military installation facilities, Asking for and giving permission, and Carrying on daily military conversations. Moreover, in developing the listening tasks, the researcher carefully selected the audio resources in terms of the speech rate, intelligibility and language complexity to accommodate the learners’ abilities. Selecting appropriate audio and pictures is necessary in order to develop an effective language learning media. As Chaichompoo (2019) confirm that learning English from audiovisual media is effective for EFL learners, as media could create good learning conditions. Also, for Krungkraipetch (2019), using colorful cartoon images along with a clear voice, and dividing them into small lessons in a learning package can encourage students to continue learning with interest. To confirm this, Yoswarissakul (2020) found that computer-assisted instruction (CAI) with screen pictures, colors, background, sound and other graphic designs to help to raise motivation levels and attention of the students during the lesson. Also, CAI could respond to the differences among the learners as it allowed them to direct their learning. Thus, the above findings prove that considering the additional factors, for instance, illustration, sound, graphics, and layout is essential when designing a learning package.

3. The study of Thai soldiers' satisfaction with the self-learning package:

The soldiers' satisfaction with the self-learning package was at the highest and high levels. This was due to the fact that the content in the package was in accordance with the soldiers' needs and interests. They were interested in learning the elements that had immediate relevance to their job or personal lives. The result of this research corresponded with the findings of Promwatcharanon and Chatreepinyo (2018). They found that learning package can make learner satisfaction at the highest level because of the learning package fitted the needs of the users, as the unit topics were designed following the users' needs and interests. Promwatcharanon and Chatreepinyo's learning package was relevant to everyday life issues, real-life situations and provisions, and also included important language and cultural uses (Suyaai, 2018; Oludeyi, Erinsakin, & Omatayo, 2018)

Additionally, there were studies that suggested the use of the CAI in academic improvement. Abba, Mustapha, and Ali (2019) stated that CAI could enhance learners' English language skills since it provided individualized and flexible instruction with self-paced learning in a student-friendly environment. This result is consistent with several studies (Asrifan, Zita, Vargheese & Amir, 2020; LeJeune & Lemons, 2021). They maintained that CAI not only made the lesson more engaging but also had an impact on the students' academic achievement as it helped them to have higher scores on academic performance.

This self-package learning was developed following a basic model of ESP materials design, which started by determining the soldiers' purposes or by asking questions about what objectives the materials should fulfill. The materials were then dedicatedly designed to serve the soldiers' needs and interests. When a course is designed based on the learners' jobs and daily English use, it serves as a source of language that attracts the interests and attention of the learners' (Nuemaihom, 2019). From the result of the study, the researcher has not

only gained an understanding of the process of material designing, but also the guidelines to develop learning materials that directly respond to the learners' needs.

Suggestions

Suggestions for implications

1. The self-learning package provides learners, especially soldiers, with a learning tool that facilitates and improves their English communication skills. The booklet and the CAI are well equipped with user-friendly content and attractive illustrations. Moreover, the pictures and the sound in the instructional programs of the CAI are interactive, and learners will enjoy them. As some low-skill learners might find it challenging to learn by themselves, the package was designed to make it easy to repeat the lessons.

2. Implication and recommendations for researchers and teachers

According to adult learning theory, adults learn well when they can direct their learning. So, the use of a learning package will be most effective when the learners are motivated and ready to plan their learning. Hence, to maximize the effectiveness of the package, researchers need to ensure that the sample group participates voluntarily in the project. Before creating a learning package, researchers always need to survey to determine whether there is a real demand for the package among people in the sample group and ask them to confirm that they want it and can find enough time to use it.

Suggestions for Further Study

This study has exclusively focused on the needs of Thai soldiers. Hence, there might be some differences between the needs of this specific group and the organization. Further studies should take the organization's needs into account. A self-learning package that responds to the needs of both individuals and organizations is undoubtedly desirable.

References

- Abba, H. M., Mustapha, M. A., & Ali, H. (2019). Use of computer assisted instruction to improve students' reading skill in English language. *Journal on English Language Teaching*, 9(1), 32–37. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1214406.pdf>
- Anthony, L. (2018). *Introducing English for specific purposes*. New York, NY: Routledge.
- ASEAN Secretariat. (2015). *ASEAN community*. Jakarta: ASEAN Secretariat.
- Asrifan, A., Zita, C., Vargheese, K., T., S., & Amir, M. (2020). The effects of CALL (Computer Assisted Language Learning) towards the students' English achievement and attitude. *Journal of advanced English studies*, 3(2), 94–106. Retrieved from <https://doi.org/10.47354/jaes.v3i2.88>
- Chaichompoo, P. (2019). Impact of subtitles in audiovisual media on English learning. *Journal of Liberal Arts, Maejo University*, 7(1), 200–213. Retrieved from <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/liberalartsjournal/article/view/199358/139112>
- Ho, Y.Y., and Lim, W.Y.R. (2020). Educating adult learners: Bridging learners' characteristics and the learning sciences. In Sanger, C., Gleason, N. (Eds.), *Diversity and inclusion in global higher education*. (pp. 97–115). Retrieved from https://doi.org/10.1007/978-981-15-1628-3_4
- Krungkraipetch, K. (2019). Sex Ed. CAI creation for young teen in Thailand. *Thammasat Medical Journal*, 19(3), 502–518. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/tmj/article/view/237776/162812>
- Laksana, S. (2016). *Instrumentation*. Retrieved from <http://www.education.au.edu/wp-content/uploads/2016/09/instrumentation.pdf>
- LeJeune, L. M., & Lemons, C. J. (2021). The effect of computer-assisted instruction on challenging behavior and academic engagement. *Journal of Positive Behavior Interventions*, 23(2), 118–129. Retrieved from <https://doi.org/10.1177/1098300720929680>
- Murtonen, M. & Lehtinen, E. (2020). Adult learners and theories of learning. In Kallio, E.K. (Eds.), *Development of adult thinking: Interdisciplinary perspective on cognitive development and adult learning* (pp. 97–122). New York: Routledge.
- Nuemaihom, A. (2019). Need analysis of English for specific purposes (ESP) for 7–eleven employees: A case study in Buriram province. *Research and Development Journal Suan Sunandha Rajabhat University*, 9(Supplement), 96–104. Retrieved from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/irdssru/article/view/213884>
- Oludeyi, O. S., Erinsakin, M. O., & Omotayo, O. T. (2018). Application of modern techniques in adult learning process. In Kola, K., Kofo, A. A., Olufunke, T. O., & Margaret, B. O (Eds.), *Understanding adult education practice in Nigeria: Essays in honor of Professor Kehinde Oluwaseun Kester* (pp. 252–267). Retrieved from <https://www.researchgate.net/publication/334962940>
- Porntheerapat, N., Promchot, P., Sudprasert, C. & Yaungyim N. (2021). Effect of the using of computer-assisted instruction media and caring manual on quality of care and satisfaction perceived by open-heart surgery children caregivers at QSNICH. *Journal of The Department of Medical Services*, 46(1), 243–251. Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/JDMS/article/view/251893>

- Prompton, M., Wangsrikhun, S. & Sukonthasam, A. (2019). Effective of using computer assisted instruction for emergency department triage on nurses' triage accuracy. *Nursing Journal*, 46(1), 65–75.
- Promwatcharanon, K. & Chatreepinyo, P. (2018). An analysis of challenges and requirements of using communicative English for developing a self-access learning package for traffic police officers in upper northern Thailand. *Humanities & Social Sciences*, 35(1), 163–195.
- Rahman, A. (2020). Need analysis in the development of English for specific purposes learning in students of STIA Prima Bone administration study program. *Journal of Studies in Education*, 10(4), 76–93. Retrieved from <https://www.macrothink.org/journal/index.php/jse/article/view/17701>
- Ramdha, T. & Fionasari, R. (2019, September). Needs analysis as a first step designing English for specific purposes programs. In *CELSciTech International Conference, Pekanbaru*, (pp. 5–9). 26th September 2019. Indonesia: Universitas Muhammadiyah Riau.
- Riansiri, P. (2013). *The English skills development of the army officers of 33rd military circle for ASEAN community access*. (Master of Arts thesis, Political Science Chiang Mai University).
- Sari, R. K., Kuncoro, A., & Erlangga, F. (2019). Need analysis of English for specific purposes to informatics students. *Journal of English Education, Linguistics and Literature*, 5(2), 26–37. Retrieved from <https://doi.org/10.32682/jeell.v5i2.986>
- Suyaai, K. (2018). English communication problems and needs of ESP learners: A case study of Songthaew drivers in Chiang Mai. *FEU Academic Review Journal*, 12(Supplement), 150–165.
- Tennant, M. (2019). *Psychology and adult learning: The role of theory in informing practice*. (4th ed.). London: Routledge.
- Thinrat, A. (2020). *Need analysis and English for specific purposes (ESP) course development for the staff of Buriram Airport*. (Master of Arts thesis, English, Buriram Rajabhat University).
- Woodrow, L. (2018). *Introducing course design in English for specific purposes*. New York: Routledge.
- Yoswarissakul, Y. (2020). Promoting self – directed learning of Moken students in Moken community center in Pangnga province using computer assisted instruction (CAI). *Journal of Education, Prince of Songkla University, Pattani Campus*, 30(3), 135–147. Retrieved from <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/edupsu/article/view/233875>

การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ
โดยใช้แนวทางการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น
สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

CURRICULUM DEVELOPMENT FOR ENGLISH READING AND WRITING SKILLS
ENHANCEMENT USING CONTENT-BASED INSTRUCTION APPROACH WITH
LOCAL ISSUES FOR GRADUATE STUDENTS IN FACULTY OF EDUCATION

สยาม ชุตินา^{1*}, สมเกียรติ อินทสิงห์², นิธิดา อติภัทรนันท์³, และ สุนีย์ เงินยวง⁴
Siam Chutima^{1*}, Somkiart Intasingh², Nitida Adipattaranan³, and Sune Nguenyuang⁴

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 239 ถ.ห้วยแก้ว ต.สุเทพ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50200^{1, 2, 3, 4}
Chiang Mai University, 239 Huay Kaew Rd., Suthep Sub-District, Muang District, Chiang Mai 50200^{1, 2, 3, 4}

*Corresponding author's E-mail: siam.c@cmu.ac.th

(Received: 11 Nov, 2021; Revised: 8 Jun, 2022; Accepted: 22 Jun, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้แนวทางการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และนักศึกษาระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ 13 คน ได้มาโดยการอาสาสมัคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบประเมินหลักสูตร แบบวัดทักษะการอ่านและทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษโดยใช้แนวทางการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของหลักสูตร สาระของหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการประเมินการเรียนรู้ ในภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2) หลังการทดลองใช้หลักสูตรนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยรวมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ ร้อยละ 73.16 และทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ ร้อยละ 63.03 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร, ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ, ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ, การสอนที่เน้นเนื้อหา, ประเด็นสาระในท้องถิ่น

¹ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์

³ รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์

⁴ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาประเมินผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ABSTRACT

This research aimed to develop and study the results of implementing the English reading and writing skills curriculum enhancement using Content-based Instruction with local issues for graduate students in Faculty of Education. The sample groups consisted of 1) five experts who were chosen by purposive sampling for evaluating curriculum quality, and 2) 13 Master's students in the field of Curriculum, Teaching, and Learning Technology who voluntarily participated in the study. The research instruments included curriculum quality evaluation form, English reading skill tests, and English writing skill tests. The data were statistically analyzed for mean, percentage, and standard deviation.

It was found that 1) the English skills curriculum enhancement emphasized reading and writing skills using content-based instruction and local issues for graduate students in Faculty of Education consisted of six elements: curriculum principles, curriculum objectives, curriculum strand, learning activities, learning media, and learning evaluation. The overall quality of curriculum was at a high level, and 2) After the implementation of the lessons, the graduate students had overall average scores of English reading skill at 73.16 percent and English writing skill at 63.03 percent, passing the 60 percentage criteria.

KEYWORDS: Curriculum Development, English Reading Skills, English Writing Skills, Content-based Instruction, Local Issues

บทนำ

ภาษาอังกฤษมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันสำหรับการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ หากผู้เรียนมีทักษะภาษาอังกฤษที่ดีก็จะสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง เข้าถึงสาระและองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย รวมทั้งสามารถวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาในมุมมองที่กว้างไกลได้มากขึ้น (Herrell & Jordan, 2020) โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะภาษาอังกฤษทั้งทักษะการอ่านและการเขียนด้านวิชาการอย่างลึกซึ้ง เพื่อใช้สืบค้นและวิเคราะห์สารสนเทศต่าง ๆ เช่น งานวิจัยต่าง ประเทศ หนังสือ ตำรา เอกสาร และบทความที่เป็นความรู้จากเว็บไซต์ต่างประเทศ

จากรายงานประจำปี 2561 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2562) พบว่าทักษะภาษาอังกฤษของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และควรได้รับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการอ่านและการเขียน โดยใช้เนื้อหาสาระด้านการศึกษา (Education Field) มาเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้และประยุกต์ใช้มากกว่าการเรียนรู้ตามหลักภาษาศาสตร์ (Chutima, Intasingh & Nguenguang, 2020) นอกจากนี้ยังพบว่าการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ตลอดจนการค้นคว้าตำรา เอกสารงานวิจัย และบทความวิชาการจากต่างประเทศยังไม่ดีเท่าที่ควร (Chutima, Intasingh & Nguenguang, 2020) อีกทั้งนักศึกษาส่วนใหญ่เป็นครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน หน่วยงานต้นสังกัดจึงคาดหวังว่านักศึกษาจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในระดับบัณฑิตศึกษาไปพัฒนาต่อยอดในการปฏิบัติงาน ด้วยเหตุนี้การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญ

การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษด้วยวิธีการสอนที่เน้นเนื้อหา (Content-based Instruction) เป็นการสอนที่เชื่อมโยงเนื้อหาวิชาการเฉพาะของสาขาวิชาต่าง ๆ เข้ากับเนื้อหาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยนำเนื้อหาที่ผู้เรียนสนใจมากำหนดรูปแบบและหน้าที่ของภาษา บทเรียน และทักษะย่อยที่จำเป็นต้องเรียนรู้แล้วให้ผู้เรียนใช้ภาษาอังกฤษ

เป็นเครื่องมือในการศึกษาและทำความเข้าใจเนื้อหาสาระของศาสตร์นั้น ๆ ควบคู่กับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งจะเป็นการช่วยเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับการเรียนระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญของทักษะภาษาอังกฤษในการเรียนรู้ตามสาขาวิชาของตนเอง การสอนภาษาอังกฤษที่เน้นเนื้อหาประกอบด้วย 1) การเลือกวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาในสาขาวิชาต่าง ๆ 2) บูรณาการเข้ากับหลักภาษาศาสตร์ 3) เชื่อมโยงทักษะภาษาอังกฤษหลายด้านเข้าด้วยกันได้ 3) กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว (Active) ตลอดกระบวนการเรียนการสอน มากกว่าเน้นทำความเข้าใจตามหลักภาษาเท่านั้น 4) เลือกเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับชีวิตจริง ความสนใจ หรือเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม และ 5) คัดเลือกสื่อการสอน หนังสือ ตำรา บทเรียน และภาระงานต่าง ๆ ตามสภาพจริงให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละบริบท (Spenader, Wesely & Glynn, 2018; Kunlasuth, Chaovanapricha, Wutthisivachardkul & Owatnupat, 2019) นอกจากนี้การนำประเด็นสาระท้องถิ่น (Local Issues) มาบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาตามบริบททางวัฒนธรรม สังคม ชุมชน และโรงเรียนที่มีความหลากหลายในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจการใช้ภาษาอังกฤษในบริบทที่แตกต่างกันจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับองค์ความรู้ใหม่ โดยเฉพาะความรู้และทักษะที่เป็นสากล เช่น ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ ทักษะการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่วยพัฒนาความสามารถด้านภาษาและการสื่อสาร ตลอดจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564; สมเกียรติ อินทสิงห์, 2563; วิไลรัตน์ ศิริจันทร์, 2561; ธิดากุล บุญรักษา และพรพรรณ โพธิสุวรรณ, 2564; ณฐมน ชมจันทร์ และจิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์, 2564) จากความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นควรที่จะมีการศึกษาการพัฒนาเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาร่วมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ โดยมุ่งเน้นทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในบริบททางการศึกษา เพื่อช่วยพัฒนาแนวทางการจัดการ

เรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และพัฒนานักศึกษาให้สามารถเข้าใจและใช้ทักษะภาษาอังกฤษเพื่อแสวงหาความรู้ระดับที่สูงขึ้นได้ อันจะเป็นการช่วยพัฒนาทรัพยากรบุคคลทางด้านการศึกษามีความสำคัญต่อประเทศชาติ สังคม และชุมชนต่อไป

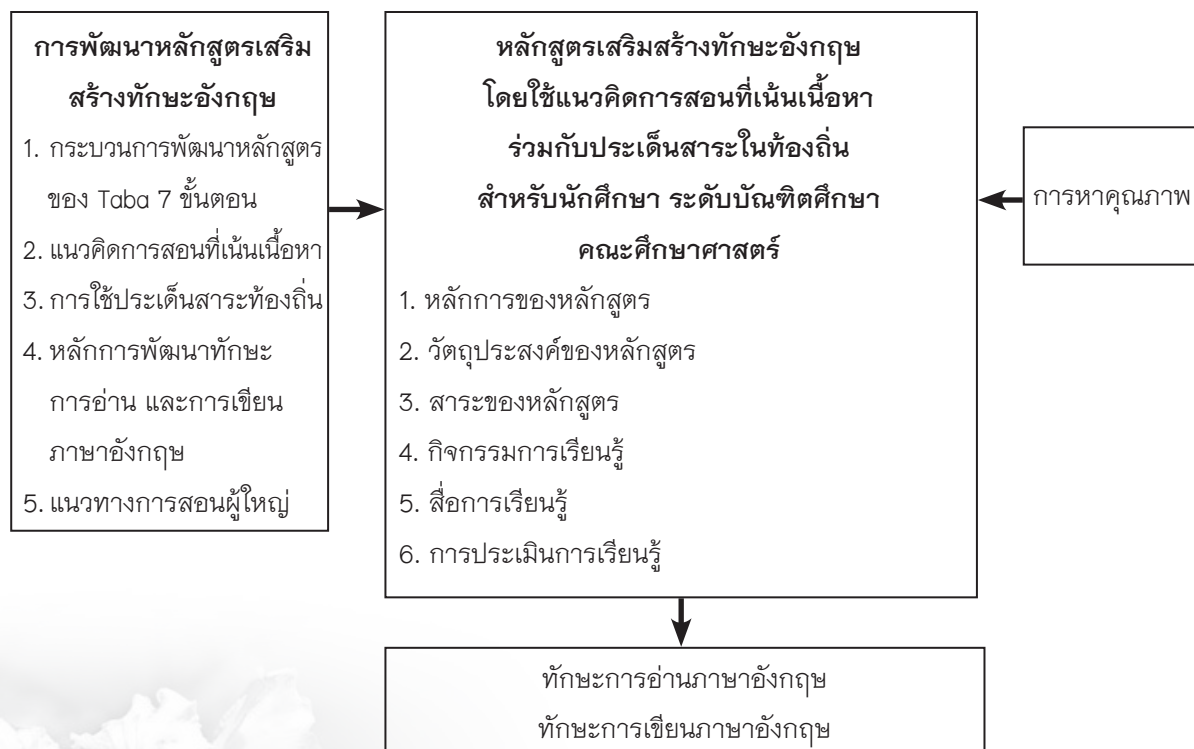
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
2. เพื่อศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

ข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

หลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น มีลักษณะเป็นหลักสูตรเสริม (Curriculum Enhancement) นอกเวลาเรียน ซึ่งเป็นการวิจัยเพื่อสร้างต้นแบบหลักสูตรการพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาต่อไป โดยกำหนดเกณฑ์ผ่านหลักสูตร ร้อยละ 60 ตามมาตรฐานภาษาอังกฤษระดับพื้นฐานในระดับบัณฑิตศึกษาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2564)

จากการศึกษาแนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาการใช้ประเด็นสาระท้องถิ่นในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ตลอดจนกระบวนการพัฒนาหลักสูตรของ Tabá (1962) และแนวการสอนผู้ใหญ่ นำมากำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ
1. การพัฒนาหลักสูตร และ 2. การศึกษาผลการใช้หลักสูตร
มีรายละเอียดดังนี้

ประชากร

1. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน
การวัดและประเมินผล และการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับ
การประเมินหลักสูตร จำนวน 22 ท่าน

2. นักศึกษาปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์
ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 58 คน

กลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วยผู้ทรง
คุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน การวัดและ
ประเมินผล 2 ท่าน และการสอนภาษาอังกฤษ 2 ท่าน
ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
กำหนดเกณฑ์ในการเลือกคือมีประสบการณ์ด้านการสอน
ในระดับอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และมีการทำวิจัยทาง
ด้านการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตร
การสอน และเทคโนโลยีการเรียนรู้ แขนงวิชาหลักสูตรและ
การสอน ภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2561 จำนวน 13 คน
ได้มาโดยการอาสาสมัครเข้าร่วมเรียนในหลักสูตร
(Volunteer Sampling) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก
เข้ามาเป็นอาสาสมัครคือสามารถเข้าร่วมการทดลองใช้
หลักสูตรได้ครบทุกหน่วยการเรียนรู้และยังสอบไม่ผ่าน
การประเมินทักษะภาษาอังกฤษตามเกณฑ์ของบัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินหลักสูตรเสริมสร้างทักษะ
การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ

2. แบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

3. แบบทดสอบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินหลักสูตรเสริมสร้างทักษะ
การอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การสร้างแบบประเมินคุณภาพของหลักสูตร

1.2 ร่างแบบประเมินหลักสูตรตามแนวคิดของ
Taba (1962) รัตนะ บัวสนธิ์ (2562) และสมเกียรติ อินทสิงห์
(2562) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating
Scale) มีเกณฑ์การประเมิน 6 องค์ประกอบในมิติ
ความถูกต้องและความเหมาะสม แล้วเสนออาจารย์
ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้อง

1.3 นำแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรไปให้
ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้าน
หลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล
2 ท่าน และด้านการสอนภาษาอังกฤษ 2 ท่าน พิจารณา
ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมา
หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item and Objective
Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC รายข้ออยู่ตั้งแต่
0.80–1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (α) เท่ากับ 0.88 และ
นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไข

2. แบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

2.1 ศึกษาเอกสารและทฤษฎีเกี่ยวกับการ
การสร้างแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ

2.2 ร่างแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษา
อังกฤษ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก
จำนวน 7 ชุด ชุดละ 10 ข้อ (คะแนนเต็มชุดละ 10 คะแนน)
โดยให้อ่านบทความที่กำหนดและเลือกคำตอบที่ถูกต้อง
ที่สุด แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณา
ความถูกต้อง

2.3 นำแบบทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ
เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิ
ด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ด้านการวัดและ
ประเมินผล 2 ท่าน และด้านการสอนภาษาอังกฤษ 2 ท่าน
พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)
แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item and
Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC รายข้อ
อยู่ตั้งแต่ 0.60–1.00 และปรับแก้รายข้อตามข้อเสนอแนะ
รวมทั้งนำไปทดลองใช้ (Try-out) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่น
เท่ากับ 0.86 และค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.58 และ
นำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไข

3. แบบทดสอบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

3.1 ศึกษาเอกสารและทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ

3.2 ร่างแบบทดสอบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบอัตนัย เขียนตอบแบบยาวตามคำถามแบบขยายความ (Extended Response Question) ที่กำหนดให้ จำนวน 7 ชุด ชุดละ 1 ข้อ (คะแนนเต็มชุดละ 10 คะแนน) แล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาความถูกต้อง

นำแบบทดสอบทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน ด้านการวัดและประเมินผล 2 ท่าน และด้านการสอนภาษาอังกฤษ 2 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item and Objective Congruence: IOC) พบว่า มีค่า IOC รายข้ออยู่ตั้งแต่ 0.60–1.00 และปรับแก้รายข้อตามข้อเสนอแนะ รวมทั้งนำไปทดลองใช้ (Try-out) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 และค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.49 และนำข้อเสนอนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปปรับปรุงแก้ไข

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลเดือนมกราคม พ.ศ. 2562 – มกราคม พ.ศ. 2563 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบประเมินคุณภาพหลักสูตรส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประเมินคุณภาพของหลักสูตรในช่วงเดือนมกราคม – พฤษภาคม 2562 และได้รับกลับคืน 5 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

2. ทดลองใช้หลักสูตรและเก็บรวบรวมข้อมูล

ด้วยตนเองกับนักศึกษาปริญญาโทที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนในภาคฤดูร้อน ปีการศึกษา 2561 เดือนมิถุนายน 2562

3. ทดสอบทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเมื่อเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 1 ครั้ง รวม 7 ครั้ง และทดสอบการเขียนภาษาอังกฤษ 7 ครั้ง ในช่วงเดือนมิถุนายน 2562

4. ประเมินและวิเคราะห์ผลการใช้หลักสูตรในช่วงเดือนกรกฎาคม 2562 – มกราคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

1.1 การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 6 องค์ ประกอบ รายละเอียดดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 องค์ประกอบหลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์

องค์ประกอบของหลักสูตร	รายละเอียด
1) หลักการของหลักสูตร	เป็นการจัดหลักสูตรเสริม (Enrichment) นอกเหนือเวลาเรียนโดยใช้เนื้อหาสาระด้านการศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ บูรณาการกับประเด็นสาระท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Andragogy) เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในเชิงวิชาการ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของหลักสูตร	รายละเอียด
2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สังกัดคณะศึกษาศาสตร์
3) สาระของหลักสูตร	ครอบคลุมประเด็นสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ได้แก่ การสร้างโอกาสทางการศึกษาผ่านช่องทางการเรียนรู้แบบออนไลน์ การสนับสนุนงบประมาณทางการศึกษา การจัดการศึกษาในระบบโรงเรียนสำหรับนักเรียนนานาชาติ การสนับสนุนการเข้าศึกษาในระบบของโรงเรียนไทย แนวทางการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยและท้องถิ่น โรงเรียนสอนภาษาที่รองรับผู้เรียนหลากหลายเชื้อชาติ และลักษณะห้องเรียนพิเศษและกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
4) กิจกรรมการเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ ได้แก่ 1. เทคนิค Survey-Question-Read-Recite-Review (SQ3R) นักศึกษาฝึก 1) ค้นหาคำศัพท์และความหมายใหม่เป็นส่วนหนึ่งของการอ่านล่วงหน้าเป็นกลุ่ม 2) สแกนข้อความ 3) ตั้งคำถามเกี่ยวกับใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม และอื่น ๆ 4) การอ่านข้อความอย่างถี่ถ้วน 5) การสนทนาภายในกลุ่ม 6) การอ่านเพื่อความเข้าใจ 7) การจดบันทึก 8) การระดมสมองและการทำแผนผังความคิดเพื่อเขียนย่อหน้า 9) การเขียนตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 10) การเขียนย่อหน้า 2. เทคนิค Survey-Question-Read-Recite-Relate-Review (SQ4R) นักศึกษาฝึก 1) ระบุสิ่งที่รู้จากประสบการณ์เดิมกับหัวข้อที่พบ 2) การคาดเดาสิ่งที่จะได้เรียนรู้จากหัวข้อ 3) การเขียนสิ่งที่ได้เรียนรู้จากเนื้อหาที่ให้มา 4) การเขียนตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 5) การเขียนย่อหน้า 3. เทคนิค Survey-Question-Read-Respond-Record-Recite-Review (SQ5R) นักศึกษาฝึก 1) ค้นหาคำศัพท์และความหมายใหม่ภายในบทอ่าน 2) การสแกนข้อความ 3) การตั้งคำถามเกี่ยวกับใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม และอื่น ๆ 4) การอ่านข้อความอย่างถี่ถ้วน 5) การสนทนาภายในกลุ่ม 6) การจดบันทึกบางส่วน 7) การตอบคำถามตามประเด็นที่กำหนดไว้เป็นคู่และ/หรือกลุ่ม 8) การระดมสมองและการทำแผนผังความคิดเพื่อเขียนย่อหน้า 9) การเขียนตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 10) การเขียนย่อหน้าสั้น ๆ 4. เทคนิค Know-Want to Know-Learned (KWL) นักศึกษาฝึก 1) คิดในสิ่งที่รู้อยู่แล้วเกี่ยวกับหัวข้อนี้ 2) พิสูจน์หรือแก้ไขสิ่งที่ได้คาดเดาไว้จากหัวข้อนี้ 3) อภิปรายเกี่ยวกับงานที่กำหนด 4) ตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 5) การเขียนแผนผังความคิด/โครงร่าง 6) การเขียนย่อหน้าสั้น ๆ 5. เทคนิค Directed Reading Thinking Activity (DRTA) นักศึกษาฝึก 1) คิดสิ่งที่รู้ในกลุ่มเกี่ยวกับหัวข้อ 2) เน้นคำศัพท์ โครงสร้าง และความหมาย 3) การอ่านบางวลี/ประโยคที่กลุ่มชอบมีคำถามและ/หรือเข้าใจ 4) ผลัดกันบอก/อธิบาย/อธิบายเนื้อเรื่องให้กันและกัน 5) จดบันทึกย่อ ร่างแผนผังความคิด หรือเขียนโครงร่างง่าย ๆ เพื่อเขียนสรุป 6) การเขียนตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 7) การเขียนย่อหน้าสั้น ๆ

ตารางที่ 1 (ต่อ)

องค์ประกอบของหลักสูตร	รายละเอียด
	6. เทคนิค Cooperative Integrated Reading Composition (CIRC) นักศึกษาฝึก 1) ค้นหาคำศัพท์และความหมายใหม่ภายในบทอ่าน 2) การสแกนข้อความ 3) การสำรวจสรุป เกริ่นนำ และย่อหน้าสรุป 4) การตั้งคำถามเกี่ยวกับใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร ทำไม และอื่น ๆ 5) การอ่านแต่ละข้อความ 6) มองหาคำตอบของคำถามขณะอ่าน 7) สนทนาในกลุ่ม 8) จัดบันทึกย่อ 9) เน้นคำ/วลีสำคัญ 10) ทบทวนข้อที่เรียนรู้ 11) การระดมสมองและทำแผนผังความคิด เพื่อเขียนย่อหน้า 12) การเขียนตอบคำถามเพื่อความเข้าใจ 13) เขียนย่อหน้าสั้น ๆ 7. เทคนิค Collaborative Strategic Reading (CSR) นักศึกษาฝึก 1) คิดในสิ่งที่ได้เรียนรู้เกี่ยวกับหัวข้อ 2) การคาดเดาสิ่งที่จะเรียนรู้เมื่ออ่าน 3) ชี้ให้เห็นบางส่วนของเนื้อหาที่ไม่เข้าใจขณะอ่าน 4) แก้ไขประเด็นที่กล่าวถึงก่อนหน้านี้โดยการอ่านประโยคซ้ำ 5) แก้ไขโดยการดูคำนำหน้าหรือคำต่อท้ายของคำ 6) การแยกคำและค้นหาที่เล็กกว่า 7) ชี้บุคคล สถานที่ หรือสิ่งของที่สำคัญที่สุดในข้อ 8) ชี้ความคิดที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับบุคคล สถานที่ หรือสิ่งของในข้อ 9) การระดมสมองและการเขียนแผนผังความคิดเพื่อเขียนย่อหน้า 10) ค้นหาคำถามและคำตอบบางข้อที่แสดงให้เห็นว่าตนเข้าใจ
5) สื่อการเรียนรู้	- ใบความรู้และใบงานฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเชิงวิชาการ - สื่อประสมและคลิปวิดีโอจาก YouTube ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับมิติการจัดการศึกษาทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ รวมทั้งกรณีศึกษาจากเว็บไซต์ทางการศึกษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของไทยทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติที่มีการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษ
6) การประเมินการเรียนรู้	เน้นประเมินการปฏิบัติ (Performance Assessment) สำหรับทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเป็นประเมินการอ่านเชิงวิชาการที่เกี่ยวข้องกับสาระทางการจัดการศึกษา มุ่งเน้นการอ่านจับใจความสำคัญและการอ่านเชิงวิเคราะห์ สำหรับทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเป็นประเมินการเขียนเชิงวิชาการที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสาระทางการจัดการศึกษา มุ่งเน้นการเขียนสรุปสาระสำคัญ การเขียนเชิงสังเคราะห์และการเขียนนำเสนอความคิดเห็น

ตารางที่ 2 ตัวอย่างหน่วยการเรียนรู้ในหลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวทางการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	รายละเอียดเนื้อหา	ประเด็นสาระในท้องถิ่น
หน่วยที่ 1	Online Schools Provide New Education Options	การเรียนรู้ทางออนไลน์เป็นการสร้างทางเลือกทางการศึกษาแก่ผู้เรียน นับเป็นทางเลือกที่มีคุณภาพประโยชน์ต่อผู้เรียน	กรณีศึกษาการใช้แพลตฟอร์มการเรียนการสอนออนไลน์ของโรงเรียนในเทศบาลตำบลแม่ริม อำเภอแม่ริม และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่สาบ อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หน่วยการเรียนรู้	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	รายละเอียดเนื้อหา	ประเด็นสาระในท้องถิ่น
หน่วยที่ 2	Affordable Colleges to Low-Income Students	การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา โดยการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐและการจัดเก็บค่าธรรมเนียมการศึกษาที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของผู้เรียนในแต่ละบริบท	การจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มต่าง ๆ ของชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ กรณีศึกษา เทศบาลตำบลแม่อริม อำเภอแม่อริม จังหวัดเชียงใหม่
หน่วยที่ 3	The International School System in Thailand	ระบบการจัดการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติในประเทศไทยเพื่อตอบสนองความต้องการที่หลากหลายในแต่ละบริบทพื้นที่	ลักษณะของโรงเรียนนานาชาติในจังหวัดเชียงใหม่ ที่มุ่งออกแบบการจัดการศึกษาที่มีจุดเน้นแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ของสถานศึกษา
หน่วยที่ 4	State School Systems for Expats in Thailand	ระบบการศึกษาในระดับโรงเรียนที่รองรับความต้องการและความพร้อมของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิทางการศึกษาได้อย่างเสมอภาค	การจัดประเภทของโรงเรียนในจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อรองรับนักเรียนที่มีความต้องการและความพร้อมแตกต่างกันให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา
หน่วยที่ 5	Universities for Expats in Thailand	ระบบการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทยที่รองรับทั้งนักศึกษาไทยและนานาชาติ	แนวทางการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา กรณีศึกษามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่จัดหลักสูตรและการสอนครอบคลุมหลากหลายสาขาวิชา
หน่วยที่ 6	Language Schools for Expats in Thailand	โรงเรียนสอนภาษาที่เปิดการเรียนการสอนสำหรับทั้งผู้เรียนไทยและผู้เรียนต่างชาติ	ตัวอย่างโรงเรียนสอนภาษาในจังหวัดเชียงใหม่ที่ตอบสนองความต้องการของนักเรียนไทยในพื้นที่และนักเรียนต่างชาติ
หน่วยที่ 7	Dance Provides Another Avenue for Cross-Curricular Lessons	ห้องเรียนพิเศษและกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน	การใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น คือ พิพิธภัณฑ์วัดเกตฯ แหล่งความรู้คู่ชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

1.2 ผลการประเมินคุณภาพของหลักสูตร
เสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวทางการสอนที่
เน้นเนื้อหาร่วมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษา

ระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ รายละเอียด
ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การประเมินหลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาร่วมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ (N=5)

องค์ประกอบของหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการของหลักสูตร	4.60	0.52	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.60	0.52	มากที่สุด
3. สาระของหลักสูตร	4.40	0.84	มาก
4. กิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.88	มาก
5. สื่อการเรียนรู้	4.20	0.84	มาก
6. การประเมินการเรียนรู้	4.50	0.71	มาก
รวม	4.45	0.73	มาก

จากตารางที่ 2 การประเมินหลักสูตร เสริมสร้างทักษะอังกฤษโดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาร่วมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน พบว่า ภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73) องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักการของหลักสูตร และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52) ส่วนองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ย

น้อยที่สุดคือ สื่อการเรียนรู้ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.84)

2. ผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาร่วมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มีดังนี้

2.1 ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 คะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา

ครั้งที่	1	2	3	4	5	6	7	เฉลี่ยรวม
ค่าเฉลี่ย	5.36	6.55	7.92	7.54	8.00	8.00	7.85	7.32
ร้อยละ	53.64	65.45	79.17	75.38	80.00	80.00	78.46	73.16

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนการทดสอบ ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา ครั้งที่ 1 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ตามที่กำหนดไว้ และครั้งที่ 2 ถึง 7 มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 เมื่อพิจารณาโดย

ภาพรวม พบว่า นักศึกษามีคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ คิดเป็นร้อยละ 73.16

2.2 ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 คะแนนเฉลี่ยทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของนักศึกษา

ครั้งที่	1	2	3	4	5	6	7	เฉลี่ยรวม
ค่าเฉลี่ย	5.55	5.86	6.79	6.27	6.31	6.65	6.69	6.30
ร้อยละ	55.45	58.64	67.92	62.69	63.08	66.54	66.92	63.03

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของนักศึกษา 2 ครั้งแรก ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ตามที่กำหนดไว้ ครั้งที่ 3 ถึง 7 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า นักศึกษามีคะแนนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษคิดเป็นร้อยละ 63.03

สรุปผลการวิจัย

1. หลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) สาระของหลักสูตร 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การประเมินการเรียนรู้ ภาพรวมหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาโดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น พบว่า นักศึกษามีคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 73.16 และคะแนนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษเฉลี่ยโดยรวมคิดเป็นร้อยละ 63.03 ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 ตามที่กำหนดไว้

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาหลักสูตรเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษโดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของหลักสูตร 2) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 3) สาระของหลักสูตร 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) สื่อการเรียนรู้ และ 6) การประเมินการเรียนรู้ และหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดของ Tabá (1962) เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ การกำหนดหลักการและวัตถุประสงค์หลักสูตร การคัดเลือกเนื้อหาสาระ การจัดเนื้อหาสาระ การเลือกรูปแบบและเทคนิคการสอน การจัดการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ ทำให้องค์ประกอบของหลักสูตรมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของ

การพัฒนาหลักสูตร อีกทั้งยังได้บูรณาการประเด็นสาระท้องถิ่นเข้ามาไว้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทำให้เนื้อหาสาระในการเรียนรู้มีความเหมาะสมและน่าสนใจมากขึ้น ตลอดจนสอดคล้องกับการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวันของนักศึกษา ดังที่รัตนะ บัวสนธิ์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรหลักสูตรต้องมีกระบวนการที่เป็นขั้นตอนในเชิงระบบ เริ่มตั้งแต่การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การออกแบบหรือสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ นำมาสู่การประเมินและปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์ ซึ่งกระบวนการเชิงระบบนี้จะช่วยให้เห็นถึงกรอบคิดเชิงเหตุผล (Rational Framework) สร้างความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในวงกว้างมากขึ้น นอกจากนี้การนำประเด็นสาระท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยใช้เรื่องราวหรือสถานการณ์รอบตัวองค์ความรู้ในชุมชนและท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับบริบทของผู้เรียนมาพื้นฐานในการออกแบบหลักสูตรจะช่วยให้เนื้อหาสาระมีความหมายและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน (วารวิรัตน์ แก้วอุไร, 2564) สอดคล้องกับสมเกียรติ อินทสิงห์ (2563) ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาหลักสูตรต้องพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตรอย่างรอบด้าน อีกทั้งมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของผู้เรียนเพื่อนำมาออกแบบหลักสูตร ทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ทำนองเดียวกับกัญญารัตน์ เครือรัตนไพบูลย์ และอังคณา อ่อนธานี (2561) ที่ศึกษาพบว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลที่เป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักสูตรฝึกอบรม ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม และขั้นตอนที่ 4 การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการฝึกอบรม ทำให้หลักสูตรมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด คล้ายกับกานต์ยุภา ชุ่มสนิท, ปริญญา ทองสอน, และฉลอม ทับศรี (2564) ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย เหตุผลและความสำคัญ หลักการของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง/เนื้อหา กิจกรรมการเข้าค่ายภาษาอังกฤษ สื่อประกอบการจัดค่ายภาษาอังกฤษ และการประเมินผลหลักสูตร มีความเหมาะสมสอดคล้องอยู่ใน

ระดับมาก และครูผู้สอนมีความรู้ในการจัดกิจกรรมสูงกว่าก่อนอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับศรายุทธ สุภะโส และมนตรี วงษ์สะพาน (2562) ที่ศึกษาพบว่าการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการและเหตุผล 2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 3. โครงสร้างหลักสูตร 4. กิจกรรมการพัฒนา 5. การประเมินผลหลักสูตร และ 6. สื่อ/แหล่งเรียนรู้ จะทำให้หลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

2. การศึกษาผลการใช้หลักสูตรเสริมสร้างทักษะอังกฤษ โดยใช้แนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มีประเด็นอภิปรายดังนี้

2.1 ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตร นักศึกษามีคะแนนทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 73.16 ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ร้อยละ 60 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการสอนที่เน้นเนื้อหาให้ความสำคัญกับการคัดเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียนที่เป็นนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ เน้นเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (Education) และได้บูรณาการประเด็นสาระท้องถิ่นเข้าไปในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษผ่านเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องและตรงกับสาขาวิชาที่ตนเองกำลังศึกษา ทำให้มีโอกาสเรียนรู้ทั้งเนื้อหาทางการศึกษาและพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษในเชิงวิชาการไปพร้อม ๆ กัน ดังที่ Krulatz (2019) ได้กล่าวไว้ว่าการสอนภาษาอังกฤษในฐานะภาษาต่างประเทศสำหรับผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่จำเป็นต้องเลือกเนื้อหาสาระที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการประยุกต์ใช้ตามสภาพจริง และเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะได้หลากหลายมากกว่าการจดจำเฉพาะหลักภาษาหรือไวยากรณ์เท่านั้น สอดคล้องกับกิริติกา มาะสุข (2562) ที่ศึกษาพบว่าการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหาช่วยพัฒนาความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำนองเดียวกับ Hull (2018) ที่ศึกษาพบว่าการสอนภาษาอังกฤษโดยเน้นเนื้อหาช่วยให้

ผู้เรียนได้เรียนรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายนอกเหนือจากกิจกรรมในตำราที่เน้นไวยากรณ์ตามแนวทางการสื่อสารเพียงอย่างเดียว คล้ายกับ Khusniyah & Wadi (2020) ที่ศึกษาพบว่าการสอนที่เน้นเนื้อหาเป็นประโยชน์อย่างมากสำหรับการสอนทักษะการอ่าน โดยสำรวจความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งเลือกหัวข้อที่สอดคล้องกับผู้เรียนและจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มเล็กหลายกลุ่มจะช่วยให้เกิดการพัฒนาทักษะการอ่านและความเข้าใจของผู้เรียน

2.2 ทักษะการเขียนภาษาอังกฤษ พบว่าหลังการทดลองใช้หลักสูตร นักศึกษามีคะแนนทักษะการเขียนภาษาอังกฤษโดยภาพรวมคิดเป็นร้อยละ 63.03 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน โดยปรับเนื้อหาให้สัมพันธ์กับประสบการณ์และความต้องการของผู้เรียน ซึ่งในการวิจัยนี้ได้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสการเรียนรู้มากที่สุด และเป็นที่ยืนยันว่าผู้เรียนได้เรียนรู้แนวทางการเขียนและคำศัพท์เฉพาะจากชั้นเรียนนั้น ซึ่งผลการวิจัยได้สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ภาษาอังกฤษอย่างสม่ำเสมอของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก (Mantilla & Andrade 2020) สอดคล้องกับกิตติยา เกตปลั่ง (2563) ที่ศึกษาพบว่าการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหาช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะทางภาษาอังกฤษได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะการเขียนและสามารถบูรณาการเนื้อหาของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นกับทักษะการสื่อสารทางภาษาอังกฤษได้ระดับที่สูงขึ้นได้ ทำนองเดียวกับ Kaewpradit, Kaewkong & Sinprajakpol (2018) ที่ศึกษาพบว่าการสอนที่เน้นเนื้อหาสามารถพัฒนาทักษะการเขียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้ (Vanichvasin, 2019) เช่นเดียวกับ ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย และชลธิชา หอมพุ่ม (2561) ที่ศึกษาพบว่าการใช้สาระในท้องถิ่นบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของผู้เรียน รวมทั้งตระหนักในคุณค่าและพร้อมสืบทอดภูมิปัญญาต่อไป คล้ายกับดวงจันทร์ แก้วกพาน, จันทร์จิรา ไพบูลย์นำทรัพย์, รุ่งไพลิน ฤทธิ์พนา และชิสาพัชร ชูทอง (2562) ที่ศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นจะช่วยพัฒนาการเรียนรู้และทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำหลักสูตรเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาไปใช้ ควรจัดทำแผนส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกใช้ภาษาอังกฤษเป็นประจำจนเกิดความชำนาญและมีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษของตนเองอย่างเหมาะสม

2. การนำหลักสูตรเสริมสร้างทักษะภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาไปใช้ ควรบูรณาการเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพการปฏิบัติงาน การดำเนินชีวิตประจำวัน หรือการประกอบอาชีพที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นท้องถิ่น อาทิ องค์ความรู้ในชุมชน เหตุการณ์ด้านการศึกษาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง

เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะภาษาอังกฤษไปใช้ในชีวิตประจำวันและในการศึกษาต่อระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาแนวทางเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษ โดยใช้การสอนที่เน้นเนื้อหาพร้อมกับประเด็นสาระในท้องถิ่น สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ แยกตามสาขาวิชา เพื่อพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษของผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบทสาขาวิชา

2. ควรมีการศึกษาเพื่อประเมินการเรียนรู้ของนักศึกษาที่มีต่อหลักสูตรภาษาอังกฤษ โดยใช้ตัวแปรอื่น ๆ เช่น เจตคติ ความพึงพอใจ เป็นต้น เพื่อให้ทราบประสิทธิผลของหลักสูตรและนำไปเป็นข้อมูลพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ เครือรัตนไพบลูย์ และอังคณา อ่อนธานี. (2561). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ โดยใช้กลวิธีพหุประสาทสัมผัส สำหรับพนักงานโรงแรม. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 20(4), 1-12.
- กานต์ยุภา ชุ่มสนิท, ปริญญา ทองสอน, และฉลอง ทับศรี. (2564). การพัฒนาหลักสูตรค่ายภาษาอังกฤษสำหรับครูภาษาอังกฤษระดับชั้นประถมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธ*, 8(1), 206-218.
- กิตติยา เกิดปลั่ง. (2563). การพัฒนาหลักสูตรภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยการเรียนรู้ภาษาที่เน้นเนื้อหาสำหรับผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ จังหวัดนนทบุรี ประเทศไทย. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 10(2), 17-30.
- กิริติกา มาพะสุข. (2562). การศึกษาความสามารถทางการอ่านภาษาอังกฤษและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนภาษาที่เน้นเนื้อหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลักสูตร English Program. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 14(3), 389-398.
- คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2562). *รายงานประจำปีการศึกษา 2561 ของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*. สืบค้นจาก <https://www.edu.cmu.ac.th/page/annual>
- ณัฐมน ชมจันทร์ และจิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. (2564). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้บูรณาการท้องถิ่นที่เน้นภาระงานเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 4(2), 536-549.
- ดวงจันทร์ แก้วกพาน, จันทร์จิรา ไพบลูย์นันททรัพย์, รุ่งไพลิน ฤทธิ์พนา และชีสาพัชร ชูทอง. (2562). การออกแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 12(3), 397-414.

- ธิดากุล บุญรักษา และพรพรรณ โพธิ์สุวรรณ. (2564). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมยุวชนมัธยมศึกษาท้องถิ่นที่ส่งเสริมการท่องเที่ยว วิถีชุมชนบ้านคลองคาง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ*, 11(1), 69–84.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2564). เงื่อนไขภาษาต่างประเทศสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา. สืบค้นจาก https://www.grad.cmu.ac.th/grad_wp2/wp-content/uploads/2021/06/Announce-Foreign-64.pdf
- รัตน์ะ บัวสนธิ์. (2562). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วารินทร์ แก้วอุไร. (2564). *การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิไลรัตน์ ศิริรินทร์. (2561). การพัฒนาบทเรียนท้องถิ่นภาษาอังกฤษโดยการบูรณาการกับรายวิชา วิธีสอนและวิจัยของนักศึกษาเอกภาษาอังกฤษ. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 15(1), 13–25.
- ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย และชลธิชา หอมพุ่ม. (2561). การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(3), 2551–2563.
- สมเกียรติ อินทสิงห์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรการคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในหมวดศึกษาทั่วไปที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 42(3), 37–53.
- สมเกียรติ อินทสิงห์. (2563). *การบริหารหลักสูตรสถานศึกษา*. เชียงใหม่: หน่วยพิมพ์เอกสารคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรายุทธ สุกะโส และมนตรี วงษ์สะพาน. (2562). การพัฒนาหลักสูตรพัฒนาครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 19(2), 35–47.
- Chutima, S., Intasingh, S., & Nguenguang, S. (2020). *The study of graduate students' needs in developing English reading and writing skills*. In Proceedings of the 10th Payap University Research Symposium 2020, (pp. 218–226). 14th February 2020. Chiang Mai: Payap University. Retrieved from <https://symposiumpyu.payap.ac.th/home/?load=content&lang=th&id=0000000055>
- Herrell, A., & Jordan, M. (2020). *50 Strategies for teaching English language learners*. (6th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Hull, T. (2018). Content-based instruction: A communicative approach for the EFL classroom. *Pupil: International Journal of Teaching, Education and Learning*, 2(3), 63–77.
- Kaewpradit, P., Kaewkong, P., & Sinprajakpol, S. (2018). Using content-based instruction to improve students' English writing. *Al-Nur Journal of Graduate School of Fatoni University*, 13(24), 79–93.
- Khusniyah, N., & Wadi, A. (2020). Investigating content-based reading instruction in promoting students' reading comprehension: A classroom action research. *Research and Innovation in Language Learning*, 3(2), 96–106. Retrieved from https://pdfs.semanticscholar.org/f091/c83617be95b5dba6a4f78cdbe8fa8b38daa0.pdf?_ga=2.152624889.1715589570.1648650208-2013753510.1648650208
- Krulatz, A. (2019). Content-based instruction in teacher education: Reshaping pre-service teachers' beliefs about language teaching. *English Language Teacher Education and Development*, 22(2019), 9–16.

- Kunlasuth, K., Chaovanapricha, K., Wutthisivachardkul, J., & Owatnupat, N. (2019). A quality development of Thai youth for the future society through English camp process. *Journal of MCU Peace Studies*, 7(4), 951–967.
- Mantilla, M. & Andrade, C. (2020). Content-based instruction strategies to Improve English major students' L2 writing skills command. *Ecos De La Academia*, 6(11), 33–49. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/359146742_Content-based_Instruction_Strategies_to_Improve_English_Major_Students_L2_Writing_Skills_Command
- Spenader, A., Wesely, P., & Glynn, C. (2018). When culture is content: Applications for content-based instruction in the world language classroom. *Language Teaching Research*, 24(4), 476–495.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Vanichvasin, P. (2019). Effects of content-based instruction on English language performance of Thai undergraduate students in a non-English program. *English Language Teaching*, 12(8), 20–29. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1221232.pdf>

การพัฒนาแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
THE MODEL DEVELOPMENT TO ENHANCE OF TEACHER COMPETENCIES IN
LEARNING MANAGEMENT FOR PROMOTING READING, WRITING AND CRITICAL
THINKING SKILLS OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

ปณตนนท์ เทียนประภากุล^{1*}, เบญจมาศ พุทธิธิม², อนงค์รัตน์ รินแสงปิน³, มนต์ รัตนจันทร์⁴ และ ธิดารัตน์ พงงาม⁵

Panotnon Teanprapakun^{1*}, Benjamas Phutthima², Anongrat Rinsangpin³, Monta Ratanachan⁴

and Thidarat Phomngam⁵

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง 119 หมู่ 9 ต.ชมพู อ.เมือง จ.ลำปาง 52100^{1, 2, 3, 4, 5}

Lampang Rajabhat University, 119 Moo 9, Chompoo Subdistrict, Mueang District, Lampang Province 52100^{1, 2, 3, 4, 5}

*Corresponding author E-mail: nuch_panotnon@hotmail.com

(Received: 31 Jan, 2022; Revised: 14 Jun, 2022; Accepted: 22 Jun, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา 2) สร้างและพัฒนา และทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูผู้สอน รายวิชาภาษาไทยและนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 4 ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินความรู้ความเข้าใจ เครื่องมือวัดและประเมินผลทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวมครูผู้สอนใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ในรูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ รวมทั้งรูปแบบการสอนยังไม่มุ่งเน้น การสอนแบบ Active Learning เท่าที่ควร ครูมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอน การผลิตสื่อ การสร้างแบบวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละระดับ และกระบวนการ ชุมชนแห่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ ของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ และ 3) องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของรูปแบบ โดยรูปแบบ ๓ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด และ 3) ครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจ การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ในภาพรวมอยู่ใน ระดับดีมาก และหลังการทดลองใช้รูปแบบนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง

คำสำคัญ: การพัฒนาแบบ, สมรรถนะครู, ทักษะการอ่าน, การเขียน, การคิดวิเคราะห์

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะครุศาสตร์

⁴ อาจารย์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์

⁵ อาจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะครุศาสตร์

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) study the context and the need of enhancing teacher competency in learning management for promoting reading, writing and analytical thinking skills of elementary students; 2) design and develop, and try out the model of enhancing teacher competency for promoting reading, writing and analytical thinking skills of elementary students. The target groups were the supervisors, the directors, Thai language teachers, grade 3 and grade 4 students selected by using purposive sampling. The research instruments were a cognitive assessment form, and an assessment instrument of reading, writing and analytical thinking skills. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The findings of the research were as follows: 1) The context of enhancing teacher competency in learning management for promoting reading, writing and analytical thinking skills of elementary students showed that overall, the teachers used uninteresting instructional materials with learning management for promoting reading, writing and analytical thinking skills. Besides, the instructional models hardly concentrated on Active Learning. Teachers required to enhance competency in learning management, teaching technique, the production of instructional materials, the design of effective assessment form that corresponds with different levels of learners and professional learning community. 2) The model of enhancing teacher competency in learning management for promoting reading, writing and analytical thinking skills of elementary students consisted of three components: 1) the model principle, 2) the purpose of the model, and 3) the main component and subcomponent of the model. The model had appropriateness at a high level and the concordance was at the highest level. 3) Teachers had knowledge and understanding about enhancing teacher competency in learning management for promoting reading, writing and analytical thinking skills. Overall, teachers' knowledge and understanding were at a high level and after using the model, students' learning achievement in Thai subject was higher than before experiment.

KEYWORDS: Model Development, Teacher Competency, Reading Skills, Writing, Critical Thinking

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศ กำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันในเวทีระดับโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) จากการจัดอันดับความสามารถการแข่งขันด้านวิชาการโดยสถาบันการจัดการนานาชาติ (IMD) ปี พ.ศ. 2561 พบว่า คะแนนตัวชี้วัดด้านการศึกษาของประเทศไทยอันดับลดลงเกือบทุกด้าน (International Institute for Management Development, 2018) และผลการประเมิน PISA ปี 2018 การสอบวัดความรู้ด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ นักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD รวม (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้เรียนในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานบางระดับชั้นยังประสบปัญหาเรื่องการอ่านออก เขียนได้ จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอ่านออกเขียนได้เป็นอันดับแรก เนื่องจากการอ่านและการเขียนเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญที่จะส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และด้านอื่น ๆ ที่สูงขึ้นต่อไป บุคคลที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนคือครูผู้สอน ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอเพื่อให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ

สมรรถนะ (Competency) มีความสำคัญต่อการผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน สมรรถนะครูไทยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน โดยสมรรถนะหลัก (Core Competency) ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ การปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู สำหรับสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) ประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์สังเคราะห์

และการวิจัยและพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ (สมาพันธ์ครู, 2563) เมื่อวิเคราะห์สมรรถนะที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูที่จะนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมการเรียนรู้และมีผลลัพธ์ทางการเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา (ประเวศ เวชชะ, 2561) ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นจากการดำเนินโครงการ “ยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” ของมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พบว่า ครูผู้สอนระดับชั้น ป.3 และ ป.4 ในสังกัด สพป.ลำปาง เขต 1, เขต 2, เขต 3 และ สพป. ลำพูน เขต 1, เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการประสบปัญหาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ และมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2562)

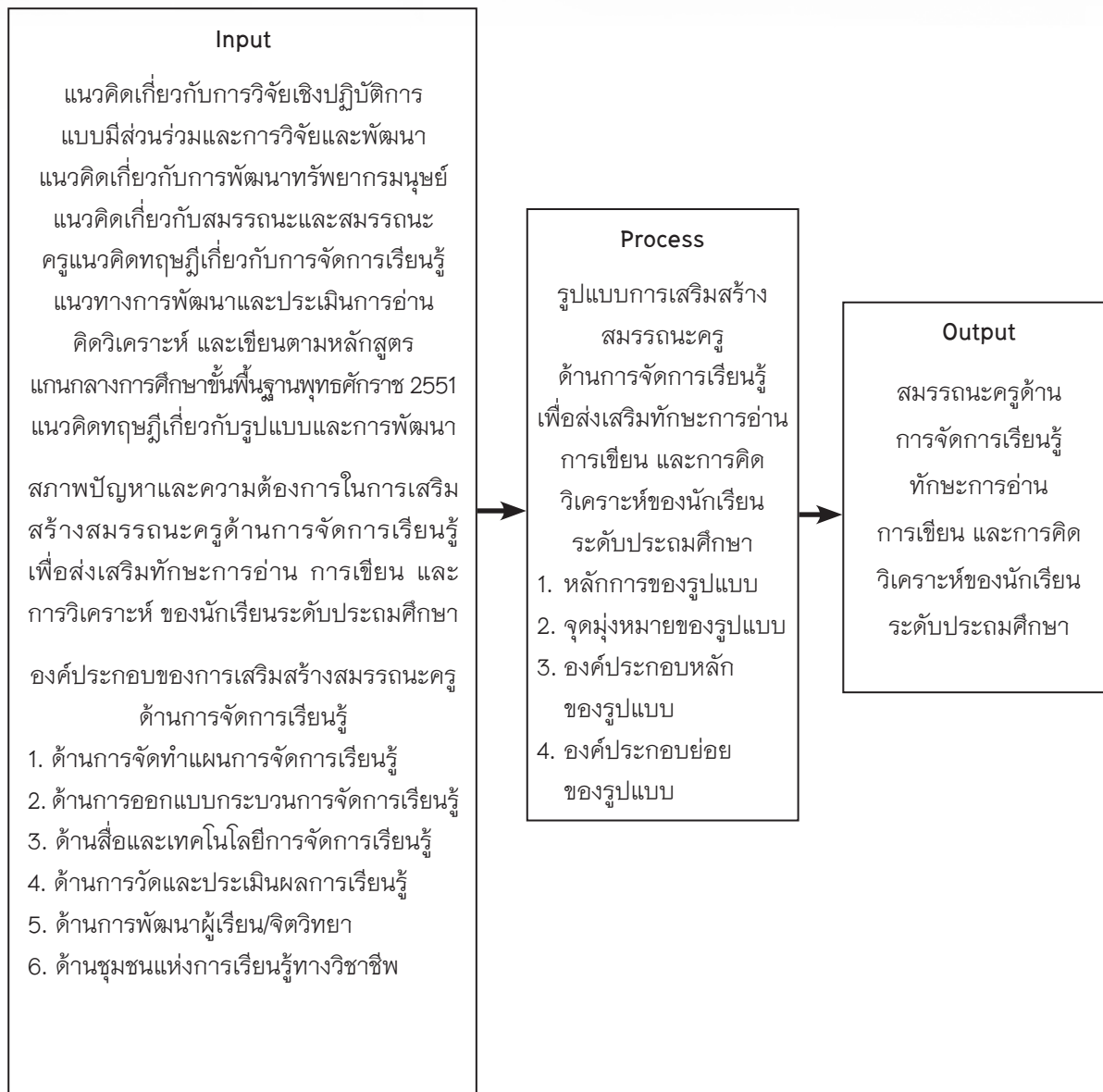
ทั้งนี้ จากความสำคัญดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นควรที่จะมีการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของครูและนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาผู้เรียนให้สามารถอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นแนวทางพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การขยายผลสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน องค์การการศึกษาและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบทและความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative) และเชิงคุณภาพ (Qualitative) มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพบริบทและความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1. การศึกษาสภาพบริบทและความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

แหล่งข้อมูล

เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์

ของนักเรียนระดับประถมศึกษา และผลการศึกษาสภาพ
บริบทและความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครู
ด้านการจัดการเรียนรู้ ๕

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ศึกษานิเทศก์ ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู
ผู้สอนรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้น ป.3 และ ป.4 ของ
โรงเรียนในสังกัด สพป.ลำปาง เขต 1, เขต 2, เขต 3
และสพป. ลำพูน เขต 1, เขต 2 ที่มีประสบการณ์ในการ
ปฏิบัติงานตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป และสมัครใจเข้าร่วมโครงการ
จำนวน 239 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร
องค์ประกอบของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้าน
การจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน
และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับสภาพบริบท
และความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้าน
การจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน
และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ
เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๕
2. กำหนดกรอบและแนวคิดในการสร้าง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างแบบวิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร
ตามกรอบและประเด็นที่กำหนด รวมทั้งแบบบันทึกข้อมูล
ตามกรอบและประเด็นที่กำหนด และเสนอผู้เชี่ยวชาญ
5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้าน
การวิจัยทางการศึกษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านภาษาไทย ตรวจสอบ
ความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง
ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-objective
Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบ
การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้
จากเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องร่วมกับการ

ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะ
ครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๕

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกับเขตพื้นที่
การศึกษาและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพื่อศึกษาสภาพบริบท
และความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้าน
การจัดการเรียนรู้ ๕ ด้วยระบบชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT เพื่อประเมิน
จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมทั้งความต้องการ
ร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และตรวจ
สอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า

**ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการ
เสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริม
ทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา** ขั้นตอนนี้เป็นการนำผล
การศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ยกร่างรูปแบบ ๕ โดยจัดประชุม
เชิงปฏิบัติการและตรวจสอบความเหมาะสมและความ
สอดคล้องด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบ
เจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. นักวิชาการด้านการพัฒนาบุคลากรการวิจัย
การบริหารการศึกษา การจัดการเรียนรู้ ที่สำเร็จการศึกษา
ระดับดุษฎีบัณฑิต 2 คน
2. ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เน้นการส่งเสริมทักษะ
การอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ที่สำเร็จการศึกษา
ระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต 1 คน
3. อดีตผู้อำนวยการโรงเรียนที่เน้นการส่งเสริม
ทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ที่มีวิทยฐานะ
ระดับเชี่ยวชาญ และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาดุษฎี
บัณฑิต 1 คน
4. รองผู้อำนวยการโรงเรียนกลุ่มบริหารงาน
วิชาการโรงเรียนที่เน้นการส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน
และการคิดวิเคราะห์ ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญา
ดุษฎีบัณฑิต 1 คน

5. ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทย โรงเรียนที่เน้นการส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิตและมีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนตั้งแต่ 5 ปี ขึ้นไป 1 คน

6. ศึกษานิเทศก์ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีบัณฑิต 1 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
2. แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ
3. คู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ ฯ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
  - 1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคนิคการจัดสนทนากลุ่ม
  - 1.2 สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม โดยกำหนดประเด็นสนทนาการพิจารณาร่างรูปแบบ ฯ และคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ ฯ

2. แบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินรูปแบบ

2.2 สร้างแบบประเมินรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านภาษาไทย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-Objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00

2.3 นำแบบประเมินรูปแบบ ฯ ไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 30 คน โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

3. จัดทำแบบประเมินรูปแบบ ฯ ฉบับสมบูรณ์
4. จัดทำคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ ฯ ตาม

กรอบและประเด็นที่กำหนด ตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 7 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม
2. จัดการสนทนากลุ่ม 1 ครั้ง พิจารณาประเด็นความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ฯ และคู่มือการดำเนินงานตามรูปแบบ ฯ
3. สรุปผลจากการจัดสนทนากลุ่ม ปรับปรุงแก้ไขร่างรูปแบบ ฯ และคู่มือ ฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
4. เสนอรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ ให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตรวจสอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีสามเส้า

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับ

กลุ่มเป้าหมาย

1. การประเมินความรู้ความเข้าใจครูผู้สอนที่เข้ารับการพัฒนาศักยภาพการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยระดับชั้น ป.3 และ ป.4 จังหวัดลำปาง 83 คน จังหวัดลำพูน 78 คน รวม 161 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยเลือกจากครูผู้สอนในโรงเรียนที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ฯ

2. การวัดทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน กลุ่มประชากร คือ นักเรียน ระดับชั้น ป.3 จำนวน 1,906 คน และ ป.4 จำนวน 1,964 คน รวม 3,870 คน ของโรงเรียนที่ทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนที่เข้ารับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ฯ

2. แบบวัดทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้น ป.3 และ ป.4

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แบบประเมินความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอนที่เข้ารับการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ฯ ซึ่งจัดทำขึ้นโดยวิทยากรการอบรมเชิงปฏิบัติการจากสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน การศึกษาปฐมวัย คอมพิวเตอร์ วิทยานิพนธ์การวิจัยและการประเมิน และการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

2. แบบวัดทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้น ป.3 และ ป.4 สร้างและพัฒนาโดยสาขาวิชาวิธีวิทยาการวิจัยฯ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ทั้งนี้เครื่องมือทั้ง 2 ชนิดข้างต้น ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านภาษาไทย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา ด้านการวิจัยทางการศึกษา ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านหลักสูตรและการสอน และด้านภาษาไทย แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item-objective Congruence Index: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82 และ 0.86 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ประสานขอความร่วมมือไปยัง สพป.ลำปาง เขต 1, เขต 2, เขต 3 และลำพูน เขต 1, เขต 2 รวมทั้งถึงผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นแหล่งข้อมูล

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวม

จุดแข็ง - การใช้หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครู	จุดอ่อน - ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนและความพร้อมทางสติปัญญาของผู้เรียนที่ไม่เท่ากัน ทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนรู้
โอกาส บุคคล ชุมชน องค์กรต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐและเอกชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเครือข่ายต่าง ๆ ให้การส่งเสริมพัฒนา และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโรงเรียน	อุปสรรค - ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่ให้นักเรียนทางด้านการเรียนเนื่องจากต้องทำงาน

2. ประชุมชี้แจงรายละเอียดการวิจัยร่วมกับผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนที่เป็นแหล่งข้อมูล

3. จัดอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ฯ ตามองค์ประกอบของรูปแบบฯ วิทยากรโดยคณาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

4. ทดสอบทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายก่อนการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูฯ

5. ทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูฯ กับกลุ่มเป้าหมาย และนิเทศติดตามการดำเนินงาน

6. ทดสอบทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายหลังการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูฯ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่และค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพบริบทและความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.1 การศึกษาสภาพบริบทการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ฯ จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคร่วมกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล รายละเอียดดังตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 พบว่า การเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ มีจุดแข็ง คือ การใช้หลักการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครู จุดอ่อน คือ ความแตกต่างระหว่างผู้เรียนและความพร้อมทางสติปัญญาของผู้เรียนที่ไม่เท่ากันทำให้เกิดปัญหาด้านการเรียนรู้สำหรับโอกาส คือ บุคคลชุมชน องค์การต่าง ๆ หน่วยงานของรัฐและเอกชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งเครือข่ายต่าง ๆ ให้การส่งเสริมพัฒนาและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในโรงเรียน ส่วนอุปสรรคคือ ผู้ปกครองไม่มีเวลาดูแลเอาใจใส่นักเรียนทางด้านการเรียนเนื่องจากต้องทำงาน นอกจากนี้ยังพบว่าครูผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์รูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ ตลอดจนการสอนยังไม่ให้ความสำคัญกับการสอนแบบ Active Learning เท่าที่ควร

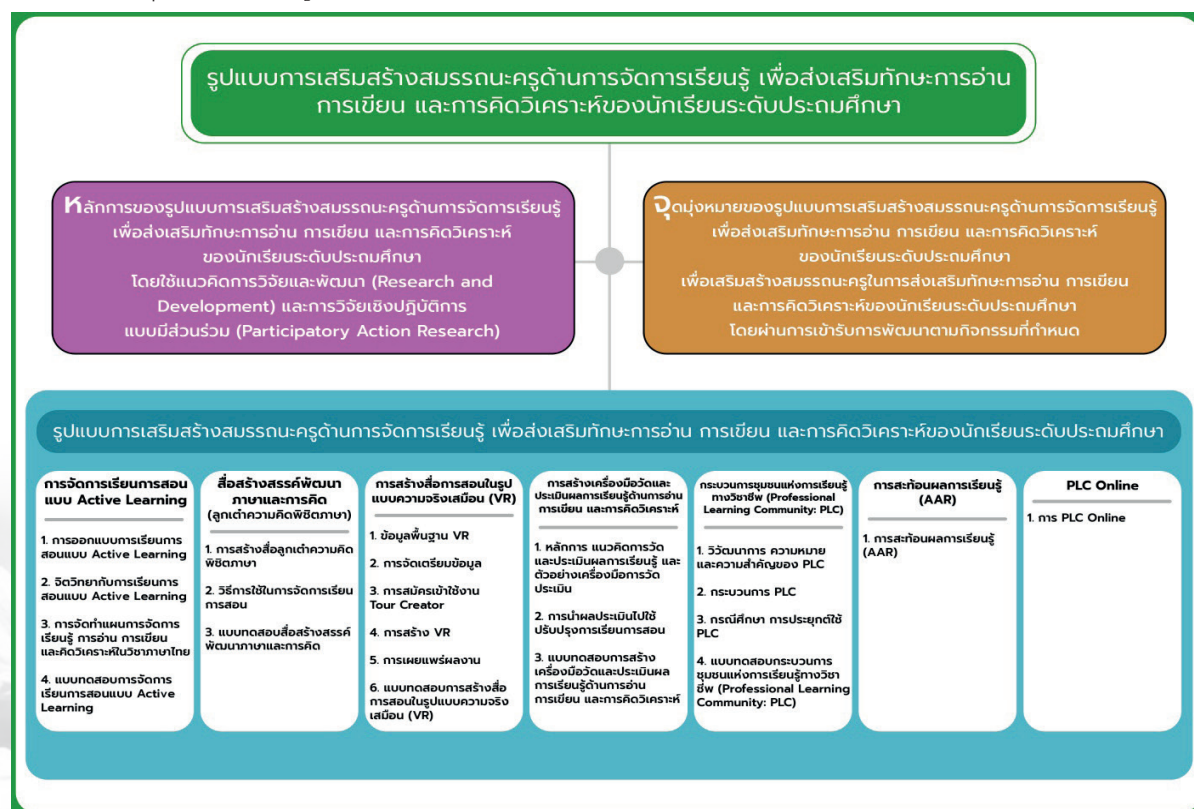
สำหรับความต้องการในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวม ได้แก่ การพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอน การผลิตสื่อ การสร้างแบบวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องตามศักยภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละระดับ รวมทั้งกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ที่ช่วยส่งเสริม

ทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยการจัดอบรมอย่างต่อเนื่อง

1.2 การสังเคราะห์องค์ประกอบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการออกแบบการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสื่อและเทคโนโลยีการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) ด้านการพัฒนาผู้เรียน/จิตวิทยา และ 6) ด้านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2. การสร้างและพัฒนาารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.1 รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ 3) องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของรูปแบบ รายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพที่ 2 รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน

และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

ประเด็นการพิจารณา	ความเหมาะสม			ความสอดคล้อง		
	μ	σ	การแปลผล	μ	σ	การแปลผล
1. หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.29	0.76	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
2. จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.43	0.79	มาก	4.71	0.49	มากที่สุด
3. องค์ประกอบหลักรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา	4.71	0.49	มากที่สุด	4.71	0.49	มากที่สุด
4. การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning	4.57	0.53	มากที่สุด	4.57	0.53	มากที่สุด
5. การสื่อสร้างสรรคพัฒนาภาษาและการคิด	4.29	0.76	มาก	4.43	0.53	มาก
6. การสร้างสื่อการสอนในรูปแบบความจริงเสมือน	4.57	0.53	มากที่สุด	4.43	0.53	มาก
7. การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
8. กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC)	4.14	0.90	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
9. การสะท้อนผลการเรียนรู้ (AAR)	4.29	0.76	มาก	4.57	0.53	มากที่สุด
10. PLC Online	4.43	0.53	มาก	4.43	0.53	มาก
ภาพรวม	4.41	0.65	มาก	4.56	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๖ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.41$, $\sigma = 0.65$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ องค์ประกอบหลักรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๖ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$) รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning และการสร้างสื่อการสอนในรูปแบบความจริงเสมือน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.57$, $\sigma = 0.53$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้

ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.14$, $\sigma = 0.90$) เมื่อพิจารณาความสอดคล้อง พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๖ ในภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.56$, $\sigma = 0.50$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หลักการของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๖ จุดมุ่งหมายของรูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ๖ และองค์ประกอบหลักรูปแบบ ๖ มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.71$, $\sigma = 0.49$)

รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) และการสะท้อนผลการเรียนรู้ (AAR) มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 0.57$, $\sigma = 0.53$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การสื่อสารสร้างสรรค์ พัฒนาภาษาและการคิด การสร้างสื่อการสอนในรูปแบบ ความจริงเสมือน การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล การเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ และ PLC Online มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.43$, $\sigma = 0.53$)

ตารางที่ 3 คะแนนความรู้ความเข้าใจครูผู้สอนหลังเข้ารับการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา (N=161)

เกณฑ์	จังหวัดลำปาง			จังหวัดลำพูน		
	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม 50 คะแนน	ร้อยละ	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม 50 คะแนน	ร้อยละ
ไม่ผ่านเกณฑ์ (ต่ำกว่าร้อยละ 50)	-	-	-	-	-	-
ผ่านเกณฑ์ พอใช้ (ร้อยละ 51-60)	-	-	-	-	-	-
ดี (ร้อยละ 61-80)	26	36.23	31.33	19	36.63	14.84
ดีมาก (ร้อยละ 81-100)	57	44.44	68.67	59	44.81	85.16
รวม	83	41.87	83.74	78	42.82	85.64

คะแนนเฉลี่ยภาพรวมของจังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูน 42.33 (เต็ม 50 คะแนน) คิดเป็นร้อยละ 84.66 ระดับดีมาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนจังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูนมีความรู้ความเข้าใจหลังเข้ารับการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 42.22 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 84.66) เมื่อพิจารณารายจังหวัด พบว่า ครูผู้สอนจังหวัดลำปาง มีความรู้ความเข้าใจการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 41.87 คะแนน คิดเป็นร้อยละ

3. การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

3.1 ความรู้ความเข้าใจครูผู้สอนหลังเข้ารับการพัฒนาศูนย์ส่งเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา รายละเอียดดังตารางที่ 3

83.74) ส่วนครูผู้สอนจังหวัดลำพูนมีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก (คะแนนเฉลี่ย 42.82 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 85.64)

3.2 การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ กับนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้น ป.3 และ ป.4 ในจังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนตามสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดลำปาง และจังหวัดลำพูน (N=3,870)

สังกัด		คะแนน (ร้อยละ)			
		ประถมศึกษาปีที่ 3 (N=1,906)		ประถมศึกษาปีที่ 4 (N=1,964)	
		ก่อนทดลอง	หลังทดลอง	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง	เขต 1	72.88	89.45	71.84	85.40
	เขต 2	73.22	87.03	72.95	84.46
	เขต 3	75.89	89.93	74.67	88.22
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลำพูน	เขต 1	77.04	85.97	70.80	82.81
	เขต 2	77.27	86.03	78.69	82.28
รวม		75.50	88.79	72.91	85.74

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนระดับชั้น ป. 3 และ ป.4 จังหวัดลำปางและจังหวัดลำพูนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้และพัฒนาจากครูผู้สอนรายวิชาภาษาไทยที่เข้าร่วมทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาภาษาไทยในภาพรวมก่อนการทดลอง คิดเป็นร้อยละ 70.50 และ 72.91 หลังการทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาภาษาไทยสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 88.79 และ 85.74 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพบริบทการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมครูผู้สอนใช้สื่อการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ในรูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ ตลอดจนยังไม่เน้นการสอนแบบ Active Learning เท่าที่ควร ครูมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน เทคนิคการสอน การผลิตสื่อ การสร้างแบบวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละระดับ และกระบวนการชุมชนแห่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ

2. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ และ 3) องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของรูปแบบ โดยรูปแบบ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ครูผู้สอนจังหวัดลำปางและลำพูนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาอยู่ในระดับดีมาก และหลังการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยสูงขึ้นก่อนการทดลอง

การอภิปรายผลการวิจัย

1. การศึกษาสภาพบริบทการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอนใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์รูปแบบเดิม ๆ ไม่น่าสนใจ รวมทั้งรูปแบบการสอนยังไม่มุ่งเน้นการสอนแบบ Active Learning เท่าที่ควร ครูมีความต้องการเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เทคนิคการสอน การผลิตสื่อ การสร้างแบบวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละระดับ และกระบวนการชุมชนแห่งเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดและตัดสินใจขับเคลื่อนการพัฒนาการปฏิบัติงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนมีความต้องการพัฒนาตนเองให้มีสมรรถนะด้านจัดการเรียนรู้ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้พัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ดังที่ประยูร บุญใช้ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า

สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เป็นพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความสามารถและทักษะปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมและหลากหลาย เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ สอดคล้องกับพวงเพ็ญ อินทรประวัติ, อนุกร ดวงพระเกษ และฐิติรัตน์ คล่องดี (2564) ที่ศึกษาพบว่าการสอนในชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดผลระหว่างเรียน เป็นสมรรถนะที่สำคัญสำหรับครูและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูจึงต้องพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นครูมืออาชีพ เช่นเดียวกับทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล (2563) ที่ศึกษาพบว่า แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายการพัฒนา การออกแบบและร่วมกันสะท้อนคิดเพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การสังเกตการณ์และการร่วมกันสะท้อนคิดการปฏิบัติจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปผลการเรียนรู้จากการปฏิบัตินำไปสู่การวางแผนการจัดการเรียนรู้รอบใหม่ต่อไป เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูผู้สอนให้สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมายของรูปแบบ และองค์ประกอบหลักของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การออกแบบการเรียนการสอนแบบ Active Learning จิตวิทยาการเรียนการสอนแบบ Active Learning การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การอ่าน การเขียน และคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย และแบบทดสอบการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning 2) สื่อสร้างสรรค์พัฒนาภาษาและการคิด มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสร้างสื่อลูกเต๋าความคิดพิชิตภาษา วิธีการใช้ในการจัดการเรียนการสอน และแบบทดสอบสื่อสร้างสรรค์พัฒนาภาษา 3) การสร้างสื่อการสอนในรูปแบบความจริงเสมือน (VR) มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ ข้อมูลพื้นฐาน VR การเตรียมข้อมูล การสมัครเข้าใช้งาน Tour Creator การสร้าง VR

การเผยแพร่ผลงาน และแบบทดสอบการสร้างสื่อการสอนในรูปแบบความจริงเสมือน (VR) 4) การสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ หลักการ แนวคิดการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และตัวอย่างเครื่องมือวัดและประเมิน การนำผลประเมินไปใช้ปรับปรุงการเรียนการสอน และแบบทดสอบการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียนและการวิเคราะห์ 5) กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ วิวัฒนาการ ความหมาย และความสำคัญของ PLC กรณีศึกษา การประยุกต์ใช้ PLC และแบบทดสอบกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 6) การสะท้อนผลการเรียนรู้ (AAR) องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การสะท้อนผลการเรียนรู้ (AAR) และ 7) PLC Online มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ และกระบวนการ PLC Online มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากและมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู ที่พัฒนาขึ้น เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning สามารถสร้างสถานการณ์ที่มีความน่าสนใจและทันสมัย ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้เครื่องมือวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ตลอดจนกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การสะท้อนผลการเรียนรู้ และการ PLC Online สามารถประเมินตรวจสอบคุณภาพการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้ รวมทั้งสามารถประเมินครูผู้สอนและกระบวนการสอนเป็นระยะ ๆ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเชื่อมโยงความคิดเห็นและการสะท้อนผลการเรียนรู้ร่วมกันกับเพื่อนครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในการปรับปรุงการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน จึงส่งผลให้นักเรียนระดับชั้น ป. 3 และ ป.4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาภาษาไทยสูงขึ้น ดังที่ Tyler (1950) ที่กล่าวไว้ว่าองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายการจัดการเรียนรู้ 2) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ และ 3) การประเมินผลการจัดการเรียนรู้

โดยข้อมูลส่วนที่ 3 สามารถใช้เป็นข้อมูลย้อนกลับไปพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้และจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ นอกจากนี้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ การใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เป็นสมรรถนะสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับไฉไลศรีเพชรได้ และพรวิทย์ จันทร์ศิริ (2564) ที่ศึกษาพบว่าการวิเคราะห์ผู้เรียน การออกแบบและการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้สื่อวัตกรรมการเทคโนโลยี การวัดและประเมินผล เป็นสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ที่สำคัญของครูจะนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำนองเดียวกับประยูร บุญใช้ (2563) ที่ศึกษาพบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 และ 3) ด้านคุณลักษณะที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คล้ายกับนฤมล คล้ายริน (2564) ที่ศึกษาพบว่ารูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ขั้นตอนการชี้แนะ และ 4) ปัจจัยสนับสนุน เช่นเดียวกับฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยพัฒน์ (2560) ที่ศึกษาพบว่า สมรรถนะของครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 มี 7 สมรรถนะ ประกอบด้วย 1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง 2) สมรรถนะด้านการวัดประเมินผลเพื่อการพัฒนาและคำนึงถึงความแตกต่างหลากหลายระหว่างบุคคล 3) สมรรถนะด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ 4) สมรรถนะด้านคุณธรรมจริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ 5) สมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน 6) สมรรถนะด้านการข้ามวัฒนธรรม 7) สมรรถนะด้านการเป็นผู้อำนวยความสะดวกและแนะแนวทาง 3. การทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า ในภาพรวมครูผู้สอน

มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับดีมาก และหลังการทดลองใช้รูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครู นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทยสูงขึ้นกว่าก่อนทดลอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะครูที่พัฒนาขึ้น มีจุดเด่น คือ กิจกรรมที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning การสร้างสื่อทั้งแบบทำมือและแบบดิจิทัลเพื่อพัฒนานักเรียนด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นการหนุนเสริมครูผู้สอนนำองค์ความรู้ไปใช้พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการอ่าน การเขียนและการคิดวิเคราะห์ได้ ดังที่ Sweller (2006) ได้กล่าวไว้ว่า Active Learning เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แสดงออกในกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งจะทำให้ผู้สอนได้ทราบว่าผู้เรียนมีความเข้าใจถูกต้องหรือคลาดเคลื่อนอย่างไร จะได้นำไปวางแผนพัฒนาผู้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้การที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจสิ่งที่เรียนรู้ได้ดีกว่าฟังคำบรรยายของครูผู้สอนเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมเพื่อสร้างความเข้าใจและการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ได้ ตลอดจนเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับนฤมล คล้ายริน (2564) ที่ศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (สถิติพหุสพรม, 2561; จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ, 2561)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรวางแผนการพัฒนาศักยภาพครูและมีการควบคุมติดตาม และประเมินผลการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ควรกำหนดแนวทางพัฒนาวิชาชีพครูในการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้

โดยจัดทำเป็นแผนพัฒนารายบุคคล และมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาครูให้มีสมรรถนะและสามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนาแบบแผนการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา เพื่อนำข้อมูลที่ได้วางแผนกำหนดแนวทาง

พัฒนาระดับการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาในระดับภูมิภาคและประเทศต่อไป

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับระดับประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุม สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฑามาศ เพิ่มพูนเจริญยศ. (2561). *การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกผ่านห้องเรียนอัจฉริยะสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลไทรโยค*. (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยศรีปทุม).
- ฉัตรชัย หวังมีจมี และองอาจ นัยวัฒน์. (2560). สมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21: ปรับการเรียนรู้ เปลี่ยนสมรรถนะ. *Journal of HRintelligence*, 12(2), 47–63.
- ไฉไลศรี เพชรใต้ และพรวิทย์ จันทร์ศิริสร. (2564). ความต้องการจำเป็นและแนวทางการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ของครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารชุมชนวิจัย*, 15(4), 222–234.
- ทองพรรณ ปัญญาอุดมกุล. (2563). แนวทางการพัฒนาการใช้กระบวนการ PLC (Professional Learning Community) เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนบ้านนาอ้อม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. *คุรุสภาวิทยารจารย์*, 1(1), 45–55.
- นฤมล คล้ายริน. (2564). การพัฒนารูปแบบเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูโรงเรียนเทศบาลอินทปฎา วัดใหญ่อินทาราม สังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี. *HRD Journal*, 12(2), 58–74.
- ประยูร บุญใช้. (2563). สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ของครูประถมศึกษา. *วารสารเซนต์จอห์น*, 23(33), 240–258.
- ประยูร บุญใช้. (2564). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับครูประถมศึกษา. *วารสารพัฒนาการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยรังสิต*, 15(1), 118–137.
- ประเวศ เวชชะ. (2561). *การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- พวงเพ็ญ อินทรประวัตติ, อนุสรณ์ ดวงพระเกษ, และฐิติรัตน์ คล่องดี. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 22(1), 180–195.
- ศูนย์ศึกษาการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2562). *รายงานการดำเนินงานโครงการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่าน การเขียน และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. ลำปาง: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

- สมาพันธ์ครู. (2563). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21*. สืบค้นจาก <https://karusatpanya.org/การพัฒนา-สมรรถนะ/>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). *ผลการประเมิน PISA 2018: บทสรุปผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)
- สิทธิพงษ์ สุพรหม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 7(2), 49-58.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- International Institute for Management Development: IMD. (2018). *World competitiveness yearbook 2018*. Switzerland: Lausanne.
- Sweller, J. (2006). *The worked example effect and human cognition: Learning and Instruction*. New Jersey: Educational Technologies.
- Tyler, R.W. (1950). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร
THE 21st CENTURY ETHICAL LEADERSHIP DEVELOPMENT MODEL OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE KAMPHAENG PHET ELEMENTARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE

ยุพา กลิ่นชัย^{1*}, พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข² และ นัฐสินันท์ พรหมณัสสังข์³
Yupha Klinchai^{1*}, Pisamai Robchanachai Poolsuk² and Nutthinan Pramsang³

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ตำบลนครชุม อำเภอเมืองกำแพงเพชร 62000^{1, 2}
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี³
Kamphaengphet Rajabhat University, Nakhon Chum Sub-district, Kamphaeng Phet District, Khampangphet Province, 62000^{1, 2}
The Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi, Na Mueang Sub-district, Mueang District, Ratchaburi Province, 70000³

*Corresponding Author E-mail : patanachai14@gmail.com

(Received: 16 Aug, 2021; Revised: 5 Jun, 2022; Accepted: 7 Jun, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา ความต้องการ และพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 32 คน และครู 308 คน รวม 340 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ (1) แบบสอบถาม (2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (3) การประชุมเชิงปฏิบัติการ และ (4) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยหาค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ปัญหาที่พบมากที่สุดคือ ด้านจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และมีความต้องการพัฒนาด้านการครองคนมากที่สุด และ 2) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ โครงสร้างของรูปแบบ กระบวนการพัฒนา การประเมินผลของรูปแบบ ประโยชน์ที่ได้รับ และเงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, ประถมศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

² รองศาสตราจารย์ ดร.สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย

³ ดร. รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

ABSTRACT

This research was aimed to 1) study conditions, problems, and needs to develop moral and ethical leadership in 21st century for school executives under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office. Data were analyzed by frequency, mean, standard deviation, and content analysis, and 2) develop a model for improving the leadership in 21st century for school executives under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office. The sample consisted of 32 educational institution administrators, 308 teachers, a total of 340 people, using stratified random sampling, for the academic year 2018. The research instruments were questionnaires, structured interviews, workshops, and seminars based on experts. Quantitative data were analyzed for frequency, mean, standard deviation. Qualitatively data were analyzed by content analysis.

The research found that 1) Conditions, problems and needs of moral and ethical leadership in 21st century for school executives under Kamphaeng Phet Primary Educational Service Area Office showed that the development of moral and ethical leadership in 21st century, in overall, were implementing at the high level. On problems side, the biggest problem was ethics toward professional practitioners. On the needs that need to be developed the most is the core personnel. 2) The model development found that the model included 7 elements which were statement of the problems, objectives, structure, management process, evaluation, expected results, and evaluation. Assessing the 21st century ethical leadership development model of school administrators under the Kamphaeng Phet elementary education service area was feasibility and propriety at high level.

KEYWORDS : Ethical Leadership, School Administrators, Education Service Area Office, Elementary Education

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการเป็นองค์กรหลักในการส่งเสริมคุณธรรมในการศึกษาทุกระดับเพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และโมเดลประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งพัฒนาประเทศมีความสมดุลทั้งด้านวัตถุและจิตใจก้าวไปสู่สังคมแห่งคุณธรรมตลอดจนสร้างมาตรฐานด้านคุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาลให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดยุทธศาสตร์การเสริมสร้างคุณธรรมในสังคมไทยผ่านกลไกทางการศึกษา สร้างความเข้มแข็งในระบบการบริหารจัดการด้านการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นเอกภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมคุณธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ และกำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างคุณธรรมของสถาบันการศึกษาและสถาบันครอบครัว รวมทั้งสร้างและพัฒนาระบบบริหารจัดการงานด้านส่งเสริมคุณธรรมและพัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ทำหน้าที่ในการส่งเสริมคุณธรรม ตลอดจนสร้าง พัฒนา และขยายเครือข่ายขับเคลื่อนคุณธรรมโดยสร้างระบบบริหารจัดการเครือข่ายและแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรมและการคลังในการส่งเสริมเครือข่ายคุณธรรม (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

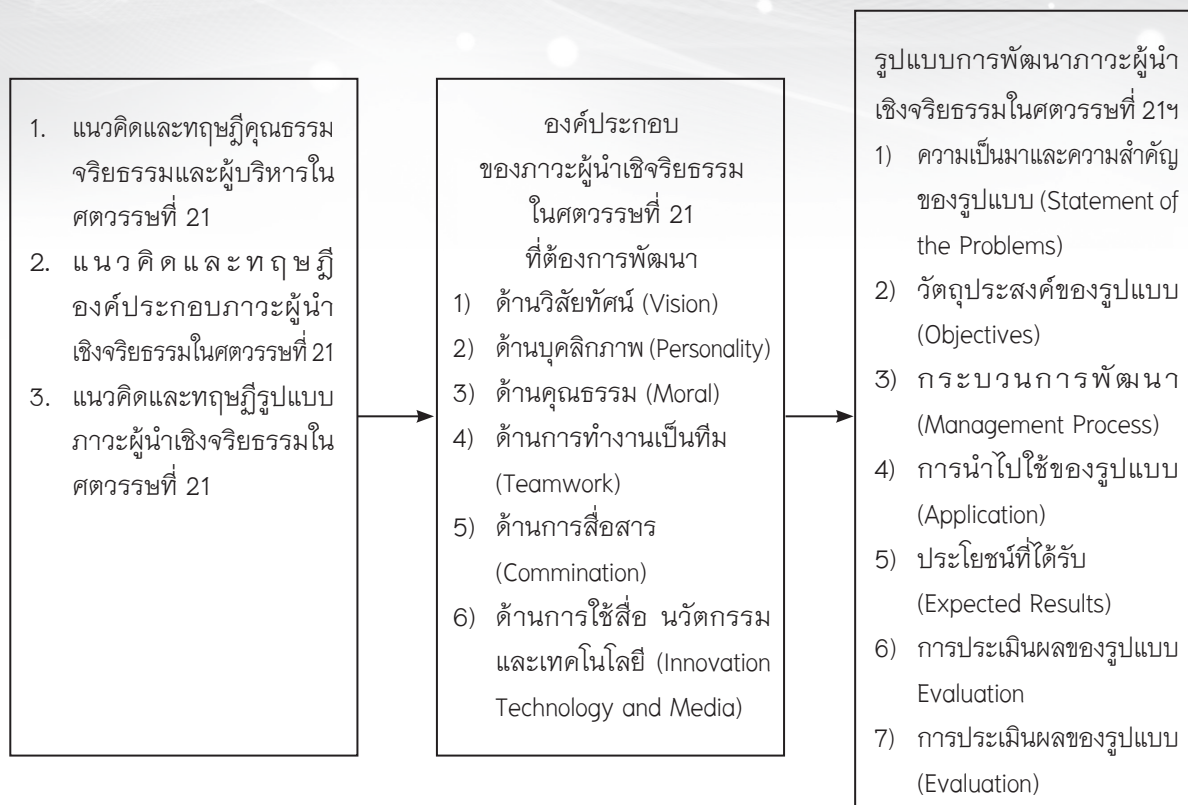
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณธรรมและจริยธรรม อาจมีพฤติกรรมไม่โปร่งใสต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงบประมาณ นำไปสู่กระทำผิดวินัย (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560) คุณธรรมที่ผู้บริหารควรมีประกอบด้วย การครองตน ครองคน และครองงาน คุณธรรมทั้งสามมีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ (ขวัญเรือน สุวรรณจันทร์, 2561; พรรณประภา ใจดี, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ก่อนแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถนำไปพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หากผู้บริหารมีการวางนโยบาย และยึดแนวทางการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ และมีจริยธรรมย่อมส่งผลให้สถานศึกษามีการบริหารงานได้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น (กลุ่มนโยบายและแผน, 2563) ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่ายังไม่มีรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เพื่อสร้างรูปแบบที่มีความเหมาะสมและนำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณธรรมจริยธรรมสามารถบริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพส่งผลให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมและจริยธรรม ตลอดจนผู้เรียนได้รับการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

2. เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหาและความต้องการ ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการ โดยใช้แบบสอบถาม

ประชากร

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2561 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 382 คน ครู 3,140 คน รวม 3,465 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร ปีการศึกษา 2561 แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 32 คน ครู 308 คน รวม 340 คน

ได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามความคิดเห็นสภาพ ปัญหา และความต้องการของการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาและสังเคราะห์เป็น 16 ด้าน

2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นฯ (ฉบับร่าง) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบตอบสั้น (Short Answer) แล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหากับข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

3. นำแบบสอบถามกลับมาปรับปรุงแก้ไขโดยแก้ไขข้อคำถาม และปรับข้อความเพื่อให้สมบูรณ์

4. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารและครูผู้สอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำกลับมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronach Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่างเดือนพฤษภาคม – กรกฎาคม 2562 โดยส่งหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลและส่งคืนทางไปรษณีย์ จำนวน 340 ฉบับ

2. ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 340 ฉบับ คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100 ตรวจสอบความสมบูรณ์การตอบแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และความต้องการ โดยการสนทนากลุ่ม

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษา 7 คน คณาจารย์ 3 คน ครูผู้สอน 2 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2 คน และตัวแทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2 คน รวม 16 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในตำแหน่งอย่างน้อย 10 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม สภาพ ปัญหา และความต้องการ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาและสังเคราะห์เป็น 16 ด้าน

2. สร้างแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (ฉบับร่าง) มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด แล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

3. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มกลับมาปรับปรุงแก้ไขโดยแก้ไขข้อคำถาม และปรับข้อความเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานกลุ่มเป้าหมายเพื่อนัดหมายการเข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม

2. จัดประชุมสนทนากลุ่มวันที่ 10 ตุลาคม 2562 เวลา 09.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านโฆมกัก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) จำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) แบบใช้ทฤษฎี และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้วยการทบทวนข้อมูล (Review Triangulation) โดยผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

1. การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และองค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

1.1 การศึกษาองค์ประกอบ มีดังนี้

1) การศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

แหล่งข้อมูล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและสังเคราะห์เป็น 6 ด้าน

2. สร้างแบบบันทึกผล (ฉบับร่าง) ลักษณะเป็นแบบตารางวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

3. นำแบบบันทึกการวิเคราะห์องค์ประกอบแก้ไขตามคำแนะนำเพื่อให้มีความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สังเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วบันทึกลงในแบบบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis)

2) การศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

แหล่งข้อมูล

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกผลการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและสังเคราะห์

2. สร้างแบบบันทึกผล (ฉบับร่าง) ลักษณะเป็นแบบตารางวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบภาวะ

ผู้นำเชิงจริยธรรม แล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

3. นำแบบบันทึกแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อให้มีความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วบันทึกลงในแบบบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) และหาค่าความถี่ และร้อยละ

1.2 การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำและองค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำเภอกำแพงเพชร โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ มีดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา และมีประสบการณ์ด้านรูปแบบ 3 คน 2) เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือเคยได้รับรางวัลด้านคุณธรรมจริยธรรมระดับเขตพื้นที่การศึกษาขึ้นไป 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 2 คน ศิษยานุศิษย์ 1 คน นักวิชาการ 2 คน และครูผู้สอน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และองค์ประกอบของ

รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. สร้างแบบสัมภาษณ์ (ฉบับร่าง) องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมและองค์ประกอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

4. นำแบบสัมภาษณ์ฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานกลุ่มเป้าหมายเพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลและนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์

2. จัดส่งแบบสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายล่วงหน้าเพื่อให้ผู้สัมภาษณ์ทราบแนวคำถามและเตรียมการตอบ

3. ดำเนินการสัมภาษณ์และจดบันทึกด้วยตนเอง ตามวันและเวลาที่นัดหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) จำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) แบบใช้ทฤษฎี และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้วยการทบทวนข้อมูล (Review Triangulation) โดยผู้เชี่ยวชาญ

2. การร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยวิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop)

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านรูปแบบ สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษา มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านรูปแบบ 4 คน 2) นักวิชาการหน่วยงานด้านการศึกษาและมีประสบการณ์เป็นกรรมการพิจารณาตัดสินรางวัลดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรม 4 คน และ 3) ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี และเคยได้รับรางวัลดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกผลการประชุม (ร่าง) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อประสานงานผู้เชี่ยวชาญเพื่อเชิญประชุมเชิงปฏิบัติการและนัดวัน เวลาและสถานที่

2. จัดประชุมเชิงปฏิบัติการวันจันทร์ที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2562 เวลา 09.00 – 14.00 น. ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยเสนอผลการศึกษาองค์ประกอบของรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21

2.2 ผู้เข้าร่วมการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันจัดทำร่างรูปแบบ

2.3 ผู้วิจัยสรุปผลที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูล โดยการตีความสร้างข้อสรุป (Conclusion Interpreting) จำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) แบบใช้ทฤษฎี และตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยการตรวจสอบสามเส้าด้วยการทบทวนข้อมูล (Review Triangulation) และให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องการวิเคราะห์ข้อมูล

3. การตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ 12 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดย 1) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก สาขาการบริหารการศึกษาและมีประสบการณ์ด้านการพัฒนารูปแบบ 7 คน 2) เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา และมีประสบการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรม ได้แก่ เคยได้รับรางวัลด้านคุณธรรมจริยธรรมหรือเคยเป็นกรรมการพิจารณาตัดสินคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกผลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึก ตามกรอบการร่างรูปแบบ

2. สร้างแบบบันทึกผลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (ฉบับร่าง) มีลักษณะเป็นข้อคำถามจำแนกตามองค์ประกอบของรูปแบบ และเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

3. ปรับปรุงแบบบันทึกผลการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ ตามคำแนะนำเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อเชิญร่วมการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ พร้อมส่งเอกสารประเด็นการสัมมนา

2. จัดสัมมนาผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) วันจันทร์ที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2562 เวลา 09.00–13.30 น.

3. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการอภิปรายร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

4. สรุปข้อคิดเห็นร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ

วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้เชี่ยวชาญ 19 คน ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกโดย 1) สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก

สาขาการบริหารการศึกษา มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ด้านบริหารการศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี 5 คน

2) เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์การทำงานด้านบริหารสถานศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี 10 คน 3) เป็นศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานด้านการศึกษามากกว่า 10 ปี 2 คน 4) เป็นครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโทและมีประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างและการตรวจแบบประเมินรูปแบบ

2. สร้างแบบประเมิน (ฉบับร่าง) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) และเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.80–1.00

3. ปรับปรุงแบบประเมินให้มีความสมบูรณ์และถูกต้อง และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อขอความอนุเคราะห์การเก็บรวบรวมข้อมูล

2. จัดส่งแบบประเมินฯ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง ได้รับแบบประเมินฯ กลับคืน 19 ชุด คิดเป็นอัตราการตอบกลับร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 สภาพ ปัญหาและความต้องการในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

ตารางที่ 1 สภาพ ปัญหา และความต้องการ พัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร (n=340)

ข้อ	รายการ	สภาพ			ปัญหา			ความต้องการ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ	ความถี่	ร้อยละ	อันดับ
1	ด้านจริยธรรมต่อผู้บริหาร	4.42	0.62	มาก	68	6.95	5	32	2.38	16
2	ด้านจริยธรรมต่อองค์กร	4.47	0.60	มาก	63	6.43	8	47	3.50	13
3	ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง	4.43	0.59	มาก	73	7.46	4	68	5.06	10
4	ด้านจริยธรรมต่อวิชาชีพครู	4.19	0.74	มาก	78	7.97	3	69	5.13	9
5	ด้านจริยธรรมต่อผู้รับบริการ	4.54	0.55	มาก	64	6.54	7	65	4.83	11
6	ด้านจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	4.35	0.63	มาก	105	10.72	1	46	3.42	14
7	ด้านจริยธรรมต่อสังคม	4.54	0.55	มาก	65	6.64	6	88	6.55	7
8	ด้านหลักนิติธรรม	4.35	0.63	มาก	59	6.03	10	91	6.77	6
9	ด้านหลักคุณธรรม	4.65	0.49	มากที่สุด	62	6.33	9	76	5.65	8
10	ด้านหลักการมีส่วนร่วม	4.51	0.53	มากที่สุด	33	3.37	14	56	4.17	12
11	ด้านหลักความโปร่งใส	4.39	0.68	มาก	55	5.62	12	156	11.61	2
12	ด้านหลักความรับผิดชอบ	4.54	0.54	มากที่สุด	10	1.02	15	98	7.29	4
13	ด้านหลักความคุ้มค่า	4.41	0.62	มาก	47	4.80	13	45	3.35	15
14	ด้านการครองตน	4.43	0.59	มาก	62	6.33	9	170	12.65	1
15	ด้านการครองคน	4.42	0.59	มาก	56	5.72	11	97	7.22	5
16	การครองงาน	4.50	0.55	มาก	79	8.07	2	140	10.42	3
รวม		4.44	0.59	มาก	979	100		1,344	100	

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.44$, S.D.=0.59) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักคุณธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.65$, S.D.=0.49) รองลงมาเป็นด้านจริยธรรมต่อผู้รับบริการ ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.55) ด้านจริยธรรมต่อสังคม ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.54) และด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.54$, S.D.=0.50) โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านจริยธรรมต่อวิชาชีพ โดยมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.19$, S.D.=0.74)

ด้านปัญหาที่พบสูงที่สุด คือ ด้านจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 10.72 รองลงมา คือ ด้านการครองงาน มีคิดเป็นร้อยละ 8.07 และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ คิดเป็นร้อยละ 1.02

ด้านความต้องการพัฒนา พบว่า ด้านที่ต้องการพัฒนามากที่สุดได้แก่ การครองคน คิดเป็นร้อยละ 12.65 รองลงมาคือ ด้านความโปร่งใส คิดเป็นร้อยละ 11.61 และการครองงาน คิดเป็นร้อยละ 10.42 ส่วนด้านที่มีความต้องการพัฒนาน้อยที่สุด คือ ด้านจริยธรรมของผู้บริหาร คิดเป็นร้อยละ 2.38

ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2.1 ร่างรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ เป็นการบอกที่มาและความสำคัญ ตลอดจนสภาพ ปัญหา และความต้องการพัฒนารูปแบบ

องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ เป็นการกำหนดเป้าหมายการสร้างรูปแบบ

องค์ประกอบที่ 3 โครงสร้างของรูปแบบ เป็นการแสดงส่วนประกอบและรายละเอียดขององค์ประกอบของรูปแบบที่ต้องการพัฒนาให้กับผู้บริหารสถานศึกษา

องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการพัฒนา เป็นการแสดงองค์ประกอบของการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน 38 ตัวบ่งชี้

องค์ประกอบที่ 5 การประเมินผลของรูปแบบ เป็นการกำหนดเครื่องมือเพื่อวัดผลและประเมินผลรูปแบบที่นำไปใช้ว่า ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

องค์ประกอบที่ 6 ประโยชน์ที่ได้รับ เป็นการบอกผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์

องค์ประกอบที่ 7 เงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ เป็นการปฏิบัติตามกระบวนการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน 38 ตัวบ่งชี้ เพื่อให้การพัฒนาประสบความสำเร็จ ได้แก่ การพัฒนา ด้านวิสัยทัศน์ (5 ตัวชี้วัด) ด้านบุคลิกภาพ (6 ตัวชี้วัด) ด้านคุณธรรม (11 ตัวชี้วัด) ด้านการทำงาน เป็นทีม (8 ตัวชี้วัด) ด้านการสื่อสาร (3 ตัวชี้วัด) และด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี (5 ตัวชี้วัด)

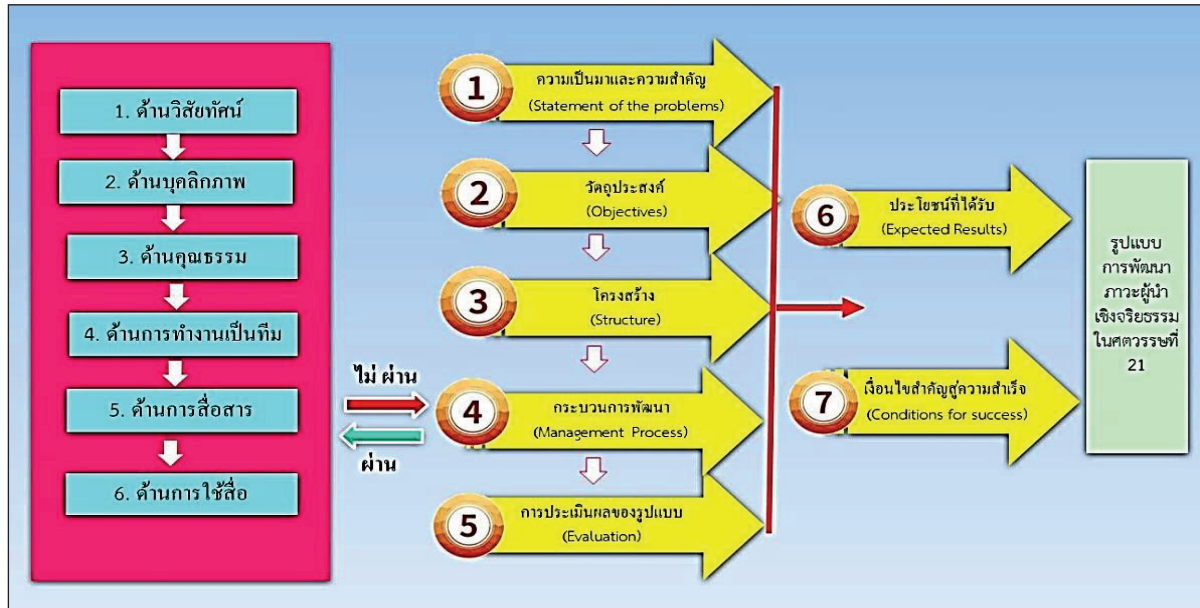
รายละเอียดการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม กำหนดองค์ประกอบ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 (ร่าง) รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. การตรวจสอบรูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม
ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) 12 ท่าน
ได้วิพากษ์ให้ข้อเสนอแนะ และปรับรูปแบบฯ ให้มีความ
เหมาะสม แสดงดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

3. การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำ
เชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
กำแพงเพชร แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การประเมินรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร

ที่	องค์ประกอบ	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
		$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	4.25	0.75	มาก	4.42	0.51	มาก
2	วัตถุประสงค์ของรูปแบบ	4.25	0.75	มาก	4.58	0.67	มากที่สุด
3	โครงสร้างของรูปแบบ	4.58	0.51	มากที่สุด	4.67	0.49	มากที่สุด
4	กระบวนการพัฒนา	4.92	0.29	มากที่สุด	3.92	0.67	มาก
5	ประโยชน์ที่ได้รับ	4.08	0.79	มาก	4.42	0.51	มาก
6	การประเมินผลของรูปแบบ	4.58	0.51	มากที่สุด	4.33	0.65	มาก
7	เงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ	4.17	0.58	มาก	4.83	0.39	มากที่สุด
ภาพรวม		4.40	0.60	มาก	4.45	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 การประเมินรูปแบบการพัฒนา
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร
สถานศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในภาพรวมรูปแบบฯ
มีความเป็นไปได้ในอยู่ระดับมาก ($\bar{x}=4.40, S.D.=0.60$)

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กระบวนการพัฒนา มีความ
เป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.92, S.D.=0.29$)
รองลงมา คือ โครงสร้างของรูปแบบ และการประเมินผล
ของรูปแบบ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

($\bar{x}=4.58$, $S.D.=0.51$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.08$, $S.D.=0.79$)

สำหรับด้านความเป็นประโยชน์พบว่า ในภาพรวมรูปแบบมีประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.45$, $S.D.=0.56$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.83$, $S.D.=0.39$) รองลงมา คือ โครงสร้างของรูปแบบ มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.67$, $S.D.=0.49$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านกระบวนการพัฒนา มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=3.92$, $S.D.=0.67$)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรโดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีปัญหาในการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านจริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และด้านที่มีความต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการครองคน

2. การพัฒนารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) โครงสร้างของรูปแบบ 4) กระบวนการพัฒนา 5) การประเมินผลของรูปแบบ 6) ประโยชน์ที่ได้รับ และ 7) เงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ การประเมินผลของรูปแบบ และรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก

การอภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักนิติธรรม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานให้เป็นไปตามกฎระเบียบโดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งเป็นการใช้อำนาจอย่างถูกต้อง

ตามหลักการบริหารงานทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไว้วางใจและมีความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน ดังที่ Josephson Institute of Ethics (2009) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องได้รับความไว้วางใจและมีความยุติธรรม เป็นคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่สำคัญเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับ วีระ โอบอ้อม (2563) ที่ศึกษาพบว่าคุณธรรมและจริยธรรมเป็นกรอบมาตรฐานการประกอบวิชาชีพที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่จะต้องปฏิบัติตามที่ครูสภาได้กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารควรตั้งมั่นอยู่ในความยุติธรรมและให้ความเสมอภาคต่อผู้ใต้บังคับบัญชา (นิสสัยะห์ อิศาสะ, 2562; ปณณวัฒน์ สนั่น, 2563)

ด้านปัญหาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาพบมากที่สุด คือ จริยธรรมต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพครู ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนไม่ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติจากผู้บริหาร และไม่ได้รับการส่งเสริมให้เข้าอบรมเพื่อพัฒนาตนเอง จนทำให้เสียโอกาสพัฒนาวิชาชีพของตนเอง เป็นต้น ซึ่ง Josephson Institute of Ethics (2009) ได้กล่าวไว้ว่า ความเอื้ออาทรต่อกันและกัน (Caring) เป็นสิ่งที่ผู้นำควรมีให้กับผู้ร่วมวิชาชีพ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันอย่างสร้างสรรค์ โดยยึดมั่นในระบบคุณธรรม สร้างความสามัคคีในหมู่คณะเป็นจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้บริหารที่มีต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556) สอดคล้องกับจิรัฐดา จินทรโรรณ (2563) ที่ศึกษาพบว่า การประพฤติของผู้นำสถานศึกษาปัญหาอันดับแรกมากที่สุดคือ การปฏิบัติหน้าที่อย่างไม่เป็นธรรมและเลือกปฏิบัติต่อผู้บังคับบัญชา นอกจากนี้ผู้บริหารที่ควบคุมการทำงานอย่างเข้มงวดและไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความเบื่อหน่าย ไม่มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน (จารุสิริ ทองเกตแก้ว, 2562)

สำหรับความต้องการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมด้านที่ต้องการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านการครองคน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการครองคนเป็นสิ่งที่สำคัญซึ่งผู้บริหารต้องมีความสามารถในการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดปัญหา รวมทั้งสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดการยอมรับและให้

ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเต็มที่ ดังที่พระมหาจุฬารัตน อภิธมฺมจิตฺโต (2562) ได้กล่าวว่า การบริหารคนควรปฏิบัติด้วยความจริงใจ แนะนำในสิ่งที่เป็นประโยชน์ มีเหตุผล ช่วยแก้ไขปัญหา ให้ความเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น เพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้อื่นมีความไว้วางใจ สอดคล้องกับดวงฤติ ศิริพันธุ์ (2561) ที่ศึกษาพบว่า ผู้บริหารควรยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต ทั้งด้านการครองตนครองคนและครองงานอย่างถูกต้อง โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสื่อสารกับผู้อื่นด้วยความเป็นกัลยาณมิตร ปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา จะช่วยเพิ่มภาพลักษณ์ความเป็นผู้นำที่มีศักยภาพสูงขึ้นและนำไปสู่ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา (สุทัต จันทะสินธุ์, 2560)

2. รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเป็นมาและความสำคัญ 2) วัตถุประสงค์ 3) โครงสร้าง 4) กระบวนการพัฒนา 5) การประเมินผลของรูปแบบ 6) ประโยชน์ที่ได้รับ และ 7) เงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำจะต้องศึกษาบริบทความเป็นมาและความสำคัญปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำมาสู่การออกแบบแนวคิดและการสร้างรูปแบบที่ต้องการการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและวิธีการสร้างรูปแบบตามกระบวนการวิจัยซึ่งทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ สิ่งสำคัญจะต้องกำหนดกระบวนการพัฒนาจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนการประเมินผลรูปแบบ และเงื่อนไขของการพัฒนารูปแบบที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ ดังที่ Brown and Moberg (1980) ได้กล่าวไว้ว่า การสังเคราะห์รูปแบบควรประกอบด้วยโครงสร้าง กระบวนการจัดการและเทคโนโลยี นอกจากนี้ควรกำหนดวัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ ความต้องการขององค์กร มีการประเมินตนเองหรือผู้อื่นประเมินร่วม (Dubrin, 1998) สอดคล้องกับ สมเกียรติ ภูมศรี (2561) ที่ศึกษาพบว่า การพัฒนารูปแบบควรประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อม ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต

องค์ประกอบ การประเมินผล และเงื่อนไขสำคัญสู่ความสำเร็จ ซึ่งจะทำให้ครบองค์ประกอบและรูปแบบสามารถพัฒนาได้อย่างครอบคลุมเป้าหมายที่กำหนด (วีระ โอบอ้อม, 2563; เขาวรินทร์ แก้วพรม, 2564)

การประเมินรูปแบบ พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นเริ่มจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัย และได้รับการวิพากษ์จากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านผู้นำเชิงจริยธรรมช่วยให้ข้อเสนอแนะแก้ไขทำให้ได้รูปแบบที่มีองค์ประกอบครบสมบูรณ์ เหมาะสมกับบริบทขององค์กร สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารได้จริง สอดคล้องกับ สายฝน แสนใจพรม (2561) และวีระ โอบอ้อม (2563) ที่ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาและบทบาทครูที่เลี้ยงแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์และความชำนาญในวิชาชีพพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก และสามารถนำไปใช้ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำแนวทางการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ไปใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด

2. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากำแพงเพชร ควรนำองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ที่กำหนดไว้ในรูปแบบมาใช้เป็นเกณฑ์ประกอบการคัดเลือกของผู้มีสิทธิ์เข้ารับการคัดเลือกในตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษาอาจนำตัวชี้วัดในรูปแบบองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานประเมินผลการปฏิบัติงาน และเลื่อนเงินเดือน โดยกำหนดระดับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมที่ปรากฏให้เห็นเป็นเชิงประจักษ์อย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ เช่น อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาการประเมินผลการใช้รูปแบบ

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา และนำผลมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนารูปแบบ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มนโยบายและแผน. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2563*. กำแพงเพชร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1.
- ขวัญเรือน สุวรรณจันทร์. (2561). พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 2. ใน *รายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการ (Proceedings) การนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 17*, (น. 526-535). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- จารุสิริ ทองเกตแก้ว. (2562). ภาวะผู้นำและบรรยาภาสถานศึกษาตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี. *วารสารลวະศรีวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, 3(1), 63-80.
- จิรสุตา จินทรโฐ. (2563). แนวทางการพัฒนาการประพฤติปฏิบัติอย่างมีคุณธรรมตามพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. 2562 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 7(2), 120-131.
- เขาวรินทร์ แก้วพรม. (2564). รูปแบบการพัฒนาคู่มือด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 21(4), 195-212
- ดวงฤดี ศิริพันธุ์. (2561). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9*, (น. 1160-1173). 20 - 21 กรกฎาคม 2561. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นิสสัยมัยะห์ อิศาเฮาะ. (2562). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 20*, (น. 1928-1937). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปณณวัฒน์ สนั่นเล็ก. (2563). คุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารนิเทศบุคคลและนวัตกรรมการท้องถิ่น*, 6(4), 41-53
- พระมหาจรัญ อภิธมฺมจิตฺโต. (2562). รูปแบบการนำหลักพุทธธรรมมาใช้ในการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนในจังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(4), 45- 65.
- พรรณประภา ใจดี. (2560). จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อคุณภาพ การบริหารจัดการโรงเรียนวิถีพุทธในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9. *Veridian E -Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 10(2), 2568-2582.

- วีระ โอบอ้อม. (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารชุมชนวิจัย*, 14(1), 193–204.
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560–2564*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต กระทรวงศึกษาธิการ.
- สายฝน แสนใจพรหม. (2561). รูปแบบการพัฒนาบทบาทครูที่เลี้ยงในการส่งเสริมความสามารถ ด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20(3), 210–223.
- สุทัต จันทะสินธุ์. (2560). *รูปแบบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมแบบบูรณาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาผู้นำทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). *คู่มือกรณีตัวอย่างความผิดทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับแก้ไขปรับปรุง ครั้งที่ ๑)*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). *มาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.
- สมเกียรติ ภูมศรี. (2561). *การพัฒนาแบบการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร).
- Brown, W. B. & Moberg, D. J. (1980). *Organization theory and management: A macro approach*. New York: John Wiley & Sons.
- Dubrin, J. (1998). *Leadership research finding: Practice and skills*. Boston Houghton: Mifflin Company
- Josephson Institute of Ethics. (2009). *Ethical leadership outcomes student leader learning outcomes (SLLO) project*. Retrieved from <http://sllo.tamu.edu/rubrics>

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย (Publication Ethics for Publication in the Journal of Graduate Research)

วารสารบัณฑิตวิจัย เป็นวารสารวิชาการที่รับตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาการจัดการเรียนรู้ การศึกษาปฐมวัย การประถมศึกษา หลักสูตรและการสอน วิทยาศาสตร์ศึกษา จิตวิทยาการศึกษา สังคมศึกษา การวิจัยและประเมินผลทางการศึกษา พลศึกษาและสุขศึกษา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา การศึกษาพิเศษ และสาขาวิชาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา เพื่อให้การเผยแพร่วารสารเป็นไปอย่างถูกต้อง จึงได้กำหนดแนวปฏิบัติและจริยธรรมการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานไว้สำหรับการดำเนินงานของวารสารให้สอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์นานาชาติ เพื่อให้ผู้พิมพ์บทความ บรรณาธิการวารสาร และผู้ประเมินบทความ ได้ดำเนินการและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของผู้พิมพ์

1. ต้องรับรองว่าผู้พิมพ์ที่มีชื่อปรากฏในบทความทุกคนเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัยจริง
2. ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัย และระบุผลประโยชน์ทับซ้อนให้ชัดเจน (ถ้ามี)
3. ต้องเขียนบทความให้มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในวารสาร
4. ไม่คัดลอกผลงานวิชาการของผู้อื่นและต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์ที่ไหนมาก่อน หรืออยู่ในระหว่างการเสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น (ไม่ว่าจะเป็นภาษาใด ๆ) หากตรวจพบมีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อนถือเป็นความรับผิดชอบของผู้พิมพ์แต่เพียงผู้เดียวในการละเมิดลิขสิทธิ์
5. ตรวจสอบว่าการวิจัยทั้งหมดได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและมีจริยธรรม
6. ต้องรายงานผลที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยโดยไม่บิดเบือนข้อมูลหรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ เมื่อเกิดข้อผิดพลาดหรือพบการบิดเบือนข้อมูลหลังจากที่ได้ส่งบทความแล้วให้รีบแจ้งบรรณาธิการวารสารทันที
7. หากมีการนำผลงานของผู้อื่นมาใช้ในผลงานของตนเอง ผู้พิมพ์ต้องอ้างอิงผลงานดังกล่าวรวมทั้งต้องระบุไว้ในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความและต้องอ้างอิงแหล่งข้อมูลให้ถูกต้อง

8. หากมีการร้องเรียนเกี่ยวกับการละเมิดทางจริยธรรมการวิจัยหรือจริยธรรมการตีพิมพ์ เมื่อกองบรรณาธิการได้พิจารณาแล้วเห็นว่าการละเมิดจริง ผู้พิมพ์จะต้องถอนบทความ

9. บทความที่เกี่ยวกับการวิจัยในมนุษย์ควรผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน (ถ้ามี) โดยผู้พิมพ์ต้องแนบหลักฐานการรับรองจากคณะกรรมการฯ มาพร้อมบทความที่ส่งให้กับกองบรรณาธิการ

10. ต้องรับรองว่าข้อมูลทั้งหมดในบทความไม่มีการละเมิดลิขสิทธิ์หรือทรัพย์สินทางปัญญา

11. ผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการถือเป็นกรรมสิทธิ์ของวารสาร ห้ามผู้พิมพ์นำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ ยกเว้นจะได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการวารสาร

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. จัดหากองบรรณาธิการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในสาขาที่กำหนดตามนโยบายของวารสาร รวมทั้งเปิดเผยชื่อและสังกัดที่ถูกต้องของกองบรรณาธิการในเว็บไซต์ของวารสาร
2. ให้ข้อมูลการติดต่อที่ถูกต้องของวารสารในเว็บไซต์ของวารสาร
3. ให้ข้อมูลแก่ผู้พิมพ์บทความและผู้ประเมินบทความเกี่ยวกับขั้นตอนการส่งบทความ และค่าธรรมเนียมหรือค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้พิมพ์บทความอย่างชัดเจน

4. คัดเลือก กลั่นกรอง และพิจารณาคุณภาพของบทความเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร โดยพิจารณาจากความสอดคล้องของเนื้อหากับวัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

5. ดำเนินการออกวารสารให้ตรงตามเวลาที่กำหนด

6. ไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้นิพนธ์บทความและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ในทุกกรณี

7. ตีพิมพ์เผยแพร่บทความที่ผ่านกระบวนการประเมินจากผู้ประเมินบทความแล้วเท่านั้น

8. ตรวจสอบและปฏิเสธการตีพิมพ์บทความที่เคยเผยแพร่ที่อื่นมาแล้ว

9. ไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความโดยใช้เหตุผลและความรู้สึกส่วนตัว

10. ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ ผู้ประเมินบทความและกองบรรณาธิการ

11. ตรวจสอบการคัดลอกผลงานทางวิชาการของผู้อื่นในบทความอย่างเคร่งครัด หากพบการคัดลอกผลงานดังกล่าวจะต้องหยุดกระบวนการประเมินบทความและติดต่อผู้นิพนธ์บทความหลักเพื่อขอคำชี้แจง

12. ตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รวมทั้งชี้แจงการแก้ไขและการถอนบทความเมื่อจำเป็น

13. ตรวจสอบบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ต้องไม่ละเมิดกฎหมายและทรัพย์สินทางปัญญา

14. ตรวจสอบขั้นตอนการประเมินบทความของวารสารให้เป็นความลับ มีความเป็นธรรม ปราศจากอคติ และตรงตามเวลาที่กำหนด

15. ต้องจัดการและแก้ไขปัญหาเมื่อเกิดการละเมิดทางจริยธรรมของบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

บทบาทหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. ต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความแก่บุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องในระหว่างการประเมินบทความ

2. ปฏิเสธการประเมินบทความนั้น ๆ เมื่อพิจารณาว่าผู้ประเมินอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์บทความ เช่น เป็นผู้ร่วมโครงการ หรือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ หรือเหตุผลอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างอิสระภายหลังจากได้รับบทความจากกองบรรณาธิการ

3. ประเมินบทความในสาขาวิชาที่มีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญด้านเนื้อหาในบทความคุณภาพของการวิเคราะห์ข้อมูลและความเข้มข้นของผลงาน

4. ประเมินบทความบนพื้นฐานความเป็นจริงตามหลักวิชาการ เป็นกลาง ไม่มีอคติและตรงตามเวลาที่กำหนด

5. หากมีข้อสงสัยว่าข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความมีความเหมือนหรือซ้ำซ้อนกับผลงานอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที

คำแนะนำในการส่งบทความ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย

วารสารบัณฑิตวิจัย มีกำหนดเผยแพร่เป็นราย 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ) คือ ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน) และฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) เป็นวารสารวิชาการที่เผยแพร่บทความวิจัย (Research Article) และบทความวิชาการ (Academic Article) ด้านการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา พัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน ผลงานที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน เพื่อให้การตีพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตวิจัยมีรูปแบบเดียวกันและถูกต้องตามหลักวิชาการ กองบรรณาธิการจึงคำแนะนำการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย ดังนี้

การเตรียมต้นฉบับ

1. **ต้นฉบับภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษองค์** ประกอบต่าง ๆ ของบทความวิจัยหรือบทความวิชาการ ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนี้ บทความส่วนที่เป็นภาษาอังกฤษ ควรให้ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษตรวจความถูกต้อง ด้านการใช้ภาษาก่อน

2. **การพิมพ์** ให้จัดพิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word โดยจัดหน้ากระดาษ ขนาด A4 (8.5 x 11 นิ้ว) ตั้งค่า หน้ากระดาษสำหรับการพิมพ์ห่างจากขอบบนกระดาษ 1 นิ้ว (1.25 นิ้ว เฉพาะหน้าแรก) ขอบล่าง 0.8 นิ้ว ขอบซ้าย 1.25 นิ้ว ขอบขวา 0.8 นิ้ว จัดสองคอลัมน์ (ยกเว้น บทความย่อภาษาไทย บทความย่อภาษาอังกฤษ ตาราง ภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิงจัดหนึ่งคอลัมน์) ความกว้าง คอลัมน์ 2.98 นิ้ว ระยะห่างระหว่างคอลัมน์ 0.25 นิ้ว ใส่เลขหน้ากำกับอยู่ด้านบนขวาทุกหน้า

3. **รูปแบบตัวอักษรภาษาไทยและภาษาอังกฤษ** ใช้ตัวอักษรแบบ TH Niramit AS ขนาดเดียวกัน ดังนี้ ชื่อเรื่องใช้ตัวอักษรขนาด 18 pt. ตัวหนา ชื่อผู้นิพนธ์ บทความใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ ชื่อหน่วยงาน ที่สังกัดและตำแหน่งทางวิชาการของผู้นิพนธ์บทความ (ถ้ามี) ใช้ตัวอักษรขนาด 12 pt. หัวข้อหลักใช้ตัวอักษร ขนาด 16 pt. ตัวหนา หัวข้อรองใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวหนา สำหรับเนื้อหาทุกส่วนใช้ตัวอักษรขนาด 14 pt. ตัวปกติ

4. **จำนวนหน้า** ไม่ควรเกิน 15 หน้า รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง

5. **ตาราง รูปภาพ ภาพลายเส้น แผนภูมิ และ กราฟ** ให้จัดเป็น 1 คอลัมน์ ควรคัดเลือกเฉพาะที่จำเป็น เท่านั้น เรียงลำดับให้สอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ชื่อตาราง อยู่ด้านบนของตาราง ส่วนชื่อรูปภาพ แผนภูมิ และกราฟ

อยู่ด้านล่างพร้อมคำอธิบายสั้น ๆ สื่อความหมาย ได้ชัดเจน

6. **การส่งต้นฉบับ** ให้ส่งบทความต้นฉบับในรูปแบบไฟล์ word พร้อมแบบนำเสนอบทความเพื่อตีพิมพ์ และหนังสือรับรองการตีพิมพ์ ทางระบบวารสารออนไลน์ ที่ <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai> และ ส่งเอกสารฉบับจริงทางไปรษณีย์

ประเภทของบทความ

1. **บทความวิจัย (Research Article)** เป็น บทความที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้จาก งานวิจัย มีกระบวนการศึกษาที่ชัดเจน โดยอาจเป็นผลจาก บางส่วนของงานวิจัยหรืองานวิจัยที่เสร็จสมบูรณ์แล้ว

2. **บทความวิชาการ (Academic Article)** เป็น บทความที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่องค์ความรู้ และ ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการของสาขาต่าง ๆ ที่ผู้นิพนธ์เรียบเรียงจากการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มีความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการ สังเคราะห์เอกสารหรือการวิจัยจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์

ส่วนประกอบของบทความ

1. **ชื่อเรื่อง (Title)** ควรสั้น กระชับ และตรงกับ เนื้อเรื่องให้ขึ้นต้นชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วย ภาษาอังกฤษ โดยภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2. **ชื่อผู้นิพนธ์บทความ (Authors and co-authors)** ใช้ชื่อและนามสกุลเต็มทั้งชื่อภาษาไทย และภาษาอังกฤษ สำหรับภาษาอังกฤษใช้ตัวพิมพ์ใหญ่

เฉพาะอักษรตัวแรกของชื่อตัวและนามสกุล ไม่ระบุคำหน้าและตำแหน่งทางวิชาการ จัดไว้ที่กลางหน้ากระดาษต่อจากชื่อเรื่อง ถ้ามีผู้นิพนธ์ร่วมหลายคนให้ใส่หมายเลข¹ หรือ² กำกับไว้ท้ายชื่อตามจำนวนผู้นิพนธ์ หากเป็นนักศึกษาให้ใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เป็นผู้นิพนธ์ร่วม

3. สังกัดผู้นิพนธ์บทความ (Affiliation)

ใส่ชื่อหน่วยงานที่สังกัดทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยเรียงลำดับตั้งแต่หน่วยงานระดับต้นไปจนถึงหน่วยงานหลักต่อจากชื่อผู้นิพนธ์บทความ และใส่สถานะของผู้นิพนธ์โดยระบุตำแหน่งทางวิชาการ (ถ้ามี) ที่เชิงอรรถของหน้าแรกกรณีเป็นนักศึกษาให้ระบุระดับการศึกษา ชื่อหลักสูตรสาขาวิชา และสถาบันการศึกษา

4. บทคัดย่อ (Abstract) ภาษาไทยความยาวไม่เกิน 500 คำ และภาษาอังกฤษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ จัดเป็น 1 คอลัมน์ โดยให้บทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อนตามด้วยบทคัดย่อภาษาอังกฤษ

5. คำสำคัญ (Keywords) ให้เขียนคำสำคัญทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่ละชุดไม่เกิน 5 คำ โดยให้ระบุไว้ท้ายบทคัดย่อของแต่ละภาษา

6. เนื้อหาในบทความ (Main Texts)

6.1 บทความวิจัย ประกอบด้วย

6.1.1 บทนำ (Introduction) นำเสนอภูมิหลังความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย รวมทั้งการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาและเหตุผลของการทำวิจัย

6.1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives) นำเสนอจุดมุ่งหมายที่ต้องการศึกษา ค้นคว้าแสวงหาคำตอบในการวิจัย

6.1.3 สมมติฐานการวิจัย (Hypothesis) (ถ้ามี) นำเสนอคำตอบที่คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นเหตุเป็นผลต่อปัญหาที่ศึกษา ระบุความสัมพันธ์ตัวแปรที่ศึกษา

6.1.4 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) นำเสนอแบบแผนการวิจัย เช่น การวิจัยเชิงสำรวจ การวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นต้น ในหัวข้อนี้ประกอบด้วย

6.1.4.1 ประชากร (Population)

นำเสนอคุณลักษณะและจำนวนประชากรที่ใช้ในการศึกษาทั้งหมด

6.1.4.2 กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

นำเสนอจำนวนตัวอย่าง หลักเกณฑ์การกำหนด และวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

6.1.4.3 เครื่องมือการวิจัย (Research instrument) นำเสนอชนิดของเครื่องมือการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

6.1.4.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) นำเสนอขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล (ระบุช่วงเวลา)

6.1.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) นำเสนอวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1.5 ผลการวิจัย (Results) นำเสนอผลการวิจัยจากการวิเคราะห์หรือสังเคราะห์อย่างชัดเจนและตรงประเด็น โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย อธิบายผลการวิจัยด้วยคำบรรยายเป็นหลัก ถ้ามีตัวแปรที่ศึกษาหรือข้อมูลตัวเลขเป็นจำนวนมากให้นำเสนอเป็นรูปภาพตาราง แผนภูมิ และกราฟ แทรกในเนื้อหาพร้อมคำอธิบายให้ได้สาระครบถ้วนอย่างสั้น ๆ กระชับ

6.1.6 สรุปผลการวิจัย (Conclusion) นำเสนอสรุปประเด็นสำคัญที่เกิดจากผลการวิจัย

6.1.7 การอภิปรายผลการวิจัย (Discussion) นำเสนอว่าผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้หรือไม่ เป็นเพราะเหตุผลใด โดยใช้ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการอภิปรายผล

6.1.8 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แบ่งเป็น

6.1.8.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ให้ข้อเสนอแนะว่าสามารถนำผลการวิจัยที่ค้นพบไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไร เขียนให้เป็นรูปธรรม

6.1.8.2 ข้อเสนอแนะการวิจัย

ครั้งต่อไป ให้ข้อเสนอแนะว่าการวิจัยครั้งต่อไปควร จะศึกษาประเด็นหรือตัวแปรอะไรเพิ่มเติมเพื่อให้เรื่อง ที่ศึกษามีความสมบูรณ์มากขึ้น

6.2 บทความวิชาการ (Academic Article) :

6.2.1 บทนำ (Introduction) กล่าวถึง

ความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ ก่อนเข้าสู่เนื้อเรื่อง

6.2.2 เนื้อเรื่อง (Body) นำเสนอให้เห็นถึง

ปรากฏการณ์หรือองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นในวงวิชาการ ที่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบัน แสดงความเชื่อมโยง ของเหตุที่นำไปสู่ผล (Causal Relationship) การอ้างอิง ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และเหตุผลที่พิสูจน์ได้ทางวิชาการ ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าและประสบการณ์ของผู้นิพนธ์ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้อ่าน

6.2.3 สรุป (Conclusion) สรุปประเด็น

สำคัญ ๆ จากบทความให้สั้นกระชับได้เนื้อหาสาระ ครบถ้วน และกล่าวถึงผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมา มีความ สำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างไร

7. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้มีเฉพาะ

เอกสารที่ผู้นิพนธ์นำมาอ้างอิงในบทความอย่างครบถ้วน

การอ้างอิงเอกสาร

เอกสารที่นำมาใช้อ้างอิงไม่ควรเกิน 10 ปี โดยใช้ การอ้างอิงระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยแยกเป็น

1. การอ้างอิงในเนื้อความ (In-text Citations)

เป็นการระบุแหล่งที่มาของข้อมูลในเนื้อความ ใช้วิธีการอ้างอิงแบบนาม-ปี (Author-date in text Citation) โดยระบุชื่อผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ต่อท้ายข้อความ ที่ต้องการอ้างอิง เช่น (ขจร ตรีโสภณากร, 2562) แต่ถ้า ชื่อผู้แต่งที่อ้างถึงเป็นส่วนหนึ่งของบทความให้วงเล็บเฉพาะ ปีที่พิมพ์ต่อจากชื่อผู้เขียน เช่น ขจร ตรีโสภณากร (2562) รูปแบบการอ้างอิง มีดังนี้

1.1 การอ้างอิงบุคคล คนไทยให้ลงชื่อตัว

และนามสกุล ส่วนชาวต่างประเทศให้ลงเฉพาะชื่อสกุล

ตัวอย่างการอ้างอิง

ผู้แต่ง 1 คน

(สมเจตน์ ภูศรี, 2561) (Smith, 2019)

ผู้แต่ง 2 คน

(สุชา จันทน์เอม และสุรางค์ จันทน์เอม, 2560)

(Chanaim & Chanaim, 2019)

ผู้แต่ง 3 – 5 คน

(ขจร ตรีโสภณากร, พรเทพ ลีทองอิน และมงคล

ชัย บุญแก้ว, 2561)

(Peterson, Smith, & Clare, 2019)

หากเป็นการอ้างผลงานเดิมในครั้งที่สอง ให้ใช้ ชื่อสกุลของผู้แต่งคนแรก และคำว่า “และคนอื่น ๆ” หรือ “et al.” แล้วตามด้วยปีที่พิมพ์

(พรเทพ ลีทองอิน และคนอื่น ๆ, 2562)

(Peterson et al., 2019)

ผู้แต่ง 6 คน ขึ้นไป

(ขจร ตรีโสภณากร และคนอื่น ๆ, 2562)

(Pianchoop, et al. 2019)

การอ้างอิงผลงานหลายชิ้น ให้เรียงตามตัว อักษรของชื่อสกุลผู้แต่ง คั่นระหว่างด้วยเครื่องหมาย ;

(Johnson, 2019; Ortega, 2018; Peterson, 2019)

1.2 การอ้างอิงนิติบุคคล หน่วยงาน องค์กร

ที่ทำเอกสารให้ระบุชื่อหน่วยงานตามที่ปรากฏ

ตัวอย่างการอ้างอิง

(มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2562)

(Chiang Mai Rajabhat University, 2019)

2. เอกสารอ้างอิง (References)

เป็นการอ้างอิงส่วนท้ายบทความ โดย รวบรวมรายการเอกสารทั้งหมดที่ผู้นิพนธ์ได้ใช้อ้างอิง ในเนื้อความ พร้อมจัดเรียงรายการเอกสารตามลำดับ ตัวอักษรของชื่อผู้แต่ง มีรายละเอียดดังนี้

หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ขจร ศรีโสภณการ. (2560). *ทักษะแชนด์บอล*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Buchanan, D. A., & Huczynski, A. A. (2019). *Organizational behaviour*. (3rd ed.). New York: McGraw-Hill.

วารสารและนิตยสาร

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่), เลขหน้า-หน้า.

ตัวอย่าง

เบญจพร ชีหลวง. (2558). พฤติกรรมสุขภาพของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอคลองหลวง จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 6(1), 1-12.

Ryve, A., & Hemmi, K. (2019). Educational policy to improve mathematics instruction at scale: Conceptualizing contextual factors. *Educational Studies in Mathematics*, 102(3), 379-394.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก <http://www.....>

ตัวอย่าง

ธนวรรณ พลวิชัย. (2559, 30 เมษายน). Aec go on. สืบค้นจาก <http://www.thairath.co.th/content/613039>

Lawson, H. A. (2019). *Social Determinants of the Physical Education System*. Retrieved from <http://www.radpsynet.org/docs/wollman-attitude.html>

รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่อง รายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

ปรีชา ศรีเรืองฤทธิ์, ณัฐชา หุมนา และนิคม โยกัญญา. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเชิงบูรณาการ สำหรับนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ใน รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายบัณฑิต ศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 19 การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืน, วันที่ 10 พฤษภาคม 2562 ณ อาคาร 90 ปี ราชภัฏเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (หน้า 3-18). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

Pinsuwan, S., & Keawnopparat, S. (2006). *Experimental and computational studies of epithelial transport of mefenamic acid ester prodrugs*. In *The Thailand Research Fund (Ed.), RGJ-Ph.D. Congress VII*, April 20-22, 2006 Jomtien Palm Beach Resort Pattaya Chon Buri (p. 88). Thailand: The Thailand Research Fund.

วิทยานิพนธ์และการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ชื่อผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์, สาขาวิชา สถาบันการศึกษา).

ตัวอย่าง

ชนิษฐา กาดัง. (2561). *การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนบ้านแม่แดดน้อย อำเภอ กัลยาณิวัฒนา จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา บริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).

katang, K. (2018). *The management of learning resources to support the philosophy of the sufficiency economy, Ban Mae Daet Noi School, Galyani Vadhana district, Chiang Mai province*. (Master thesis, Education and Administration Program, Graduate School Chaing mai Rajabhatuniversity).

ตัวอย่างการพิมพ์ตาราง แผนภาพ และภาพ (ให้ใช้ 1 คอลัมน์)

1. การพิมพ์ตาราง (Table)

1.1 ตัวอย่างตารางภาษาไทย

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

1.2 ตัวอย่างตารางภาษาอังกฤษ

Table 1 Chang in the Employment Rates of Young Black Men, by Age and Educational Status, 1992 – 2000

Age and Educational Status	Employment rate		Absolute change
	1992	2000	
Enrolled in school			
Ages 16 – 24	22.5	29.4	6.9
Ages 16 – 19	17.4	22.8	5.4
Ages 20 – 24	35.8	46.7	10.9
Not enrolled in School, age 20 – 24			
All Levels of Education	62.2	66.2	40.0
Less than High School Diploma	41.6	48.4	6.8
High School Diploma Only	64.2	66.7	2.5
Some College, no Bachelor's Degree	73.8	79.6	5.8
College Graduate	85.7	88.1	2.4

Figure 1 UML 2.x Component Diagram

1.25 นิ้ว

ตัวอย่างการจัดรูปแบบบทความวิจัย

ชื่อเรื่องภาษาไทย (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ (TH Niramit AS ขนาด 18 pt. ตัวหนา)

เมธาวดี ศรีคช¹ ยูพิน อินทะยะ² และ ชาตรี มณีโกศล³Methawadee Sriko¹, Yupin Intaya² and Chatree Maneekosol³มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ถนนช้างเผือก ตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300^{1,2,3}Chiang Mai Rajabhat University, Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Mueang District, Chiang Mai Province 50300^{1,2,3}

บทคัดย่อ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

xxxxxxxxxxไม่ควรเกิน 500 คำ.....

1.25 นิ้ว

0.8 นิ้ว

.....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

คำสำคัญ : ไม่เกิน 5 คำ (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์² รองศาสตราจารย์ ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์

(TH Niramit AS ขนาด 12 pt. ตัวเอน)

0.8 นิ้ว

← 2.98 นิ้ว บพหน้า (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) XXXXX..... ....(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วัตถุประสงค์ของการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... ..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... ..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สมมติฐานงานวิจัย (ถ้ามี) (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx1..... ..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) xxxxx2..... ..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) วิธีการดำเนินการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ประชากร (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) กลุ่มตัวอย่าง (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)	0.25 นิ้ว	← 2.98 นิ้ว เครื่องมือการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) XXXXX..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การเก็บรวบรวมข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) การวิเคราะห์ข้อมูล (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) ผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) สรุปผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ) อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา) xxxxx..... .... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

อภิปรายผลการวิจัย (TH Niramit AS ขนาด 16 pt.
ตัวหนา)

XXXXX.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะ (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ (TH Niramit

AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

XXXXX.....

.....

.....

..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป (TH
Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวหนา)

XXXXX.....

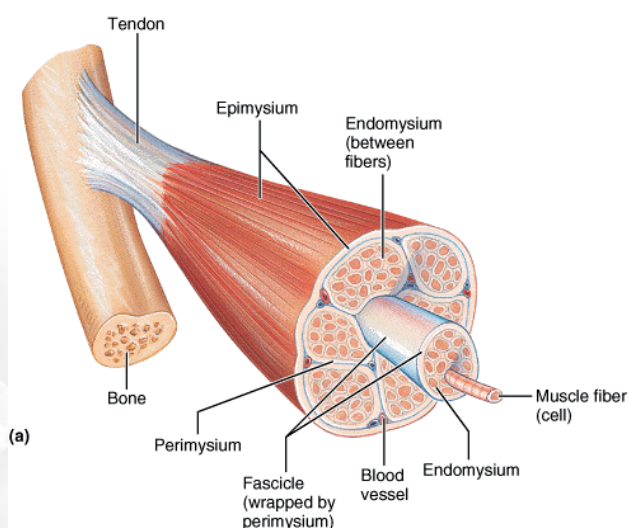
.....

.....

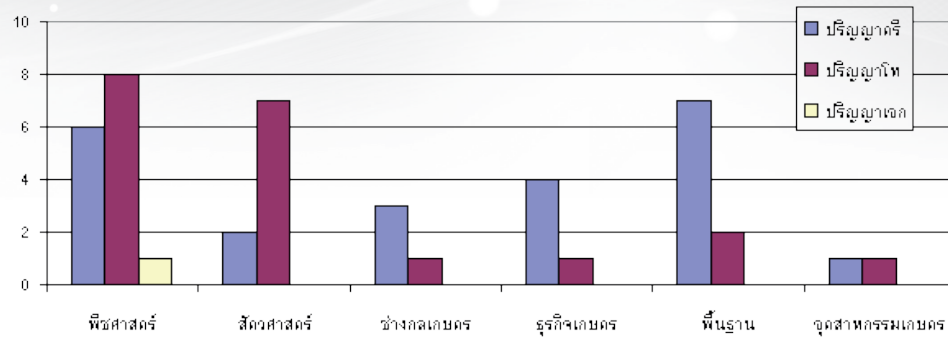
..... (TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบความก้าวหน้าของผลสัมฤทธิ์ระหว่างคะแนนก่อนและหลังการจัดกิจกรรม

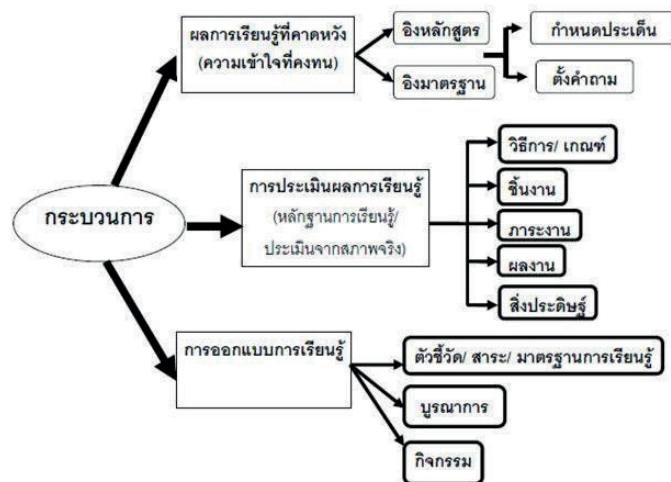
คนที่	คะแนน (ก่อนเรียน)	คะแนน (หลังเรียน)	คะแนน (ความก้าวหน้า)	ร้อยละของความก้าวหน้า
1	7	10	3	30
2	6	9	3	30
3	4	8	4	40
4	6	9	3	30
5	7	10	3	30
รวม	30	46	16	160
เฉลี่ย	6.00	9.20	3.20	32.00

ภาพที่ 1 เส้นใยกล้ามเนื้อ

แผนภูมิที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละของจำนวนข้าราชการครูจำแนกตามคณะวิชาต่าง ๆ

แผนภาพที่ 1 การจัดการเรียนรู้สู่ศึกษาแบบย้อนกลับ

ที่มา: เอมอัชฌา วัฒนบูรานนท์, 2554

เอกสารอ้างอิง (TH Niramit AS ขนาด 16 pt. ตัวหนา)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. (ครั้งที่พิมพ์). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่), เลขหน้า-หน้า.

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่สารสนเทศบนอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นจาก [http://www .....](http://www.....)

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ชื่อผู้พิมพ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อวิทยานิพนธ์. (ระดับปริญญาวิทยานิพนธ์, สาขาวิชา สถาบันการศึกษา).

(TH Niramit AS ขนาด 14 pt. ตัวปกติ)

แบบนำส่ง ☐ บทความวิชาการ ☐ บทความวิจัย

บวจ. - 1

เพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วันที่ส่งบทความ.....

ชื่อ-สกุล ผู้นิพนธ์บทความ (ภาษาไทย).....

(ภาษาอังกฤษ) .....

ตำแหน่งทางวิชาการ ☐ ศ. ☐ รศ. ☐ ผศ. สถานะผู้นิพนธ์บทความ ☐ อาจารย์ ☐ นักวิจัย ☐ นักศึกษา (ป.เอก/ป.โท)

สถานที่ติดต่อได้สะดวก.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....โทรศัพท์.....

โทรสาร.....โทรศัพท์มือถือ.....E-mail.....

ชื่อเรื่องภาษาไทย.....

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 1.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 2.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

ชื่อผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) 3.ภาษาไทย.....ภาษาอังกฤษ.....

ตำแหน่งทางวิชาการ.....สังกัด.....

คำรับรองของผู้นิพนธ์

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ ปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย

ลงชื่อ.....ผู้นิพนธ์บทความ
(.....)

คำรับรองของอาจารย์ที่ปรึกษา (กรณีผู้นิพนธ์บทความเป็นนักศึกษา)

ข้าพเจ้าได้พิจารณาถ้อยแถลงและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงพัฒนาบทความ และนักศึกษาได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะดังกล่าวแล้ว

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความของนักศึกษามีคุณภาพและสามารถนำไปเผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งตีพิมพ์ทางวิชาการได้

ลงชื่อ.....อาจารย์ที่ปรึกษาวินิจฉัย
(.....)

สำหรับเจ้าหน้าที่

ลำดับบทความ.....วันที่รับบทความ.....

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้รับค่าลงทะเบียนบทความ “วารสารบัณฑิตวิจัย” ประจำปีที่ ..... เล่มที่ .....

จาก.....สังกัด.....ชำระวันที่.....

เป็นจำนวนเงิน .....บาท (.....) ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว

จึงลงนามรับทราบ

ลงชื่อ.....ผู้ตรวจสอบ
(.....)

...../...../.....

หนังสือรับรอง
ก่อนการตีพิมพ์บทความในวารสารบัณฑิตวิจัย
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

เรียน   บรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิจัย

ตามที่ข้าพเจ้า.....
ได้ส่งบทความเรื่อง.....
.....

เพื่อตีพิมพ์ในวารสารบัณฑิตวิจัยและกองบรรณาธิการได้รับพิจารณาบทความของข้าพเจ้าเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

ทั้งนี้ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม (ถ้ามี) ขอรับรองว่า บทความที่เสนอมานี้ยังมิเคยได้รับการตีพิมพ์หรือไม่ได้อยู่ระหว่างกระบวนการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารหรือแหล่งตีพิมพ์อื่นใด หรือได้รับการตอบรับให้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่น และปฏิบัติตามจริยธรรมการตีพิมพ์บทความเพื่อเผยแพร่ในวารสารบัณฑิตวิจัย

ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยอมรับนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารบัณฑิตวิจัย ทั้งยินยอมให้กองบรรณาธิการมีสิทธิพิจารณาและตรวจแก้ต้นฉบับได้ตามที่เห็นสมควร พร้อมนี้ขอมอบลิขสิทธิ์บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ให้แก่วารสารบัณฑิตวิจัย หากมีการฟ้องร้องเรื่องการละเมิดลิขสิทธิ์เกี่ยวกับภาพ แผนภูมิ ข้อความส่วนใดส่วนหนึ่ง และ/หรือข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ ข้าพเจ้าและผู้นิพนธ์ร่วม ยินยอมรับผิดชอบแต่เพียงฝ่ายเดียว

หาก กองบรรณาธิการวารสารบัณฑิตวิจัยตรวจพบว่าคำรับรองดังกล่าวไม่เป็นความจริง รวมทั้งหากข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามนโยบายการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานของวารสารบัณฑิตวิจัย กองบรรณาธิการ มีสิทธิ์ยกเลิกบทความของข้าพเจ้าออกจากวารสารบัณฑิตวิจัยได้ทันทีโดยไม่ต้องแจ้งให้ข้าพเจ้าทราบล่วงหน้า และข้าพเจ้าขอรับรองและยินยอมปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าวข้างต้น พร้อมทั้งลงนามรับรองไว้ที่ข้างท้ายของหนังสือรับรองฉบับนี้

ลงนามผู้นิพนธ์หลัก (คนที่ 1)

ลงนามผู้นิพนธ์ร่วม (คนที่ 2)

.....
(.....)
...../...../.....

.....
(.....)
...../...../.....

หมายเหตุ: ให้ผู้นิพนธ์หลักและผู้นิพนธ์ร่วมลงนามให้ครบทุกท่าน หากมีผู้นิพนธ์มากกว่า 2 ท่าน สามารถเพิ่มเติมรายชื่อผู้ลงนามข้างท้ายได้ตามจำนวนผู้นิพนธ์บทความทั้งหมด

ลิขสิทธิ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

วารสารบัณฑิตวิจัย ฉบับออนไลน์

<https://so02.tci-thaijo.org/index.php/banditvijai>

ออกแบบ/พิมพ์ที่

เจริญพรินท์เอ็กซ์เพรส

83/1 หมู่ 14 ตำบลสุเทพ อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่

โทรศัพท์ 088 291 1758

วารสารบัณฑิตวิจัย

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

ปีที่ 13 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2565) Vol.13 No.1 (January - June 2022)

JOURNAL OF GRADUATE RESEARCH

Vol. 13 No. 1 (January - June 2022)

- Academic Article**
- 1 Technology Digital with Collaborative Online Learning
Pichamon Sureeyaphan
- Research Article**
- 13 Guidelines for Learning Management to Develop Constructive Criticism Competence in a Diverse Society for Students in the Southern Border Provinces of Thailand
Rudiyah Ha, Marut Patphol and Danulada Jamjuree
- 29 Promotion of Learning and Learning Support Mechanisms for Stateless Children and Migrant Workers' Children
Ravee Chudasring, Wirathep Pathumcharoenwattana, Worarat Pathumcharoenwattana, Suwithida Charungkaittikul and Kotchaworn Chuymanee
- 45 A Development of Measurement Model and Online Citizenship Test for Students of Sukhothai Thammathirat Open University
Sukolrat Ingchatcharoen and Thanyasinee Laosum
- 61 The Development of Boardgame on Pollution Problems from Sugarcane Smog to Promote Active Citizen Characteristics Through Community-based Educational Management for Students, Mueng District, Khamphaeng Phet Province
Suphajit Chantree and Atchara Sripan
- 75 Development of Self-Learning Package to Enhance Communicative English Listening and Speaking Skills for Thai Soldiers
Phayao Nusen
- 91 Curriculum Development for English Reading and Writing Skills Enhancement Using Content-based Instruction Approach with Local Issues for Graduate Students in Faculty of Education
Siam Chutima, Somkiart Intasingh, Nitida Adipattaranan, and Sunee Nguenyuang
- 107 The Model Development to Enhance of Teacher Competencies in Learning Management for Promoting Reading, Writing and Critical Thinking Skills of Elementary School Students
Panotnon Teanprapakun, Benjamas Phutthima, Anongrat Rinsangpin, Monta Ratanachan and Thidarat Phomngam
- 123 The 21st Century Ethical Leadership Development Model of School Administrators Under the Kamphaeng Phet Elementary Education Service Area Office
Yupha Klinchai, Pisamai Robchanachai Poolsuk and Nutthinan Pramsang

GRADUATE SCHOOL CHIANG MAI RAJABHAT UNIVERSITY

202 Chang Puak Road, Chang Puak Sub-district, Muang District, Chiang Mai, 50300 Thailand

Tel. 097 970 4563 Website: <http://www.graduate.cmru.ac.th>

ISSN 2229-2756 (Print) ISSN 2651-1401 (Online)